

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTELERİN ULUSLARARASI LAŞMA SÜRECİNDE
KARŞILAŞILAN ENGELLER VE GELİŞTİRİLEN
STRATEJİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özlem ŞİŞMANOĞLU KAYMAZ

KOCAELİ, 2018

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTELERİN ULUSLARARASILAŞMA SÜRECİNDE
KARŞILAŞILAN ENGELLER VE GELİŞTİRİLEN
STRATEJİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özlem ŞİŞMANOĞLU KAYMAZ

Doç. Dr. Şöheyda GÖKTÜRK

KOCAELİ, 2018

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI

ÜNİVERSİTELERİN ULUSLARARASILAŞMA SÜRECİNDE
KARŞILAŞILAN ENGELLER VE GELİŞTİRİLEN
STRATEJİLER

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Özlem ŞİŞMANOĞLU KAYMAZ
Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: .05.02.2019/05

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Şüheyda GÖKTÜRK

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Ferda BEYTEKİN

Jüri Üyesi: Dr. Öğrt. Üy. Tuğba KONAKLI

KOCAELİ, 2018

Babam'a...

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim sırasında en zor zamanlarımda arkamda durduğu, yavaşladığım anları hissedip motive ettiği, tez konusunun belirlenmesinden tezin son aşamasına gelene kadar bilgi ve deneyimi ile çalışmalarımın yol gösterici olduğu için tez danışmanım Doç. Dr. Şöheyda GÖKTÜRK'E; olumlu ve yapıcı eleştirileri ve değerli görüşleriyle jüride yer alarak tezime yön verdikleri için Doç. Dr. Ferda BEYTEKİN'E ve Dr. Öğrt. Üy. Tuğba KONAKLI'YA en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca hayatımdaki yol göstericiliği için Prof. Dr. Yüksel GÜNEY'e teşekkürü bir borç biliyorum.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimleri ile beni eğiten ve yol gösteren, bu tezi hazırlamam için ihtiyacım olan donanımı sağlayan bütün hocalarıma, birlikte ders aldığım sınıf arkadaşlarıma, veri toplama aşamasında değerli vakitlerini ayırıp görüşlerini benimle paylaşan tüm katılımcılara ve bu çalışmanın şekillenmesindeki değerli katkıları ve destekleri için Senem GÜLTEN'e; Öğr. Gör. Oğuzhan BOZOĞLU'na; Öğr. Gör. Ş. Suderin ALTAN DENİZ'e; Öğr. Gör. Güneş MERT'e; Öğr. Gör. Evren KÖSE YUCA'ya; Öğr. Gör. Didem UÇUM'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu tezi bitirebilmem için zorlandığım her anımda koşulsuz yanımda olan en büyük destekçim ve dostum Arş. Gör. Gizem GÜNÇAVDI'ya; hayatım boyunca geleceğim için ellerinden gelenin en iyisini yaparak beni ben yapan sevgili annem A. Özden ŞİŞMANOĞLU'na ve babam Abdurrahman ŞİŞMANOĞLU'na; bu süreçte kendisinden çaldığım vakitlere rağmen her zaman desteğini ve anlayışını hissettiğim eşim Tolga KAYMAZ'a teşekkürlerin en özelini sunuyorum.

Yüksek lisans eğitimime başladığım andan itibaren hayatımda üst üste gelen zor dönemlere rağmen bu süreci başarıyla tamamlayabilmem için destek olan herkese çok teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	I
İÇİNDEKİLER	II
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ	VIII
TABLOLAR LİSTESİ	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. PROBLEM DURUMU	
1.1. PROBLEM DURUMU.....	2
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	6
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	7
1.4. SAYILTILAR	12
1.5. SINIRLILIKLAR.....	12
1.6. TANIMLAR	12

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	
2.1. ÜNİVERSİTE KAVRAMI	14
2.2. KÜRESELLEŞME İLE EĞİTİMİN YENİDEN YAPILANMASI: ULUSLARARASILAŞMA	16
2.3. YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMA	19
2.4. ULUSLARARASILAŞMA MODELLERİ	21
2.5. ULUSLARARASILAŞMA GEREKÇELERİ	22
2.6. ULUSLARARASILAŞMA YAKLAŞIMLARI	25
2.7. ULUSLARARASILAŞMA STRATEJİLERİ İÇİN GELİŞTİRİLEN MODELLER	30
2.8. ULUSLARARASILAŞMANIN RİSKLERİ	32
2.9. TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİMİN ULUSLARARASILAŞMASI	33
2.10. ULUSLARARASI İLİŞKİLER OFİSİ	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM	
3.1. ARAŞTIRMA DESENİ	42
3.2. PİLOT ÇALIŞMA	43
3.3. ÇALIŞMA GRUBU	44
3.4. VERİ TOPLAMA ARACI	49
3.5. VERİLERİN TOPLANMASI.....	50
3.6. VERİLERİN ANALİZİ	51

3.7. GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK	54
3.8. ARAŞTIRMACININ ROLÜ	56
3.9. KATILIMCI İZİNİ VE ARAŞTIRMA ETİĞİ	57

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

4.1. ENGELLER	61
4.1.1. Akademik Engeller	61
4.1.1.1. Dil	61
4.1.1.2. Müfredat	64
4.1.2. Ekonomik Engeller	67
4.1.2.1. Bütçe Sıkıntıları	67
4.1.3. Bürokratik Engeller	68
4.1.3.1. Devlet Dairelerinde Yaşanan Sorunlar	68
4.1.3.2. Üniversitelerde Yaşanan Sorunlar	70
4.1.4. Kurumsal Engeller	74
4.1.4.1. Merkezi Yapı Eksikliği	74
4.1.4.2. Uluslararası İlişkiler Ofisi Örgüt Yapısı	76
4.1.4.3. Örgütün Uluslararasılaşmaya Bakışı	82
4.1.5. Sosyo-Kültürel Engeller	85
4.1.5.1. Tutum	85
4.1.5.2. Kültürel Farklılıklar	90
4.1.5.3. Evde Uluslararasılaşma	91
4.1.6. Demografik Engeller	93
4.1.6.1. Öğrenci Profili	93
4.2. STRATEJİLER	94
4.2.1. Akademik Stratejiler	95
4.2.1.1. Öğrenci ve Öğretim Elemanı Hareketliliğini Arttırma	95
4.2.1.2. İngilizcenin Rolü	96
4.2.1.3. Uluslararası Sınavlardan ve Uluslararası Sıralamalardan Yararlanma	100
4.2.2. Ekonomik Stratejiler	103
4.2.2.1. Üst Yönetim Desteği	103
4.2.3. Bürokratik Stratejiler	105
4.2.3.1. Uluslararası İlişkiler Ofisi Desteği	105
4.2.3.2. Dil Bilen İdari Personel İstihdamı	107
4.2.4. Kurumsal Stratejiler	109
4.2.4.1. Merkezi Yapı Oluşturulması	109
4.2.4.2. Uluslararasılaşma Vizyonuna Sahip Olma	110
4.2.4.3. Uluslararasılaşma Hareketliliğini Arttırma	114
4.2.4.4. Uluslararası İlişkiler Ofisi Örgüt Yapısının İyileştirilmesi	122
4.2.4.5. İletişim Ağlarının Geliştirilmesi	124
4.2.5. Sosyo-Kültürel Stratejiler	127
4.2.5.1. Oryantasyon	127
4.2.5.2. Destek Hizmetler	130
4.2.5.3. Evde Uluslararasılaşma	135

SONUÇ VE ÖNERİLER	141
KAYNAKÇA	167
EKLER	178
EK 1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	178
EK 2 Araştırmaya Gönüllü Katılım Formları.....	179
EK 3 Tema, Kategori ve Alt-kategorilere ilişkin kod tablosu.....	193
ÖZGEÇMİŞ	198

ÖZET

Günümüzde küreselleşme ve teknolojinin gelişmesinin etkisiyle ülkeler arası sınırların kalkması malların, hizmetlerin ve sermaye akımlarının serbestleşmesini sağladığından birçok alanda ülkeler arası hareketliliğin de arttığı görülmektedir. Bu hareketliliğin yükseköğretim kurumlarına yansımaları olan uluslararasılaşmayı yürütmekle görevli üniversitelerde eğitim almak ya da vermek için başka ülkelere gidenlerin sayılarının artması yükseköğretimin uluslararasılaşması açısından çeşitli sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda yapılan bu çalışmanın amacı Türkiye’de üniversitelerin uluslararasılaşma sürecini nasıl yürüttüklerini, bu süreçte karşılaştıkları engeller ile üniversite ve devlet politikası olarak geliştirilen stratejileri incelemektir.

Yapılan araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni ile tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu belirlenen üniversitelerde uluslararasılaşma sürecini kurumsal olarak yürütmekle yükümlü ve sürece doğrudan dahil olan 14 uluslararası ilişkiler ofisi çalışanından oluşmaktadır. Araştırma verileri bahsedilen 14 katılımcıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yapılan görüşmeler aracılığıyla toplanmış, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi sonucunda “engeller” ve “stratejiler” olmak üzere iki ana tema elde edilmiştir. “Engeller” teması kapsamında akademik, ekonomik, bürokratik, kurumsal, sosyo-kültürel ve demografik engeller yer alırken “stratejiler” teması kapsamında ise akademik, ekonomik, bürokratik, kurumsal ve sosyo-kültürel stratejiler bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Uluslararasılaşma, Uluslararası İlişkiler Ofisi, Üniversite, Strateji, Engel

ABSTRACT

Today, as a result of globalization and the development of technology, the borders between countries have been abolished enabling the liberalization of the goods, services and capital flows and the increase in the mobility between countries in many areas. Universities are responsible for carrying out the internationalization process which is the reflection of this mobility into the higher education institutions. With the increase of the number of those who go to other countries to receive or give education in these institutions, internationalization of higher education has brought various problems. In this context, the aim of this study is to understand how the universities in Turkey carry out the process of internationalization, the challenges they have faced in this process and the strategies developed as university and government policy.

The research was designed with a case study pattern of qualitative research designs. The working group of the study is composed of 14 international relations office staff who are responsible for carrying out the process of internationalization at the chosen universities for the research and who are directly involved in the process. The data were collected through interviews with the 14 participants by using the semi-structured interview form and analysed with the content analysis method. As a result of content analysis, two main themes have been obtained: challenges and strategies. Within the theme “challenges”, there are academic, economic, bureaucratic, institutional, socio-cultural and demographic challenges. Within the theme “strategies”, there are academic, economic, bureaucratic, institutional and socio-cultural strategies.

Key Words: Internationalization, International Relations Office, University, Strategy, Challenge

KISALTMALAR

- ABD: Amerika Birleşik Devletleri
AIEA: The Association of International Education Administrators (Uluslararası Eğitim Yöneticileri Derneği)
AKTS: Avrupa Kredi Transfer Sistemini
CHEA: Council for Higher Education Accreditation (Yükseköğretim Akreditasyon Kurulu)
DEİK: Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
EEİK: Eğitim Ekonomisi İş Konseyi
EILC: Erasmus Intensive Language Course (Erasmus Yoğun Dil Kursu)
ESN: Erasmus Student Network (Erasmus Öğrenci Ağı)
EURAS: Eurasian Universities Union (Avrasya Üniversiteler Birliği)
EURIE: Eurasia Higher Education Summit (Avrasya Yükseköğretim Zirvesi)
IELTS: International English Language Testing System (Uluslararası İngilizce Dil Yeterlilik Sınavı)
İSTIEP: İstanbul International Education Platform (İstanbul Uluslararası Eğitim Platformu)
ITRU: Internationalization of Turkish Research Universities (Türk Araştırma Üniversitelerinin Uluslararasılaşması)
KAM: Kalkınma Araştırmaları Merkezi
ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OECD: Organization of Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
SAT: Scholastic Aptitude Test (Akademik Yeterlilik Testi)
TİKA: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı
TİM: Türkiye İhracatçılar Meclisi
TOEFL: Test of English as a Foreign Language (Yabancı Dil Olarak İngilizce Sınavı)
TÖMER: Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi
UA: Ulusal Ajans
UİO: Uluslararası İlişkiler Ofisi
UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
YDS: Yabancı Dil Sınavı
YÖK: Yükseköğretim Kurulu
YÖS: Yabancı Öğrenci Sınavı
YTB: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Uluslararasılaşma Döngü Modeli	31
Şekil 2. Veri Analizi Süreci	52
Şekil 3. Veri Setinin Okumalarına Dair Örnek	53

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubu	46
Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri	48
Tablo 3. Creswell ve Miller'in Geçerlilik Çerçevesi	55
Tablo 4. Üniversitelerin Uluslararasılaşma Sürecinde Karşılaştıkları Engellere ve Üniversite ve Devlet Politikası Olarak Geliştirilen Stratejilere İlişkin Tema, Kategori ve Alt-kategoriler	60

GİRİŞ

Küreselleşen dünyada eğitim her ülkenin kendi ulusal gereksinimleri doğrultusunda insan kaynağı yetiştirmekten çıkmış, tüm insanlığı ilgilendiren evrensel bir nitelik kazanmıştır. Bu bağlamda, tüm insanlığın sorunlarına ortak çözümler üretebilecek, “dünya vatandaşı” olma bilincine sahip nesiller yetiştirebilmek adına uluslararasılaşma günümüz eğitim dünyasını en çok meşgul eden kavramlardan biri haline gelmiştir. Uluslararasılaşma aracılığıyla kültürlerarası bilinci ve akademik standartları arttırmak, ülkelere ekonomik kalkınma sağlamak ve hükümetler arası diplomatik ilişkiler geliştirmek hedeflenmektedir. Bu süreci yükseköğretim seviyesinde yürütmekten sorumlu olan kurumlar ise üniversitelerdir. Bu çalışmada, Türkiye’de üniversitelerin uluslararasılaşma sürecini nasıl yürüttükleri, bu süreçte karşılaştıkları engeller ile üniversite ve devlet politikası olarak geliştirilen stratejiler incelenmiş, böylece Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşmasına ışık tutabilecek veriye dayalı bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda araştırmanın birinci bölümünde problem durumu tanımlanmış, araştırmanın amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ortaya konulmuş ve araştırmadaki önemli kavramların tanımları yapılmıştır. Araştırmanın ikinci bölümünde üniversite, küreselleşme, uluslararasılaşma ve Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşması kavramlarına alanyazın ışığında değinilerek araştırmanın kavramsal çerçevesi çizilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ortaya konulmuş, araştırmanın verilerinin nasıl toplandığına ve analiz edildiğine değinilmiştir. Araştırmanın dördüncü bölümünde ise ulaşılan bulgular sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. PROBLEM DURUMU

Bu bölümde araştırmanın problemi, amaçları, önemi, sayılılar, sınırlılıkları ve araştırmada geçen tanımlara yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Günümüzde küreselleşmenin etkisi ile birlikte, dünyanın farklı bölgelerinde gelişen politik, ekonomik ve sosyal olaylar diğer bölgelerindeki ülkelerde de yansımalarını göstermektedir. Bu nedenle her ne kadar ülkeler farklı kültürlerden, dinlerden ve siyasi yapılardan olsalar da dünyadaki savaşlardan, göçlerden ve jeopolitik durumlardan etkilenmeleri kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu açıdan küreselleşme, dünya milletlerinin ekonomi, siyaset ve iletişim bakımlarından birbirine yaklaşması, dünyanın küçülmesi ve dünyanın “tek bir mekân” olarak algılanması bilincinin doğması (Erdem, 2012, s.110) olarak tanımlanmaktadır.

Küreselleşme ile ülkeler arası sınırların kalkması dolayısıyla malların, hizmetlerin ve sermaye akımlarının serbestleşmesi sağlandığı için işletmelerin uluslararası pazarlarda faaliyet göstermeleri kaçınılmaz hale gelmektedir (Özbaysal ve Onay, 2018, s. 181). Bunun yanında teknolojinin de gelişmesi ile birlikte ülkeler arası iletişimin artması turizm, sağlık, eğitim gibi alanlarda insanların ülkeler arası hareketliliğini arttırmaktadır. Eğitim alanındaki bu hareketlilik, eğitim almak ya da vermek için başka ülkelere gidenlerin sayılarının artması ile eğitimi bir pazar haline getirmektedir (Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2010, s. 26). Bu bağlamda “eğitim, araştırma ve topluma hizmet” misyonlarına sahip olan üniversiteler, küreselleşmenin yansıması olan uluslararasılaşmayı yükseköğretimde gerçekleştirmekle görevli olarak düşünülebilir (Scott, 2006, s.30).

Knight (1994, s.3) yükseköğretimde uluslararasılaşmayı “yükseköğretim kurumlarının eğitim, araştırma ve hizmet işlevlerine uluslararası bir boyut kazandırma süreci” olarak tanımlamaktadır. Alanyazında yeni bir kavram olan uluslararasılaşma ile genellikle öğrenci hareketliliği kastediliyor olsa da uluslararasılaşma ile öğrenci hareketliliğinin yanı sıra öğretim elemanı hareketliliğinden, uzaktan eğitim programları dahil olmak üzere tüm ortak programlardan ve ortak yükseköğretim kurumlarından bahsedilmektedir (Fortuijn, J.D., 2002, s.265)

Küreselleşme ve uluslararasılaşma ile dünyada engel olunamayan ve kendiliğinden oluşan gelişmeler sonucunda artık okul ile bir binadan, sınıf ile sıraları olan bir ortamdaki, ders ile belirli bir zamanda işlenen süreden çok daha fazlasının kastedildiği (Karaman, 2010, s.133) düşünülürse yükseköğretimde sınırlar ötesi bir büyüme, uluslararası bir hareketlilik ve kurumlar arası artan bir rekabet olması kaçınılmazdır. Bu bağlamda son zamanlarda yükseköğretim kurumlarının özelliklerini, öğretim üyelerinin ve mezunlarının deneyimlerini belirlemede yaygın olarak kullanılan bir kavram olan uluslararasılaşma, akademisyenler ve uygulayıcılar için de öncelikli konulardan biri olmuştur. Bunun nedeni uluslararasılaşmanın, üniversitelere yükseköğretim sistemi içindeki görevlerini gözden geçirmek, yenilikler getirmek, diğer üniversitelerle rekabet etmek ve iş birlikleri yapmak, yeni teknolojileri uyarlamak ve yeni birimler kurmak gibi konularda yol gösteren bir kavram olmasıdır (Enders, 2004, s.365-366). Bu nedenle uluslararasılaşma sürecinin etkileri hayatın her alanında (politik, sosyo-kültürel, ekonomik ve eğitim) kendini göstermektedir.

Gündelik hayatın birçok alanında etkisini hissettiren uluslararasılaşma ile ilgili yapılan çalışmalarda sürece ilişkin çeşitli yaklaşımlar geliştirildiği görülmüştür (Knight,1994; Knight ve de Wit, 1995; de Wit, 2002). Bu yaklaşımlardan alanyazında en çok kullanılan hareketlilik, yeterlik, kültürel yapı ve süreç yaklaşımları Knight (1994, s.4) tarafından geliştirilmiştir. Hareketlilik yaklaşımı müfredat, öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliği, teknik destek ve uluslararası öğrenciler konularını kapsarken; daha bireysel olan yeterlik yaklaşımı öğrenci, öğretim elemanı ve personelin yeni beceriler, bilgiler, tutumlar ve değerler edinmesini merkeze alır. Bir diğer yaklaşım olan kültürel yapı yaklaşımı uluslararası ve kültürlerarası bir kampüs kültürü oluşturmaya odaklanır. Modelin son yaklaşımı olan süreç yaklaşımı ise pek

çok etkinlik, politika ve prosedür aracılığıyla kurumun ana işlevlerine uluslararası ve kültürlerarası bir boyut entegre etme süreci olarak ifade edilir.

Uluslararasılaşma kavramını daha kapsamlı bir şekilde değerlendirebilmek için bu sürecin gerekçelerini de incelemenin gerekli olduğunu söylemek mümkündür. Toplumsal değişimlere yön veren uluslararasılaşmanın gerekçeleri üniversitelerin yapısal ve işlevsel özellikleri ile hizmet sunma biçimlerine yön vermektedir. Ekonomik sebepler ve nitelikli insan kaynaklarının yetiştirilip ülkeye kazandırılması gibi pek çok amaca hizmet eden uluslararasılaşmanın gerekçeleri için Knight (1999a, s.5-9) yaptığı sınıflandırmada sosyo-kültürel, politik, ekonomik ve akademik gerekçelerin varlığından bahsetmektedir. Bahsedilen bu gerekçeleri her kurum kendi önceliklerine göre seçtiği için gerekçelerin zaman içinde ülkeden ülkeye veya bölgeden bölgeye farklılık gösterdiğinden bahsedilebilir (de Wit, 2002, s.101).

Uluslararasılaşma gerekçelerindeki bu farklılıklar kendini ilk olarak II. Dünya Savaşından sonra göstermeye başlamıştır (Knight ve de Wit, 1995, s.8). Uluslararasılaşmanın amacı hem nitelikli öğrenci yetiştirmek hem de öğrencinin eğitim aldığı ülkenin kültürü hakkında bilgi sahibi olmasını ve küresel bir bakış açısı ile dünya vatandaşlığı bilinci kazanmasını sağlamak haline gelmiştir (Teichler, 2009, s.97). Bu süreçte ayrıca ülkeler, karşılıklı iş birlikleri sağlamak için değişim programları aracılığıyla öğrenci ve akademisyen hareketliliğine odaklanmışlardır. Bu bağlamda, ekonomik fayda sağlamak isteyen gelişmiş ülkeler, uluslararasılaşma sürecinde uluslararası öğrenci çekmek için yurt dışında şube kampüs açmayı ve bağımsız yükseköğretim kurumları kurmayı hedeflemiştir (Knight, 2004, s.24). Diğer yandan uluslararasılaşma amaçları akademik ve kültürel olan gelişmiş ülkeler ise, ortak program geliştirme ve müfredatlarını uluslararasılaştırmayı strateji olarak belirlemişlerdir (Leask, 2013, s.104). Bunlara ek olarak son yıllardaki iletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde de çevrimiçi eğitim ve uydu ofis gibi kavramlar (de Wit, 2002, s.91; Knight, 2004, s. 24) ortaya çıkmış ve bunlar yükseköğretimi gittikçe pazarlanabilen bir ürün hâline getirmiştir.

Bunların sonucuda son yıllarda dünya genelinde yükseköğretimde uluslararasılaşmanın artması ile birlikte uluslararası okulların sayısı ve çeşitliliği de

artmıştır. Bu sayısal hareketlilik, üniversitelerin eğitim kalitesinin yükselmesi, eğitim programlarının ve programların yeterliklerinin standartlaşması (akreditasyon) gerekliliğini doğurmuştur (Knight, 2004, s.26). Bu amaçla 1999 yılında Avrupa’da yükseköğretim kurumları arasındaki denklikleri sağlamak amacıyla Bologna Süreci başlamış ve üniversiteler arasında ortak bir sistemin benimsenmesi, kredi sisteminin oluşturulması ve ülkeler arası eğitim hareketliliğinin kolaylaştırılması ve kalite standartlarının oluşturulması gibi alanlarda çeşitli kararlar alınmıştır (Crosier ve Parveva, 2013, s.23)

Bahsedilen tüm bu gelişmeler sonucunda gerçekleştirilen eylemler sayesinde etkililiği artan uluslararasılaşma sürecinin birçok yararı olduğunu söylemek mümkündür. Bu yararlarından bazıları nitelikli araştırmacı, öğretim üyesi ve uluslararası öğrenci çekmek; markalaşma ve rekabeti arttırmak; eğitim kalitesini ve akademik standartları yükseltmek; uluslararası ve kültürlerarası farkındalık, bilgi ve görgü düzeyini arttırmak; ekonomik gelir ve bölgesel bütünleşmeye katkı sağlamaktır (Delgado-Márquez, Hurtado-Torres ve Bondar, 2011; Knight, 2003a; 2008). Bahsedilen bu faydaların yanı sıra uluslararasılaşma sürecinin risklerinin de olduğu bilinmektedir. Bu risklerden bazıları yükseköğretimin ticarileşmesi, beyin göçü, sıradanlaşma (McDonaldization), sahte diploma, uzaktan eğitim ve şube kampüsler nedeniyle eğitimin kalitesi ile ilgili kaygılar, kültürel erozyon ve milli kimlik kaybıdır (Altbach, 2012; Council for Higher Education Accreditation [CHEA], 2009; Harvey, 2002; Healey, 2007; Knight, 2007).

Alanyazındaki çalışmalarda bahsedilen riskleri en aza indirmek ve faydaları en üst düzeye çıkarabilmek için uluslararasılaşma sürecinin etkili biçimde yönetilebilmesinin gerekli olduğunu söylemek mümkündür. Bunun gerçekleştirilebilmesi için uluslararasılaşma sürecinde karşılaşılan engellerin bilinmesi, bunları çözmek için kullanılacak stratejilerin geliştirilmesi önemli bir hale gelmiştir. Bu bağlamda uluslararası alanyazında yapılan araştırmalara bakıldığında yükseköğretimde uluslararasılaşma kavramının son yıllarda eğitim araştırmacılarının dikkatini çeken bir konu haline geldiği, yapılan araştırmalarda kavramın ayrıntılı biçimde incelendiği (Enders, 2004; Knight, 2004; Stafford ve Taylor, 2016; Teichler, 2004, 2009; Wu ve Zha, 2018; Zhou, 2016), uluslararasılaşma

sürecinin altında yatan politik, ekonomik, akademik, kültürel ve sosyal gerekçelerin araştırıldığı (Haigh, 2002; Healey, 1998; Knight, 1994; Shepherd, Monk ve Fortuijn, 2000) ve uluslararasılaşma yaklaşımları geliştirildiği (Denman, 2001; Knight, 1994; Knight ve de Wit, 1995; Kondakci, Van den Broeck ve Devos, 2006; McBurnie, 2000; Van der Wende, 2007) görülmektedir.

Bu araştırmaların aksine ulusal alanyazında yer alan çalışmalara bakıldığında ise Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşması boyutuna ilişkin sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Ancak çalışmaların son yıllarda artmasını Türkiye’de uluslararasılaşmaya olan ilginin artmaya başladığı şeklinde yorumlamak mümkündür. Var olan çalışmalarda genellikle uluslararasılaşmaya ilişkin kavramsal çerçevelere ve istatistiksel verilere yer verildiği (Çetinsaya, 2014; Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu [DEİK], 2013; Erdem, 2012; Erdoğan, 2013; Kalkınma Bakanlığı, 2013; Kalkınma Araştırmaları Merkezi [KAM], 2015; Karaman, 2010), üniversitelerin bu süreçte karşılaştıkları engellere ve bunları çözmek için geliştirilen strateji ve politikalara ancak son dönemde yer vermeye başladığı görülmüştür (Çalıköğlü, 2017; Şahin, 2017; Şeremet, 2015; Taşçı, 2018; Yılmaz, 2014). Alanyazında yer alan bu eksikliğin giderilmesi amacıyla yapılan bu çalışma ile Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşma sürecinde karşılaştıkları engelleri nasıl yönettikleri ve nasıl stratejiler geliştirdikleri araştırılmıştır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Uluslararasılaşma sürecine ilişkin ulusal alanyazında genellikle istatistiksel verilere yer verilmesi ve bunun bahsedilen sürecin etkili biçimde yürütülmesinin önemini yeterince vurgulamamasının bir eksiklik olduğunu söylemek mümkündür. Devlet politikası olarak da vurgulanan uluslararasılaşma sürecinin yaygın etkisinin büyük olduğu düşünüldüğünde bu süreçte karşılaşılan engellerin ve bu engellerin aşılması için geliştirilen stratejilerin incelenmesi önemli hale gelmiştir. Bu doğrultuda yapılan bu araştırmanın amacı Türkiye’de üniversitelerin uluslararasılaşma sürecini nasıl yürüttüklerini, bu süreçte karşılaştıkları engeller ile üniversite ve devlet politikası olarak geliştirilen stratejileri incelemektir.

Araştırmada bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt-problemlere cevap aranmıştır:

1. Üniversitelerin Uluslararası İlişkiler Ofisleri (UİO) uluslararasılaşma sürecini nasıl yürütmektedirler?
2. Üniversitelerin Uluslararası İlişkiler Ofisleri (UİO) uluslararasılaşma sürecinde nasıl engellerle karşılaşmaktadırlar?
3. Uluslararasılaşma sürecinde karşılaşılan engellere ilişkin üniversite ve devlet politikası kapsamında nasıl stratejiler geliştirilmektedir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Gelişen iletişim ve bilişim teknolojileri sayesinde uluslararası öğrenci ve eğitim programı hareketliliğinin artması yükseköğretimi dünya çapında pazarlanabilen bir hizmet haline getirmiştir. Bu nedenle yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşmasına verilen önem giderek artmaktadır. Bu sayede Hindistanlı bir öğrenci ABD’de, Nijeryalı bir öğrenci Türkiye’de, Türk bir öğrenci ise Japonya’da eğitim alabilmektedir. Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın büyük bir bölümünü uluslararası öğrenci hareketliliği oluştursa da benzer şekilde üniversite personelleri de farklı ülkeler de eğitim alabilmekte, akademik personeller hem eğitim alıp hem de verebilmektedirler.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü Merkezi (OECD) verilerine göre 1975 yılında dünyadaki uluslararası öğrenci sayısı 800.000 civarında iken bu rakam 2010 yılında 4,2 milyona ulaşmıştır ve 2022 yılı itibariyle 8 milyonu geçeceği tahmin edilmektedir (Çetinsaya, 2014, s.9). Eğitim sektöründeki bu hareketlilik öyle bir noktaya ulaşmıştır ki ABD Ticaret Bakanlığı verilerine göre, uluslararası öğrencilerin ülke ekonomisine katkısı sayesinde ABD yüksek öğrenimi ülkenin beşinci en büyük hizmet sektörü ihracatı olarak gösterilmektedir (Stephenson, 2004, s.46).

Türkiye’de Kalkınma Bakanlığı Kalkınma Araştırmaları Merkezi’nin hazırladığı Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi Araştırma Projesi Raporu’nda (KAM, 2015, s.27) belirtildiği üzere İngiltere 2009 yılında yükseköğretim

ihracatından yaklaşık 12 milyar ABD Doları, Avustralya yaklaşık 14 milyar ABD Doları gelir elde etmiştir. Benzer şekilde 2010 yılında Kanada’da okuyan uluslararası öğrencilerin eğitim süreleri boyunca yaklaşık 7,5 milyar ABD Doları harcama yaptıkları, aynı harcamaların 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Amerika’da okuyanlar için yaklaşık 30 milyar ABD Doları olduğu göz önüne alındığında yükseköğretimin uluslararasılaşmasının ülkelere ekonomik olarak nasıl büyük bir katkı sağladığı anlaşılabilir.

Uluslararasılaşma, ekonomik getirileri ile ülkelerin uluslararasılaşma çabalarının nedenlerinden biri olmakla birlikte 21. yüzyılın küreselleşen dünyasına uygun nitelikli insan gücünü yetiştirmeyi, yükseköğretim kurumlarında üretilen bilginin uluslararası bir müfredatla tüm dünyaya yayılmasını, üniversitelerin uluslararası alanda tanınırlığının (akreditasyonunun) ve eğitim kalitesinin artmasını, üniversitelerde uluslararası bir kampüs ortamı yaratılarak kültürler arası diyalogun geliştirilmesini ve “yumuşak güç (soft power)” edinme yoluyla ülkeler arasında siyasi ve kültürel ilişkiler kurulmasını da amaçlamaktadır (Leask, 2013, s.104; KAM, 2015, s.10-11; Karaman, 2010, s.142; Selvitopu, 2016, s. 2).

Bu bağlamda, dünyadaki küresel değişimler ve uluslararasılaşma amaçları doğrultusunda Türkiye’de de sınır-ötesi yükseköğretim hareketliliği etkilenmiş ve uluslararasılaşmaya verilen önemin artması ile çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. 1981 yılında Yabancı Öğrenci Sınavı (YÖS) ile uluslararası öğrenci kabul etmeye başlayan Türkiye, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin dağılmasının ardından Türki Cumhuriyetler ve Balkan ülkeleri ile diyalogları ilerletmek amacıyla 1992 yılında Büyük Öğrenci Projesi’ni devreye sokmuştur. Bu adım Türkiye’nin uluslararasılaşma anlamındaki ilk önemli dış politikası olarak düşünülmektedir (Ergin ve Türk, 2010, s. 36). 2001 yılında Türkiye’nin Bologna sürecine dahil olması, 2004 yılında Erasmus hareketliliğinin başlaması ve 2010-2011 eğitim öğretim yılında YÖS’ün kaldırılması ile Türkiye’de uluslararası öğrenci hareketliliği konusunda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Tüm bu gelişmelerin ardından 2010 yılında, Uluslararası Öğrenciler Dairesini de bünyesinde bulunduran Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı’nın (YTB) kurulması ve 2012 yılında Türkiye Bursları sisteminin hayata geçirilmesi ile Türkiye’nin uluslararası öğrenciler

için cazibe merkezi haline gelmesi sağlanmıştır. Ayrıca Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından kurulan Study in Turkey internet sitesi ile Türkiye'nin bu alandaki tanıtımı desteklenmeye çalışılmaktadır. Devlet politikası olarak geliştirilen bu stratejilere ek olarak Ekonomi Bakanlığı'nın üniversitelerin tanıtımı için sağladığı ekonomik teşvik ile uluslararası eğitim fuarlarında Türk üniversiteleri daha güçlü şekilde yer alabilmektedirler (Musaoğlu, 2016, s.16; KAM, 2015; Study in Turkey, 2012; YTB, 2018).

Tüm bu girişimler ve devlet desteği sayesinde son 10 yılda Türkiye bu alanda önemli gelişmeler kaydetse de 2012 OECD istatistiklerine göre “uluslararası öğrencilerin yüzde 16,4’ü eğitim için ABD’yi, yüzde 12,6’sı İngiltere’yi, yüzde 6,4’ü Almanya’yı, yüzde 6’sı Fransa’yı, yüzde 5,5’i Avustralya’yı tercih ederken Türkiye uluslararası öğrencilerin sadece yüzde 0,9’una ev sahipliği” yapmıştır (OECD, 2014, s. 345; KAM, 2015, s.20) Uluslararası öğrencilerin ülkedeki toplam öğrencilere oranına bakılacak olursa oranlar “Avustralya’da yüzde 18, İngiltere’de yüzde 17, İsviçre’de yüzde 17, Yeni Zelanda’da yüzde 16, Avusturya’da yüzde 15 iken Türkiye’de yüzde 0,89’dur”. Yükseköğretimin uluslararasılaşması başarısını gösteren bu en önemli gösterge, Türkiye'nin bu alanda daha çok yol alması gerektiğine işaret etmektedir (OECD, 2014, s. 349; KAM, 2015, s.23).

Bunun farkında olan Türkiye'deki üniversiteler strateji planlarına uluslararasılaşma hedefleri eklemektedir. Örneğin Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin (ODTÜ) beş yıllık dönemi kapsayan stratejik planında başarılı uluslararası öğrencilere burs verme ve istihdam sağlama, bu öğrencilerin harçlarının düşürülerek üniversitenin tercih edilirliliğini arttırma, akademik ortaklıkları ve değişim programlarını arttırma gibi çeşitli stratejiler yer almaktadır (ODTÜ, 2011). Türkiye'nin başarılı diğer üniversitelerinden biri olan Hacettepe Üniversitesi ise müfredatın uluslararasılaşması için akreditasyonun sağlanması, öğrenci ve akademisyenlerin yanı sıra idari personelin de yabancı dil probleminin çözümü için projeler geliştirilmesi gibi eylemlere stratejik planında yer vermiştir (Hacettepe Üniversitesi, 2012). Tüm bunlara ek olarak Boğaziçi Üniversitesi ise nitelikli uluslararası öğrenci teminine önem verilmesi, küresel farkındalığı olan öğrencilerin yetiştirilmesi, yabancı araştırmacılarla ortak projeler

yürütülmesi gibi maddeleri stratejik planında vurgulamıştır (“Boğaziçi Üniversitesi”, t.y.).

Bahsedilen üniversite stratejilerinin yanı sıra Türkiye’de uluslararasılaşmanın bir devlet politikası olarak desteklendiği pek çok platformda hükümet temsilcileri tarafından da vurgulanmaktadır. Uluslararasılaşma ile hem eğitimden ekonomik anlamda bir ihracat kalemi olarak yararlanmak hem de ülkenin tanınırlığını arttırmak isteyen Türkiye, T.C. Ekonomi Bakanlığı'nın katkıları ile Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) tarafından 2016 yılında ilk kez düzenlenen "Türkiye'nin 500 Büyük Hizmet İhracatçısı" arasında eğitim sektörü firmalarına da yer vermiştir. Türkiye’yi dünyanın her tarafında tanıttığı için ödül alan ihracatçılar arasında eğitim alanında en yüksek hizmet ihracatını yaparak ilk üçe giren ve üçü de vakıf üniversitesi olan Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve Altınbaş Üniversitesi bulunmaktadır (TİM, 2016).

Aynı araştırmanın 2017 yılı raporunda (TİM, 2017, s.13) Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz “Ülkemizde yükseköğrenimlerine devam eden öğrencilerin dünya genelindeki uluslararası öğrencilere oranı binde 7’dir. Bizler, 2023 hedefleri göz önüne alındığında, bu oranın en az yüzde 2,5 olmasını, yani uluslararası öğrenci sayımızın en az 200 bin olmasını arzu etmekteyiz ve bu rakamı yakalayacağımıza, bunu kaliteden taviz vermeden başaracağımıza yürekten inanıyorum.” diyerek eğitim sektörünü uluslararasılaşma konusundaki hedeflere ulaşmaya teşvik etmiştir.

Yabancı uyruklu öğrenci sayısı bakımından ön plana çıkan devlet üniversitelerini Anadolu Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi olarak sıralayan YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç “Seçici davranmalıyız ve nitelikten katiyen ödün vermemeliyiz. Önümüzdeki yıl, yine nitelikli artışa devam ederek, yüzde 10’luk bir artış hedefliyoruz.” (TİM, 2017, s.17) diyerek üniversitelere sadece sayı

olarak fazla öğrenci getirmelerini değil başarılı ve kaliteli öğrenci getirmelerini hedef göstermiştir.

Bu gelişmeler sonucunda 2000-2001 eğitim öğretim yılında Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısı 16.656 iken 2017-2018 eğitim öğretim yılında bu sayının 114.798'e çıktığı, uluslararası öğretim elemanlarının sayısının 2000-2001 eğitim-öğretim yılında 851 iken, 2017-2018 eğitim öğretim yılında 3200 olduğu gözlenmiştir (KAM, 2015, s.3; Yükseköğretim Kurumu, 2018a). Bu rakamlar Türkiye'de uluslararasılaşmanın sayısal olarak hızla arttığını ve gelecekte de artmaya devam edeceğini göstermektedir. Bu doğrultuda Türkiye Onuncu Kalkınma Planı'nda (2013, s.33) "Türkiye'nin yükseköğretimde dünya uluslararası öğrenci pazarındaki payının 2018 yılı sonunda yüzde 1,5 olması" hedeflenmiştir. Türkiye'ye öğrenci çekmek amacıyla geliştirilen stratejilerden biri olan Türkiye Bursları ile Türkiye'de eğitim alma konusunda farkındalık oluşturulmuş; 2016 yılında bu burslara başvuran 174 farklı ülkeden 92.892 öğrenci arasından 142 ülkeden 3.995 öğrenciye burs verilmiştir (Türkiye 2016 Göç Raporu, 2017, s. 48).

Eğitim kalitesi bakımından ise İngiltere merkezli Times Higher Education tarafından oluşturulan ve akademik dünyanın en başarılı üniversiteleri listesi olarak kabul edilen Dünya Üniversiteleri sıralamasına 2011 yılında Türkiye'den sadece Bilkent Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi girmeyi başaramışken, 2018 yılında 16 üniversitenin girmeyi başarmış olması Türk üniversitelerinin dünya üniversiteleriyle yarışır bir noktaya doğru ilerlediğini gösteren güçlü bir veridir (Times Higher Education, 2011; 2018).

Bahsedilen tüm bu bilgiler doğrultusunda dünyada gittikçe etkisini arttıran uluslararasılaşmanın Türk hükümeti ve üniversiteleri için de önemli bir noktaya geldiğini söylemek mümkündür. Ancak sürece yeterince hazır olmadan hızlı bir giriş yapan Türk üniversitelerinin süreç içinde birçok engelle karşılaştığı ve bunları çözmek için üretilmesi gereken stratejiler konusunda bazı alanlarda yetersiz kaldıkları görülmektedir. Yapılan bu çalışma ile üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde karşılaştıkları engeller ile üniversite ve devlet politikası olarak geliştirilen stratejilere odaklanıldığından üniversitelerde uluslararasılaşma sürecinin

iyileştirilmesi anlamında alana katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın, uygulayıcılara ve politika yapıcılara mevcut durumu betimlemesi ve yapılması gerekenler hakkında fikir vermesi açısından da alana katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

- Katılımcıları açık ve samimi oldukları varsayılmıştır.
- Katılımcıların sorulan soruları anladıkları varsayılmıştır.

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

- Bu araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında devlet ve vakıf üniversitelerinin UİO'larında çalışan 14 personel ile sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Uluslararasılaşma: Yükseköğretim kurumlarının amaçlarına uluslararası bir boyut kazandırılması sürecini ifade etmektedir.

UİO: Yükseköğretim kurumlarında uluslararasılaşma faaliyetlerini yürütmekle görevli birim olan Uluslararası İlişkiler Ofisini ifade etmektedir.

Ofis Çalışanı: UİO'da çalışan personeli ifade etmektedir.

Öğretim Elemanı: Yükseköğretim kurumlarında eğitim, öğretim faaliyetini yürütmek için görevlendirilen akademisyeni ifade etmektedir.

Akademisyen: Yükseköğretim kurumunda eğitim, öğretim faaliyetlerini yürüten, araştırma yapan ve araştırmalarıyla alanına katkı sağlayan kişiyi ifade etmektedir.

Okutman: Yükseköğretim kurumlarında yabancı dil öğretmek için görevlendirilen öğretim elemanını ifade etmektedir. 6 Mart 2018 tarihinde Resmî Gazete’de yayınlanan “Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile “okutman” ibaresi “öğretim görevlisi” olarak değiştirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, küreselleşmenin yükseköğretime yansması olan uluslararasılaşmayı yürütmekle görevli üniversite kavramı, küreselleşme ve uluslararasılaşma kavramları arasındaki ilişki ve farklar, yükseköğretimde uluslararasılaşma, uluslararasılaşma gerekçeleri, yaklaşımları, modelleri, riskleri, Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşması ve üniversitelerin Uluslararası İlişkiler Ofisleri ile ilgili kavramlar alanyazın ışığında sunulmuştur.

2.1. ÜNİVERSİTE KAVRAMI

Üniversitelerin, ideolojinin üretilmesine ve aktarılmasına, toplumların sosyal gelişimine ve eğitiminin yükseltilmesine, bilginin üretilmesine ve uygulanmasına ve yüksek vasıflı iş gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunmak gibi pek çok amacı vardır. Üniversiteler, tüm toplumlarda, kendilerine atfedilen kültürel ve ideolojik, sosyal ve ekonomik, eğitimsel ve bilimsel rollerin birleşiminden kaynaklanan bu temel işlevleri ulusal bağlamda yerine getiren kurumlar (Enders, 2004, s.362-363) olarak varlıklarını sürdürmektedirler.

İlk defa Orta çağdan sonra (1150-1500) Avrupa’da kurulan üniversiteler, bu dönemde sadece bilgiyi öğretmekle görevliyken 1500’lerden sonra ulus devletinin ulusallaşma ve hükümete hizmet etme misyonu ile birlikte, üniversitelerin de ortak milliyet duygusunu paylaşan insanlar yetiştirme görevini üstlendiği görülmüştür. 1800’lerden sonra yükseköğretimin temel görevi haline gelen demokratikleşme, 20. ve 21. yüzyılda üniversitelerin kamu hizmeti olarak değerlendirilmesi ile devam etmiştir. 21. yüzyılda ayrıca “eğitim, öğretim, yeni araştırmalar ve topluma hizmet” misyonlarını da kapsayan uluslararasılaşma görevi yükseköğretimin temel görevi olarak ön plana çıkmıştır. (Scott, 2006, s.7-30). Günümüzde giderek artan küresel gelişmeler sonucunda üniversiteler, orta çağda kurulmalarından bu yana olmadıkları

kadar uluslararası işlevlere sahip olmaya başlamışlardır ve yüksek öğretimin uluslararasılaşması, bilgi tabanlı küresel ekonominin önemli bir parçası haline gelmiştir (Altbach ve Teichler, 2001, p. 24).

Yükseköğretim kurumlarının 21. yüzyıl için vizyon ve eylemlerine ilişkin bir genelge yayınlayan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (Unesco, 1998), üniversitelerin toplumun tamamının sürdürülebilir kalkınmasına ve gelişmesine katkıda bulunma misyonunun korunması, güçlendirilmesi ve daha da genişletilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu amaçla, üniversitelerin ilk önce tüm sektörlerin ihtiyacını karşılayacak niteliklere sahip mezunlar ve sorumluluk sahibi vatandaşlar yetiştirmesi gerektiği belirtilmiştir. İkinci olarak, kişisel gelişim ve sosyal hareketlilik için insan hakları, demokrasi, barış ve sürdürülebilir kalkınma değerleri olan adil dünya görüşüne sahip bireyler yetiştirmek için üniversitelerin hayat boyu öğrenme ve yükseköğretim için esneklik sağlamaları ve seçenekler sunmaları gerektiği vurgulanmıştır. Üçüncü olarak, öğretmenlerin eğitilmesi de dahil her düzeyde eğitim hizmetinin geliştirilmesine ve iyileştirilmesine katkıda bulunmak ve dördüncü olarak kültürel çoğulculuk ve çeşitlilik açısından ulusal ve bölgesel, uluslararası ve tarihi kültürleri anlamak, yorumlamak, geliştirmek, yaymak ve korumak gibi görevlerin de üniversitelere ait olduğu ifade edilmiştir. Bunlara ek olarak, üniversitelerden demokratik vatandaşlık olgusuna ve insancıl bakış açısına sahip gençler eğiterek toplumsal değerleri koruması ve geliştirmesi beklenmektedir. Son olarak, üniversitelerin topluma hizmetin bir parçası olarak, bilimsel ve teknolojik araştırmaları teşvik edip geliştirerek, araştırma yoluyla bilgi üretip yayarak toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik kalkınmasına yardım etmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.

Tüm bu misyonlar çerçevesinde incelendiğinde 21. yüzyıl, yükseköğretimde uluslararasılaşma girişimlerinin en üst düzeye ulaştığı ve sürecin içinde rol almak isteyen tüm paydaşların kendi kurumlarına en uygun stratejileri geliştirerek harekete geçmeleri gereken bir dönem olarak düşünülebilir.

2.2. KÜRESELLEŞME İLE EĞİTİMİN YENİDEN YAPILANMASI: ULUSLARARASILAŞMA

Alanyazında küreselleşme ve uluslararasılaşma ile ilgili farklı bakış açılarından yapılmış farklı tanımlar bulmak mümkündür. Küreselleşmenin, uluslararasılaşmanın eşanlamlısı olduğu, her ikisinin de birbirinin yerine kullanılabileceği veya uluslararasılaşmanın ve küreselleşmenin birbiriyle ilişkili iki kavram olduğu ileri sürülmektedir. Bu nedenle, bu iki kavramın ayırt edilmesi uluslararasılaşma kavramını daha iyi anlamak için önemlidir.

1990'lardan beri hem akademik hem genel anlamda moda bir terim olan küreselleşme (Trondal, Gornitzka ve Gulbrandsen, 2003, s.20) ile ilgili tanımlar farklı teorik çerçevelerden geliştirildiği için evrensel geçerlilikte tek bir tanım bulmak zordur.

En geniş anlamda küreselleşme, serbest piyasa ilkeleri doğrultusunda üretilen bilgi ve teknolojilerin yeni ilişki ağlarını kullanarak dünya çapında dolaşması ve bunun sonucunda ülkeleri olumlu veya olumsuz yönde etkilemesi olarak (Harvey, 2003; Robertson, 1992; Steger, 2003) ifade edilebilir.

OECD'ye (2005, s.11) göre küreselleşme, ulusal ekonomiler giderek daha fazla birbirine bağımlı hale gelirken ulusal kaynakların uluslararası olarak daha fazla mobil hale geldiği dinamik ve çok boyutlu bir ekonomik entegrasyon süreci olarak tanımlanmaktadır.

Bir başka tanımda Giddens (2000: akt: Selvitopu, 2016, s.13) küreselleşmeyi ülkeler arası sosyal, politik ve ideolojik ilişkilerin artması sonucunda bir ülkede olan olayların diğer bir ülkedeki olayları etkilemesi olarak kavramsallaştırmıştır. Bir başka ifadeyle küreselleşme, ülkeler arasında artan ilişkilerin hem ekonomik hem de toplumsal, kültürel ve politik alanlarda da etkili olması olarak tanımlanabilir.

Küreselleşme gibi farklı bakış açılarından ele alınarak kavramsallaştırılmaya çalışıldığı için çok boyutlu ve karmaşık bir kavram olan uluslararasılaşmayı da alanyazında ortak bir tanımla açıklamanın mümkün olmadığı görülmektedir.

Küreselleşme, sınırlar kaldırılarak sınır ötesi faaliyetlerde bulunmak olarak tanımlanırken, uluslararasılaşma genel olarak sınırlar korunarak benzer faaliyetlerde bulunmak olarak ifade edilir (Teicher, 2009, s.93). Bir başka ifadeyle uluslararasılaşma, “iki veya daha fazla ulus ve kültür arasındaki insanların, fikirlerin, malların ve hizmetlerin karşılıklı değişimi” olarak tanımlanabilir (Yang, 2003, s.287).

Küreselleşme piyasa odaklı ulus aşırı eğitim, rekabet ve bilgi transferinin ticarileşmesi gibi konularla ilgilenirken uluslararasılaşma öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliği, akademik ortaklıklar, uluslararası eğitim ve bilgi transferi konularıyla ilgilenir (Teichler, 2004, s.5).

Küreselleşme ve uluslararasılaşma farklı kavramlar olarak görülseler de dinamik olarak bağlantılıdır. Küreselleşme katalizör, uluslararasılaşma ise buna karşı öngörülü bir tepki olarak düşünülebilir. Uluslararasılaşma teriminin kilit unsuru, uluslar ve kültürel kimlikler arasındaki kavram olmasıdır. Bir ülkenin benzersiz tarihi, yerli kültürü /kültürleri, kaynakları, öncelikleri gibi durumlar diğer ülkelere karşı tavrını ve onlarla olan ilişkilerini şekillendirir. Bu nedenle ulusal kimlik ve kültür, uluslararasılaşmanın anahtarıdır. Küreselleşme ise kültürlerin tek tipleşebileceği ile ilgili bir endişe olarak gösterilmektedir. Bu nedenle yerel, bölgesel ve ulusal önceliklere ve kültürlere saygı gösteren hatta güçlendiren uluslararasılaşma farklı bir kavram olarak görülmektedir (Knight, 1999b, s.14)

Küreselleşme ve uluslararasılaşma arasındaki ayrımı doğrulayan Knight (1999b, s. 14) küreselleşmeyi sınırlar ötesinde teknoloji, ekonomi, bilgi, insan, değer, fikir akışı olarak tanımlar ve her ülkenin tarihi, gelenekleri, kültürü ve öncelikleri nedeniyle küreselleşmenin ülkeleri farklı şekillerde etkileyeceğini belirtir. Uluslararasılaşmayı ise bir ülkenin, küreselleşmenin etkisine cevap verme yollarından biri olarak açıklar ve uluslararasılaşmanın ulusların bireyselliğine saygı duyan bir kavram olduğunu altını çizer.

Trondal, Gornitzka ve Gulbrandsen (2003, s.22) de uluslararasılaşma terimini ülkelerin ve ulus-devletlerin varlığını kabul eden ulus-devlet merkezli bir bakış açısına benzetmektedirler. Fakat küreselleşme ile birlikte ulus devlet ve refah devleti desteğinin zayıflaması, ulus devletin savunucusu olan yükseköğretim kurumlarına varoluş sebeplerini yeniden sorgulatmıştır. (Kwiek, 2002, s.135) Bir başka ifadeyle, ulus devleti ve ulusal çıkarları savunan, ulusal kültür ve vatanseverlik bilincini aşıl原因an üniversiteler ile ulusal sınırları kaldırıp dünyanın “tek bir mekan” olarak küçülmesine gönderme yapan küreselleşme arasındaki uyumsuzluk üniversiteleri doğrudan etkilemiştir. Sonuç olarak, ulus devletlerin zayıflaması ile ekonomik ve siyasi anlamda devlete bağlı olan üniversitelere kamu desteği azalınca üniversiteler kendilerine yeni kaynaklar bulma arayışına girmişlerdir ve diğer üniversitelerle rekabet edebilmek için uluslararası öğrenci kaydetmeye başlamışlardır. (Erdem, 2012, s.110; Scott, 2000, s.3-10)

Küreselleşmeye karşı ayakta kalabilmek için üniversitelerin kendilerine ekonomik kaynak sağlamak amacıyla başladıkları uluslararasılaşma süreci, yeni küresel dünya düzeninin aradığı bilgiye sahip eleman ihtiyacını karşılamak için yükseköğretimin yaygınlaşması, eğitimin uluslararası standartlara ulaşması için ortak sistemlerin geliştirilmesi ve bilişim ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte kültür farklarının azalması gibi gelişmeleri de beraberinde getirmiştir (Carnoy, 2000, s.44).

Söz konusu bu gelişmelerin yanı sıra küreselleşen dünyadaki pek çok ekonomik, teknolojik ve bilimsel eğilimin yükseköğretim kurumlarını doğrudan etkilediğini ve bunun kaçınılmaz olduğunu belirten Altbach (2004, s.5-6), yükseköğretim kurumlarının bu gelişmeleri göz ardı edemeyeceklerini ve bir şekilde ayak uyduracaklarını belirtmiştir. Bilgi teknolojilerinin yaygın şekilde kullanılması, bilimsel alanlarda ortak bir dilin kullanılması, yüksek öğretim ve nitelikli işgücü için yoğun talebin olması, internet şirketleri ve çokuluslu yayıncılık, dünya genelinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerine yapılan harcamalar ve uluslararası kültür yayılımı konularına ilişkin gelişmeleri de küreselleşmenin yükseköğretime yansımalarına örnek olarak göstermiştir.

Küreselleşmenin yükseköğretime yansımaları sonucunda üniversitelerin ekonomik, kültürel ve sosyal alanlardaki rollerinin değiştiğini ve küreselleşmenin yansımaları ya da baskısına karşı bir tepki olarak yükseköğretim kurumlarında uluslararasılaşma olgusunun ortaya çıktığını söylemek mümkündür (Altbach, 2004, s.3; van der Wende, 2007, s. 275).

2.3. YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMA

1990'lı yıllarda popüler olmaya başlayan uluslararasılaşma kavramı ile ilgili Groennings (1987, s.2) “Amerikan yüksek öğrenim tarihindeki en güçlü maddi gelişmelerden biri”; Kerr (1990, s.5) “Yükseköğretim kurumlarını harekete geçiren olay”; Smith, Teichler ve van der Wende (1994, s.1) “çağdaş üniversitelerin önemli özelliklerinden biri”; Halliday (1999, s.99) “eğitim camiasındaki herhangi birinin kayıtsız kalamayacağı durum”; Davies (1997, s.83) “gelecek on yılın ana konusu”; Teichler (1999, s.6) “son on yılın en önemli trendlerinden biri” gibi tanımlar yapmışlardır (akt: de Wit, 2002, s.xv).

Van der Wende (1997, s.19) uluslararasılaşmanın “toplumların, ekonominin ve işgücü piyasalarının küreselleşmesiyle ilgili gereksinimlere ve zorluklara karşı yüksek öğretimin daha fazla duyarlı olmasını amaçlayan sistematik, sürekli bir çaba” olduğunu ifade etmiştir. Bartell (2003, s.48) ise uluslararasılaşmayı, “hem uluslararası öğrenci değişimleri yoluyla yurt dışı eğitim programları için dış kaynak sağlamak, uluslararası araştırmalar yürütmek gibi pek çok uygulamayı içinde barındıran bir kavram olarak tanımlamış hem de üniversite ve üyelerinin araştırmalarının yanı sıra üniversitedeki yaşamı, kültürü, müfredatı ve öğretim yöntemlerini de kapsayan karmaşık ve politika odaklı bir süreç” olarak tanımlamıştır. Uluslararasılaşma kavramının süreç odaklı olduğu uluslararasılaşma kelimesinin İngilizcesi olan “internationalization” kelimesindeki “ization” eki ile de ön plana çıkmaktadır. (Selvitopu, 2016, s.20)

Tüm bu tanımlardan hareketle Knight’ın (2004, s.9) “uluslararasılaşma, yüksek öğretimin amaç, işlev ve sunumuna uluslararası ve kültürlerarası veya küresel bir boyutun entegre edilmesi sürecidir” tanımı uluslararasılaşma kavramı için yapılmış en

kapsamlı tanım olarak düşünülebilir. Bu tanımla uluslararasılaşmanın pek çok amacı olan dinamik bir süreç olduğunu söylemek mümkündür.

Knigh (2004, s.11-12) bu tanımındaki süreç, uluslararası, kültürlerarası, küresel, entegre etmek, amaç, işlev ve dağıtım kelimelerinin uluslararasılaşma kavramının tanımına uygun olarak özel seçildiğini belirtmiştir. “Süreç” kelimesini, uluslararasılaşmanın devam eden bir çaba ve gelişime açık bir kavram olduğuna vurgu yapmak için kasıtlı seçmiştir. “Uluslararası, kültürlerarası ve küresel” kelimelerini uluslararasılaşma kavramının kapsamının genişliğine vurgu yapmak için bilinçli olarak bir arada kullanmıştır. “Uluslararası” kelimesi ile toplumlar, kültürler ve ülkeler arasında ilişkileri kastetmiştir. Uluslararasılaşma, ülkelerin, milletlerin ve kurumların arasında var olan kültürel çeşitlilikle de bağlantılı olduğundan “kültürlerarası” kelimesini evde uluslararasılaşma kavramını ifade etmek için kullanmıştır. “Küresel” kelimesi ile de dünya çapında bir bakış açısı kastetmiştir. “Entegre etme” kelimesini, uluslararası ve kültürler arası boyutu politika ve programlara dahil etme sürecini belirtmek için özellikle kullanmıştır. “Amaç” kelimesi ile bir ülke veya bölge için yüksek öğretimin sahip olduğu genel rol ve amaçlara ya da daha spesifik olarak, bir kurumun görevlerine atıfta bulunmuştur. “İşlev” kelimesi ile yükseköğretimin eğitim-öğretim, araştırma ve bilimsel faaliyetler ve topluma hizmet sunma faaliyetlerini ifade etmiştir. Daha dar bir kavram olan “sunum” kelimesi ile yurt içinde veya başka ülkelerde eğitim kursları ve programlarının sunulmasını kastetmiştir.

Bu tanım ile aynı zamanda yükseköğretimde uluslararasılaşma kavramının, öğrenci ve öğretim elamanı hareketliliği, uluslararası ağlar, ortaklıklar ve projeler, uluslararası akademik programlar ve araştırma teşvikleri; şube kampüs veya acentelik verme yoluyla eğitim hizmetinin diğer ülkelere sunulması; müfredat ve eğitim öğretim sürecine uluslararası, kültürlerarası ve global boyutların entegre edilmesi; üniversitelerin yerel ve dünya çapındaki sıralamalardaki yerlerinin iyileşmesi ve en iyi ve en parlak öğrenci ve araştırmacıların temini gibi pek çok faaliyeti de kapsadığı söylenebilir (Knigh, 2008, s.6).

2.4. ULUSLARARASILAŞMA MODELLERİ

21. yüzyılın ihtiyaçları, eğitim hareketliliğinin artması ve teknolojideki ilerlemeler doğrultusunda yükseköğretim kurumları için gün geçtikçe önemi artan uluslararasılaşma alanyazını incelendiğinde, uluslararasılaşma sürecini geliştirmeyi amaçlayan bazı modellere rastlanmaktadır. Bu modellerden bazıları bilgi temelli toplum modeli, hiyerarşik model, ağ modeli, piyasa modeli ve dinamik sistem teorisidir (Gibbons, Limoges, Nowotny, Schwartzman, Scott ve Trow, 1994; Etzkowitz ve Leydesdorff, 1997; Hakala, 1998; Kyvik ve Larsen, 1997; Melin, 1997; Thelen ve Smith, 2006; Wendt, Slipersaeter ve Aksnes, 2003; Zhou, 2016).

Bilgiye dayalı toplum modelinde, “üçlü sarmal” (*Triple Helix*) olarak adlandırılan üniversite, sanayi ve devlet arasındaki ilişkinin, bilginin toplum tarafından kullanılmasını sağlamak açısından önemli olduğundan ve bu sayede uluslararası yeniliklerin ve ekonomik büyümenin üniversite tarafından sağlandığından bahsedilmektedir (Wendt vd., 2003, s.61).

Hakala'nın (1998, s.54) geliştirdiği hiyerarşik model, diğer adıyla merkez-taşra modeli, bilgi ve akademik yayın akışının bilim merkezi olan bölgelerden taşralara doğru olduğunu; öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğinin ise taşradan merkeze doğru olduğunu öne sürmektedir. Avrupa, Japonya ve ABD gibi dünyanın en iyi araştırmacılarını cezbedecek imkanlara sahip ülkelerin araştırma merkezleri olarak görülmeleri buna örnek gösterilebilir (Wendt vd., 2003, s.62). Fakat yükseköğretimde uluslararasılaşma alanındaki gelişmeler sayesinde eskiden Batı ülkelerinden “alıcı” konumda olan Güney Kore, Çin ve Hindistan gibi yarı-taşra sayılan ülkeler de artık ortaya koydukları yeniliklerle cazibe merkezleri haline gelmeye başlamışlardır (Wu ve Zha, 2018, s.260).

Merkez-taşra modelinin yarattığı bu durum, uluslararasıdaki sınırları esnetmiş, araştırmacılar ve kurumlar arasındaki ağlar uluslararasılaşma için önem kazanmış ve bu da ağ modelinin gelişmesine yol açmıştır. Konferanslar, araştırma programları, personel ve öğrenci hareketliliği gibi faaliyetler sonucunda araştırmacılar ve kurumlar arasında resmi ya da gayri resmi ağların gelişebileceğini ileri süren bu modele göre

(Melin, 1997: akt: Wendt vd., 2003, s.63) konferanslara katıldıkça ya da aynı alanda çalışma yapanlar bilgilerini birbirleriyle paylaşacakları faaliyetlerde bulundukça hiyerarşi azalacak ve görünmez, gayri resmi ağlar geliştirecektir (Hakala, 1998, s.55).

Piyasa modeli ise, tanınırlık ve kalite açısından arz ve talep dengesini ele almaktadır. Araştırmacıların ve ülkelerin uluslararasılaşma piyasasına girebilmesi ve burada başarılı olabilmesi için kalitenin önemine vurgu yapılmakta, bunun da üniversiteler arasında rekabeti arttırdığı ifade edilmektedir (Kyvik ve Larsen, 1997; Wendt vd., 2003, s.64).

Zhou (2016, s.2) yükseköğretimde uluslararasılaşmanın birbiriyle etkileşimde olan pek çok değişkeni olan dinamik bir sistem olduğunu ve bu nedenle dinamik sistem teorisiyle incelenebileceğini ileri sürmüştür. Sistemin parçalarının etrafında olan olaylarla sürekli etkileşime girerek zaman içinde değişmesi ve bu sayede tüm sistemin kendini sürekli yenilemesi üzerine kurulu olan Dinamik sistem teorisinde olduğu gibi (Thelen ve Smith, 2006, s.281) yükseköğretimde uluslararasılaşmanın değişkenlerinin de sürekli birbirinden etkilendiği ve bu sayede sürecin kendini sürekli yenilenip geliştiği söylenebilir (Zhou, 2016, s.10). Ayrıca bu model, yükseköğretimde uluslararasılaşmayı küresel, ulusal, kurumsal, program ve kişisel olmak üzere beş boyutta incelemiştir. Küresel düzey, uluslararasılaşmanın küresel bağlamın bir parçası olduğunu desteklerken, ulusal düzey bir ülkenin uluslararasılaşma ihtiyaçlarını ele almaktadır. Kurumsal düzey, üniversitelerin uluslararasılaşma konusundaki kurumsal misyonlarına vurgu yapmaktadır. Diğer taraftan, program düzeyi, başka disiplinler için uluslararasılaşmanın gerekliliklerini ele alırken, kişisel düzey bireysel faaliyetlerin ve becerilerin önemini vurgulamaktadır (Zhou, 2016, s.3-4).

2.5. ULUSLARARASI LAŞMA GEREKÇELERİ

Üniversitelerin uluslararasılaşması konusunda küreselleşme itici bir güç olsa da bir üniversitenin ya da ülkenin uluslararasılaşma gerekçeleri, ekonomik bağımsızlık kazanma amacı olup olmadığına, dünya rekabet piyasasında etkililiğini ve etkinliğini arttırmak isteyip istemediğine ya da ülkesinin siyasi politikaları çerçevesinde bölgesel

bir politik etki sağlamak isteyip istemediğine bağlı olarak değişebilmektedir (Köksal, 2004, s.24).

Bir kurumun uluslararasılaşmak için kendine en uygun gerekçeyi belirlerken kurum geçmişinin, özkaynaklarının ve paydaşlarının da etkili olduğunu belirten Knight (1994, s.5) uluslararasılaşma gerekçelerini sosyo-kültürel, politik, ekonomik ve akademik (Knight, 1999a, s.5-9; Knight ve de Wit, 1995, s.10-14) olarak sınıflandırmıştır. Sosyo-kültürel gerekçeler boyutu ulusal kültürel kimlik, kültürlerarası anlayış, dünya vatandaşlığı, sosyal ve toplumsal gelişim konularını kapsarken; politik gerekçeler boyutunda milli güvenlik, dış politika, barış ve karşılıklı anlayış, teknik destek, ulusal kimlik ve bölgesel kimlik konuları dikkati çekmektedir. İşgücü piyasası, mali teşvikler, ekonomik büyüme ve rekabet ekonomik gerekçeler boyutunda sıralanırken; araştırma ve müfredatın uluslararası boyut kazanması, akademik ufkun yayılması, kurumsal yapılanma, özgeçmiş ve mevki, kaliteyi artırma ve uluslararası akademik standartlar akademik gerekçeler boyutunun konularıdır (Knight, 2004, s.23). Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın çok farklı gerekçeleri olabileceğini ifade eden Knight (1999b; 2004), bu gerekçeleri ulusal politika, sektörel, kurumsal ve bireysel olmak üzere dört farklı boyutta incelemiştir. Politik gerekçeleri daha çok ulusal politika boyutuyla; ekonomik gerekçeleri ulusal ve kurumsal boyutla, akademik gerekçeleri hem kurumsal hem bireysel boyutlarla; sosyal ve kültürel gerekçeleri tüm boyutlarla ilişkilendirmiştir.

Gerekçelerin, neden uluslararasılaşmak gerektiğinin cevaplarını ortaya koyduğunu belirten de Wit (2002, s.84), Knight'ın gerekçelerini daha detaylı şekilde açıklamıştır. Politik gerekçeleri aynı Knight'ta (2004, s.23) olduğu gibi ulusal güvenlik, dış politika, barış ve karşılıklı anlayış, teknik destek, ulusal ve bölgesel kimlik olarak sıralamıştır. Ayrıca, uluslararası eğitimin diğer ülkelerle kurulacak politik ve ekonomik bağlar için geleceğe dönük bir yatırım olduğunu ve bu nedenle uluslararasılaşmanın dış politika için önemli bir araç olduğunu belirtmiştir (de Wit, 2002, s.85).

Ekonomik gerekçeleri ekonomik büyüme ve rekabet, işgücü piyasası, ulusal eğitim talebi ve kurumlar ve hükümetler için ekonomik teşvik olarak sıralayan de Wit

(2002, s.223) uluslararasılaşmanın kurumlar için doğrudan ya da dolaylı olarak ekonomik bir getiri olduğunu ifade etmiştir. Knight ve Altbach (2007) ve Qiang (2003) da üniversitelerin uluslararasılaşma gerekçesi olarak ilk önce uluslararası öğrencilerden elde edilecek kurumsal gelirin ve ekonomik anlamda elde edilecek milli çıkarın geldiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, toplumun yükseköğretime olan talebini karşılamak için hükümetlerin yatırım yapmak yerine öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğini teşvik etmesi ya da uluslararası öğrenci temini ile elde edilen gelir uluslararasılaşmanın ekonomik gerekçelerine örnek gösterilebilir. Ekonomik gerekçelerin bir başka boyutu ise gelecekte kurulabilecek olası ekonomik ilişkiler için ülkelerin uluslararasılaşmayı bir yatırım olarak görmesidir. Politik gerekçelerle yakından ilgili olan bu durumda hükümetler, gelecekte olası ekonomik ilişkiler kurma potansiyeline sahip oldukları ülkelere gelecek öğrencilere burs vererek bu öğrencilerin rekabet piyasasında ülkelere karşı olumlu bir tutum sergilemelerini hedeflemektedir (Selvitopu, 2016, s.33).

de Wit (2002) akademik gerekçelerin eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetlerine uluslararası bir boyut kazandırmak, akademik standartları ve kaliteyi arttırmak, uluslararası sıralamalarda yükselmek, müfredatta yenilikler yapmak, kültürlerarası eğitim ve yabancı dil eğitimi gibi konularla ilgili konuları kapsadığını ifade etmiştir. Bu bağlamda uluslararası arenada akademik olarak başarısını ve kalitesini kanıtlamış üniversitelerin daha fazla hareketlilik sağlayacağı göz önünde bulundurulursa yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşmasının en önemli amaçlarından birinin uluslararası akademik standartları tutturmak olduğunu söylemek mümkündür.

Son olarak, de Wit (2002) sosyo-kültürel gerekçelerin ulusal kültürü korumak ve tanıtmak, diğer kültürlerle saygı ve anlayış göstermek ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Örneğin, eğitim almak için gittiği toplumun kültürünü tanıyan birinin bunu kendi toplumuna aksettireceği ve ülkeler arasındaki ilişkilerin gelişmesine faydası olacağı söylenebilir.

Üniversitelerin uluslararasılaşma gerekçelerine ilişkin Uluslararası Üniversiteler Birliği 2003 yılında yaptığı bir araştırmaya göre öğrenci ve öğretim üyesi hareketliliği, eğitim ve araştırma konularında iş birliği, akademik standartlar ve kalite, araştırma

projeleri, iş birliği ve gelişme alanında yardım, müfredat geliştirme, uluslararası ve kültürlerarası farkındalık, kurumsal teşvik, farklı kaynaklardan öğretim üyesi ve öğrenci temini, bölgesel konular ve bütünleşme, uluslararası öğrenci temini ve ekonomik gelir sağlama gerekçeleri ön plana çıkmıştır (Knight, 2003a, s.8). 2013 yılında yeniden yapılan araştırmaya göre, uluslararasılaşma alanında üniversitelerin öncelikleri öğrencilerin uluslararası ve kültürlerarası farkındalık düzeylerinin artması, eğitim ve öğretim kalitesinin artması ve araştırma ortaklıklarının artırılması olmuştur (Egroun-Polak ve Hudson, 2014: akt: Selvitopu, 2016, s.28).

Tüm bu gerekçeler göz önünde bulundurulduğunda uluslararasılaşma gerekçelerini belirlerken her kurumun kendi önceliklerini göz önünde bulundurması gerektiği, gerekçelerin kurumdan kuruma hatta ülkeden ülkeye değişebileceği gibi zaman içinde de değişim gösterebileceği unutulmamalıdır (de Wit, 2002, s.101). Örneğin, İkinci Dünya Savaşı'na kadar politik gerekçeler öncelikliken, Soğuk Savaş'ın bitmesiyle ekonomik gerekçeler ön plana çıkmıştır (de Wit, 1999, s. 2). Ayrıca Maringe, Foskett ve Woodfield (2013, s.9) ülkelerin gelişmişlik düzeylerini de uluslararasılaşma gerekçelerini etkileyen etmenler arasında göstermişler ve bu nedenle batı ülkelerindeki üniversitelerin ekonomik, Orta Doğu ülkelerindekilerin kültürel, fakir bölgelerdekilerin ise daha çok akademik gerekçelerle uluslararasılaşma sürecine dahil olduklarından bahsetmişlerdir.

2.6. ULUSLARARASILAŞMA YAKLAŞIMLARI

Uluslararasılaşma alanyazını incelendiğinde uluslararasılaşma sürecinin farklı araştırmacılar tarafından farklı bakış açılarıyla ele alındığı ve pek çok yaklaşım geliştirildiği görülmüştür. Bu çalışma kapsamında uluslararasılaşma yaklaşımları Knight (1994, s.4) tarafından geliştirilen ve Knight ve de Wit (1995, s.16-17) tarafından daha kapsamlı bir şekilde açıklanan dört yaklaşım tarzı bağlamında incelenmektedir.

Uluslararasılaşma kavramını çeşitli yönleriyle inceleyen Knight and de Wit (1995, s.16-17), uluslararasılaşmayı kapsamlı bir şekilde değerlendirmek için

hareketlilik, yeterlik, kültürel yapı ve süreç olmak üzere dört temel yaklaşımı ortaya koymuşlardır.

Müfredat geliştirme, öğrenci ve personel hareketliliği, teknik destek, kültürlerarası eğitim, uluslararası öğrenciler, alan çalışmaları ve araştırma teşvikleri gibi akademik ve müfredat dışı (sosyal) etkinlikleri kapsayan hareketlilik yaklaşımı uluslararasılaşma kavramının tanımında en yaygın şekilde kullanılan yaklaşımdır (Knight ve de Wit, 1995, s.16).

Uluslararasılaşmanın akademik ve örgütsel boyutlarında daha çok kişisel boyutuyla ilgilenen yeterlilik yaklaşımı sadece öğrencilerin değil, akademik ve idare personelin de yeni bilgiler, beceriler ve tutumlar edinmelerini uluslararasılaşma bağlamında değerlendirir (Knight ve de Wit, 1995, s.16-17). Bu yaklaşım ile bireylerin, kendi ülkelerindeki ya da kurumlarındaki müfredatları edindikleri yeni bilgi, beceri ve tutumlar sayesinde geliştireceklerini (Selvitopu, 2016, s.39), bununda yükseköğretimde uluslararasılaşmanın önemli bir adımı olan müfredatın uluslararasılaşmasına katkısı olacağını söylemek mümkündür.

Kültürel yapı yaklaşımı, kültürlerarası ve uluslararası bir bakış açısını destekleyen üniversite kültürü yaratmayı hedeflemektedir (Knight ve de Wit, 1995, s.17). Bu bağlamda, örgüt içinde bir kültür yaratmayı hedefleyen örgüt kültürü yaklaşımına benzemektedir (Qiang, 2003, s.251). Uluslararası değerleri olan ve bu değerleri destekleyen bireylerin kampüste sayıca artması uluslararası bir kampüs kültürünün oluşabilmesi için önemli olan unsurlar arasında sayılabilir (Selvitopu, 2016, s.40).

Son yaklaşım olan süreç yaklaşımı, kültürel yapı yaklaşımıyla bağlantılıdır çünkü süreç yaklaşımı, uluslararasılaşmayı üniversitenin temel işlevlerine uluslararası boyut ya da bakış açısı entegre etme süreci olarak tanımlamaktadır. Pek çok akademik etkinlik, örgütsel politikalar ve stratejiler bu sürecin bir parçası olarak ele alınır (Knight ve de Wit, 1995, s.16-17). Bu nedenle süreç yaklaşımının, uluslararasılaşma açısından en kapsamlı yaklaşım olduğu söylenebilir çünkü süreç yaklaşımı, uluslararası etkinliklerle ilgilenen hareketlilik, üniversite çalışanlarının ve

öğrencilerinin gelişimleriyle ilgilenen yeterlilik ve uluslararası bir kampüs kültürü oluşturmayla ilgilenen kültürel yapı yaklaşımlarının hepsiyle birden ilgilenen bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Süreç yaklaşımı, program stratejileri ve kurumsal stratejiler olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmıştır. Program stratejiler, bir yükseköğretim kurumunun temel işlevlerine uluslararası boyutu entegre eden akademik etkinlikleri ve hizmetleri kapsamaktadır. Kurumsal stratejiler ise uluslararası boyutu garanti altına almayı sağlayan teşvikleri içermektedir, bir başka ifadeyle akademik etkinliklerin geliştirilen politikalar ve yönetim sistemleri ile kurumsallaştırılması ile ilgili stratejileri kapsamaktadır (Knight ve de Wit, 1995, s.17-22).

Akademik konularda geliştirilen politikaları ele alan program stratejileri, araştırma etkinlikleri; eğitim etkinlikleri; teknik destek ve eğitim iş birliği etkinlikleri; müfredat dışı (sosyal) etkinlikler ve kurumsal hizmet olmak üzere dört gruptan oluşmaktadır.

Program stratejileri altında araştırma etkinlikleri ile Knight ve de Wit (1995, s.18), uluslararası iş birliklerinin artırılması, araştırmaların kalite kontrolünün yapılması, araştırmacıların bireysel olarak uluslararası hareketliliğe katılmaları, lisans mezunlarının ve doktora öğrencilerinin araştırma alanında eğitilmeleri, akademik personele ücretli izin imkânı verilmesi, araştırmacılar arasında iletişim ağlarının kurulması vb. etkinliklerden bahsetmişlerdir.

Knight ve de Wit (1995, s.18) eğitim etkinliklerinin, müfredatta uluslararasılaşma, yabancı dil eğitimi, yurtdışı eğitim programları, uluslararası öğrenci ve öğretim elemanı değişimi, uluslararası iş birlikleri, çift diploma programları, diploma denklikleri, kredi transfer sistemleri, öğrenciler ve öğretim elemanları için uluslararası staj imkanları, uluslararası yaz okulları ve kültürlerarası eğitim gibi eğitimsel etkinliklerle ilgili olduğunu belirtmişlerdir.

Teknik destek ve eğitim iş birliğinin, gelişmiş ülkelerin geliştirmekte olan ülkelere yükseköğretim kurumları kapsamında yardımcı olduğu etkinlikler olduğunu belirten

Knight ve de Wit (1995, s.19) bu etkinlikleri başarılı kurumlarda öğrenci ve akademisyen yetiştirilmesi, başarılı kurumlardaki akademik personellerin eğitim vermesi, müfredat ile ilgili danışmanlık yapılması, araştırma yapma ile ilgili eğitim verilmesi, bu amaçlar doğrultusunda kitap ve materyal gönderilmesi, yönetim konusunda danışmanlık verilmesi, maliyetler konusunda destek verilmesi olarak sıralamışlardır.

Program stratejilerinin sonuncusu müfredat dışı (sosyal) etkinlikler ve kurumsal hizmet, hem uluslararası hem de yerel öğrenciler için uluslararası konularla ilgili çeşitli sosyal etkinlikleri ve hizmetleri ele alan Knight ve de Wit (1995, s.20), uluslararası öğrenci danışmanı, oryantasyon programı, uluslararası öğrenci kulüpleri, uluslararası öğrenci ve öğretim elemanları için misafirhaneler, kütüphaneler, lokantalar, sağlık ve spor imkanlarının sağlanması, uluslararası misafirler için düzenlenen organizasyonlar ve sosyal etkinlikler gibi konuları bu başlık altında saymışlardır. Ayrıca uluslararası mezun izleme programları kurulması da bu etkinlikler arasında sayılabilir (Taylor, 2004, s.165).

Kurumsal anlamda plan, politika ve uluslararası kültür oluşturma politikalarını ele alan kurumsal stratejileri senato ve üniversite yönetim kurulunun desteği ve adanmışlığı; akademik ve idari personelin desteği; uluslararası ilişkiler ofisi; politika geliştirme; idari ve akademik personel için ödül ve teşvikler; iç ve dış kaynak ve destek; resmi iletişim ağlarının varlığı; yıllık plan bütçe ve değerlendirme süreci olmak üzere sekiz gruba ayıran Knight (1994, s.7-8) ve Knight ve de Wit (1995, s.20-22) bunları daha detaylı olarak şöyle açıklamışlardır:

Senato ve üniversite yönetim kurulunun desteği ve adanmışlığı ile üniversite üst yönetimleri tarafından uluslararasılaşma için alınan kararların ve geliştirilen stratejilerin üniversitede uluslararasılaşma kültürü oluşması açısından önemli olduğunu ve üst yöneticiler tarafından desteklenen bir anlayıştan tüm paydaşların etkileneceğini belirtmişlerdir.

Üst yönetim tarafından teşvik edilen uluslararasılaşma sürecinin başarıya ulaşması için akademik ve idari personelin desteğinin önemli olduğunu ve kendisi

kampüs içinde veya ülke dışında bir şekilde uluslararası değişim veya araştırma faaliyetlerinde bulunmuş kişilerin uluslararasılaşma konusuna daha çok ilgi gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Uluslararasılaşma konusunda danışmanlık, koordinasyon ve iletişim desteği verebilecek yeterince deneyimli, hizmet odaklı ve süreci destekleyici çalışanların üniversitelerin uluslararası ilişkiler ofislerinde çalışmasının faydalı olacağını vurgulamışlardır.

Uluslararasılaşma ile ilgili kuruma yol göstermek, kurumun bakış açısını ve amaçlarını tanımlamak için uluslararasılaşma politikalarının oluşturulmasını önermişler. Politikaların önceden belirlenip süreci harekete geçirebileceğini ya da halihazırda uygulamada olan etkinlikleri yürütmek için sonradan geliştirilebileceğini ama her iki durumun da kurumun gelişimine yardımcı olacağını belirtmişlerdir.

Uluslararası etkinliklere katılım gösterenleri sembolik de olsa ödüllendirmenin uluslararasılaşmayı destekleyici bir kültür oluşturmak için teşvik edici olacağını ve bu tür girişimlerin uluslararasılaşma alanında çalışanları işe almak, bu kişileri terfi etmek gibi politikalar geliştirilerek uygulanabileceğini vurgulamışlardır.

Uluslararasılaşma faaliyetleri için ek kaynaklar sağlamanın ve var olan programlara uluslararası bir bakış açısı kazandırmanın uluslararasılaşma sürecinde başarıyı arttıran unsurlar olduğunu ve ayrıca üniversitelerle, özel sektörle ve halkla yapılan iş birliklerinin insan kaynağı, finansal destek ve uluslararası ağlara girme imkânı sağladığını belirtmişlerdir.

Uluslararasılaşma süreci ile ilgili bilgi akışının resmi ve gayri resmi iletişim ağları ile paylaşılmasının sürecin sahiplenilmesi açısından önem arz ettiğinin ve bu nedenle kampüs içi toplantılar, gazete veya broşürler, tüm akademik ve idari birimlere yapılan sunumlar yoluyla uluslararasılaşma etkinliklerinin tüm paydaşlara ulaşmasının önemli olduğunun altını çizmişlerdir.

Son olarak uluslararasılaşmanın kurumsallaşması için yıllık planların, bütçelerin ve değerlendirme süreçlerinin uluslararası bir bakış açısıyla yapılması gerektiğini ve bu sayede kaynakların en iyi şekilde kullanılabileceğini ifade etmişlerdir.

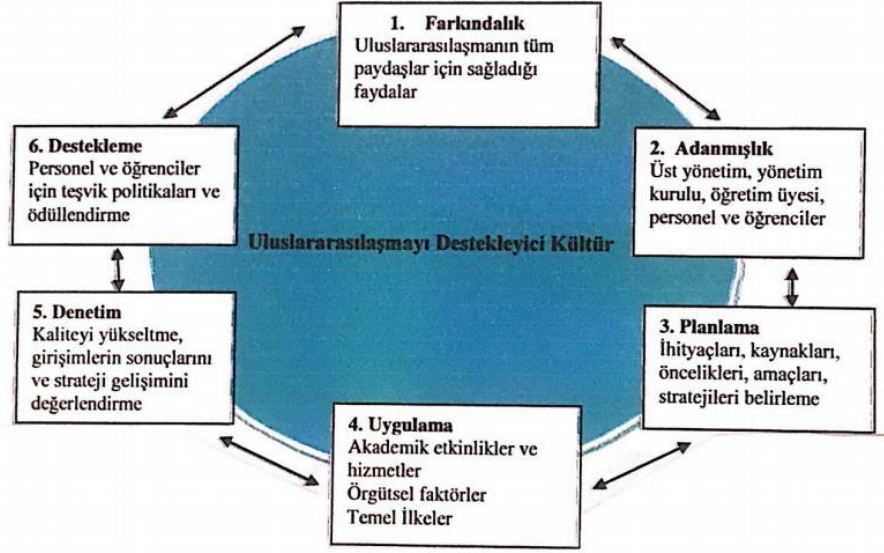
Uluslararasılaşma sürecini destekleyen ve uluslararası bir kültür oluşturmayı amaçlayan kurumlar için yol gösterici nitelikte olan bu ilkeleri, her kurumun kendi uluslararasılaşma amaçları ve örgüt kültürü doğrultusunda geliştirerek uygulamasının süreci başarıyla yürütmek için faydalı olacağını söylemek mümkündür.

2.7. ULUSLARARASILAŞMA STRATEJİLERİ İÇİN GELİŞTİRİLEN MODELLER

Uluslararasılaşma kavramı üzerine yapılan çeşitli tanımlar, ileri sürülen gerekçeler ve geliştirilen yaklaşımlar göz önünde bulundurulduğunda uluslararasılaşma sürecinde pek çok unsurun etkili olduğu görülmektedir. Bu unsurlardan biri de geliştirilen strateji modelleridir. Bu amaçla 1990'lı yıllarda kurumsal stratejileri uluslararasılaşma sürecinin farklı modelleriyle yapılandırmak için çeşitli girişimlerde bulunulmuş ve yükseköğretimde uluslararasılaşma için farklı örgüt modelleri geliştirilmiştir.

Neave (1992) uluslararası iş birliklerine hizmet etmek ve bunları yönetmek için “lider odaklı” ve “birim odaklı” iki modele dayalı bir model geliştirmiştir. Davies (1992) uluslararasılaşmanın finansal durumlarla, akademik girişimlerle ve kültürlerarası bakış açısıyla bağlantılı bir kavram olduğunu ifade etmiş ve başlangıç noktası olarak daha çok kurumsal stratejilere odaklanan bir model geliştirmiştir. Rudzki (1993) uluslararasılaşmanın, öğrenci hareketliliği, personel gelişimi, müfredattaki yenilikler ve örgütsel değişimler olmak üzere dört boyutu olduğunu belirtmiş ve bir kurumun uluslararasılaşma alanındaki bu faaliyetlerinin seviyesini değerlendirmek için reaktif ve proaktif olmak üzere iki model önermiştir. Davies'in geliştirdiği kurumsal stratejileri yeniden düzenleyen Van Dijk ve Meijer (1995), uluslararasılaşmayı politika, destek ve uygulama boyutlarıyla inceleyen başka bir model geliştirmişlerdir. Bu örgütsel modellere alternatif olarak Knight (1994) uluslararasılaşma sürecini devamlılığı olan bir döngü olarak tanımlamış ve

Uluslararasılaşma Döngü Modelini ileri sürmüştür (Knight, 1994, s.12; Knight ve de Wit, 1995, s.22-28; de Wit, 2002, s.xii).

Şekil 1. Uluslararasılaşma Döngü Modeli

Kaynak: Knight, J. (1994). Internationalization: Elements and checkpoints. *Canadian Bureau for International Education*. Research No: 7, 1-15. (aktaran: Selvitopu, 2016, s. 48).

Uluslararasılaşma Döngü Modeli ile Knight (1994, s.12-14), üniversitenin kültürüne uluslararası boyut kazandırma sürecinde Yenilikten Kurumsallaşmaya doğru giden adımları belirlemeyi amaçlamıştır. Şekil 1’de görüldüğü üzere döngüde farkındalık, adanmışlık, planlama, uygulama, denetim ve destekleme olmak üzere altı adım bulunmaktadır ve merkezde uluslararasılaşmayı destekleyen bir kültürün olması gerekir. Her kurumun bu adımları geçme süresinin kendi hızına bağlı olduğunu belirten Knight, adımlar arasında hem sıralı hem de karşılıklı bir etkileşim olduğunu da vurgulamıştır. Bir başka ifadeyle, bir kurumda uluslararasılaşmaya karşı farkındalığın artması, adanmışlığın artmasını sağlarken aynı zamanda artan adanmışlığın farkındalığı da arttıracak ileri sürmektedir. Başka bir örnek vermek gerekirse uluslararasılaşma ile ilgili yapılan planlamalar, uluslararasılaşma uygulamalarının artmasını sağlayacağı gibi uluslararasılaşma ile ilgili uygulamalar arttıkça planlama yapma ihtiyacının da artacağını söylemek mümkündür.

Birbirini tetikleyen uluslararasılaşma adımları, kurumlara sürekli yenilenme imkânı verirken aynı zamanda uluslararası boyutun üniversitenin kültürüne entegre edilmesini ve kurumsallaşmanı da sağlar. Bu bağlamda, Knight ve de Wit (1995, s.28) birbirini destekleyen yenilik ve kurumsallaşma kavramlarının, kendini eğitim, araştırma ve hizmet işlevlerine uluslararası boyut kazandırmaya adanmış üniversitelerin başarısı için çok önemli olduğunu belirtmişlerdir.

2.8. ULUSLARARASILAŞMANIN RİSKLERİ

Son yıllardaki küresel gelişmelerin yansıması olarak yükseköğretimde karşılığını bulan uluslararasılaşma kavramının kurumlar için bir tercihten çok ayak uydurulması gereken bir mecburiyet haline geldiğini söylemek mümkündür. Kavram ile ilgili yapılan değerlendirmeler genellikle uluslararasılaşmanın faydalarına vurgu yapıyor olsa da yükseköğretimin ticarileşmesi, beyin göçü, sıradanlaşma (McDonalddlaşma), sahte diploma, uzaktan eğitim ve şube kampüsler nedeniyle eğitimin kalitesi ile ilgili kaygılar, kültürel erozyon ve milli kimlik kaybı (Altbach, 2012; CHEA, 2009; Harvey, 2002; Healey, 2007; Knight, 2007) gibi riskleri de vardır.

Hizmet Ticareti Genel Anlaşması'na (The General Agreement on Trade in Services) eğitim sektörünün dahil edilmesi ile eğitim ithal ve ihraç edilebilen bir hizmet konumuna gelmiş ve bunun sonucunda yükseköğretimde uluslararasılaşma ticarileşmeye başlamıştır (Knight, 2003b, s.3). Üniversitelerin öğrencileri tüketici olarak gördükleri bu ortamda çevrimiçi eğitim hizmetlerinin de devreye girmesi ile eğitimin kalitesi ile ilgili riskler artmaktadır. Ayrıca yükseköğretime ayrılan bütçelerin azlığı nedeniyle uluslararasılaşmayı bir araç olarak kullanan ülkeler, ücret karşılığı uluslararası öğrenci teminini bir politika olarak devreye sokmaktadır. Bu bağlamda, uluslararasılaşma ilk bakışta olumlu gibi görülmesine de dünya genelinde bu süreç dahil olan ülkeler arasında çok adil bir dağılım olmadığı söylenebilir (Selvitopu, 2016, s.50).

Beyin göçünü öğrenci ya da öğretim elemanlarının daha iyi yaşam ve eğitim imkânı bulmak amacıyla kendi ülkelerini bırakıp başka ülkeye gitmeleri olarak tanımlayan Knight (2003a, s.10) bunun uluslararasılaşmanın en büyük riski olduğunu

ifade etmiştir. Marginson ve Sawir (2005), gelişmiş iki ülke arasında eğitim hareketliliğine dahil olan bireylerin eğitimlerini tamamladıktan sonra ülkelerine döndüklerini ama eğitim almak için gelişmekte olan bir ülkeden gelişmiş bir ülkeye giden bireylerin çoğunun dönmediğini belirtmişlerdir. Bu durumda uluslararasılaşmanın, gelişmekte olan ülkelerin kalkınmaları noktasında olumsuz sonuçlar doğurabileceğini söylemek mümkündür.

Uluslararasılaşmanın riskleri arasında sayılan bir diğer konu ise Mcdonaldlaşma yani sıradanlaşmadır. Araştırmacılar, dünya çapında başarılı bir restoran zinciri olan Mc Donalds'ın denetim, öngörülebilirlik, verimlilik ve hesaplanabilirlik ilkelerinin eğitim sektörüne uyarlanmasının eğitimin sıradanlaşmasına neden olacağından ve uzaktan eğitim, sahte diploma, şube kampüsler gibi uygulamaların denetlenmesi zor olduğu için eğitimin kalitesinin düşeceğinden (Altbach, 2012; CHEA, 2009; Harvey, 2002; Ritzer, 1996) bahsetmişlerdir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin katılımıyla yapılan bir anketin sonuçlarına göre Afrika, Asya Pasifik, Avrupa ve Kuzey Amerika'da ticarileşme uluslararasılaşmanın en önemli riski olarak görülürken, Latin Amerika ülkelerinde beyin göçü, Orta Doğu ülkelerinde ise milli kimlik kaybı ilk sırada çıkmıştır (Knight, 2012, s.29). Knight (2015, s.8) eğitimde kalitenin düşmesinin, müfredatta sıradanlaşmanın, kültürel erozyon ve milli kimlik kaybının uluslararasılaşmanın üzerinde en az durulan riskleri olduğunu belirtmiştir.

2.9. TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİMİN ULUSLARARASILAŞMASI

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'deki yükseköğretim kurumları da dünyadaki küresel eğilimlerden etkilenmiştir ve yeni küresel dünyanın istediği uluslararası ve küresel anlamda bilişsel, duyuşsal, etik ve çok kültürlü bir bakış açısına sahip mezunları yetiştirmek için (Selvitopu, 2016, s.35) yükseköğretimde uluslararasılaşma politikaları hem devletin hem de üniversitelerin temel gündem maddesi haline gelmiştir. Gelişmiş ülkelerde uzun zamandır tartışılan bir kavram olan uluslararasılaşma Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülke için yeni bir kavram olsa da

son yıllarda ülke genelinde atılan adımların azımsanmayacak bir noktaya geldiğini söylemek mümkündür.

Kondakçı (2010, s.52-53) yaptığı çalışmada yükseköğretimde uluslararasılaşma açısından dört temel sebep nedeniyle Türkiye'nin farklı bir yeri olduğunu belirtmiştir. İlk olarak doğu ile batı arasında doğal bir köprü konumunda olan Türkiye'nin jeopolitik konumunun etkisini vurgulamış ve bu nedenle Türkiye'nin uluslararası öğrenciler ve kurumlar tarafından Avrupa'daki ekonomisi ve sanayisi gelişmiş ülkelere bir geçiş kapısı olarak görüldüğünü belirtmiştir. Türkiye'de yükseköğretim sisteminin kapasitesi ve çeşitliliği açısından pek çok Türk üniversitenin Anglo-Sakson sistemine göre kurulmuş olmasının uluslararası öğrencileri ve kurumları çeken ikinci sebep olduğundan bahsetmiştir. Üçüncü sebep olarak, özellikle Balkanlar, Orta Asya, Ortadoğu ve Kafkaslardan çok fazla öğrenci çekmesinin altında yatan sebep olarak Türkiye'nin tarihi ve kültürel özelliklerinin olduğunu ifade etmiştir. Son olarak Türkiye'nin batı ekonomileri ile ilişkilerinin, Türkiye'deki yükseköğretim kurumları ile bağlantısı olan yabancı kurumlarda iş bulmayı hedefleyen uluslararası öğrenciler için cezbedici bir faktör olduğunu anlatmıştır.

Bu durumların farkında olan Türkiye, özellikle 1980'li yıllardan itibaren yükseköğretimde uluslararasılaşmayı bir politika olarak belirlemiş ve uluslararasılaşmaya yönelik çeşitli yasal düzenlemeler yapmıştır.

1981 tarihli 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu kapsamında YÖK çatısı altında toplanan tüm yükseköğretim kurumları için 14 Ekim 1983 tarihinde 2922 sayılı Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun çıkartılmış ve bu öğrencilerin işlemlerini düzenlemek ve burslu olarak Türkiye'ye gelecek öğrencileri belirlemek üzere bir Değerlendirme Kurulu kurulmuştur. Daha sonra, 15 Nisan 1985 tarihinde, bu kurulun çalışma esaslarını ve kanunun uygulanması ile ilgili hususları belirlemek üzere Bakanlar Kurulu Kararı ile "Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere ilişkin yönetmelik" düzenlenmiştir (Selvitopu, 2016, s.56-57).

1992 yılında başlatılan Büyük Öğrenci Projesi ile ortak kültürel bağların olduğu Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetleri ve Balkan ülkelerinden gelen yabancı uyruklu öğrencilere Devlet Bursu verilmeye başlanmış ve böylece bu ülkelerle hem siyasi ve ekonomik ilişkiler ilerletilmeye çalışılmış hem de Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarına uluslararası bir boyut kazandırılması için ilk adım atılmıştır (Ergin ve Türk, 2010, s. 36). Fakat bu burs kapsamında 2011 yılına kadar 42.318 öğrencinin burs hak ettiğini, bu öğrencilerin 31.037'sinin bu burslardan faydalandığını fakat sadece 8.914'ünün mezun olduğunu belirten Yakupoğlu (2014, s. 81) bu burslardan akademik anlamda bile bir fayda sağlanamadığını ileri sürmüştür.

17 Mart 2010 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul Toplantısı kararları ile uluslararası öğrencilerin kabulüne ilişkin uygulamalar esnetilerek 1981 yılında başlamış olan merkezi YÖS uygulaması kaldırılmış ve bu öğrencilerin kabulüne ilişkin kararlar her üniversitenin kendi inisiyatifine bırakılmıştır (Erdoğan, 2014, s.4; KAM, 2015, s.81; Musaoğlu, 2016, s.16). Toplantı kapsamında ayrıca üniversiteleri tanıtıcı doküman ve katalogların hazırlanmasına, üniversitelerin yurtdışındaki eğitim fuarlarına katılımlarının teşvik edilmesine, Türkiye'de eğitim almak için başvuran veya gelen uluslararası öğrencilere rehberlik etmek amacıyla üniversitelerde Uluslararası Öğrenci Ofislerinin kurulmasına ilişkin kararlar alınmıştır (Yakupoğlu, 2014, s.100). 2011 yılında 29.891 olan uluslararası öğrenci sayısının, 2017-2018 eğitim öğretim yılında 114.798'e ulaştığı göz önünde bulundurulduğunda bu kararlar ile üniversitelerin bu süreçte daha aktif rol almalarının sağlandığı ve kararın Türkiye'de yükseköğretiminin uluslararasılaşması adına olumlu sonuçlar getirdiği söylenebilir (Yükseköğretim Kurumu, 2018a).

24 Mart 2010 tarihli 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunun kabulü ile 1983 yılında çıkarılan kanun 27 yıl sonra yürürlükten kaldırılmıştır ve YTB altında Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı kurulmuştur. 8 Ağustos 2011'de çıkarılan Kanun Hükmünde Kararname ile kendi imkanlarıyla Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerle ilgili kararları alma görevi Yükseköğretim Kurumu Başkanlığı'na bırakılmıştır (Erdoğan, 2014, s.10; Yakupoğlu, 2014, s.99-100).

11 Ocak 2012’de Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilere verilen tüm Devlet Bursları, Hükümet Bursları, Bakanlık Bursları ve Türkiye Diyanet Vakfı Bursları, Türkiye Bursları adı altında toplanmıştır ve Türkiye Burslarının amacı, “Türkiye’nin uluslararası alanda geliştirdiği kültürel, siyasal ve ekonomik ilişkilerin uluslararası öğrenciler tarafından tesis edilecek bağlar ile güçlendirilmesi, ülkemizin kültür ve medeniyeti ile yükseköğretim alanında sağladığı birikimin küresel düzeyde paylaşımının sağlanması, yükseköğretim kurumlarımızın uluslararasılaşmasına nitelikli uluslararası öğrencilerle katkı sunulmasıdır.” olarak belirlenmiştir (Türkiye Bursları Yönetmeliği, 2014; Yakupoğlu, 2014, s.84).

Türkiye Bursları ile Türk dilinin iyi öğretilmesini ve yaygınlaştırılmasını sağlamak, eğitim standartlarını uluslararası seviyeye çıkarmak, Türkiye’nin sosyal ve kültürel değerlerini tanıtımını yapmak, Türkiye’de eğitim gördükten sonra mezun olan öğrencilerin ülkeleri ile Türkiye arasında her alanda bağ kurmalarını sağlamak, Türkiye’yi uluslararası öğrenciler için cazibe merkezi haline getirmek, kamu diplomasisi faaliyetlerini desteklemek, Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşmasını sağlamak ve ülke genelinde uluslararası öğrenci farkındalığını arttırmak amacıyla ülkelerin en başarılı öğrencilerine Türkiye’de eğitim almaları için burs verilmesi hedeflenmektedir (Türkiye Bursları Yönetmeliği, 2014; Yakupoğlu, 2014, s.84-85; YTB, 2018).

Bu burslar kapsamında lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrencisi olmalarına bağlı olarak aylık burs verilmekte, üniversite harçları ödenmekte, Kredi Yurtlar Kurumu yurtlarında ücretsiz kalmaları sağlanmakta, sağlık sigortaları yapılmakta, bir kerelik gidiş-dönüş uçak biletleri alınmakta ve bir yıllık ücretsiz Türkçe kursu imkânı verilmektedir (YTB, 2018).

11 Nisan 2013 tarihinde kabul edilen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile 2003 tarihli 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri hakkındaki kanunda bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin çalışmalarını yasal olarak engelleyen hükümler kaldırılmıştır. Yabancıların çalışmaları ile ilgili son olarak 13 Haziran 2016 tarihinde yürürlüğe giren 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu’nu ile uluslararası nitelikli işgücünün Türkiye’de çalışabilmesinin önü açılmaya çalışılmıştır. (Türkiye

2016 Göç Raporu, 2017, s.49; Yakupoğlu, 2014, s.101). Türkiye’de çalışan uluslararası öğretim elemanlarının çalışma izinleri ise 2547 Yükseköğretim Kanunu ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu kapsamında değerlendirilmektedir. Fakat Yükseköğretim Kanunu’nda bulunan “yükseköğretim kurumlarında sözleşme ile istihdam edilecek yabancı uyruklu öğretim elemanı sayısı dolu öğretim elemanı kadrosu sayısının %2’sini geçemez.” maddesi ve Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı Çalıştırılması Esaslarına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı’nda belirtilen “yabancı uyruklu öğretim elemanlarına ödenecek aylık, emsal kadrolu öğretim elemanlarına ödenen aylık ve diğer her türlü ödemeler toplamının altı katını geçemez.” maddesi nedeniyle pratikte engellerle karşılaşıldığını söylemek mümkündür (Şeremet, 2015, s.30; Yükseköğretim Kanunu, 1981; Yükseköğretim Personel Kanunu, 1983).

Bu kanunlara ek olarak Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin bürokratik işlemlerle uğraşmalarının önüne geçmek için 2012 yılında İç İşleri Bakanlığı’nın yaptığı düzenleme ile ikamet izinlerinin eğitim sürelerine göre düzenlenmesi ve 2013 yılında alınan kararla üniversiteye kayıt için zorunlu olan Genel Sağlık Sigortası imkanının isteğe bırakılması gibi mevzuatla ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca yine 2013 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile uluslararası öğrencilerin katkı payları ve öğrenim ücretleri belli alt ve üst limitler belirlenerek yükseköğretim kurumlarının kararına bırakılmıştır (Yakupoğlu, 2014, s. 102-103).

2013 yılında 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı’nda “Nitelikli Eğitim ve İşgücüne Artan Talep” başlığı altında eğitimde bölgesel ve uluslararası hareketliliğin artması ve Türkiye’nin bu eğitim hareketliliğini bir fırsata dönüştürmesi hedeflenmiştir (Onuncu Kalkınma Planı, 2013, s.12).

2 Haziran 2015 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Karar ile eğitim sektörü de Ekonomi Bakanlığı tarafından desteklenen sektörler arasına girmiştir ve bu kapsamda eğitim kurumları acente desteği, markalaşma, reklam, tanıtım, fuar gibi konularda bakanlıktan hibe alma imkânı elde etmişlerdir.

2017 yılında Yükseköğretimin kalitesini evrensel standartlara taşımak ve Türkiye’yi yükseköğretimde uluslararası bir cazibe merkezi yapmak için yükseköğretim sisteminin ve yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşma politikalarına ve stratejilerine yön vermek adına YÖK tarafından 2018-2022 dönemini kapsayan Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi hazırlanmış (Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2017, s.2).

Buraya kadar bahsedilen yasal düzenlemelerle Türkiye’ye öğrenci getiren üniversitelerin ve gelen uluslararası öğrenci ve öğretim elemanlarının bürokratik anlamda en az sorunla karşılaşmasının amaçlandığı ve Türkiye’nin uluslararasılaşma alanında bir cazibe merkezi olabilmesi için devlet tarafından pek çok girişimde bulunduğu görülmektedir.

Devlet bazında yapılan bu yasal düzenlemelerin yanı sıra yükseköğretimde uluslararasılaşmayı sağlamak amacıyla Türkiye, Avrupa Yükseköğretim Alanı, Bologna Süreci, AB 7. Çerçeve Programı (2007-2013) gibi uygulamaları yükseköğretim kurumlarında yürürlüğe sokarak uluslararasılaşma alanında farkındalığın artırılmasını, uluslararası akademik ortaklıklar kurulmasını ve eğitim programlarına uluslararası boyut kazandırmayı hedeflemiştir (Erdoğan, 2013: akt: Selvitopu, 2016, s.56).

1999 yılında başlayan ve 2010 yılına kadar Avrupa Yükseköğretim Alanı oluşturmayı hedefleyen Bologna sürecine Türkiye 2001 yılında dahil olmuştur. Üye ülkelerin yükseköğretim sistemlerini karşılaştırmak, yaşadıkları sorunlara ortak çözümler bulmak ve bölgesel iş birliklerini geliştirmek amacıyla başlatılan bu reform sürecinin temel hedefleri arasında “Kolay anlaşılır ve birbiriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve dereceleri oluşturmak, Avrupa Kredi Transfer Sistemini-AKTS (ECTS: European Credit Transfer System) uygulamak, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak, yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını uygulamak ve yaygınlaştırmak” sayılabilir (YÖK, 2010, s.2-4). Sürecin bir diğer özelliği ise üye ülkelerin yükseköğretim sistemlerini tek tip bir sistem yapmak yerine, sistemlerin kendilerine özgü farklılıkları yok edilmeden birbirleriyle uyumlu hale getirilmelerini sağlamak ve böylece farklı ülkelerdeki

yükseköğretim kurumları arasında eğitim hareketliliğini kolaylaştırmak ve istihdamı arttırmaktır (YÖK, 2018b).

Türkiye bu süreci başarılı bir şekilde yürütebilmek amacıyla yükseköğretim kurumlarında AKTS etiketi çalışmalarını 2013 yılında tamamlamış ve Türkiye'den başvuran 25 üniversiteden 15'i AKTS etiketi, 90 üniversiteden 29'u Diploma Eki Etiketi almaya hak kazanmıştır (YÖK, 2018c).

Sürecin bir diğer hedefi olan öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğinin artırılması için Türkiye, 2004-2005 eğitim-öğretim yılından itibaren Avrupa Birliği çatısı altında yürütülen Erasmus, Socrates, Leonardo da Vinci gibi değişim programlarında aktif rol almaya başlamıştır (Arslan, 2013). Ayrıca YÖK tarafından 2011 yılından itibaren, hiçbir coğrafi bölge ayrımı yapılmaksızın dünyadaki tüm yükseköğretim kurumları için Mevlâna öğrenci ve öğretim elemanı değişim programı yürütülmeye başlanmıştır. Programın tanımında diğer bölgesel değişim programlarının bölgeselleşme çatısı altında katılımcıları sınırlandırarak yükseköğretimin uluslararasılaşmasına sınırlı katkı sağladığı ama Mevlâna programı ile katılımcılara dünyanın her yerinde eğitim alma fırsatı sunulduğu ifade edilmiştir (YÖK 2018d).

Yükseköğretimde kalite standartlarının sağlanabilmesi amacıyla 23 Temmuz 2015'te YÖK, Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliğini yayımlamış ve tüm yükseköğretim kurumlarında kalite komisyonları kurulmasını mecburi hale getirmiştir. Bu yönetmelik kapsamında akreditasyon süreçleri; eğitim-öğretim ve araştırma etkinliklerinin ve idarî hizmetlerin iç ve dış kalite güvencesi ve bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçleri düzenlenmiştir (YÖK, 2018e).

Yükseköğretim kurumlarında eğitimin kalitesini ortaya koyan bir başka gösterge ise İngiltere Times Higher Education tarafından hazırlanan ve öğretim, araştırma, uluslararası bakış açısı, atıf ve bilgi transferi kriterleri doğrultusunda akademik dünyanın en başarılı üniversiteleri listesi olarak kabul edilen Dünya Üniversiteleri sıralamasına Türkiye'den kaç üniversitenin girdiğidir. Buna göre 2011 yılında Türkiye'den sadece Bilkent Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi dünyanın en iyi 200 üniversitesi arasına girmeyi başarabilmişken, 2018 yılında Koç

Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Atılım Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, ODTÜ, Akdeniz Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi olmak üzere 16 üniversitenin dünyanın en iyi 1000 üniversitesi arasına girmeyi başarmış olması Türk üniversitelerinin dünya üniversiteleriyle yarışır bir noktaya doğru ilerlediğini gösteren güçlü bir veridir (Times Higher Education, 2011, 2018). Bu sıralamaya giren üniversitelerin kalitesinin uluslararası standartlarda olduğunun tescil edilmiş olmasının hem o üniversitelerin hem de ülkenin uluslararasılaşma açısından tanıtımına önemli katkılar sağladığını söylemek mümkündür.

2.10. ULUSLARARASI İLİŞKİLER OFİSİ (UİO)

Uluslararası yükseköğretim alanında lider bir kurum olarak kabul edilen Uluslararası Eğitim Yöneticileri Derneği, “kurum ve ülkeye göre Uluslararası İlişkiler çalışanı, Uluslararası İlişkiler yöneticisi, Uluslararası İlişkiler görevlisi gibi farklı unvanlar verilen uluslararası ofis çalışanını, yüksek öğretim kurumundaki uluslararasılaşma çalışmalarına önderlik eden ve bu çalışmaların koordinasyonunu sağlayan kişi” olarak tanımlar (The Association of International Education Administrators [AIEA], 2016).

Dünyanın en başarılı üniversiteleri listesine her yıl girmeyi başaran ve Türkiye’de uluslararasılaşma alanında başarılı üniversitelerden biri olarak sayılan Koç Üniversitesi’nin UİO’su uluslararasılaşmanın üniversitelerin ve ülkenin kültürel ve ekonomik gelişimine katkı sağlayan bir kavram olduğuna vurgu yapmış ve misyonunu, öğrenme ve araştırma sürecine küresel bir bakış açısı katmak, üniversitenin tüm paydaşlarının kültürlerarası bir kampüs ve uluslararası bir eğitim deneyimi yaşamalarını sağlamak olarak belirlemiştir (Koç Üniversitesi, 2018). Bu çalışma kapsamında Türk üniversitelerinin internet siteleri incelendiğinde pek çoğunun uluslararasılaşma sürecini yürütmekle yükümlü ofisleri olduğu ve benzer misyonlar edindikleri görülmüştür.

Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında UİO yapılarının genellikle kurumların devlet ya da vakıf üniversitesi olmasına ve kurumsallık düzeylerine göre farklılık gösterdiği söylenebilir. Ofis yapıları ve çalışanların görev tanımları farklılık gösterse de UİO'ların internet sitelerinde genel olarak gelen ve giden hareketliliği için değişim programlarından, tam zamanlı uluslararası öğrenci temininden, akademik ortaklıklar geliştirmekten sorumlu olmanın yanı sıra uluslararası öğrencilere danışmanlık desteği sağlamak ve müfredat dışı sosyal etkinlikler yapmak gibi görevleri (Köksal, 2014, s.9) olduğu yazmaktadır. UİO'ları daha kurumsal olan üniversitelerin tam zamanlı öğrenci temini, değişim programları, akademik ortaklıklar ve personel hareketliliği için farklı koordinatörleri olduğu ve ayrıca bu üniversitelerin uluslararası öğrencilere psikolojik danışmanlık gibi hizmetler de verdiği görülmektedir. UİO'ları henüz tam olarak kurumsallaşamamış üniversitelerde ise ofis çalışanlarının görev tanımlarının tam olarak oturmadığı, herkesin her işi yaptığı ve kendi görevleri olmayan çeviri, ders seçimi, öğrenci belgesi gibi konulara da bakmak zorunda kaldıkları görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın deseni, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin analizi ve verilerin analize uygunluğuna ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMA DESENİ

Bu araştırmanın amacı, üniversitelerin UİO'larında çalışanlarının yükseköğretiminin uluslararasılaşması sürecinde karşılaştıkları engelleri ve bu süreçte geliştirdikleri stratejileri derinlemesine incelemektir. Bu amaçla, çalışmada sosyal araştırmalarda en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biri olan nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Merriam (1998, s.5) nitel çalışmayı “sosyal fenomenlerin anlamını anlamamıza ve açıklamaya yardımcı olan çeşitli araştırma biçimlerini kapsayan bir şemsiye kavram” olarak tanımlamıştır. Nitel araştırma, Creswell (2016, s.44) tarafından ise şöyle tanımlanmaktadır:

“Nitel araştırma varsayımlarla ve bireyler veya grupların bir sosyal ya da insan sorununa atfettikleri anlamlara değinen ve araştırma problemlerinin incelenmesini içeren yorumlayıcı/kuramsal çerçevelerin kullanımı ile başlar. Bu problemi araştırmak için nitel araştırmacılar; araştırmada, çalışmadaki insan ve yerlere duyarlı olan doğal ortamdaki veri koleksiyonlarını ve hem tümevarım hem de tümdengelimli, örüntü ve temalar kuran veri analizlerini içeren nitel bir yaklaşım kullanırlar. Nihai yazılı bir rapor veya sunum; katılımcıların seslerini, araştırmacının derin düşüncelerini, problemin kompleks bir açıklama ve yorumlamasını ve literatüre katkısını değişim çağrısı içerir.”

Bu çalışma, üniversitelerin UİO'larının uluslararasılaşma sürecini nasıl yürüttüklerini, nasıl engellerle karşılaştıklarını ve nasıl stratejiler geliştirdiklerini

derinlemesine incelemeyi amaçladığı için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni ile tasarlanmıştır.

Durum çalışması, araştırmacının belirli bir bağlamdaki verileri derinlemesine incelemesine sağlar. Gerçek bir durum ya da belli bir zaman içerisinde birden çok durum hakkında detaylı ve derinlemesine bilgi toplanarak bir durumun betimlemesinin yapıldığı ya da ortaya durum temalarının çıkarıldığı nitel bir çalışma (Creswell, 2016, s.97) olan durum çalışması araştırmacıya karmaşık bir olguyu kendi bağlamı içinde inceleme fırsatı verirken (Baxter ve Jack, 2008, s.544) aynı zamanda olaylar arasındaki farklılıkları analiz etmeyi ve karşılaştırma yapmayı sağlayan ampirik bir araştırmadır (Yin, 1984, s.13).

Bu desenin en önemli faydaları, araştırmacının olayı derinlemesine betimleyebilmek için sonuçtan çok olayla ilgili sürece odaklanması; bunu yaparken olayın geçtiği doğal ortamda katılımcılarla görüşerek topladığı ilk elden verilerle değerlendirme yapması ve eğitim ve yöneticilik gibi uygulamalı alanların problem ve programlarını inceleyerek uygulama ve politikalar geliştirebilmesidir (Merriam, 2013, s.50).

Durum çalışmasının “nasıl ve niçin sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinlemesine analiz edebilmesine olanak veren bir araştırma yöntemi olduğu” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 289) göz önünde bulundurulursa bu çalışmada üniversitelerin uluslararasılaşma sürecini yürüten ÜİO’larıyla ilgili detaylı veriler “Nasıl?” sorularıyla elde edilmeye çalışılmıştır.

3.2. PİLOT ÇALIŞMA

Alanyazın taramasını takiben araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularının kapsam ve derinliğini tespit edebilmek amacı ile çalışma grubundaki üniversitelerden ikisinin ÜİO’larında çalışan iki katılımcıyla pilot çalışma yürütülmüştür. Pilot çalışmanın katılımcıları, bir devlet ve bir vakıf üniversitesinin ÜİO’larında farklı görevlerde çalışıyor olmalarına dikkat edilerek seçilmiştir.

Görüşme formundaki soruların geçerlik ve güvenilirlik düzeylerini artırabilmek için yapılan pilot görüşmelerden sonra bazı soruların yerlerinin değişmesinin ve bazı soruların altına sondalar eklenmesinin daha uygun olacağına karar verilmiş ve görüşme formu yeniden düzenlenmiştir.

Katılımcıların yazılı ve sözlü izni alınarak ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş olan pilot görüşmeler, çalışmanın amacına yönelik zengin bilgiler içerdiği için analizi yapılmak üzere bilgisayar ortamında yazıya dökülmüş ve çalışma grubuna dahil edilerek araştırma sürecinde kullanılmıştır.

3.3. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırma için belirlenen üniversitelerde uluslararasılaşma sürecini kurumsal olarak yürütmekle yükümlü ve sürece doğrudan dahil olan 14 ÜİO çalışanı çalışma grubuna dahil edilmiştir.

Çalışma grubu belirlenirken durum çalışmalarında çoğunlukla tercih edilen amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Patton (1990, s.169) “amaçlı örneklemenin mantığının ve gücünün, derinlemesine çalışma yapmak için zengin bilgiye sahip durumların seçilmesinde yattığını” belirtmiştir. Bu tip bir örneklemede, araştırmacılar, araştırma probleminin veya olgunun açıklanması için zengin bilgiye sahip bireyleri “kasıtlı” olarak seçmektedir (Creswell, 2005, s.206). Bir başka deyişle, bir olgunun bağlamsal anlayışını araştırmak için yapılan bu tür bir örneklemede, araştırmacılar, araştırma konusuyla ilgili yararlı ve detaylı bilgiler verebilecek belirli özelliklere sahip bireyleri bilinçli olarak seçerler. Bu bağlamda, bu çalışmada amaç, bilgi bakımından zengin olguları derinlemesine incelemek olduğundan, katılımcıların seçimi için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Literatürde tanımlanmış çeşitli amaçlı örnekleme stratejileri vardır. Patton (1990, s.181) örneklem stratejisinin dikkatli bir şekilde seçilmesinin, “çalışmanın amacına, mevcut kaynaklara, sorulan sorulara ve karşılaşılan kısıtlamalara uymak için” gerekli olduğunu vurgulamıştır. Seçilecek örnekleme stratejilerinin araştırma amaçlarına ve araştırma sorularına uyum sağlaması gerektiği düşünülerek bu

çalışmada amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır.

Maksimum çeşitlilik örnekleme ile “çok sayıda katılımcı veya programın ana temalarının veya temel çıktılarının geniş kapsamlı bir şekilde ortaya çıkarılması ve tanımlanması amaçlanır” (Patton, 1990, s.172). Creswell’e (2007, s. 126) göre bu yaklaşım, ortamlarda ve bireylerde farklı olan bazı kriterleri önceden belirlemeyi ve daha sonra bu kriterlere göre oldukça farklı olan ortamların ve katılımcıların seçimini içerir. Böylece araştırmacı, çalışmanın başında farklılıkları en üst düzeye çıkarttığında, ideal bir nitel araştırmada olduğu gibi bulguların farklı bakış açılarından yansıtılma olasılığı da artacaktır. Bir başka ifadeyle, bu tür bir araştırmada sağlanan çeşitlilik ile ulaşılmak istenen amaç genelleme yapmak yerine farklı durumlar arasında ortak bulgular olup olmadığını anlamaya çalışmak, böylece problemin farklı boyutlarını ele almaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 119).

Bu araştırmanın çalışma grubu, maksimum çeşitliliği sağlamak için devlet ve vakıf üniversiteleri, kuruluş tarihi bakımından eski ve yeni üniversiteler, metropollerde yer alan üniversiteler ve taşra üniversiteleri, eğitim dili İngilizce olan ve olmayan üniversiteler, tam zamanlı uluslararası öğrenci sayısının toplam öğrenci sayısına ve uluslararası öğretim elemanı sayısının toplam öğretim elemanı sayısına oranına göre başarılı ve başarısız olan üniversiteler arasından seçilmiştir. Tablo 1’de söz konusu çalışma grubunu oluşturan üniversitelerle ilgili bilgiler sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubu

Üniversite kodu	Devlet / Vakıf	Üniversitenin Hizmet Süresi (Yıl)	Üniversitenin Bulunduğu Bölge	Eğitim Dili	Toplam Öğrenci Sayısı **	Uluslararası Öğrencilerin Sayısının Öğrencilerin Toplam Sayısına Oranı (%) *	Uluslararası Öğretim Üyelerinin Sayısının Öğretim Üyelerinin Toplam Sayısına Oranı **	UİÖ Personel Sayısı *
A	Vakıf	>30	Metropol A	İngilizce	>10000	8	19	6
B	Vakıf	> 20	Metropol B	İngilizce	>5000	10	18	6
C	Vakıf	>10	Metropol B	Türkçe İngilizce	>35000	10	9	12
D	Devlet	>50	Metropol A	İngilizce	>25000	10	5	12
E	Devlet	>40	Taşra A	Türkçe İngilizce	>80000	2	<1	8
F	Devlet	>20	Taşra B	Türkçe İngilizce	<50000	1	<1	8
G	Devlet	<10	Taşra C	İngilizce	<1000	10	10	10

*Bu bilgiler verilerin toplandığı 2017-2018 akademik yılı için söz konusu üniversitelerin UİÖ'lerinden temin edilmiş ve <http://www.yok.gov.tr/> web tabanından teyit edilmiştir. Uluslararasılaşma yüzdesi olarak tam zamanlı öğrenci sayıları baz alınmıştır.

** Bu bilgiler çalışmanın verilerinin toplanmaya başlandığı tarihte <http://www.yok.gov.tr/> web tabanında en güncel olan 2016-2017 verileri üzerinden hesaplanmıştır. (Erişim tarihi 10 Eylül 2017)

Katılımcılar çalışmaya gönüllülük esasına dayanarak kendi istekleri doğrultusunda katılmışlardır. Her katılımcıya tüm çalışma boyunca kullanılmak üzere takma isimler verilmiştir. Bu isimler sayesinde ofis çalışanlarının kimlikleri kesinlikle gizli tutulmuştur.

Nitel çalışmalarda, izlenecek kesin kurallar olmadığı için katılımcıların örneklem büyüklüğüne karar vermek çok zordur. Örneklem büyüklüğü “her zaman sorulacak sorulara veya neyin öğrenileceğine, araştırmanın amacına, toplanacak verilere, mevcut zaman ve kaynaklarla neler yapılabileceğine göre değişir” (Patton, 1990, s.184). Araştırmaya dahil olan her bir katılımcı ile araştırmacının olayı sağlıklı şekilde derinlemesine inceleme yeteneği azalacağı için (Creswell, 2005, s.209) “durum çalışmasında örneklem büyüklüğünün 4 veya 5 durumdan fazla olmaması” önerilir (Creswell, 2016, s. 157). Diğer yandan, Lincoln ve Guba, (1985, s.222)’ya göre örneklem seçimi “veri doygunluğu” denilen yeni hiçbir bilginin elde edilmediği noktada son bulur. Bu noktada, veri toplama süreci elde edilen veriler tekrar etmeye başladığında, başka bir ifadeyle doygunluğa ulaştığında 14 katılımcı ile sona ermiştir.

Bahsedilen 14 katılımcı, dört devlet ve üç vakıf üniversitesinin uluslararasılaşma sürecini yürüten UİÖ çalışanıdır. İki yabancı uyruklu olan bu katılımcıların yedisi devlet, yedisi vakıf üniversitelerinde görevlidir. Bahsedilen katılımcıların kurumdaki görev süreleri 3 ila 17 yıl arasında değişiklik gösterirken mezun oldukları lisans programlarının İngilizce Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Uluslararası İlişkiler, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Mütercim Tercümanlık, Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Uluslararası İlişkiler, İngiliz Dili ve Edebiyatı olduğu görülmüştür. Çalışma kapsamında tüm katılımcılar için ofis çalışanı ifadesi kullanılmıştır. Ancak katılımcıların unvanları direktör, koordinatör, değişim koordinatörü, değişim sorumlusu veya uzman şeklinde değişse de UİÖ’lerin kurumsal yapısı ve organizasyon şemalarındaki farklılıklar nedeniyle farklı unvanların görev tanımları birbirlerine yakındır. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı kodu	Çalıştığı Kurum	Kurumdaki Çalışma Süresi	Üniveristeden Mezun Olduğu Bölüm	ÜİO'daki Görevi / Akademik Ünvanı
Katılımcı 1-A	Vakıf	12 yıl	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Koordinatör
Katılımcı 2-A	Vakıf	10 yıl	İngiliz Dili ve Edebiyatı	Değişim (Erasmus) Sorumlusu
Katılımcı 1-B	Vakıf	5 yıl	Uluslararası İlişkiler	Pazarlama ve Öğrenci Temini Uzmanı
Katılımcı 2-B	Vakıf	8 yıl	Uluslararası İlişkiler	Direktör
Katılımcı 1-C	Vakıf	4 yıl	Uluslararası İlişkiler	Direktör Yardımcısı
Katılımcı 2-C	Vakıf	5 yıl	Türkçe Öğretmenliği	Direktör Yardımcısı
Katılımcı 3-C	Vakıf	7 yıl	Ekonomi ve Uluslararası İlişkiler	Değişim (Erasmus) Koordinatör Yardımcısı
Katılımcı 1-D	Devlet	17 yıl	İngilizce Öğretmenliği	Koordinatör
Katılımcı 2-D	Devlet	13 yıl	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Koordinatör
Katılımcı 3-D	Devlet	15 yıl	Uluslararası İlişkiler	Koordinatör
Katılımcı 1-E	Devlet	10 yıl	Mütercim Tercümanlık	Değişim (Erasmus) Sorumlusu / Öğretim Görevlisi
Katılımcı 2-E	Devlet	3 yıl	İngilizce Öğretmenliği	Koordinatör / Doç. Dr.
Katılımcı 1-F	Devlet	5 yıl	İngilizce Öğretmenliği	Değişim ve Tam zamanlı Öğrenci Uzmanı / Öğretim Görevlisi
Katılımcı 1-G	Devlet	4 yıl	Uluslararası İşletme	Direktör

3.4. VERİ TOPLAMA ARACI

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırmalarda en çok kullanılan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Belli bir araştırma konusu hakkında derinlemesine bilgi sağlayan görüşme yöntemi kişilerin gözlenmesi mümkün olmayan davranışlarını, duygularını veya etraflarındaki dünyayı nasıl ifade ettiklerini öğrenmemize de olanak sağlamaktadır (Büyüköztürk, akmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014, s.150; Merriam, 2013, s.86).

Bu bağlamda çalışmanın amacı doğrultusunda yüksek öğretimin uluslararasılaşmasına yönelik alanyazın taramaları yapıldıktan sonra UİO çalışanlarına yöneltilmek üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formundaki soruların geçerlik ve güvenirlilik düzeylerini artırabilmek için gönüllü iki katılımcıyla pilot görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde problemlili ya da eksik görülen sorular tekrar ele alınmış, gerekli yerlere sonda sorular eklenmiş, bazı soruların yerleri değiştirilmif ve görüşme formu yeniden düzenlenmiştir. Daha sonra sorular bu alanda uzman başka bir araştırmacı tarafından tekrar gözden geirilmif, gerekli değişiklikler yapılmış; soruların karşıt görüş veya teknik ifade içermemesine, sınırlandırıcı ve yönlendirici olmamasına dikkat edilmiştir. Nitel veriler, katılımcılar ile yüz yüze yapılan görüşmelerde bahsedilen yarı yapılandırılmış görüşme formunun son hali ile toplanmıştır.

Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara ofisteki görevleri, kurumda kaç yıldır çalıştıkları ve eğitim geçmişleri ile ilgili demografik sorular sorulduktan sonra esas olarak 10 sorudan oluşan görüşme formu ile görüşmeler yürütülmüştür. Görüşme formunda, çalışma grubundaki UİO'ların uluslararasılaşma sürecini nasıl yürüttüklerini, bu süreçte nasıl engellerle karşılaştıklarını, bu engeller karşısında üniversitelerin ve devletin nasıl stratejiler geliştirdiklerini inceleyebilmek için çeşitli sorulara yer verilmiştir. Son olarak, UİO'ların ve uluslararasılaşma sürecinin iyileştirilmesine yönelik sorular sorulmuştur. Görüşmeler sırasında katılımcıların tıkanığı noktalarda bazı alt sorular (sondalar) ile görüşmenin devam etmesi sağlanmıştır. Görüşme formu Ek 1'de sunulmuştur.

3.5. VERİLERİN TOPLANMASI

Amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen katılımcılarla görüşme öncesi elektronik posta ya da telefonla iletişim kurulmuş, çalışmayla ilgili kısa bilgiler verilmiş ve her birinden kendilerine uygun bir zaman için randevu alınmıştır. Ekim 2017 ile Şubat 2018 tarihleri arasında yapılan görüşmeler katılımcıların kendi ofislerinde yüz yüze yapılmış ve her biri ortalama 1 saat sürmüştür. Görüşmelerin bazıları ofislerin iş yoğunluğu nedeniyle aynı ofiste birden fazla kişi ile aynı anda görüşülerek 2-3 kişiden oluşan odak grup görüşmeleri şeklinde gerçekleşmiştir. Odak grup görüşmeleri, grup dinamiği ve zengin veri seti oluşturma açısından önemli bir nitel veri toplama işlevine sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 157).

Görüşme öncesinde katılımcılara görüşmenin neden yapıldığı ve ne amaçla değerlendirileceği konusunda açıklama yapılmıştır. Daha sonra katılımcılara Araştırmaya Gönüllü Katılım Formu (Ek 2) sunularak kendileri hem sözlü hem yazılı olarak araştırma hakkında genel olarak bilgilendirilmiştir. Formda belirtildiği üzere ses kaydı alınması ile ilgili bir sorun olup olmadığı teyit edildikten sonra katılımcılardan araştırmaya katılmaya gönüllü olduklarına dair hem sözlü hem de yazılı olarak onay alınmıştır. Buna ek olarak, görüşmelerin başında katılımcılara sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendilerini rahatsız hissedersen görüşmeyi yarıda bırakmakta serbest oldukları belirtilmiştir. Ayrıca çalışmaya ait ses kayıtlarının ve notların araştırmacı dışında kimse ile paylaşılmayacağı ve bilimsel yayınlar dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacağı da beyan edilmiştir. Tüm bu bahsedilen önlemler Ek 2’de sunulan Araştırmaya Gönüllü Katılım Formunda olduğu gibi yazılı olarak belirtilmiş ve görüşmenin başında hem katılımcı hem de araştırmacı tarafından imzalanmıştır.

Araştırmaya katılan iki yabancı uyruklu katılımcıdan birinin Türkçesi yeterli olduğu için görüşme Türkçe yapılmıştır. Fakat diğer yabancı uyruklu katılımcının Türkçesi yeterli olmadığı için görüşme araştırmacı tarafından İngilizce yürütülmüş, daha sonra İngilizce öğretmeni olan araştırmacı tarafından İngilizce olarak deşifre edilip Türkçeye çevrilmiştir.

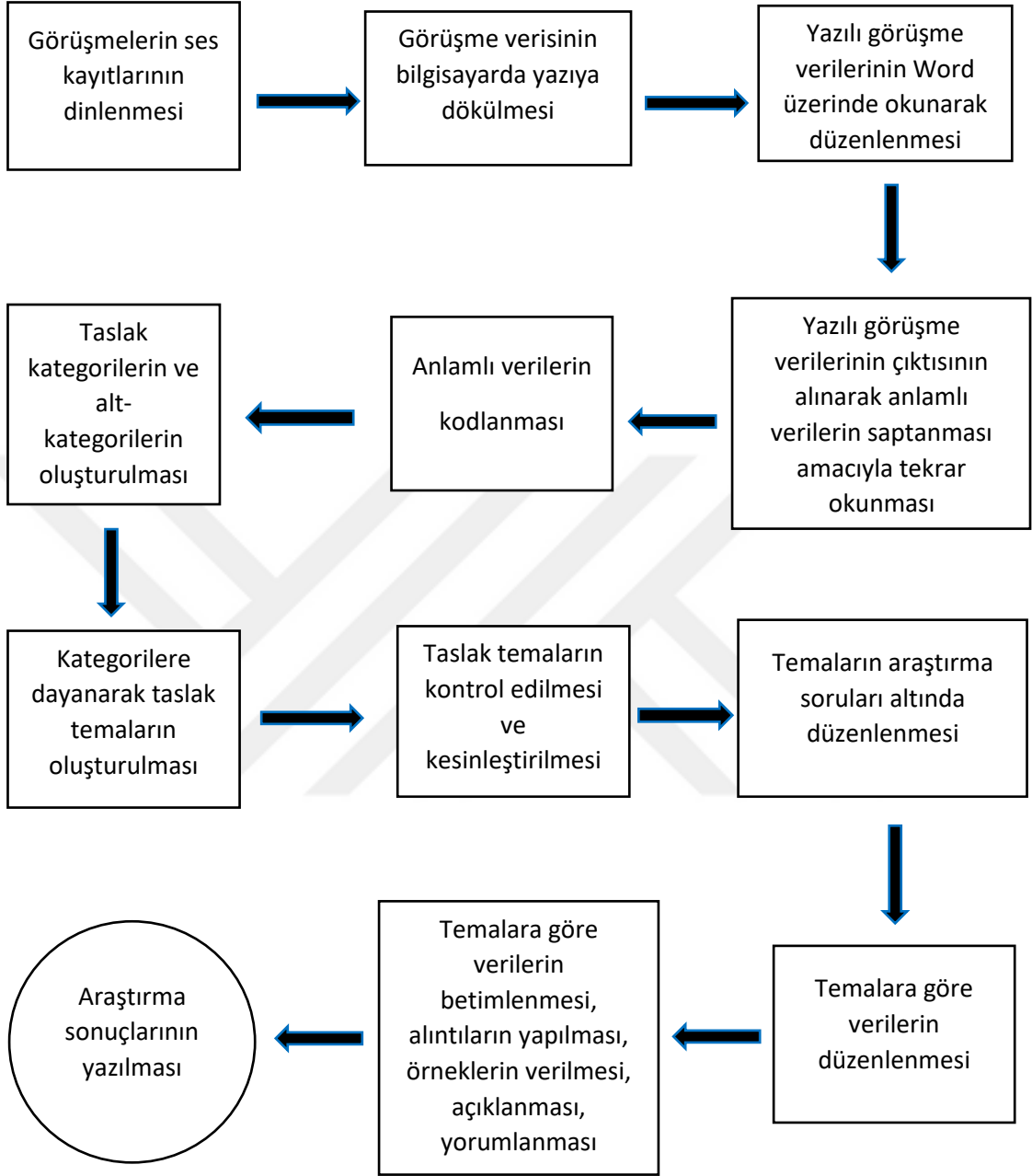
3.6. VERİLERİN ANALİZİ

Veri analizi, “araştırmacı tarafından toplanan verilerin anlamını dışarı aktarma; insanların ne söylediğini, araştırmacının ne gördüğünü ve okuduğunu birleştirme; indirgeme ve yorumlama sürecidir” (Merriam, 2013, s.167-168). Bu nedenle katılımcıların izniyle kayıt altına alınan görüşmeler analiz edilmek üzere araştırmacı tarafından yazıya aktarılmış ve veriler satır satır okunarak araştırmanın amacı çerçevesinde temalara göre gruplandırılmıştır.

Elde edilen verilerin analizinde nitel analiz tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Patton (1990, s.381) içerik analizini “verilerin tanımlanması, kodlanması ve kategorize edilmesi süreci” olarak açıklamaktadır. Bu süreçte özelden genele geçiş anlamına gelen tüme varımsal analiz kullanılır (Lichtman, 2010, s.5), diğer bir deyişle toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektiren bu çeşit bir çalışma sonucunda önceden belirgin olmayan temalar ve boyutlar ortaya çıkar (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.239). Bu noktada önemli olan birbirine benzer verilere ilişkin kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri değerlendirerek okuyucunun anlayacağı şekilde yorumlamaktır. Ayrıca içerik analizi sürecinde fazla sayıda veri setini analiz etmeye çalışan araştırmacının temaları belirlerken kavramsal çerçeveyi, araştırma sorularını ve veri setlerinde aradığının ne olduğunu unutmaması gerekir (Patton, 1987, s.145).

Bu çalışmada bu hususlara dikkat eden araştırmacı, içerik analizi yaparken sırasıyla 1) verilerin kodlanması, 2) temaların bulunması, 3) verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi, 4) bulguların yorumlanması, 5) raporlaştırma (Strauss ve Corbin, 1990) aşamalarını gerçekleştirmiştir. Araştırmada izlenen veri analiz süreci Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Veri Analizi Süreci

Veri analizi sürecine başlamadan önce bilgisayarda yazıya dökülen ses kayıtları katılımcı teyidi almak amacıyla e-posta yoluyla katılımcılara gönderilerek onayları istenmiştir. Bu aşamadan sonra gerekli düzenlemelerin yapıldığı veri setleri metinlere aşına olabilmek, veri hakkında genel bir fikir elde edinebilmek ve katılımcıların deneyimlerini özümseyip parçalarla bütün arasında bağlantı kurabilmek için (Giorgi, 1997, s.238; Patton, 1987, s.145) araştırmacı tarafından birkaç defa dikkatle

okunmuştur. Araştırmacı okuma yaptığı sırada veri setinin yanlarına notlar almış, böylece alanyazında vurgulanan uluslararasılaşmanın boyutlarını göz önünde bulundurarak katılımcıların sözcüklerinin altında yatan anlamları çıkarmaya çalışmış ve kodlama işlemine geçmiştir. Şekil 3'te süreçle ilgili örnek görülmektedir.

Şekil 3. Veri Setinin Okumalarına Dair Örnek

<p>buradan kaynaklanıyor. Sadece yönetimler uluslararası ofiste İngilizce bilen personel bulunduruyorlar. Böyle olunca da her türlü sorun ister istemez uluslararası ofise geliyor, Dil bariyeri ortaya çıkıyor.</p> <p>O: Peki son olarak şey soracağım. Bu sürecin yani iyileştirilmesi için Türkiye'de uluslararasılaşma sürecinin iyileştirilmesi için yapılması gereken için idari personelin dil bilmesi birincisi dediniz bu durumda, çok kültürlü yaşama herkesin alıştılması dediniz (hizmetçi eğitimlerle). Bunlardan başka yeni üniversitelere, bu işe yeni girecek olan üniversitelere ne önerirsiniz? Sürecin iyileştirilmesi için neler yapılmasını önerirsiniz?</p> <p>X: Yani aslında uluslararasılaşma için ilk etapta eğitim dilinin, müfredatın, en başta müfredatla başlamak gerekiyor. Müfredatın uluslararasılaşması gerekiyor. Hani dersleriniz Türkçe ise tamam yüzde yüz Türkçe de olabilir ama uluslararası öğrenciye çok iyi Türkçe öğretmek başlatmanız gerekir. Yani girişte TOMER gibi bir hazırlığı olması gerekir. Ama yine de bence müfredatta İngilizce şey olması gerekiyor. Türkçe müfredatla uluslararasılaşmanız imkansız. İngilizce ders olması gerekiyor. Daha sonra kampüste de uluslararasılaşmanız gerekiyor. Yine daha hiç öğrenciyi getirmeden. Tabelalarınızın çift dilli olması öğrenciye vereceğiniz hizmetlerin çift dilli olması, duvarlara çift dilli olması, ne bileyim yemekhane'deki menünün çift dilli olması.</p> <p>O: Sizde bunların hepsi uygulanıyor mu?</p> <p>X: Evet hepsi artık uygulanıyor. Yani ilk yıllarda bizde de tabii ki aksaklıklar vardı. Dolayısıyla hem müfredatta hem de öğrenciye hizmet verdiğiniz her alanda uluslararasılaşmanız. Çift dilli olmalı. Ondan sonra öğrenciyi getiriyor olmanız gerekir. Öğrenci geldikten sonra da o öğrenciyi memnun etmek için yapılandırma yapmanız gerekir. Bizim yaptığımız, izlediğimiz strateji böyle oldu. Öğrenciyi memnun edebilmek için de sadece</p>	<p>Uluslararasılaşma farkındalığının artırılması</p> <p>Eğitim dilinin İngilizce olması (Eğitim dili Türkçe ise İngilizce dersler de olmalı, Türkçe müfredatla uluslararasılaşamazsınız.)</p> <p>Kampüste uluslararasılaşma</p> <p>Kurumsallaşma</p>	<p>1.3.2 ① personelin dil sorunu</p> <p>(s.8) 2.5.3 farkındalık eğitimleri</p> <p>2.1.1 role of Eng. in curriculum</p> <p>2.5.3 Ende uluslararasılaşma</p> <p>2.4.2 (?) ② önce ulusa hazır olmalı, sonra öğrenci getir meli</p>
---	--	---

Benzer anlamlar ifade eden kodlardan kategoriler oluşturmak için Patton (1987, s.151) hem alanyazında geçen kavramlardan (teorik / etic category) hem de literatürdeki kavramların yetersiz kaldığı durumlarda katılımcıların doğrudan ifade ettiği kavramlardan ya da kullandığı tanımlayıcı kelimelerden (emic category)

yararlanılabileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda, araştırmacı her iki yöntemi de kullanarak etik ve emik kodları bir araya getirerek tematik kodlama yöntemi ile temalar oluşturmuştur. Daha sonra tez danışmanı ve başka bir alan uzmanı ile veriler ve ortaya çıkan kodlar, kategoriler ve temalar paylaşılmış ve kodlayıcılar arası görüş birliği sağlamak amacıyla fikir alışverişinde bulunulmuştur. Elde edilen tema, kategori ve alt-kategorilerle ilgili detaylı bilgilere bulgular bölümünde yer verilmiştir.

3.7. GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK

Bir araştırma nicel ya da nitel olsun araştırma sonuçlarının bilimselliğinin kabul edilebilmesi için geçerlilik ve güvenilirlik stratejilerinin uygulanması son derece önemlidir. Nicel araştırmalarda kullanılan geçerlilik ve güvenilirlik terimleri yerine Lincoln ve Guba (1985, s.300) nitel araştırmalar için “inandırıcılık, özgünlük, aktarılabilirlik, güvenilebilirlik ve onaylanabilirlik” terimlerini kullanmışlardır.

Veri toplama ve analiz sürecini araştırmacının bizzat kendisinin yürütmesinin nesnellik açısından tehdit olarak algılandığı nitel araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini arttırmak için Creswell ve Miller (2000, s. 126-129) en çok kullanılan dokuz stratejiyi bakış açısı ve paradigma perspektifinden oluşan iki boyutlu bir çerçevede sunmuşlardır (Tablo 3).

Tablo 3. Creswell ve Miller'in Geçerlilik Çerçevesi

Paradigma / bakış açısı	Post-pozitivist	Yapılandırmacı	Yorumlamacı
Araştırmacı bakış açısı	Çeşitleme (<i>triangulation</i>)	Oluşturulan kategori ve temalarla uyumsuz kanıtların araştırılması (<i>disconfirming evidence</i>)	Araştırmacının veri analizini etkileyebilecek inanç, değer ve önyargılarını betimlemesi (<i>Researcher reflexivity</i>)
Katılımcı bakış açısı	Veri setinin katılımcılara teyit ettirilmesi (<i>member check</i>)	Araştırma alanında uzun zaman geçirme (<i>prolonged engagement in the field</i>)	Katılımcıların araştırmacı olarak süreçte yer alması (<i>Collaboration</i>)
Okuyucu bakış açısı	Verilerin araştırma sürecine dâhil olmayan kişilerce değerlendirilmesi (<i>audit trial</i>)	Katılımcılar ve temalar ile ilgili detaylı bilgilerin verilmesi (<i>thick, rich description</i>)	Verilerin ve analiz sonuçlarının araştırmayı ve araştırılan olguyu bilen kişiler tarafından değerlendirilmesi (<i>Peer debriefing</i>)

Kaynak: Creswell, J. W. ve Miller D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice*, 39:3, 124-130. (aktaran: Tülübaş, 2017, s.139).

Mevcut çalışmanın geçerlilik sağlanabilmesi için çeşitleme, katılımcı teyidi, araştırma sürecine dâhil olmayan kişilerce verilerin değerlendirilmesi, zengin ve yoğun betimleme, araştırmacının önyargılarının ve dünya görüşünün yansıtılması, verilerin ve analiz sonuçlarının araştırmayı ve araştırılan olguyu bilen kişiler tarafından incelenmesi stratejilerine başvurulmuştur.

Çoklu ve farklı veri kaynaklarının ve veri toplama yöntemlerinin çeşitlendirilmesi olan (Creswell ve Miller, 2000, s. 127) çeşitleme stratejisi bu araştırmada maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların çalıştıkları kurumun devlet veya vakıf üniversitesi olması, çalışma süreleri, mezun oldukları bölüm ve çalıştıkları birim / unvanları açısından çeşitlilik ve farklılıklar aranmıştır.

Araştırmanın inandırıcılığını artırmak amacıyla Lincoln ve Guba (1985, s.314) tarafından “en kritik teknik” olarak belirtilen katılımcı teyidi stratejisi uygulanmıştır. Görüşmeler katılımcıların yazılı onayı alınarak kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve ses kayıtları deşifre edildikten sonra katılımcılara elektronik posta yoluyla iletilmiştir. Eklemek veya çıkarmak istedikleri yerler varsa gözden geçirmeleri istenmiştir.

Katılımcılardan herhangi bir olumsuz dönüş olmadan veriler onaylandıktan sonra görüşmeler analiz için değerlendirme sürecine alınmıştır.

Araştırmacı, veri setini önce kendisi kodladıktan sonra ortaya çıkan kod, kategori ve temaları tez danışmanı ile paylaşmıştır. Diğer yandan, başka bir alan uzmanıyla veriler ve kodlar paylaşılmış ve ortaya çıkan ilk bulgulara ilişkin önerileri alınarak akran incelemesi ve dış denetim (Creswell, 2016, s.251-252) stratejilerine başvurulmuştur. Karşılıklı değerlendirmeler sonucunda kategori ve temalara son hali verilmiştir. Böylece araştırmanın güvenilirliğinin sağlanabilmesi için ses kayıt cihazıyla kaydedilip yazıya aktarılmış verilerin analizi aşamasında birden fazla kodlayıcının kullanılmasına dayanan kodlayıcılar arası görüş birliği (Creswell, 2016, s. 253) stratejisi de gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın aktarılabirliğini sağlamak için, araştırma sürecini ayrıntılı şekilde açıklayan zengin ve yoğun betimleme stratejisi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2016, s.282) ayrıntılı betimlemeyi “ham verinin ortaya çıkan kavram ve temalara göre yeniden düzenlenmiş bir biçimde okuyucuya yorum katmadan ve verinin doğasına mümkün olduğu ölçüde sadık kalınarak aktarılması” olarak tanımlamışlardır. Bu doğrultuda, araştırmanın yürütüldüğü üniversiteler ve katılımcıların demografik özellikleri, örneklem türü, verilerin toplanması, veri analiz süreci detaylı bir şekilde paylaşılmış, elde edilen bulguları desteklemek amacıyla yorumdan kaçınılarak katılımcıların sözleri doğrudan alıntı olarak verilmiştir.

3.8. ARAŞTIRMACININ ROLÜ

Araştırmacının önyargılarının ve dünya görüşünün açıklanması stratejisinin “araştırmacının rolü” başlığı altında ayrı bir bölümde açıklanabileceğini öneren Creswell ve Miller (2000, s.127) bu strateji ile araştırmacının, “çalışmanın yaklaşımını ve yorumlarını şekillendiren geçmiş deneyimlerine, eğilimlerine, önyargılarına ve oryantasyonlarına ilişkin” yorumlarda bulunduğunu belirtir (Creswell, 2016, s.251)

Nitel araştırmalarda, araştırmacının önyargılarının ve dünya görüşünün okuyucuya yansıtılmaması çok önemli hatta “zorunludur çünkü konu ve süreç hakkında deneyim ve bilgiye sahip olan araştırmacı” (Lichtman, 2010, s.20) çalıştığı

konuyla ilgili edindiği olumlu ya da olumsuz bilgi ve yargılarını baskılayamazsa ortaya çıkan araştırmacının yanlı olması kaçınılmaz olacaktır. Bu nedenle, araştırmacı görüşmeler sırasında katılımcıları önyargısız dinleyerek müdahale etmekten ve yönlendirmekten kaçınmış, katılımcıların yeterince net ifade etmediğini düşündüğü cevaplar yoruma açık kalmasın diye tekrar açıklamalarını istemiştir. Katılımcıların izni ile ses kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmeler deşifre edilerek araştırmacı tarafından kendi eğilimlerini en aza indirmek amacıyla önyargılarını arka planda tutma gayreti içinde analiz edilmiştir.

Araştırmacı, veri analiz sürecinde bilgi ve önyargılarını yorumlara yansıtılmaya gayret etmiştir fakat literatür taraması sürecinde uluslararasılaşma ile ilgili okuduğu alanyazın çoğunlukla Avrupa ve Amerika kaynaklı olduğu için araştırmacı süreç içinde konu hakkında olumlu fikirler edinmiş olabilir. Ayrıca, araştırmacının 12 yıldır çalıştığı kurumda uluslararası öğrenciler ve öğretim elemanlarıyla olan temasının ve kendi eğitim ve iş hayatına katkı sağlamak için yurtdışında katıldığı kurslardaki uluslararası sınıf ortamından edindiği tecrübelerin istemeden de olsa araştırma sürecini etkilemiş olabileceğini göz önünde bulundurmakta fayda vardır.

3.9. KATILIMCI İZİNİ VE ARAŞTIRMA ETİĞİ

Görüşmeler sırasında araştırmacı ile katılımcı arasında iyi bir ilişki kurarak görüşmeleri sürdürebilmek için kişilere saygılı olmaya, iyi olmaya ve adil olmaya dikkat edilerek üç temel etik prensip (Lindorff, 2010, s.51-59) uygulanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın etik standartlara uygunluğunu (Moustakas, 1994, s.103) ve katılımcıların mahremiyetinin korunmasını sağlamak için önemli sayılan Araştırmaya Gönüllü Katılım Formu her bir katılımcıya görüşme öncesinde verilerek araştırma ile ilgili bilgilendirme sağlamış ve izinleri alınarak karşılıklı imzalanmıştır. Katılımcılar formda, araştırmanın temel amacı, araştırmacının kim olduğu, araştırma ile ilgili herhangi bir nedenle iletişime geçmek isterlerse ilgili kişilerin iletişim bilgileri (isim ve e-posta), çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ettikleri, her hangi bir aşamada

katılmaktan vazgeçmekte özgür oldukları, izinleri dahilinde görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kaydedileceği, elde edilen bilgilerin gizliliğine önem verileceği, bilgilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ve görüşmenin süreceği tahmini zaman konusunda bilgilendirilmişlerdir.

Araştırmacı ayrıca katılımcıların bilgilerinin gizli tutulması için takma isimler kullanarak görüşmelerin sesli ve deşifre edilmiş kayıtlarını sadece kendisinin kullandığı şifreli bir bilgisayarda muhafaza etmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde karşılaştıkları engellere ve karşılaşılan engellere ilişkin üniversite ve devlet politikası kapsamında geliştirilen stratejilere ilişkin elde edilen tema, kategori ve alt-kategoriler sunulmaktadır. İçerik analizi tekniğiyle çözümlenen verilerden iki tema ve bu temalara ilişkin çok sayıda kategori ve alt-kategoriler ortaya çıkmıştır. Elde edilen tema, kategori ve alt-kategorilere Tablo 4'te verilmiştir. Tema, kategori ve alt-kategorilere ilişkin kod tablosuna da Ek 3'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Üniversitelerin Uluslararasılaşma Sürecinde Karşılaştıkları Engellere ve Üniversite ve Devlet Politikası Olarak Geliştirilen Stratejilere İlişkin Tema, Kategori ve Alt-kategoriler

Temalar	Kategoriler	Alt-Kategoriler
Engeller	Akademik	Dil Müfredat
	Ekonomik	Bütçe Sıkıntıları
	Bürokratik	Devlet Dairelerinde Yaşanan Sorunlar Üniversitelerde Yaşanan Sorunlar
	Kurumsal	Merkezi Yapı Eksikliği UİO Örgüt Yapısı Örgütün Uluslararasılaşmaya Bakışı
	Sosyo-kültürel	Tutum Kültürel Farklılıklar Evde Uluslararasılaşma
	Demografik	Öğrenci Profili
Stratejiler	Akademik	Öğrenci ve Öğretim Elemanı Hareketliliğini Arttırma İngilizcenin Rolü Uluslararası Sınavlardan ve Uluslararası Sıralamalardan Yararlanma
	Ekonomik	Üst Yönetim Desteği
	Bürokratik	UİO Desteği Dil Bilen İdari Personel İstihdamı
	Kurumsal	Merkezi Yapı Oluşturulması Uluslararasılaşma Vizyonuna Sahip Olma Uluslararasılaşma Hareketliliğini Arttırma UİO Örgüt Yapısının İyileştirilmesi İletişim Ağlarının Geliştirilmesi
	Sosyo-kültürel	Oryantasyon Destek Hizmetler Evde Uluslararasılaşma

Tema, kategori ve alt -kategorilerin sunumunda katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntı yapılarak iç güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır. Bu süreçte katılımcılar ile birlikte imzalanan Katılımcı İzin Formunda (Ek-2) belirtildiği üzere, katılımcıların kimliğini gizlemek amacıyla katılımcılar için kodlar belirlenmiş ve doğrudan alıntıların sonuna bu kodlar eklenmiştir. Gizliliğin sağlanabilmesi için araştırma kapsamında görüşmelerin yapıldığı 7 üniversitenin isimleri kullanılmayıp

üniversitelere de kodlar verilmiştir. Bu bağlamda UİO çalışanlarının çalışma grubundaki hangi üniversiteden olduğu ve o kurumda araştırmaya katılan kaçınıcı kişi olduğu temel alınarak kodlar verilmiştir (Örnek: K1-A: A üniversitesinden katılan birinci katılımcı; K2-B: B üniversitesinden katılan ikinci katılımcı).

4.1. ENGELLER

Araştırma sonucunda elde edilen temalardan ilki üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde karşılaştıkları engellerdir. Bu bağlamda katılımcılar üniversitelerin akademik, ekonomik, bürokratik, kurumsal, sosyo-kültürel ve demografik engellerle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir.

4.1.1. Akademik Engeller

Katılımcıların verdiği cevaplara uygulanan içerik analizi sonucunda akademik engeller arasında dil ve müfredat ile ilgili bulgulara ulaşılmıştır.

4.1.1.1. Dil

Katılımcılar üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde karşılaştığı akademik engeller arasında ilk olarak dil engelinden bahsetmişlerdir. Üniversitelerde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının, İngilizce açılan dersleri Türkçe anlatması uluslararası öğrencilerin iletişim kurmakta ve dersleri anlamakta sıkıntılar yaşamasına neden olmaktadır. Katılımcılar, öğretim elemanlarının dil yeterliliğinin düşük düzeyde olması nedeniyle uluslararası öğrencilerin ders seçimi ile ilgili akademik anlamda sorunlar yaşadıklarında konuyu UİO'ya taşıdıklarını vurgulamışlardır.

“Buradaki %30 bölümlerde dersler tam İngilizce işlenmiyor. Sadece İngilizce öğretmenliği ya da İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümü İngilizce eğitim veriyorsa bizim dışarıdan öğrenci, hoca çekmemiz zor.” (K2-E)

“Mesela Türk dış politikası anlatan hocanın dersinde ister istemez tartışma Türkçeye evrilebiliyor hukukta da aynı şekilde. Dersin konusuna bağlı olarak, tartışmalar ister istemez Türkçeye evrilebiliyor. Bu durumda da yabancı öğrenci Türkçe bilmiyorsa dersi anlamıyor, ofise gelip bize şikâyet ediyor.” (K3-D)

“Dersin İngilizce anlatılmaması Türkiye’deki tüm üniversitelerde sorun. Ben öğrenciyken de öyleydi. %100 İngilizce eğitim veren yerler de bile sorun. Ben %100 İngilizce eğitim veren bir üniversitede okudum, orada bile ilk haftadan hocalar, sınıfta tamam yabancı öğrenci yok, ben dersi Türkçe anlatmaya karar verdim ya da yabancı öğrenci var bir tek öğrenci var sen mümkünse başka bir ders seç biz bu dersi Türkçe yapalım diyordu.” (K1-B)

Aynı katılımcı, konuyu daha iyi ifade etmek için ana dili İngilizce olup Türkiye’de üniversite eğitimi almaya gelen bir öğrencinin yaşadığı bir sorundan bahsetmiştir.

“Kağıt üzerinde hocanın ‘İngilizce bilgisi var’ ama derste öğrencinin anlayabileceği seviyede yok ve sistemde o ders İngilizce alınabilir görünüyor. Bir kere İngiltere’den öğrenci geldi. Dersler İngilizce anlatılmasına rağmen öğrenci dersleri anlamıyorum dedi. Türk öğrenciler soruyor anlamadıkları yerleri, hoca Türkçe anlatıyor ama İngiliz öğrenci anlamıyor. Dersin kalitesi açısından da hiçbir şey ifade etmiyor bana dedi.” (K1-B)

Derslerin İngilizce işlenmemesinin sadece Türkiye’de yaşanan bir sorun olmadığı değişim programları ile yurtdışına giden Türk öğrencilerin de derslerin İngilizce anlatılmaması ile ilgili sorunlar yaşadığı katılımcılardan biri tarafından belirtilmiştir.

“Bizim öğrenciler de Portekiz’e, İspanya’ya gidiyor. Oralarda İngilizce bilen hocalar bulmak zor. Artık son noktada ödev

hazırlatıyorlar. Sen ödev hazırla ödevini değerlendireceğim diyen, ders yapmayan, ayda bir toplanıp yapan hocalar olmuş. Bizim öğrenciler yakındı bu durumdan.” (K1-E)

Öğretim elemanlarının kendini dil konusunda yetersiz hissetmesinin personel hareketliliği programlarını olumsuz etkilediği ve eğitim vermektense eğitim almak amaçlı programlara katılmaya yönelmelerine sebep olduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

“Geçen yıl 7 kişilik kontenjan açmıştık ders vermeye 8 kişi başvurdu 8’ini de gönderdik bizim personel hareketliliğinde ekstra bütçeyi mümkün oldukça kullanıyoruz. Az bir rakam ama Ulusal Ajans’ın verdiği bir hibe. Bir de 8 kişi başvurdu oraya. 12 kişi başvursaydı 12’sini de gönderecektik. Hocalarımız ders vermeye çekiniyorlar ama eğitim almak için 34-35 kişi başvurdu.” (K2-E)

“Personel hareketliliği hem hibelere bağlıdır hem de kendi hocamızın İngilizce dil yeterliliğine bağlıdır. Akademik kadronun kabiliyetli olması gerekir, istekli olması gerekir, kendisinin yurtdışında akademik çalışmaları itibari ile zaten networkünün olması gerekir. Yani öğrenci hareketliliğini idari olarak yaparsınız ama akademisyen hareketliliğini daha ziyade organik olarak akademisyenlerin kendi aralarındaki bağlardan kaynaklanır. (...) Zaten o standartta hocanız olsa şakır şakır İngilizce konuşuyor, yurt dışında konferanslara katılıyor, kendi disiplninde bir sürü örgüte üye, çeşitli yayın kurullarında yer alıyor bilimsel komitelerde, konferanslarda yer alsa zaten kendi gidiyor geliyor olur. Bazı sorunlar sistematik.” (K1-C)

“Eğitim almaya gitmek isteyen çok. Ders vermeye gitmek isteyen sayısı sınırlı. O da muhtemelen İngilizce anlatmak zorunda kalacakları için dersleri, çekimser davranıyorlar ama eğitim almada ciddi bir istek var.” (K1-E)

Dil konusunda yaşanan sorunların sadece öğretim elemanlarının yetersizliğinden değil, aynı zamanda Türk veya uluslararası öğrencilerin yabancı dil yetersizliğinden de kaynaklandığı katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

“Bazı üniversitelerde hoca der, dersin içerisinde bazı kısımları Türkçe anlatacağım sen dersten sonra gel İngilizce anlatayim. Bu da sıkıntı yaratabiliyor çünkü dersteki Türk öğrencilerin İngilizce anlamamasından dolayı ders Türkçe işlenir, sonra hoca bir de İngilizce anlatır. Türkiye’de bu devlet üniversitesi olsun vakıf üniversitesi olsun genel bir sıkıntıdır. Türk öğrencilerin yabancı dil anlamamasına çözüm bulunmuş gibi görünüyor ama o noktada bile yabancı öğrenciler açısından bakıldığında onlar için sorun oluyor, ders içerisinde dersi arkadaşlarıyla birlikte grup olarak algılayamıyor. Derse gitmesine gerek kalmıyor. Sınıf ortamını yaşayamıyor. Bu UİO’ların uğraştığı genel bir sorundur.” (K1-B)

“Avrupa’da Erasmus yapmak kolay, bizim gibi çok seçici değiller. Mesela İspanyol öğrenci geldi. Ne İngilizce biliyor ne Türkçe. Çocuk gelmiş bir de Sınıf Öğretmenliği bölümüne, İngilizce Öğretmenliğine aldık. Hadi bütün derslerini saydıralım dedik, intibakları yapılacak falan. Derste İngilizce konuşuyoruz onu anlamıyor. Normalde hepsinden kalması lazım ama inisiyatif alıyoruz, şu dersin karşılığı ne, şunu almıştır, geçmiştir diyoruz.” (K2-E)

4.1.1.2. Müfredat

Katılımcılar uluslararasılaşma sürecinde üniversitelerin yaşadığı bir diğer akademik engel olarak müfredatı yani ders içeriklerini göstermişlerdir. Uluslararasılaşma sürecinde müfredatın yalnızca ev sahibi ülkeye odaklı olması, daha küresel ve tüm kültürlerden bireylere hitap etmemesi katılımcılar tarafından vurgulanan ve çözülmesi beklenen akademik engellerden biridir.

“Yapılan araştırmalarda insanların uluslararasılaşmaya bakışı, üniversitenin uluslararasılaşma hedefleri konusunda Türkiye çok çok geride. Mesela Avusturalya’da UİO sosyal bilimler fakültesinin bütün bölümlerine sizin ders içerikleriniz Avusturyalı öğrencilerine yönelik, uluslararası malzeme kullanmıyorsunuz, kullandığınız kitap ve makaleler uluslararası değil, hepsi Amerika, İngiltere böyle olmaz, derslerinizin içeriklerinizi değiştireceksiniz deyip akademisyenlerine yaptırımında bulunmuşlar. Derslerinizi uluslararası düzeyde anlatın demişler. Çok Anglo-Sakson anlatıyorsunuz derslerinizi, dünya tarihi anlatılıyorsa Afrikalı yazarlar da kullan tarzında. Bunu Türkiye’de yapmanız söz konusu bile olamaz. Dersi Türkçe anlatıyormuşsunuz dediğimiz de bile sorun oluyor, hocaya ders içeriğini değiştir desem herhalde yarın işten kovarlar.” (K1-B)

“Çok kültürlü bir ortam yaratmak öğrenci doldurdum hadi oldu çok kültürlü, olmuyor. Onunla ilgili olarak akademik olarak da biraz daha bilinçli yapmak lazım. Müfredatta da uluslararasılaşma Türkiye’de çok iyi bilinen bir şey değil. Akademik içeriği buna uygun hale getirmek, öğretim metotlarını buna uygun hale getirme konusunda başarılı değil Türkiye. Daha bu konunun farkında bile değil.” (K1-C)

Aynı katılımcı, uluslararasılaşma sürecinin sadece İngilizce konuşmaktan ibaret olmadığını, uluslararası öğrencilerin bulunduğu sınıflarda müfredatın tüm kültürlere hitap edecek şekilde uluslararası içeriklerle düzenlenmesi gerektiğini de vurgulamıştır.

“Ama uluslararası eğitim öğretim ortamı için, eğitim öğretim metotlarınızı, ölçme değerlendirme metotlarınızı, yani sadece hocaların İngilizce konuşması meselesi de değil bu. Derste öğrettiğiniz içerikleri ona göre uyarlamak gerekir. O konuda bilinçli çaba Türkiye’de henüz yoktur. Uluslararası öğrenci festivali düzenlemekle iş bitmiyor o işin idari boyutu. Uluslararası ilişkiler derslerinizde gerçekten karşılaştırmalı bir şey var mı? Bölgesel

çalışmalar ya da yabancı dil eğitimi anlamında neredesiniz? Bilişim teknolojilerini uluslararası öğrencilere, onların adaptasyonu ve akademik başarısı anlamında iyi kullanıyor musunuz? PowerPoint slaytları koymakla olmuyor. Sınıfınızın yarısı uluslararası öğrenciyse aşağı yukarı %90'ı için İngilizce zaten ikinci üçüncü yabancı dilse nasıl eğitim öğretim yapmalısınız? Sınıfta tartışmaları nasıl arttırmalısınız? Bütün bunlar eğitim bilimleri anlamında özellikle çalışılmalı ondan sonrada üniversitenin eğitiminden öğretiminden sorumlu akademik yönetim tarafından planlanarak bütün fakültelere yaygınlaştırılmalı. İşin o kısmını henüz konuşan dahi yok.” (K1-C)

Müfredat ile ilgili yaşanan engellerden diğeri ise ders içeriklerinin denkliğidir. Katılımcılardan biri aslında uluslararasılaşmayı arttırmak amacıyla ders içeriklerinin denkliği konusunda kolaylıklar sağlandığını ama bu kolaylıkların öğrencinin alması gereken eğitimi tamamlamıyor olmasına neden olduğunu vurgulamıştır. Hareketlilik programlarına katılan öğrencilerin gittikleri üniversitelerde aldıkları dersleri bölüm dışı olsa da kendi üniversitelerindeki derslerle eşleştirme sürecinde kararın üniversiteden üniversiteye değişiyor olmasının eğitimin niteliği açısından tartışmalı olduğunu belirtmiştir.

“Öğrenci siyaset bölümüne geliyor ama alabileceği hiç ders yok, o noktada öğrencinin farklı bölümlerden ders alma hakkı var. Ona yakın Uluslararası İlişkiler bölümü var orada da İngilizce dersi varsa ya da açılabilirse oradan ders alabiliyor. Normalde İngilizce yoksa o öğrencinin bu bölüme gelemiyor olması gerekir ama hiçbir yerde böyle değil. (...) Öğrenci gelip de benim fiziğe ilgim var, ben fizik seçeceğim dediğinde orada devreye giren şey karşı kurumun senin aldığın o dersleri tanıyıp tanımaması. Sen geldin siyaset bilimine, diyorsun ki fizikten 3 tane ders seçeceğim. Bunu gittiğimde bölümüme tanıtacağım. Üniversiten bunu tanıyorsa problem olmuyor ama o noktada nitelik devreye girmiyor. Tamam amaç vizyonu gelişsin ama aslında bu öğrenciler eğitim hareketliliği için gidiyorlar, orada bir şeyler de öğrenmesi lazım.” (K1-E)

4.1.2. Ekonomik Engeller

Üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde karşılaşılan ekonomik engeller için katılımcılar yalnızca bütçe sıkıntısından bahsetmişlerdir.

4.1.2.1. Bütçe Sıkıntısı

Katılımcıların vurguladıkları tek ekonomik engel bütçe sıkıntısıdır. Katılımcılar, vakıf üniversitelerinin harç geliri olmasına karşın devlet üniversitelerinin örgün öğretiminden herhangi bir ücret almamasının ve devlet üniversitelerine ayrılan bütçelerde uluslararasılaşma için ayrı bir bütçe olmamasının devlet üniversitelerinin uluslararasılaşma sürecini yürütmesini ekonomik olarak zorlaştırdığından ve bunun için bir çözüm bulunmasının gerekliliğinden bahsetmişlerdir.

“Ekonomi Bakanlığı fuarlara katıldığımızda bunun belli bir kısmını karşılıyor fakat acentelere verdiğimiz komisyonlara destek vermiyor, bu nedenle devlet üniversiteleri acentelerle çok çalışmıyorlar çünkü komisyon veremiyorlar. Devlet üniversiteleri örgün öğretim için harç almadığından döner sermayeden ödeme yapamıyor. Bana öğrenci 6000 \$ harç ödüyor ben acenteye %15 komisyon veriyorum ama devlet üniversitesi bunu yapamıyor çünkü öyle bir geliri yok.” (K2-C)

“Fuarlara gidebilecek gücümüz varsa gidiyoruz çünkü bütçe kesintilerinde çok etkiledik pek çok devlet üniversitesi gibi. 2016 da pek çok yere gittik ama geçen sene gidemedik, önümüzdeki yıl gidemeyeceğiz. O zamanda tanıtım yapamıyorsunuz. Pek çok devlet üniversitesi bunu yaşıyor, bakanlıktan destek azaldı. Siz 1000 öğrenci getirseniz de üniversite bütçesini etkilemiyor, doğrudan devlete gidiyor.” (K1-G)

“Konaklama, ulaşım gibi konulardaki sıkıntılarını (...) çözme konusunda bizim üniversitemizin hakikaten çok girişimleri oldu. Ama

kaynak sıkıntısı olduğu için sınırlı yapabildik. Keşke daha çok yapabilseydik.” (K1-E)

“EURIE zirvesine İngiltere’den gelen bir katılımcı sunumunda üniversite bütçemizin 1/3’ünü uluslararasılaşmaya harcıyoruz, bu yüzden çok eski bir üniversite olmamıza rağmen sıralamalarda yukarıdayız, öğrenci çekme oranımız yüksek, uluslararasılaşma yüzdemiz yüksek dedi. Bizde şu an harcamalar yapılaşmaya, binaya, laboratuvara, yola, tesise, teknolojiye yapılıyor. Uluslararasılaşmanın ekonomiye katkı sağlaması için bütçe ayrılması lazım, biz ne ülke ne üniversiteler olarak henüz o bütçeleri ayıramıyoruz.” (K1-F)

4.1.3. Bürokratik Engeller

Katılımcılar bürokratik engeller arasında devlet dairelerinde yaşanan sorunlardan ve üniversitelerde yaşanan sorunlardan bahsetmiştir.

4.1.3.1. Devlet Dairelerinde Yaşanan Sorunlar

Uluslararasılaşma sürecinde üniversitelerin yaşadığı bürokratik engellerin başında devlet dairelerinde yaşadıkları sorunlar gelmektedir. Katılımcılar, uluslararası öğrencilerin göç idaresi, vergi dairesi gibi devlet kurumlarındaki işlemlerini halledebilmek için, o birimlerdeki personelin dil yetersizliğinden ve devlet dairelerindeki prosedürlerin yabancılara kolaylık sağlayacak şekilde düzenlenmiyor olmasından dolayı sorunlar yaşandığından bahsetmişlerdir.

“Bürokrasiden şikayet ediyorlar genellikle sadece derslerin Türkçe olmasından, insanların İngilizce konuşmamasından değil bürokrasiden şikayet ediyorlar. Çünkü sonuçta buraya ya bir dönem ya bir akademik sene boyunca geliyorlar, geldiklerinde çeşitli vize ve ikamet tezkeresi prosedürleri var (...) ama kesinlikle bürokrasiden şikayetçiler özellikle ikamet tezkeresi başvuruları konusunda Göç

İdaresi'nde. İkametlerin gelmesi uzun sürdüğü için şikayet ediyorlar. (...) Erasmus öğrencisi olarak derslere katılıyorsun, yerel olarak şehri tanıyorsun tamam ama seyahat etmek de istiyorsun. Christmas dönemi geliyor, Noel Tatili geliyor, doğal olarak ailelerinin yanında olmak istiyorlar, bazı zamanlar da ikamet zamanında gelmediği için çıkamıyorlar, özel olarak göç idaresi aracılığıyla bir giriş çıkış sertifikası almaları gerekiyor, onun için biraz prosedür gerekiyor. Diğer ülkelerde böyle şeyler yaşanmıyor.” (K3-C)

Katılımcılar ayrıca, devlet dairelerindeki bürokratik işlemler sırasında yaşanan sorunların o birimlerde çalışan personelin yabancı dil yetersizliği nedeniyle de zorlaştığını belirtmişlerdir.

“Türkiye’de özellikle dil çok ciddi problem oluyor öğrenciler için. Hayatın her alanında bu sadece üniversite sınırları içerisinde değil yapmaları gereken devletle ilgili süreçlerde de geçerli. İkamet süreçleri Türkiye’de çok karmaşıktır. Normal öğrencinin halletmesinden daha çok karmaşık diyebilirim. O konularda yardıma ihtiyacı olanlar oluyor. Türkiye’de yaşıyorsunuz sizi alsam gitsem ikamet için siz bile emniyete gitmeye çekinebilirsiniz. Vergi dairelerine de öyle. Vergi numarası, sigorta numarası alması gerekiyor. Bu tür devlet konularında sorunlar oluyor.” (K1-B)

“Öğrenci geliyor diyorsun ki; Milli Eğitim'e gideceksin denklik alacaksın, oradan emniyete gideceksin, oradan şurada noter var. Öğrenci Türkiye’de bir gidiyor emniyete İngilizce bilen yok, göç idaresine gidiyor yine yok, Milli Eğitim'e gidiyor, sıra diyor çık sırada bekle. Bizim devlet dairelerimizi biliyorsunuz. Senin bu kadar çalışma yapıp getirdiğin öğrenciyi... Kolombiya'dan ben bir öğrenci getirdim, öğrenciyi gönderdik evrakla, git evraklarını hallet gel dedim. Ben geri dönmek istiyorum dedi Kolombiya'dan gelen çocuk. Çünkü bürokrasiyi biliyorsunuz.” (K2-C)

4.1.3.2. Üniversitelerde Yaşanan Sorunlar

Katılımcılar, Türkiye'nin ve Türk üniversitelerinin uluslararasılaşma politikaları tam olarak hazır olmadan uluslararasılaşma sürecine hızlı bir giriş yapmaları sonucu üniversitelerde yaşanan bürokratik engellerden bahsetmişlerdir.

“Tüm paydaşlara ihtiyaç analizi yapılması, re-aktif değil pro-aktif olunması lazım. Öngörülü olmak lazım, dünya teknolojiye yöneliyor eğer uluslararası online programlarınız yoksa geride kalırsınız ama en büyük problemimiz etkinliklerin yola çıkılır kervan yolda düzülür şeklinde yapılması.” (K1-F)

“Üniversitenin yapılanma ile ilgili sorunları çok fazla var. Sistemler, süreç başlatıldıktan sonra oluşturulduğu için sorun yaşıyor. Bir sürü üniversitenin organizasyon aşaması daha mantıklı bir şekilde yapılabilir gibi geliyor bana eğer sistemler daha önceden yapılandırılırsa.” (K1-B)

Üniversitelerin uluslararasılaşma altyapısı olarak yeterince donanımlı olmamasının yarattığı sorunlar arasında sayılan niceliksel sorunlar ve yeterli sayıda %100 İngilizce eğitim veren program olmaması katılımcıların süreçte zorluklar yaşamasına neden olmuştur.

“Gelen öğrenci için İngilizce ders açılması noktasında sıkıntı oldu başlarda. Bizim üniversitenin eğitim dili Türkçe idi o zaman (...) gelen öğrenci sayısı fazla olmadığı için hoca, öğrencilere birebir ders açmış oldu. Ders açan hocayı bu anlamda çok fazla teşvik edemedik. Çünkü dersi İngilizce açmasına rağmen hazırlığını ona göre yapmasına rağmen ne akademik anlamda ne de maddi anlamda ona teşvik sağlayamadığımız için hocaların motivasyonunu düşürdü.” (K1-E)

“Hocalarımızı hareketliliği arttırma noktasında motive edemiyoruz. Erasmus koordinatörleri şöyle istiyorlar, danışmanlara 2-3 saatlik ek

ders ödensin, ekstra para verilsin vs. haklı bir istek bu. Mesela Erasmus Koordinatörü 15-20 öğrenciyle uğraşiyor gerçekten sıkıntılı işler, dersini de yapacak bu arada. Bunun yanı sıra derslerin İngilizce yapılması ya da tamamen İngilizce eğitim veren programlar açılması ile ilgili üniversitenin alt yapısıyla, öğrenci sayısı ile alakalı sıkıntılar var. İngilizce bölüm açmak anlamında hocaların zaten 100-200 öğrencisi var yeni bir bölüm açma taraftarı değiller. Fazla yapısal sorunumuz var, kadro sorunu var. (...) Fuarda diyecekler ki kaç tane %100 İngilizce bölümün var, yok. Verilen hibelerle %100 İngilizce bölüm açamazsınız. Reklamda da %100 İngilizce bölümüm yok yazamıyorsunuz. Büyükşehirlere çok yakın demekle yetiniyorsunuz. %30 İngilizce eğitim veriyor olmanız da etki etmiyor, Türkçe bilmesi gerekiyor, gelirse hayatta kalabilmek için.” (K2-E)

Üniversitelerde yaşanan bürokratik engeller arasında kota ve mevzuatla ilgili problemlerden de bahsedilmiştir. Katılımcılar, üniversitelere uygulanan uluslararası öğrenci kotası nedeniyle daha fazla öğrenci kaydı yapamadıklarını ve uluslararası öğretim elemanı çalıştırmakla ilgili yasal sıkıntılar olduğunu belirtmişlerdir.

“Mesela diyelim ki Türk ve uluslararası 3000 kayıtlı öğrenciniz var, her yıl 350 öğrenci daha kayıt oluyor. Bunun üzerinden uluslararası öğrenci kotası hesaplanıyor ve o yıl sadece 45 öğrenci alabiliyorsunuz.” (K1-G)

“Tam zamanlı uluslararası öğretim elemanı istihdam etmek YÖK kurallarına tabidir. Zordur. Çalışma Bakanlığı'yla da alakalı bir durum tabi. Genel olarak mevzuat ulusal anlamda pek teşvik edici değildir. Akademik olarak YÖK'ten izin almak Çalışma Bakanlığından idari eleman istihdam etmeye göre daha kolaydır. O yüzden genelde o yol takip edilir. Zor da olsa akademik idariden daha kolaydır. Halbuki idari uluslararası personel istihdamı da uluslararasılaşmak isteyen üniversiteler için önemli, gerekli olabilir. O konuda sıkıntı var mevzuattan kaynaklı.” (K1-C)

Üniversitelerde yaşanan diğer bir sorun ise yeterli sayıda idari personelin yabancı dil bilmemesi ve bu nedenle öğrencilere gerekli konularda yardımcı olamamalarıdır. Kampüs içinde idari personelle iletişim kurmakta zorlanan uluslararası öğrenciler öğrenci işleriyle, yurtlar ve diğer birimlerle yaşadıkları her sorunda konuyu UİO'ya intikal ettirmekte bu da ofisleri öğrenci işleri gibi çalışır hale getirdiği için iş yükünü arttırmaktadır.

“Diğer departmanlarda İngilizce bilen personel sayısı yok denecek kadar az. Hatta bazılarında yok. Aslında sebebi de buradan kaynaklanıyor. Yönetimler sadece UİO'da İngilizce bilen personel bulunduruyorlar. Böyle olunca da her türlü sorun ister istemez UİO'ya geliyor. Dil bariyeri ortaya çıkıyor.” (K2-B)

“Eğer öğrenci işleri, yurtlar gibi kilit birimlerde İngilizce konuşan personel yoksa uluslararası öğrenciler sorunlarını çözmek için UİO'ya geliyor, bu sefer biz kendi işimizi değil, o ofislerin işini yapar halde buluyoruz kendimizi, bu çok büyük bir sorun.” (K1-G)

“Kadro kanayan yara da sonuçta idari personelin İngilizce sıkıntısı bence ivedilikle çözülmesi gereken bir sorun çünkü bizim ofisimiz öğrencilere bir vaha gibi oluyor veya öğrenci işlerindeki UİO da biraz. Ama onun dışında yurtlara gittiklerinde bir muhatap bulamıyorlar o yüzden idari personelin İngilizce bilgisinin artırılması gerek.” (K3-D)

“Üniversite içerisine dönecek olursak yurtlar hem yeterlilik açısından hem de yurt görevlilerinin İngilizce bilgisi açısından tüm üniversitelerde sorundur. Çoğu Türk üniversitesinde kurumsal yapı olmadığı için zaman içerisinde UİO'ların bu işe girdiğini görürsünüz, benim kendi dürüst görüşüm bu. Türkiye'de vakıf üniversiteleri yabancı öğrenci alımına 2007 yılından sonra başladı ondan önce devlet üniversiteleri alıyordu, vakıfta çok yoktu. Bu süreç birden başlayınca ekonomik kaygılarla devam edince çok hızlı büyüdü. Hızlı

büyyüünce üniversitelerdeki bazı algılarda çok değişmeyince mesela yurtlar çoğu üniversitede yurtlar sıkıntılı çünkü yurtlarda İngilizce konuşan insan sayısı azdır, o yüzden UİO'lar sanki yurt sorumlusuymuş gibi o hizmeti de vermek durumunda kalır. Yabancı öğrenciyle ilgilenmek istese bile İngilizce bilip de ilgilenecek birisi olmadığı için birçok üniversitede o görev UİO'nun üzerine kalır.”
(K1-B)

Katılımcılar, ayrıca bahsedilen altyapısal yetersizliklerin uluslararası platformlarda üniversitelerin tanıtımı açısından da çeşitli sorunlar yaşanmasına neden olduğunu belirtmişlerdir.

“Reklam ajanslarıyla daha profesyonel çalışılsa daha iyi sonuçlar alınabilir. Bizim üniversitemizdeki Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nde ne yazık ki İngilizce bilen personel olmadığı için iş gücü de yeterli olmadığı için inisiyatif alamıyorlar o konuda. (...) Ayrıca bu ofise başkanlık yapabilecek insanın iyi derecede İngilizce biliyor olması gerekiyor. İdari kadrolarda amir kısmında İngilizce bilen olmadığı için hatta akademik kadrolarda da genelde olmadığı için, hepsini götürecek İngilizceye sahip olması gerekiyor.” (K1-E)

“Türk üniversitelerinin kendini tanıtabilmesi için ona göre reklam ağının kurulması gerekiyor. Bizim kullandığımız materyalleri güncellememiz lazım. İnsanları çekebilmemiz lazım. Fuarlarda bize soracaklar kaç tane %100 İngilizce bölümünüz var. Bizim yapısal sıkıntılarımızı aşmadan kendi reklamınızı yapmamız zor. Arabanız Doğan marka ama siz Ferrarilerle yarışmaya katılıyorsunuz. Rakibimiz Almanya'dan çok iyi üniversite. Macaristan'ın en iyi üniversitesi. (...) Fuarları ben bunlara benzetiyorum. Gidip de gördükten sonra biraz para kaybı gibi geldi. (K2-E)

Üniversitelerde yaşanan sorunlar kapsamında katılımcılar son olarak, Ulusal Ajans'ın değişim programlarında başarıyı niceliksel olarak ölçmesi ve buna göre hibe

vermesi nedeniyle değişim programlarında nitelikten uzaklaşmak zorunda kaldıklarından yakınmaktadırlar.

“Nicelik değil niteliğe önem verecek şekilde düzenleme yapmak istedik. Ama sonra gördük ki gelen hibe gönderdiğimiz sayıya göre belli oluyor. Ulusal Ajans’ın yaptığı toplantılarda başarı sayısal verilere dayanarak yapılıyor, X üniversitesinden 500 kişi gitmiş, Y üniversitesinden 700 kişi gitmiş ona göre hibe verelim deniyor ve bir sonraki senenin hibesi ve öğrenci sayısı artırımı konusunda üniversitelere rol biçiliyor, o noktada bizde o politikadan vazgeçmek zorunda kaldık. O zaman da yurt dışından öğrencilerin İngilizce düzeyleri konusunda olumsuz geri bildirimlerle karşılaştık. (...) Uluslararasılaşma hedeflerini tutturur ama niteliği sağlayamaz olduk.” (K1-E)

“Türkiye’de uluslararasılaşma alanında rekabet çok arttı, 200 üniversitenin olduğu söyleniyor, bizim bütçeden alacağımız payda 200 üniversiteye yayıldığı için alacağımız pay da düştü. Bu noktada bütçeyi niceliksel olarak da dağıtmak çok yanlış, kaliteyi düşürüyorsunuz.” (K3-D)

4.1.4. Kurumsal Engeller

Merkezi yapı eksikliği, UİO örgüt yapısı ve örgütün uluslararasılaşmaya bakışı katılımcıların bahsettiği kurumsal engellerdir.

4.1.4.1. Merkezi Yapı Eksikliği

Yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde merkezi yapı eksikliğinin uluslararasılaşma sürecini olumsuz etkileyen kurumsal faktörlerden biri olduğu görülmektedir. Katılımcılar, uluslararasılaşma konusunda devletin belirlediği bir standart olmadığını ve yasal boşlukların olduğunu belirtmişlerdir.

“Uluslararasılaşmada başarılı olan üniversiteleri ödüllendirmesi lazım, teşvik etmesi lazım, teşviklerin artması lazım. Yasal boşluklar çok fazla. İhracat şampiyonlarına yeşil pasaport veriyorlar. İhracat şampiyonu oluyoruz, ödül alıyoruz yeşil pasaport alamıyoruz. Niye? Sen şirket değilsin ki diyor. Bizim yeşil pasaport hakkımız var. Vize kuyruklarında, ülke kuyruklarında, havalimanında arkadaşlarımız 10-12 saat kalıyor. Bu yasal boşlukların giderilmesi lazım.” (K1-C)

“Ulusal Ajans’tan gelen kitapta Erasmus için belli bir hibemiz varsa onun karşılığında sadece Erasmus’la ilgilenen belli sayıda personel olması gerektiği yazıyor. Kurumsal destek bütçesinden üniversiteye sözleşmeli personel alabilir, ama yapmıyorlar ve bunu tepeden kontrol eden bir yapılanma yok.” (K1-F)

“Uluslararası İlişkiler Birimine ayrı bir hüviyet mi verilmeli yeniden mi yapılandırılmalı ona karar verilmeli. Uluslararası araştırmalar merkezi mi olsun, Erasmus Ofisleri ya da uluslararası öğrenci ve hocaların hizmetleri ile alakalı bir birime mi ihtiyacımız var, onu netleştirip ona göre yapılanmak gerekiyor.” (K2-E)

Katılımcılar ayrıca YÖK’ün Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşması sürecini yürütmekte yetersiz kaldığını vurgulamışlardır.

“Şimdi söyle Türkiye'deki uluslararasılaşma o kadar zor ki. İnsanlar göre her öğrenci Suriyeli, Arap, ülkeyi sömürmeye gelmiş, esnaf böyle bakıyor, mahalledeki böyle bakıyor, emlakçı böyle bakıyor, sigortacı böyle bakıyor. İşlemeyen bir sigorta, adı sigorta. Çünkü otokontrol yok. Devlette YÖK bunu yapması lazım, YÖK çok ağır (...) Öğrenci gidiyor hastaneye sigortayı kullanamıyor (...) Adam burada kabul mektubumuzu 5000 \$'a satıyor. Aslında öğrenci web sitesine girse para ödmeden doldurabilir. Her gelen acentelik yapmak istiyor. Parayı görüyor. Ben de üç öğrenci getireyim, kazanayım. Devlet buna akreditasyon, standart getirmeli, dur bakalım ne yapıyorsunuz, siz

nerden geldiniz, siz nasıl şirket kurabiliyorsunuz, nasıl bu işlere girebiliyorsunuz demeli.” (K2-C)

“Mesela yapılan toplantılarda konuşulan konulardan biri personelin sayısal yetersizliği. Bu konu ve derslerin sayılması, içeriklerinin revize edilmesi gibi konuların denetiminin Bologna Eşgüdüm Komisyonunun mu ya da merkezi bir yönetim tarafından mı yapılması gerektiği hep tartışılıyor. Ofislerdeki personel sayımız ile hareketliliğe katılan personel ve öğrenci sayısı oranı kurumların inisiyatifinde mi olmalı yoksa YÖK’ten belli bir karar mı çıkmalı? Dersler için YÖK tarafından standart oluşturulmalı mı yoksa kurumlar mı belirlemeli? Tartışılan konular hep bunlar.” (K1-E)

“Yıllardır YÖK ile de toplantılar yapılıyor. Herhalde 2012-13 yılında bizi devlet, özel, vakıf bütün üniversiteleri topladı. Uluslararasılaşma ile ilgili neler yapılabilir, sorunlarınız neler dedi. Çok konuşuldu. Çok sunumlar yapıldı ama değişiklik olmadı.” (K2-B)

4.1.4.2. UİO Örgüt Yapısı

Uluslararasılaşma sürecinde karşılaşılan kurumsal engellerden ikincisi UİO örgüt yapısıdır. Katılımcılar, UİO’ların genelde “kervanı yolda düzme” politikasıyla çalıştığını, organizasyon şeması, kadro unvanları, yönetici atamaları, görev tanımları gibi konularda bir standart olmadığını ve bunun sonucunda da kurumsallıktan yoksun yapılar ortaya çıktığını belirtmişlerdir.

“Kurumsallaşma kervan yolda düzülür tarzında; başladıktan sonra sorun çıktıkça tamam şöyle bir olay çıktı, UİO uluslararası öğrencilerle ilgileniyor, siz buna da bakın o zaman. Mesela bazı üniversitelerde uluslararası öğrencilerin mali süreçlerini UİO, mali işlerin desteğiyle yürütür. Çevirmenlik noktasında, excelde muhasebe yapacak seviyede her işi yürütüyor ofisler. Kurumsallaşmanın çok olmadığı ya da yapılırken birden yaratıldığı bazı üniversitelerin

UİO'ları üniversitenin içinde üniversite gibi çalışır. Akademik dersler hariç, her türlü alanla ilgilenen her türlü işten haberi olan bir yer olarak çalışır. Ders seçimleri nasıl olur, kontenjanlar nedir, mezuniyet süreçleri nasıl gibi işlerden başlayıp mali süreçlere kadar.”
(K1-B)

“Türkiye'de hiçbir zaman hiçbir şey o kadar planlı, stratejik, rasyonel bir süreçle gelişmez. Burada da her yerde olduğu gibi birtakım geçici gelişmelere bağlı olarak UİO'nun içinde bir koordinatörlük daha olsun gibisinden olmuştur. Ama tabii işin belki daha yapısal olabilecek kısmı çok sayıda öğrenci geldikçe farklı iş bölümlerinin ofis içerisinde oluşması. Ama bu stratejik kararlar oluşturulan bir organizasyon şeması mı? Hayır. O kadar da değil.” (K1-C)

Ayrıca katılımcılar, UİO'ların örgüt yapısı kurumsal gibi görünse de görev dağılımı politikalarını tam anlamıyla uygulayamadıklarını ve kendi görev tanımlarında olmayan bazı işleri de yaptıklarını, bunun da iş yüklerini arttırdığını belirtmişlerdir.

“Burada herkes her şeye bakıyor. Buradaki öğrencilerle esas olarak ilgilenen benim. Yasal süreçlerle ilgilenen ayrı bir arkadaşımız var. Onun dışında her şeyi paslaşıyoruz.” (K1-B)

“Ofislerde adil bir iş dağılımı yok. Siz daha çok yapıyorsanız o sizde kalıyor, herkes size soruyor. Mesela Erasmus seçimi oldu, yaklaşık 5 yıldır ofisteyim. 7-8 yıldır çalışanlar var ofiste, yapamadılar, şaka gibi. Tek başıma ben yaptım seçimi.” (K1-F)

“Uluslararası İlişkiler biriminde çevirmen kadrosu yok. Aslında rektörlüğün çevirmen kadrosuna ihtiyacı var. Rektörün, rektör yardımcılığının ve genel sekreterliğin çevirileri var, kişisel olarak yardımcı oluyorduk. Kütüphane bölümünün çevirileri geliyor yılda 50-60 tane, Basın Halkla İlişkilerden de geliyor aynı zamanda. Onları da yapıyoruz. Rektörü yurt dışından biri aradığında dersten çıkıp

gittiğimi biliyorum, sekreterin İngilizce bilmesi gerekiyor. Ya da başka bir örnek vermek gerekirse Kore'nin başkonsolosluğu rektörlükle görüşmek istiyor. Bizim birim iletişime geçiyor. Uluslararası İlişkiler Birimi aslında bunların dışında bir şey. Ama beraber işletilince böyle oluyor. Aynı kişiler birden fazla işi beraber yapmaya çalışıyorlar (...) İlk geldiğimde UİO değil Erasmus Ofisiydi. Daha sonra biz Mevlana'yı, Farabi'yi, YTB'yi kattık. Şimdi düşünüyorum neyi iyi yaptık neyi kötü yaptık? Bu kadar katmamız iyi mi oldu? Konjektürel olarak kattık. Bence çok iyi olmadı çünkü sorumluluklar esnedi. Ben hem Mevlana Koordinatörlüğü yaptım hem Erasmus Koordinatörlüğü yaptım hem Uluslararası İlişkiler Birimi Koordinatörü neyi nasıl yaptığım çok belli olmadı. Şu anda 2 farklı kişi var, yakında 3 kişi olacak daha verimli olur. Bunları da koordine eden bir rektör yardımcısı olabilir. Rektör danışmanı olabilir yine bir uyum olması lazım böyle karmaşıklık iş bölümü açısından hoş değil.”

(K2-E)

UİO'nun örgüt yapısı ile ilgili olarak katılımcıların üzerinde durduğu bir diğer konu ise UİO'larda eğitim, pazarlama, tanıtım, uluslararası ilişkiler gibi alanlarda uzman olan kadroların istihdam ettirilmeyip özellikle devlet üniversitelerinde sadece İngilizce bildiği için öğretim elemanlarının görevlendirilmesi olmuştur. Bir yandan ders yükü olup bir yandan ofisler de çalışmanın zor olduğu, ders yükü olmayıp UİO'da çalışan öğretim elemanlarının ise kendi mesleklerini icra edememeleri katılımcıların en fazla üzerinde durduğu engellerden birisidir.

“Türkiye'de bu işin profesyonel bir iş olarak görülmemesi önemli bir sorun. Mutlaka tanıtımına bile akademisyen gitmeli gibi bir bakış var. Mesela biyoloji hocası sadece kendi alanını biliyor. Tanıtım yapma yeteneği, özelliği yok. Ya da kendi alanını bildiği için diğer alanları o kadar bilmiyor. Ama bir tanıtım profesyoneli lazım, bu dünyada bir meslek. International Student Recruitment ya da International Education Professional diye bir meslek var. Türkiye'de bu meslek grubu bile değil. Dünyada eğitim dünyasında bu işi yapan insanlar,

UİO'larda çalışan insanlar ne akademisyen ne de idari personel.”
(K2-B)

“Benim şahsi görüşüm UİO'larda çalışanların bu işle yakın alanlardan olmasını tercih ederim, uluslararası ilişkiler, eğitim, sosyoloji gibi. Mesela bir mühendislik burada olmamalı, iktisatçı olmamalı... Sosyal bilimler olmalı.” (K1-D)

“UİO'larda akademik değil, idari personel görev yapmalı. Ben akademik anlamda yayın yapmaya, yükselmeye çalışıyorum, derslerim oluyor 17-18 saat haftalık derse giriyorum, yayınlarım var. Bu da beni zorluyor. Üstüne bir de UİO koordinatörlüğü olunca akademik anlamda yayınlarımı falan hep etkiledi.” (K2-E)

“Kurumsallaşma olmadığı için öğrenci çekme ile ilgili çabalarımız bireysel kaldı. Biz de çok yetkin personeller değiliz, çünkü bu konuda eğitim almadık. Hepimiz dil eğitimi almış akademisyenleriz. İngilizce biliyor diye İngilizce okutmanlarını UİO'da görevlendirmek ne kadar doğru? Açıkçası benim ofise alındığım dönemde İngilizce bilen personel, özellikle memur kadrosunda hemen hemen yoktu. Bu nedenle biz alındık ama idari iş anlamında eğitim almadığımız için uluslararasılaşma çabalarımız biraz bireysel oldu, planlı olmadı (...)
Temelde sorun UİO'da çalıştırılacak personelin ilana 'sadece UİO'da çalıştırılmak üzere alınacak' şeklinde çıkmaması. Bizi okutman olarak işe alıyorlar ama sonra ofiste görevlendiriliyoruz. Okutman olarak gece dersine girmek istedik, gündüz 12 saat derse girerseniz, gece dersi alabilirsiniz dendi. Biz de 9-5 ofis mesaisi arasında ekstra yük getireceğini düşünerek açıkçası öyle bir talepte bulunmadık. Bir arkadaşımız 1 sene yapmayı denedi, o da sonra vazgeçti. Kendini diğer okutmanlarla kıyasladığında dezavantajlı durumda olduğunu hissediyordu.” (K1-E)

UİO örgüt yapısına ait kadro unvanlarındaki, sayılarındaki ve organizasyon şemalarındaki farklılıklar da katılımcılar tarafından üniversiteden üniversiteye farklılık gösteren başka bir kurumsal engel olarak ele alınmıştır.

“Ofistekilerden ikisi 33/a kalıcı araştırma görevlisi kadrosunda. Bunlardan birisi benim. Uzman kadrosunda olanlar da var. Belli bir derece kurumsallaşmayı sağlıyor bu ama sonuçta yeni gelen arkadaşları hep 50/d’ye alabiliyoruz. Yeni bir uzman alınacak dışarıdan ama bence ofisin kurumsallaşması için en önemli mesele kadro meselesi tabii ki.” (K3-D)

“33/a’nın şöyle sıkıntısı var; 33’te olunca derece kadronuz 4’ten yukarı çıkmıyor. Yeşil pasaport alamıyorsunuz. Dolayısıyla bu harcırah almayı bile etkiliyor. 4’ten yukarı almayınca bütün motivasyon etkileniyor.” (K1-D)

“Şu anda en büyük problemimiz personel sayımız. Daha öncesinde ofiste bu kadar iş yokken 13 kişinin çalıştığını biliyorum ama ne kadar etkin çalışılıyordu onu bilemem. Bazı sebeplerden 3 kişi ayrıldı, yerine yenileri alınmadı. Bu nedenle ben ve diğer arkadaşlar özellikle proje dönemlerinde insan üstü efor sarf ederek akşam 7-8’lere kadar çalışıyoruz. Personel gelmesi lazım, bizim de o personeli yetiştirmemiz lazım. O gelen personelin de dil bilen kalifiye personel olması lazım ki verdiğiniz işe tekrardan siz bakmayın.” (K1-F)

“Uluslararası İlişkiler Birimi Koordinatörü, Erasmus ve Mevlana Kurumsal Koordinatörü, üçüyle de ben ilgileniyorum, 3 ayrı koordinatörlük olarak düşünebilir. Benden önce Mevlana’ya bakan arkadaş vardı o bırakınca Mevlana zorunlu olarak bana kaldı. Üniversitemizde Erasmus ile Uluslararası İlişkiler Birimi Koordinatörü aynı kişi. Yapısal olarak başka üniversitelerde farklı olabiliyor. YÖS’ün ölçme, değerlendirme, uygulamaya ve araştırma merkezinin müdürlüğünü de ben yapıyorum. YÖS ve Erasmus ikisinin

de koordinatörlüğü bende olunca personeli oradan oraya kullandığım oluyor. Normal şartlarda tamamen ayrı. Üniversitelere göre değişiyor.” (K2-E)

UİO örgüt yapısının ve uluslararasılaşma sürecinin kurumsallığını engelleyen bir diğer engel olarak yönetici istikrarsızlığı vurgulanmıştır. Özellikle devlet üniversitelerinde rektör değişimi ile birlikte UİO yöneticisinin de değiştiğini belirten katılımcılar, genellikle akademik ünvanlı bu yöneticinin var olan rektör tarafından atandığına, her yeni gelen yönetimin kendi kadrosuyla geldiğine, ofis alt kadroları aynı kalsa da rektör değişimleri ile ofis koordinatör ya da direktörlerinin değişmesinin kurumsallığı engellediğine vurgu yapmışlardır. Vakıf üniversitelerinde ofislerde öğretim elemanlarının yerine alanda uzman personel çalıştırıldığı için böyle bir durumdan bahsedilmemiştir ama orada da ofis çalışanlarının düşük ücret ile çalıştırılmaları nedeniyle çalışan sürekliliği olmaması engelinden bahsedilmiştir.

“Rektör değişimi ile ofis koordinatörlerinin değişmesinin olumsuz etkisi oluyor. Kurumsallaşma kavramına göre kurumdaki idarecilerin değişmemesi gerekiyor. Her üniversitede böyle midir bilmiyorum ama rektör ekibi diye bir kavram var. Öyle olunca bu kurumsallaşmanın önünde engeldir.” (K2-E)

“Üniversitelerin idare noktasında sıkıntısı olduğunu düşünüyorum. UİO'ya yönetici atandığında atanan yöneticinin bu üniversitelerde kalıcı olması gerekiyor ama öyle olmuyor. X rektörü geldiği zaman X bölümünden birini oraya görevlendiriyor. Birim olarak geçtiği için atanan koordinatörün de resmi anlamda bir yetkisi olmuyor. Yetkisi olmadığı için atanan koordinatör, orayı sahiplenme gereği çok fazla duymuyor. Maddi ve manevi geri dönüş olmadığı için koordinatöre açıkçası koordinatör de muhtemelen geçici bir görev diye düşünüp çok fazla inisiyatif alamıyor.” (K1-E)

“Üniversitelerin uluslararasılaşma için stratejik planlarının olması gerekir. Üst yönetimlerinin bunu desteklemesi gerekir. İnsan

kaynaklarına yatırım yapması gerekir. Profesyonel anlamda UİO'ların mutlaka oluşması gerekir. Vakıf üniversitelerinde hala bir daire başkanlığı olarak tanımlanmaması bir eksidir. Vakıf üniversitelerinde de farklı bir sorun; genelde düşük paraya insan çalıştırma ve o yüzden insanların bir kariyer olarak görmemesi, devam etmemesi, personelin sürekli değişmesi. Yüksek lisans, doktorasını yaparken burada, sonra gidiyor. Çünkü bu iş ona geçerli bir kariyer perspektifi ve yaşayabilecek maaş kazandırmıyorsa burada bir şey olmaz. Profesyonelleşme olmaz. Devlette de kadro tanınmadığı için öyle bir sorun var. Bunun aşılması gerekir. UİO yapılanmasının insan kaynağıyla ve stratejik planlanmayla çözümlenmesi gerekir.” (K1-C)

4.1.4.3. Örgütün Uluslararasılaşmaya Bakışı

Üniversitelerin üst yönetimlerinin, öğretim elemanlarının, idari personelinin ve öğrencilerinin uluslararasılaşma sürecine bakış açıları, uluslararasılaşmaya karşı kapalı ya da şüpheli yaklaşımlara sahip olmaları katılımcılar tarafından bu süreçte karşılaşılan kurumsal engellerden bir diğeri olarak belirtilmiştir.

“Siz çok kültürlülüğü tüm paydaşlara öğrenciye hocaya memura yayamazsanız sürdürülebilir bir şey olmaz. Hocalarınızı arada bir toplayıp seminer vermekle olmaz bu işler. Uluslararasılaşma UİO'da kalır, kurumun tamamına yaygınlaşmaz ve içselleştirilmez, uzun vadede sürdürülebilir olmaz. İnorganik bir uluslararasılaşma olur, organik değil. Mütevelli heyeti o algıda olduğu müddetçe devam eder.” (K1-C)

“Eğer üniversitenin İngilizce dersleri var ama hala uluslararasılaşma konusunda sıkıntı yaşıyorsa o zaman takım ve yönetim yani uluslararası ilişkilerden sorumlu takım ve üst yönetim bu konuya belki yeterince kaynak ayıramıyor belki yeterince eğilemiyor belki politika olarak öncelikleri arasında yok demektir.” (K1-A)

“Aslında en önemli ve en temel sorun sanki uluslararası öğrencilerin sahibi UİO imiş, Türk öğrencilerse üniversitenin öğrencileriymiş gibi bir algı olması. Sahiplenmiyoruz. ‘Uluslararası öğrenci, UİO’nun öğrencisidir’, hayır uluslararası öğrenci de üniversitenin öğrencisidir. Değişim öğrencisi ise ileride sizin olabilecek yüksek lisans ya da doktora öğrenci adayınızdır. Dolayısıyla onlar üniversitenin öğrencisidir. Bu algıyı yıkmak UİO’ların operasyonel yükünü de azaltacak, öğrencilerin memnuniyetini de arttıracak, herkes ona göre hizmet vermeye devam edecektir. (K2-B)

Katılımcılar, bazı öğretim elemanlarının uluslararasılaşma için gösterecekleri çaba karşılığında ücret ya da akademik teşvik beklentileri olduğundan, bazılarının da uluslararası öğrencilere karşı şüpheli yaklaşımlar sergilediklerinden bahsetmişlerdir.

“Hocalar demiyor ki şu konuyla alakalı öğrencileri çekmek için sorunları konuşalım, koordinatör çıkıyor diyor ki Erasmus Koordinatörlerine neden para verilmiyor. Onu kendi istiyor aslında. Dönüyor dolaşıyor onlar da para istiyor. Ben kesinlikle para verilmesin diyordum. Ben durmam para isteyen biri durur diyordum, biraz gönüllülük olması lazım. Elimden geldiğince yaptım çok fazla artısı oldu hem kişisel gelişim açısından hem akademik açıdan hem network açısından. Bu işten bir çıkar beklendiğinde çıkarın sonu yok 3 lira verseler neden 5 lira vermiyorlar gibi (...) Hocaların uluslararasılaşmaya ilgisi tamamen sıfır değil ama genelde yok. Kişisel görüşüm, 5 hocanın 1-2-3’ü ciddi seviyor bu işi, 5 hocadan biri de neden onlar burada, onlar ajan mı diye kafalarında böyle komple teorileri oluyor. Sene başında toplantı yaptık, bütün hocaları çağıralım dedik, farkındalık oluştursun diye. Herkese sistem üzerinden mail attırdık ama 3-4 kişi geldi, onlarda bildiğimiz hocalar. İnsanlara ulaşmak o açıdan zor, kapalı insana ulaşmak zor ancak ayağına gidip konuşursak belki.” (K2-E)

“Burada da bu öğrenciler buraya niye geliyor diyen oldu. Hollandalı öğrencimize mesela sen Hollanda'dan gelip burada hangi akılla eğitim alıyorsun diyen oldu veya yabancı öğrencileri ayrı bir sınıfa alalım hiç Türklerle karıştırmayalım diyen oldu.” (K2-C)

“Hareketliliğin organizasyonu adı altındaki hibeyi kullanarak en fazla hareketlilik sağlayan bölümlerde ikili anlaşma bazında hareketliliği, pratikte olmasa bile teoride sağlamış olan bölümlerdeki personele ödül amaçlı yurt dışı gezisi sağladık. İyi bir teşvik oldu aslında. (...) Bölümlerde sayıları arttıralım, hareketliliği arttıralım, arttıran bölümlere de gezi düzenleyelim dedik ama kimse yanaşmadı o dönemde. Herkes şey olarak baktı bana akademik anlamda bir puan getirsin, bu yaptığımız çaba. Yurt dışı gezisi falan değil. Bu tarz geri bildirim alınca açıkçası hiç yanaşmadık böyle bir teklife. Onlar akademik teşvik olsun istedi. Yrd. Doç., Doçentlikte puan anlamında. Hatta Ulusal Ajans'a taşıdılar bunu. Diğer üniversitelerde de benzer sorunlar olmuş. Ama akademik anlamda puan anlamında getirisi olamayacağı söylendi, bu tür çabaların çünkü akademik çalışma değil bunlar. Akademik getirisi olmayan şeyleri de iş yükü olarak görenler var ne yazık ki.” (K1-E)

“İki grup akademisyen var, bir grup onları gerçekten kampüste görmek isteyen, İngilizce ders anlatmak isteyen, farklılığın iyi olabileceğini düşünen hocalar. İkinci grup ise İngilizce ders anlatmak istemeyen, ders anlatmanın yanı sıra İngilizce ödev vermek istemeyen, eğitim anlamında sınıfın düzenini bozacağını düşünen hocalarımız var.” (K1-F)

Katılımcılar, bir üniversitenin paydaşlarının uluslararasılaşmaya karşı farklı bakış açılara sahip olmasının yanı sıra üniversiteler arasında da uluslararasılaşmaya karşı farklı bakış açılarının rastlamanın mümkün olduğunu belirtmişlerdir. Bazı üniversitelerin en kaliteli uluslararası öğrencileri getirmeye çalışırken bazılarının sayı olarak daha fazla uluslararası öğrenci getirmeye odaklanması üniversitelerin

uluslararasılaşmaya bakış açılarındaki farkları gösteren bir durum olarak belirtilmiştir. Sayı olarak daha fazla öğrenci getirmeyi hedefleyen üniversitelerin, giriş kriterlerinde çok katı olmayıp eğitimin kalitesi yerine uluslararasılaşma hareketliliğine odaklandıkları katılımcılar tarafından belirtilen bir başka akademik engeldir.

“Bazı üniversitelere giderseniz onlar derki; benim için öncelik kalitedir. Ben Mercedes'im Audi'yim der. Ben en kaliteli arabayı üreteceğim der. Burası Toyota, burası da diyor ki ben en büyük olacağım; ben maksimum kalitede en kaliteli araba üretmek zorunda değilim. Ben diyor dünyanın en büyük otomotiv markası olmak istiyorum. Biri de diyor ki; ben en iyi otomotiv markası olmak istiyorum. Bunun ayrımını iyi yapmak lazım.” (K2-C)

“2010'da yabancı öğrenci sınavı kaldırılınca Türk üniversiteleri uluslararası öğrenci çekmeye başladı. Çünkü YÖS sınavı kalkınca her üniversite kendi kriterlerini kendi belirledi. Yerel diploma ve yerel sınavlarla alabilme imkanına kavuştu. Dolayısıyla da bu işte aktif üniversiteler 2010 yılından beri sayı olarak en fazla öğrenciyi getiren üniversiteler oldu.” (K2-B)

4.1.5. Sosyo-kültürel Engeller

Araştırma sonucunda tutum, kültürel farklılıklar ve evde uluslararasılaşma sürecinde karşılaşılan sosyo-kültürel engeller olarak vurgulanmıştır.

4.1.5.1. Tutum

İdari personelin, öğretim elemanlarının ve Türk öğrencilerin uluslararası öğrencilere, uluslararası öğrencilerin birbirlerine ve zaman zaman yurtdışındaki öğretim elemanlarının ya da öğrencilerin Türk öğrencilere karşı olumsuz tutumları, katılımcılar tarafından uluslararasılaşma sürecinde yaşanan sosyo-kültürel bir engel olarak ifade edilmiştir.

Katılımcılar, üniversitelerdeki ve devlet dairelerindeki idari personellerin özellikle dil yetersizliklerinden dolayı uluslararası öğrencilere yardımcı olamadıklarını ama öğrencilerin bu durumu kendilerine yönelik olumsuz bir tutum olarak algıladıklarını belirtmiştir.

“Eğer idari personel İngilizce bilmiyorsa çözemedikleri konularda sen yabancı uyruklu öğrencisin hadi bakalım UİO'ya git dedikleri oluyor, özellikle evrak işleri için, göç idaresi evrakları, öğrenci belgesi ya da kendi ülkelerine askerlik tecili için. Öğrenci bunun personelin dil bilmemesinden olduğunu anlamıyor, bana yardım etmedi yabancıyım diye diyor.” (K1-F)

“Göç dairesinde dil bilmeyen personel var. Zaten sistem çok dağınık ve sürekli değişiyor orada, bir de üzerine yardımcı olan temsilcilerin yardımcı olmak istedikleri şüpheli, çok agresif, çok katı oluyorlar.” (K1-B)

“Bizim üniversitemiz çok prosedürü olan bir üniversite. Yani her şeyin kuralları var ve o kuralları yerine getirdiğinizde ve takibini yaptığınızda işleriniz sonuçlanır. Eğer idari kadrodaki bir kişi bir Mısırlıya bir Pakistanlıya bir prosedür söylediğinde, o kişi sırf Mısırlı, Pakistanlı olduğu için belki öyle söylendiğini düşünebiliyor. Algıda da farklılık olabiliyor.” (K2-B)

Katılımcılar, öğretim elemanlarının ders seçimi sırasındaki tutumlarının ve eğitim dili İngilizce olan dersi Türkçe anlatma ile ilgili eğilimlerinin uluslararası öğrencilerde ayrımcılık duygusuna neden olduğunu, uluslararası öğrencilerin bu durumu ırkçılık olarak algıladıklarını ve bu durumları bazen üniversitelerinde kurulmuş olan ayrımcılık komisyonlarına şikâyet ettiklerini belirtmişlerdir.

“İnsanlar duygusal varlıklar. Yabancı öğrencileri ne kadar istemesek de dışlama durumu oluyor, özellikle Türkiye gibi misafirperverliğiyle övünen bir ülkede. Biz kendi içimizde ırkçılık yok desek de birazcık

var, bu da dışlanmaya sebep oluyor özellikle Türk ve uluslararası öğrenciler arasında. Mesela derslerin Türkçe yapılması bu konuda sıkıntı yaratıyor. %100 İngilizce olan üniversitelerde, öğrenci o dersi almazsa başka dersi alma şansı var aslında mezuniyetini etkileyecek bir durum değil diye düşünebilirsiniz. Ama öğrenci seçmeli olarak konusunu sevdiği dersi almak istediğinde hoca dersi Türkçe anlatacağım, başka ders seç lütfen dediğinde maddi bir şey değil ama manevi olarak öğrenci dışlanmış hissediyor kendini (...) Çoğu üniversitede ayrımcılıkla ilgilenen komisyonlar vardır. Öğrencinin şikayeti dersimi alamıyorum noktasından dersimi ayrımcılıktan dolayı alamıyorum noktasına atarsa ki öğrencilerin çoğu bu şekilde hissediyor ne yaparsanız yapın. Çünkü insan duygusal bir varlık. Siz bir dersi isteyip alamıyorsanız, aldığınız dersin kalitesini Türk öğrencilerle aynı olmadığını düşünüyorsanız ister istemez kendinizi dışlanmış hissediyorsunuz.” (K1-B)

“İlk yıllarda öğretim görevlilerinde bir, iki fire verebiliyorduk. Sınıfa geliyordu ve diyordu ki aranızda yabancı öğrenci var mı? Yabancı öğrenci varsa İngilizce anlatacak. Yoksa Türkçeye dönecek. Yabancı öğrenci de varsa bunu sorunca kendini izole edilmiş ve rahatsız hissediyordu. Bu cümleyi sormasından bile bizim öğrenci profilimiz rahatsız oluyordu. Şikayet ediyorlardı bana. ‘Yabancı öğrenci var mı?’ sorusu bile direk ayrımcılık hissi veriyor onlara.” (K2-B)

İdari personelin ve öğretim elemanlarının yanı sıra Türk öğrencilerin de uluslararası öğrencilerle çeşitli sebeplerden dolayı anlaşmazlıklar yaşadıkları, onlara karşı olumsuz tutum sergiledikleri, uluslararası öğrencilere destek olmak için görevlendirilen Türk öğrencilerin belli bölgelerden gelen öğrencilerle ilgilenip belli bölgelere ayrımcılık yaptıkları katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Ayrıca Türk öğrencilerin uluslararası öğrencilere karşı kendilerini iletişime kapatmalarının da bu hissiyata sebep olduğu ifade edilmiştir.

“Mesela yabancı öğrencilerle ilgilenmek üzere gönüllü olan Türk öğrenciler değişim programlarıyla Avrupa’dan gelen öğrencilerle takılırken, Nijeryalı öğrenciye gidip merhaba bile demiyor. (...) Yabancı öğrencileri genelde Türk öğrencilerin kendilerini soyutladıklarını düşünüyorlar. Yabancı öğrencinin arkadaş grubu 7-8 ülkeden oluşurken, Türk öğrencinin herkesi dışlayıp kendi başına kaldığını görmek, ‘Türk öğrenciler kapatıyor kendilerini ve dışarıya açılmıyorlar yazık’ gibi düşünüyorlar. (...) Çocuklar yalnız değiller, tek bir ülkeden olsa mesela ırkçılık tarzı şeyler daha büyüyebilir. Çocuk mesela Nijeryalı ama çok kültürlü bir grup oluşturmuşlar, bir yabancı öğrenci gün içerisinde 8 farklı ülkeden arkadaş gruplarıyla oturuyor. Türk öğrenci sen şöylesin diye laf ettiğinde çocuk gidip 6 tane farklı kültürden adamdan teyit alabiliyor.” (K1-B)

“Türk öğrenci yapısında da problemler var. Ben hep söylüyorum, Adanalı Adanalıyla geziyor, Mersinli Mersinliyle. Sizinle gitsek şimdi, bizim Nijeryalılar kendi aralarında geziyor. Türklerin tavrından, çekiniyorlar. Çekingenler, kapalılar. İletişim kuramıyorlar. Türk kızla evlenen Afrikalı öğrencimiz de var ama genele baktığınız zaman bizim öğrenciler de kapalı olduğu için, onları içlerine kabul etmeleri sıkıntı oluyor (...) Amerika’da insanları siyah beyaz diye sınıflandırma yapamazsın, Afrikalı Amerikalı dersin. Burada zenci diyor en ağır şekilde, ikinci bir tabir Türkçeye girmemiş. Adamlara böyle sesleniyorlar. Tabi buradaki asıl problem bu, tabi ki çok daha derin.” (K2-C)

Yukarıda bahsedilen Türk öğrencilerle uluslararası öğrenciler arasında yaşanan olumsuz durumların yanı sıra katılımcılar zaman zaman uluslararası öğrencilerin de kendi aralarında problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir.

“İrkçilik çok hassas bir konu, bir algı da söz konusu. Gerçekte bir şey yaşanabilir. Yaşanmasa da o kişinin hassasiyetinden dolayı algı da olabilir. Daha çok algı üzerinden giden bir ırkçılık hissiyatı yaşadığı bir

öğrencimiz. İsrail'den gelen tek öğrencimiz vardı. Burada da Filistinli öğrenci komitesi var. Bir şekilde öğrencinin İsraili olduğunu duyunca kız öğrencinin, belirli bir şey olduğunu hatırlamıyorum ama kız hissetmiş o bakışlarda hissetmiş olabilir, doğru da olabilir. Türk öğrencilerden değil Filistinli komiteden hissetmiştir.” (K1-D)

“Bir kere de şey olmuştu. Ermeni öğrencilerimiz geldi. Ermeni öğrencilerimizle iletişim sorunu yaşadık. Bir konuda anlaşamadık. İngilizceleri bizi anlamaya yetmedi. Kim Rusça biliyor diye düşündük. Azeriler Rusça biliyor. Azeriler ile Ermeniler şey...O kadar garip durum ki. Bizim için Rusça çeviri yapar mısınız diye sorduk Azerilere, yapmadılar.” (K2-D)

Katılımcılar yurtdışına giden Türk öğrencilerin de benzer muamelelere maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir.

“Bir dönem biraz Portekiz’de ırkçılık yükselmişti. Türkiye’den giden öğrencilerin Türk diye bir iki kavgaya karıştıklarını biliyorum. O noktada bazen yurt dışına giden öğrencilere, oradaki hocaların bizim öğrenciler Türk diye uyguladıkları mobbing oldu.” (K1-E)

“İrkçilikle alakalı son bir şey söyleyeceğim. Bizim de Polonya’da iki öğrencilerimiz hastanelik olacak kadar dayak yedi. Farklı zaman ve farklı yerde. ‘Türk müsün?’ ‘Türk’üm’ üzerinden başlayan tartışmalarla iki kere oldu, yargıya kadar gitmiş. Polonya’da zenofobi çok yüksek açıkçası. Bunu iktidar malzemesi olarak kullanıyorlar. Onun çok etkili olduğunu düşünüyorum. Polonya’dan sürekli olması tesadüf olamaz.” (K3-D)

“Özellikle Polonya’da ırkçılık son düzeyde olmaya başladı biliyorsunuzdur belki sizde. Yüksek lisans yapan bir Türk öğrencimiz Polonya’da yaşadığı olaylardan bahsetti geçenlerde. Oradakiler artık tepki göstermeye başladılar Türklere karşı çünkü onların gözünde

Türk dediğiniz zaman tam terörist anlamına gelmiyor ama o bölgeden geliyorsun kim bilir nasıl bir insansın gibi bir algı var bu çok kötü. Çok çok çok çalışması lazım Türkiye'nin imajını düzeltmek için.” (K3-C)

“Türk öğrencilere ırkçı davranılan bir yer olarak Polonya var, özellikle son dönemde Suriye-Türkiye ilişkilerinden dolayı Suriyelilerle benzer kategoriye koyuyorlar, o yüzden daha şiddet eğilimli yaklaşıyorlar. Bir de Romanya'da şöyle bir şey yaşadık. Türk öğrencilere Romanya dışına çıkamazsınız demişler oryantasyonda. Öğrenciler bizi aradı, ilk 3 aydan sonra 7 günü aşmamak kaydıyla tatil amaçlı çıkabileceğiniz yazıyor Erasmus anlaşmalarında, böyle yasal bir yaptırım olamaz dedik. Sonra çok öğrenci gönderdiğimiz bir üniversite olduğu için arayıp sorduk neden diye, Türkiye'de yaşanan olaylardan dolayı Avrupa'da Türklere karşı çok olay oluyor, başlarına bir şey gelirse mesuliyet almak istemiyoruz, o nedenle korumak amaçlı aldık bu kararı dediler. Farkında olmadan bir ayrımcılık yapmışlar aslında.” (K1-F)

4.1.5.2. Kültürel Farklılıklar

Uluslararasılaşma sürecinde yaşanan sosyo-kültürel engellerden bir diğeri de kültürel farklılıklardır. Katılımcılar, öğrencilerin ortak yaşam alanlarında kültür farklarından kaynaklanan sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

“Geçen dönem Avrupa dışı ülkelerden çok fazla sayıda öğrenci aldık. Çok büyük bütçe aldığımız yılda, o yılda yurtlarda aynı odada yaşayan öğrencilerle sorun yaşandı. Kültürel farklılık bu ırkçılık değil. Mesela tuvaletleri temiz kullanmıyor, yediği şeyleri ortalığa koyuyor gibi yani bizim kültürümüzden farklı bir yaşam tarzı olduğu için bir iki şey duyduk.” (K2-D)

“Şöyle bir sorun oldu: İçki onlarda neredeyse su gibi tüketiliyor. Bu noktada içtikten sonra aşırı davranışlarda bulunan birkaç öğrenci olmuştu. Uyarıldılar, güvenlik devreye girdi. O öğrenciler okulun misafirhanesinde kalıyorlardı. O noktada etik sorun oldu. Ama onlarda anlatılınca çocukların anlayabileceği şekilde, çözüldü.” (K1-E)

4.1.5.3. Evde Uluslararasılaşma

Bir diğer sosyo-kültürel engel olan evde uluslararasılaşmayı katılımcılardan biri “içeride öğrenciyi koruyacak, tatmin edecek” ek hizmetlerin olması olarak tanımlamıştır. Katılımcılar, evde uluslararasılaşma açısından Türk halkının uluslararasılaşma konusunda yeterince hazır ve bilinçli olmadığını, hatta uluslararasılaşmayı kötüye kullanan birtakım fırsatçıların olduğunu ve Türkiye’nin hem konaklama altyapısı hem de halkın bakış açısı olarak sürece hazır olmadığını vurgulamışlardır.

“Şu anda ki en büyük problemlerden birisi evde uluslararasılaşma. İçerdeki uluslararası öğrencinin hakları, hukukları, kariyer planları, iş izinleri, sağlık durumları, teşvikleri, bursları gibi işlerin koordinasyonunu sağlayarak onları koruyacak, tatmin edecek belli standartlara ulaşmak gerektiğini düşünüyorum.” (K2-C)

Aynı katılımcı, uluslararası öğrenciyi koruyacak ve tatmin edecek standartların olmamasının yanı sıra uluslararası öğrencilerin çeşitli sektörler tarafından sadece gelir kapısı olarak görüldüklerini de belirtmiştir.

“Bir de bu işin şimdi simsarları başladı çok enteresandır. Öğrenciyi siz gönderiyorsunuz notere ya da tercüme ofisine, tercüme ofisi başka bir üniversiteye acentelik yapıyor. Siz öğrenciyi getirmişsiniz buraya, Nijerya’ya gitmişsiniz, tanıtım yapmışsınız, her şeyi yapmışsınız, öğrenciyi buraya getirmişsiniz, öğrenciyi diyorsunuz ki sen git bu evraklarla, bir tercüme ofisinde tercüme ettir getir, öğrenci tercüme

ofisine gidiyor, adam tercüme edecekken diyor ki; sen o üniversiteye ne kadara kayıt oldun, gel ben seni falancı üniversiteye daha ucuza kayıt ederim, oradan 200 dolar alacak. Çünkü yasal boşluklar çok fazla. Senin emek harcadığın bu öğrenciyi tercüme ofisindeki simsar alıp oraya götürüyor veya acenteler üniversitenin içerisine öğrenci gibi adam sokuyorlar, adam bir kafenin önüne geçiyor bana öğrenci getirene 50 dolar vereceğim diyor. O yüzden içeride sinek uçmaması lazım, çok iyi korumanız lazım gelen öğrencinizi. (...) Uluslararasılaşmaya etki eden yan sektörler de gelişmedi Türkiye’de. Sigorta gelişmedi, noteri gelişmedi, tercümesi gelişmedi, ehliyeti gelişmedi, emlakçısı gelişmedi. Yani bunları da adapte etmek lazım. Bu adamlar kafalarına göre oda kiralyorlar, orada başına bir şey gelmiş olsa hiç sınırları yok. Emlak fiyatları artıyor, öğrenciyi mağdur ediyorlar öğrenciyi hep bir kaz gibi affedersiniz yolumaya çalışıyorlar.” (K2-C)

“Mesela Almanya’dan gelen bir öğrenci 500 TL’ye anlaşmış ev için. Geldiğinde Türk ev sahibi 700 TL istemiş. (...) Esnafın da iyi niyetli olduğunu sanmıyorum. Ben Türkçe öğretirken kurslarda ‘Bu kaç lira?’ diye sorduğunuzda, cevabınız her zaman ‘çok pahalı’ olsun diyorum. 5 lira derse 2,5 liraya almaya çalışın diyorum. Bakış açımız öyle.” (K2-E)

“Gelen öğrencide en büyük problemlerden biri geldiğinde kalacağı yerin belli olmaması. Bazı şehirlerde öğrenci yerleştirildiği yerin dışında alternatif yer bulamıyor. Ona bulunan yeri kabul etmek zorunda kalıyor. Şimdi en azından büyükşehirlerde 1+1’ler çok. Öğrenci çıkıyor, küçük bir ev tutabiliyor ama o bölgeler dışında 3+1 evler çoğunlukta, öğrenci tutmakta zorlanıyor. Öyle bir algı ülke de yok.” (K1-E)

“Yeni yapılanma olan eşyalı bölgeler dışında kısa dönem değişim öğrencilerine ev kiralamak istemiyor insanlar (...) Bir de öğrenciler

yazın giyim kuşamları konusunda Türk erkeklerinin bakışlarından rahatsız olduklarını söylüyorlar. Esas mesele ise sahte firmalar. Ben size 5 öğrenci bulurum ama bunları ücretsiz, YÖS'e sokmadan tıpa kaydedeceksiniz diyen ve öğrenciden para alıp sahte belgeyle bize öğrenci gönderen firmalar oldu daha önce.” (K1-F)

4.1.6. Demografik Engeller

Katılımcıların üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde karşılaştığı öğrenci profili ile ilgili engeller demografik engeller olarak ifade edilmiştir.

4.1.6.1. Öğrenci Profili

Uluslararasılaşma sürecinde demografik bir engel olarak gösterilen öğrenci profili ile katılımcılar, eğitim almak için Türk üniversitelerine gelen öğrencilerin demografik dağılımlarının genelde Türkiye ile kültürel, tarihi ya da dini bağların olduğu ülkelerden ve zorunlu göç nedeniyle Türkiye'ye gelenlerden oluştuğundan bahsetmişlerdir. Ayrıca Türkiye'ye batı ülkelerinde çok fazla öğrenci gelmediğinden, batıdan gelen öğrencilerin de genellikle yurtdışında yaşayan Türk ailelerin çocukları olduğundan, bu durumun da uluslararasılaşmanın gerçek hedefine hizmet etmediğinden söz etmişlerdir.

“Türkiye'nin en çok öğrenci aldığı ülkeler kendi kültürel ve tarihi olarak yakın bağları olan, dini olarak bağları olan ülkeler; İran, Azerbaycan... Bir de şunu da söyleyeyim Türkiye'de uluslararası öğrenci sayısı artıyor değil aslında yanlışlık var. Türkiye'ye gelen öğrenci savaştan kaçan öğrenci, göçmen öğrenci. Burada 20 binlik bir rakam var spekülatif geçici, yani suni. Ben mesela bu gruptaki öğrencilerin buraya uluslararasılaşma anlamında katkı sağlayacağını düşünmüyorum. Çünkü ben bir mimarlık bölümüne sadece 30 tane Suriyeli alırsam uluslararasılaşmış olmuyorum, çeşitlilik sağlamak lazım. En iyi 20 ülkemiz son üç yılın (2015-2016-2017) en iyi ülkesi dağılımlarına bakıyoruz. Suriye, İran, Afganistan,

Irak, Ürdün, Azerbaycan, Kamerun. Çin var. Almanya var, onlar da Türklerdir ama batıdan buraya öğrenci gelmiyor.” (K2-C)

“Ulusal Ajans yaptığı bir toplantıda, güney ve güneydoğudaki bazı üniversitelerde uluslararası öğrencilerin sadece Suriyelilerden oluştuğu söylendi.” (K2-D)

“Bizim 106 ülkeden yabancı öğrencimiz var. Ama öğrencilerin demografik yapısı önemli oluyor. Genelde Balkanlar, Ortadoğu, Orta Asya, Afrika'nın kuzeyi geliyorsa Orta Avrupa, Uzak Doğu'dan belki Amerika kıtasından fazla öğrenci çekemiyorsak oradaki bakış açısı düşünülmeli (...) Buraya gelen bir öğrenci ya Türk asıllı Çorumlu Yozgatlı ama Almanya'da okuyor ya da burada kız arkadaşı ya da erkek arkadaşı var, hani normal öğrenci kolay kolay gelmiyor. Genel böyle profil var. Mesela öğrenciye nereden geldin diyorum, Çorumluyum diyor, Almanya'dan nereden geldin diyorum, hee Berlin diyor.” (K2-E)

“Tam zamanlı öğrencilerin ağırlıklı olarak geldikleri ülkeler zaten belki Türkiye'den daha kötü durumda olan ülkeler. Yani Pakistan'dan, Nijerya'dan, Sudan'dan gelen öğrencilerden oluşuyor öğrenci profili, öğrenci çeşitliliği.” (K2-B)

4.2. STRATEJİLER

Araştırma sonucunda elde edilen ikinci tema üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde karşılaştıkları engellerin çözümüne ilişkin uygulanacak stratejilerdir. Katılımcıların verdikleri cevaplar sonucunda uygulanan stratejilerin yaşanan engellerle bağlantılı olarak üniversitelerin akademik, ekonomik, bürokratik, kurumsal, sosyo-kültürel stratejiler olarak sınıflandığı görülmüştür.

4.2.1. Akademik Stratejiler

Üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde geliştirdikleri akademik stratejiler için katılımcılar, öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğini arttırma, İngilizcenin rolü ve uluslararası sınavlardan ve uluslararası sıralamalardan yararlanma stratejilerinden bahsetmişlerdir.

4.2.1.1. Öğrenci ve Öğretim Elemanı Hareketliliğini Arttırma

Katılımcılar, uluslararası öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğini akademik anlamda arttırmak için geliştirdikleri stratejilerden bahsetmişlerdir. Öğretim elemanı temini konusunu genellikle UİO'ların değil bölüm ve fakültelerin tasarrufunda olsa da çeşitli değişim programları ve online sistemler üzerinden öğretim elemanı çekmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenci temini konusunda ise özellikle değişim programları ile gelen öğrencilerin mağduriyetlerini gideren ve tam zamanlı lisansüstü öğrenciler bulmak için kullanılan akademik stratejilerden bahsetmişlerdir.

“Öğretim elemanı çekmek için başka stratejiler geliştiriyoruz. Bunlardan bir tanesi online tanıtım yapmak üzerine çalışıyoruz. Başka mekanizmalar varsa onlara bakmaya çalışıyoruz. Öğretim elemanı çekme bağlamında zaten programlarımız K103 ve K107 ya da Mevlana programlarından çekiyoruz. Bunun dışında öğretim elemanı çekmek için Times Higher Education'ın bir inisiyatifi var. Oradan bir öğretim elemanı ilanına çıkabiliyorsunuz. Rektörlük uygun bulursa her yıl para verip üye oluyorsunuz. Oradan kaliteli bir öğretim elemanı çekmek de bir yol.” (K1-D)

“Bazı üniversitelerin öğrenci alım mekanizması diğer üniversitelere göre daha farklıdır. Lisansa öğrenci almak çok istemeyen üniversiteler var. Akademik araştırma anlamında yönelmek istiyorlar. Bu yüzden daha çok yüksek lisans ve doktora odaklılar. Bursları da ona göredir. Lisansa çok öğrenci almak istemez. Özellikle spesifik araştırma konularında çalışacak öğrenci alırlar. 4 senelik

üniversiteyi bitirmiş olan öğrenci artık mastıra devam etmek istiyorsa kendi başına araştırma yapma yeteneğini kazanmış oluyor zaten, o yüzden yüksek lisansa öğrenci alırken her zaman fuarlardan, acentelerden öğrenci bulmak kolay olmaz. Bu öğrenciler genelde internet üzerinden üniversite araması yapıyorlar. O yüzden online üyelikler üzerinden ilanlar konur.” (K1-B)

“Bologna süreciyle birlikte AKTS etiketi almak için çok uğraştık. AKTS etiketi üniversitelerin uluslararası tanınırlığını sağlayan etiket ve çok değer veriliyor. AKTS etiketi almışsanız üniversitenize karşı uluslararası bakış hemen farklılaşıyor. Bu şu demek: Eğitimde standartlaştık, standartlarımızı Avrupa Birliği eğitimi ayağıyla uyumlu hale getirdik. O noktada bize gelen öğrenci buradan mezun olduğunda karşı kurumda da tamamen denklik sağlanmış olacağı için bir şekilde hareketlilik de artmış oluyor.” (K2-E)

“Değişime katılan öğrencilerin derslerini saydırabilmesi noktasında önemli olan öğrenci değişim yapsın vizyonu artsın. Ulusal Ajans’ın, uluslararasılaşmanın da asıl amacı bu. Önemli olan gitsin vizyonu genişlesin, kültürel alanda açık fikirli olsun. İlk başta böyleydi ama sonra bu değişti. Nitelik devreye girdi. Sonra ders içerikleri karşılaştırılarak tanınma sağlanmasına geldi. Buna dikkat eden de var etmeyen de. Önemli olan hareketlilik artsın diyen de var. Biz bunun için önlem aldık. Öğrenci gitmeden tanınma belgesi yani bütün derslerin hangi derslerle seçilip hangilerinin ne şekilde tanınacağını içeren belge hazırlattık öğrenciye. Bu öğrenciyi de güvenceye aldı. Dönüşünde tanınmama alternatifi kalmadı.” (K1-E)

4.2.1.2. İngilizcenin Rolü

Katılımcılar tarafından vurgulanan akademik stratejilerden diğeri İngilizcenin rolüdür. Bir üniversitenin uluslararasılaşabilmesi için eğitim dilinin İngilizce olması gerekmesede özellikle kısa dönem değişim programları için ne kadar çok İngilizce

ders verebiliyorsa hareketlilik şansının o kadar çok arttığı vurgulanmıştır. Ayrıca bir üniversitenin uluslararasılaşabilmesi için sadece yabancı dilde eğitim vermesinin yeterli olmadığı müfredatını da uluslararasılaştırması gerektiği vurgulanmıştır.

“Değişim programları için İngilizce derslerin açılması çok büyük bir faktör, aksi takdirde çok sınırlı sayıda kalırsınız. Türkçe bilen ya da kendi ülkesinde Türkoloji gibi bölümleri okuyan öğrenci gelir ama portföyünüzü genişletmek için İngilizce ders açmak durumundasınız. Avrupa’da da Fransa Almanya gibi dil politikalarına bağlı olan ülkeler bile artık İngilizce ders açmaya başladılar. Türkiye’de uluslararasılaşmanın yolu daha fazla İngilizce ders açmaktan geçecek, bu başlangıç sonra da kalitenizi yüksek tutmak gerekecek.”
(K3-D)

“Uluslararasılaşma açısından başarılı üniversitelere bakıldığında aynı bölümün hem İngilizcesi hem Türkçesi vardır (...) Mesela dedim ki rektör yardımcısına Mühendislik Fakültesinde uluslararasılaşmayı arttırmak istiyorsak bizim Bilgisayar ve Mekatronik Mühendisliği akademik olarak iyi bölümlerimiz, bunları İngilizce bölümlerini de kuralım. 3 tane hocayla kuruluyor YÖK açısından baktığımızda, böyle olursa ben seneye Avrupa’dan öğrenci geldiğinde bakarım baştan sona İngilizce bölümümüz var. Bakış açısı bu olursa uzun vadede artışı olacaktır. Böyle bir bakış açısı uluslararasılaşmayı arttırır.”
(K2-E)

“Bir kere uluslararasılaşmak için üniversitenin kendi içinde tamamlaması gereken süreçler var, bunlar ne: Bir miktar İngilizce ders vermek zorundasınız, başka türlü bu olmaz. Bu dersler aracılığıyla uyumlu bölümlerle bir bağlantı başlaması gerekiyor ve o iyi örnek olmalı üniversiteye. Yani mesela diyelim tarih bölümü bunu yaptı, tarih bölümünden görecektir iktisatta yapacak, oradan tıp yapacak, oradan ne bileyim eğitim fakültesi yapacak. Ayrıca akademik ortaklıklar kurmak için bir kere üniversitenin belli bir

seviyede uluslararasılaşmayı sağlamış olması gerekiyor. Yani bir üniversite düşünün ki; bütün dersleri sadece Türkçe versin ve değişim yapsın. Yani bu mümkün değil. Belli bir miktarda yabancı uyruklu öğrenciye hitap edecek İngilizce ders vermesi gerekiyor ya da Almanca ama özellikle İngilizce.” (K1-A)

“Üniversitemiz bazı bölümlerde %30 İngilizce eğitime geçtikten sonra biraz daha gelen öğrencilere sunabileceğimiz alternatifler oldu. X fakültesinde %30 İngilizce yok ama gelen öğrencisi var. O bölümde Erasmus öğrencisi için İngilizce dersler açıldı.” (K1-E)

“Aslında uluslararasılaşma için ilk etapta eğitim dili ve en başta müfredatla başlamak gerekiyor. Müfredatın uluslararasılaşması gerekiyor. Hani dersleriniz Türkçe ise tamam yüzde yüz Türkçe de olabilir ama uluslararası öğrenciye çok iyi Türkçe öğretmek başlatmanız gerekir. Yani girişte çok sağlam bir hazırlığı olması gerekir. Ama yine de bence müfredatta İngilizce bir şey olması gerekiyor. Türkçe müfredatla uluslararasılaşmanız imkânsız. İngilizce ders olması gerekiyor.” (K2-B)

Çalışma grubundaki üniversitelerden eğitim dili İngilizce olan üniversitelerin ÜİÖ’lerinde görev yapan katılımcılar, üniversitelerinde eğitim dilinin İngilizce olmasının uluslararasılaşmaya nasıl fayda sağladığından bahsetmişlerdir.

“Hocalarımızın %98’i bir şekilde yurtdışında bulunmuş insanlar ya yüksek lisans ya doktora. Eğitim dilimiz İngilizce, rektörümüz herkesin ofisin de bile öğrenciyle İngilizce konuşmasını telkin ediyor. Böyle olunca da tabii ki genç bir üniversite olsak da meyvelerini alıyoruz.” (K1-G)

“Bizim derslerimiz tamamen İngilizce olduğu için onlar geldiklerinden itibaren onlara uluslararası ortam yaratıyoruz (...) her şeyin dili İngilizce olarak devam ediyor. Yani öğrenciler çoğunlukla

İngilizce iletişim kurarak devam ediyorlar, kampüs içinde de.” (K2-D)

“Bizim avantajımız bütün eğitim dilinin İngilizce olması. Zaten baştan kurulurken yüzde yüz İngilizce olduğu için o anlamda uluslararasılaşmanın ilk adımını gerçekleştirmiş oluyoruz. Değişim tarafındaki öğrencilerin İngilizceleri zaten yeterli olduğu için onlara extra bir kurs ya da başka bir şey ihtiyacı doğmuyor. Tam zamanlı öğrencilerimiz de Türk ya da yabancı, tüm dersleri İngilizce alıyor ama birinci sınıfa başlaması için de öncelikle bir İngilizce sınav yapıyoruz. Sınavda yeterli başarıyı gösteremeyen hazırlık okuyor. Akademik olarak zor bir sınav. Toefl sınavına çok benzer bir sınav yapıyoruz. Hocalarımızın çoğu zaten yabancı. Kendi dilinde İngilizce konuşan insanlar. Dolayısıyla İngilizce'de giden öğrencilerde hiçbir sorun yaşamıyoruz. Gelende de yaşamıyoruz.” (K2-B)

“Eğitim dili ve akademik personelin kayda değer bir kısmının yabancı uyruklu olması, diğerlerinin neredeyse tamamının yurtdışında çoğunlukla Amerika ve Avrupa ülkelerindeki doktora programlarını tamamlamış ya da orada ders vermiş olması, zaten dil anlamında personelde sıkıntı yaşatmıyor. Bu da uluslararasılaşma başarımıza yansıyor.” (K2-A)

Diğer taraftan, programlarının çoğunda eğitim dili Türkçe olmasına rağmen uluslararası öğrenci sayısı konusunda Türkiye’de lider olan üniversitelerden birinde çalışan katılımcılar, bütün bölümlerinin eğitim dilini İngilizce yapabilecek yeterlilikte bir akademik kadroya sahip olmadıklarından ve bu nedenle öğrencinin programa başlamadan önce Türkçeyi iyi öğrenmesini sağlayarak uluslararasılaşmayı bir strateji olarak geliştirdiklerinden bahsetmişlerdir.

“Mesela şu anda Ürdün’de, Fas’ta, Almanya’da, Çin’de TÖMER kurslarımız var, yani böylece uç beylikler kurmuş oluyoruz. Yani öğrenci Türkiye’ye geldiği zaman Türkçeye hazır olmuş oluyor. Ben

onu hazırlık okulu olarak yapamam, yani hazırlık okulunu açamazsınız Çin’de, bürokratik sıkıntılar oluyor. Ama TÖMER olunca bir marka gibi düşünün, yani bir eğitim markası gibi, biz isim kullandırabiliyoruz. Mesela şimdi Ürdün’e öğretmen gönderiyoruz, ‘git, orada TÖMER’in başına geç’ diyoruz. Bizim sistemimizi orada kuruyor, böylece uç beyliklerden, uç merkezlerden bize Türkçe öğrenmiş öğrenci getiriyor.” (K2-C)

“Biz diğer üniversiteler gibi değiliz, birçok vakıf üniversitesinin, uluslararası öğrenci sayısı yüksek olan üniversitelerin %95 veya %90 İngilizce bölüm oranı var. Biz de bu oran İngilizce programlar %15, Türkçe programlar %85. Eldeki akademik kadro belli, bütün programları İngilizce vermenize imkân yok. Verebildiğinizi İngilizce vermek, veremediğinizi İngilizce imiş gibi yapacağınıza bu bölümde eğitim dili Türkçedir deyip Türkçe vermek aslında olması gereken bu. Biz böyle yapıyoruz. O yüzden TÖMER’i güçlü tutuyoruz ki orada Türkçeyi iyi öğretip, Türkçe bölümlere öğrenci devşirelim.” (K1-C)

4.2.1.3. Uluslararası Sınavlardan ve Uluslararası Sıralamalardan Yararlanma

Katılımcılarla yapılan görüşmelerin içerik analizi sonucunda elde edilen akademik stratejiler arasında kalite odaklı eğitim için uluslararası sınavlarla öğrenci almak ve eğitimin kalitesini belirleyen uluslararası sıralamalara (ranking) göre kaliteli akademik ortaklıklar kurmak vurgulanmıştır.

“Yurt dışında yapılan, gerçekten geçerlilik ve güvenilirliğine inandığımız sınavları kabul ediyoruz, uluslararası öğrenci kabul ederken.” (K2-D)

“Öğrenci İngilizcesini kâğıt üzerinde kanıtlamış olabilir ama derste anlamıyor gibi bir durumla karşılaşmadık. Sebebi de şu: bizim üniversitede ya bizim üniversitenin düzenlediği dil sınavını geçmeniz

gerekiyor veyahut da TOEFL, IELTS benzeri sınavları geçmeniz gerekiyor. Bu sınavlar sadece yazılı değil. Bizim sınavımız da değil. Burada hem yazılı hem sözlü her alanda kendinizi belli seviyelerde ispatlamanız lazım. Biz IELTS sınavında 6 buçuk diyoruz ama her bölümden de minimum 6 diyoruz, mesela siz burada eğer konuşma bölümünden 6 almıyorsanız bir anlamı yok bizim için çünkü 6 buçuk da 7 de alsanız kabul edilmiyor.” (K1-A)

“Bizde her zaman nitelik. Değişim kısmında nitelik nedir; okulun programı, eğitim seviyesi, rankingi (sıralaması), her şeyi bizimle uyumlu okul olmalı o yüzden bizim 400 tane anlaşmamız yok, 270 tane var. Tam zamanlı yabancı öğrenci kısmında bizim belirlediğimiz mesela SAT sınavına girdi, minimum limit var. Bu limitin altındaki öğrenciyi bizim alma durumumuz yok çünkü bizim başarılı olacak yabancı uyruklu öğrenciyi alma hedefimiz var. Yani biz 3000 tane öğrencimiz olsun da burada ne yaparsa yapsın ile ilgilenmiyoruz. Gelsin burada hem bizden yararlansın istiyoruz hem de sınıftaki düzeni bozmayıp diğer arkadaşlarıyla aynı ya da daha yüksek bir seviyede olduğunu garantilemiş olarak onu alıyoruz. (...) Dolayısıyla sadece öğrenci gelsin diye X üniversitesiyle anlaşma yapayım gibi bir stratejimiz olmaz bizim. Çünkü baştan beri söylediğim nitelik öncelikli bir bakış açımız var bizim.” (K2-A)

Katılımcılar, akademik ortaklıklar kurma konusunda özellikle dünya genelinde başarılı üniversiteleri listeleyen sıralamalarda olan üniversiteleri seçmeye, ders içeriklerinin denk olmasına ve eğitimin kalitesine özen gösterdiklerinden bahsetmişlerdir.

“Kurumsal iş birliği kurmak için birkaç mekanizmamız var. Bir tanesi bölümlerde hocamız muhakkak yurt dışı bağlantılı bir işi vardır, bir tanıdığı vardır, bir şey yapıyordur. Onlar anlaşma yapmak istediğinde bize bildiriyorlar ama biz buradan bakıyoruz hemen anlaşma yapmıyoruz. Rektörlüğün de politikası böyle, karşı kurum

bizim eğitim seviyemize uygun mu? Rankinglerde (sıralamalarda) iyi mi? Dersler içerikleri uygun mu gibi kriterlerimiz var. Onlara bakıp anlaşma yapıyoruz.” (K1-D)

“Erasmus ilk başladığı yıllarda biz yine kaliteli anlaşmalar yapmaya çalışırken diğer Türk üniversitelerinin hepsi Polonya, Romanya Bulgaristan ile anlaşma yapmıştır, bizim düşüktür onlarla anlaşmalarımız. Olanlar da oranın en iyi üniversiteleridir.” (K2-D)

Öğrenci seçiminde sayıya değil öğrenci niteliğine önem vermek gerektiğini ifade eden katılımcılar bahsedilen bu durum nedeniyle öğrenci sayılarının azalmasının uluslararasılaşma süreci için bir engel olarak da görülebildiğinden bahsetmişlerdir.

“En son stratejik plan, 2018-2022 stratejik planımızın hazırlanması geçen sene bitirildi. Biz de ofisten hep beraber koordinatörler olarak katkıda bulunduk. Oradaki temel hususlardan bir tanesi, nicelik değil niteliğe önem verilecek. Uluslararası fuarlar öğrenci çekmek için niceliksel olarak yararlı olabilir belki ama niteliksel olarak çok fazla fayda alamadığımız için artık fuarlara gitmiyoruz.” (K3-D)

“Değişim programlarında mesela biz İngilizce bildiğine dair bir komite raporunu Avrupa’dan, Amerika’dan gelen öğrenci için istemiyoruz ama atıyorum Filistin’den öğrenci gelecekse değişim programına, o öğrencinin akademik yeterliliği nedeniyle seçildiğine dair komisyon raporu alıp öğrenciyi öyle alıyoruz. Birinin amcasının oğlu herhangi tanışıklık sebebiyle değil. Ayrıca İngilizce bildiğine dair doküman istiyoruz. Yoksa uluslararası öğrenci kabul etmek çok kolay ama burada çok farklı bakış açımız var. Son derece titiz davranmaya çalışıyoruz bu konularda. Bu nedenle de başvuruların ciddi bir kısmını almıyoruz, kalite vurgusu nedeniyle.” (K2-D)

“Daha önce sadece lise diploması ile öğrenci alırken tam zamanlı öğrenci sayımız nerdeyse iki katıydı ama kalitesiz öğrenci geliyordu.

Sonra YÖS yaptık, Türkiye'den haberdar olmayan, buranın yaşam koşullarını bilmeyen gelmesin istedik ve seçici olma politikası gütmeye başladık.” (K1-F)

4.2.2. Ekonomik Stratejiler

Ekonomik stratejiler için katılımcılar bir tek üst yönetimlerin desteğinden bahsetmişlerdir. Üst yönetim ile hükümet, bakanlıklar, Ulusal Ajans ve üniversite yönetimleri kastedilmiştir.

4.2.2.1. Üst Yönetim Desteği

Katılımcılar, ekonomik strateji olarak üst yönetim desteğinden bahsetmiştir. Uluslararasılaşma sürecinin YÖK ile başlamadığını, bu sürecin siyasi iradenin desteklediği ekonomik bir girişim olduğunu ifade etmişlerdir. Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ulusal Ajans gibi üst yönetimlerin ekonomik anlamdaki desteğine vurgu yapan katılımcılar Ekonomi Bakanlığı'nın üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde yaptıkları harcamaları eğitim ihracatı adı altında geri ödemesinin ve Ulusal Ajans'ın destek hibelerinin önemli stratejik yaklaşımlar olduğunu vurgulamışlardır.

“Uluslararasılaşma sürecinin başlamasında belirleyici olan YÖK olmadı. Bu daha ziyade siyasi bir irade ile ortaya çıktı. Türkiye'de hizmet ihracatının artırılması, Türkiye'nin öğrenci gelişinden ekonomik bir fayda bir gelir elde etmesi, aynı zamanda Türkiye'nin bölgede önemli bir aktör olarak görülmesi gibi şeyler bunlar. Bölgede Türkiye'yi tanıyan, Türkiye'de bir müddet öğrenci olarak bulunmuş, dilini, kültürünü tanıyan insanların ülkelerine döndükten sonra Türkiye ile ilişkilerini canlı tutacağı ve kendi ülkeleri ile Türkiye arasındaki ekonomi, siyasi ilişkilere katkıda bulunacağı düşüncesi. Eğitim ihracatı, tam zamanlı öğrenci temini hem ekonomik hem diplomatik anlamda böyle çıkmıştır. (...) Bu nedenle Ekonomi Bakanlığı üniversitenin devlet ya da vakıf üniversitesi olmasını ayırt

etmeksizin uluslararasılaşma için harcanan tutarın bir kısmını geri ödüyor üniversiteye. Tanıtım bütçesinin bir kısmını, fuar masraflarımızı. Uçak parasını da ödüyor. Ekonomi Bakanlığı'nun bunu yapmasının sebebi eğitim ihracatı söz konusu. Mesela Amerika'da bugün eğitim nasıl bir ihracat kalemi ise aynı şekilde Türkiye'de de ihracat kalemi olarak görülmekte.” (K1-C)

“Erasmus'ta belli bir hibeniz varsa o kadar hareketliliğiniz var demektir. Ulusal Ajans onun karşılığında sadece Erasmus'la ilgilenen belli sayıda personeli istihdam etmek için kurumsal destek bütçesi adı altında bir hibe gönderiyor ki üniversite sözleşmeli personel alabilsin.” (K1-F)

“Erasmus ile ilgili hareketliliğe talep çok olduğunda bütçeleme sıkıntılı gibi görünse de Ulusal Ajans'ın prosedürleri risk alarak bütçenizi yönetmenize imkân veriyor. Gelen bütçenin bir kısmını oradan oraya aktarabiliyoruz, bütün bütçeyi bitirdiğinizde ekstradan para alabiliyorsunuz çünkü hedef uluslararasılaşma artsın. Amaç hareketliliği arttırmak olduğu için gereken destek veriliyor zorda kaldığımızda. (...) Ayrıca Ulusal Ajans'ta DO dediğimiz (hareketliliğin organizasyonu) kısım var, bize belli bir yüzde oranında para veriyorlar. Toplam paranın yüzdesi kadar diyor ki: Erasmus'ta daha verimli olmak için bu bütçeyi de kullan. Sana mesela 10 TL veriyorsa 1 TL daha veriyor diyor ki sen bunu insanlara ulaşmak için, afiş için, broşür için, tanıtım için, nasıl verimli oluruz diye bak, ona kullan diyor.” (K2-E)

“Hareketliliğin organizasyonu adı altında hibe var UA tarafından üniversitelere gönderilen. Benim bu hibenin 55.000 Avro olduğunu bildiğim dönemler var. Bunu istediğin şekilde harca diyor. İstersen personelini eğitime gönder, eğitim alsınlar, başka üniversiteleri ziyaret etsinler, işlerin nasıl yürüdüğünü görsünler, ister yurt dışına gönder, ister elektronik teşvik amaçlı bir şey al. İstedığın gibi

değerlendiriyor. Her şekilde değerlendirebilirsiniz diyor. Bir bölüme yatırımda yapabilirsiniz. Mesela şu kadar laptop aldım sana sen bu bölümün hareketliliğini arttıracaksın denilebilir. Bu teşviği Ulusal Ajans veriyor ama birim artık parayı kullanır kullanmaz, yönetip yönetmez birime kalmış.” (K1-E)

Üniversite yönetimlerinin de aslında uluslararasılaşma için ayrı bir bütçeleri olmasa da UİO’ların çabalarına imkanlar dahilinde destek oldukları katılımcılar tarafından belirtilen diğer bir unsurdur.

“Yılbaşında rektörlükten 80.000 TL para istedim aslında normalde rektörlüğün böyle bir bütçesi yok. Ulusal Ajans’tan geliyor bize bu bütçe ama Ulusal Ajans’ın verip vermeyeceğinden emin olamıyorsunuz. Rektörlükten 80.000 TL para istedim, onlar da tamam yardımcı oluruz dediler. Ben de o destekle hemen yeni ilan açtım.” (K2-E)

“Sigortası ile sorun olan bir öğrenci oldu, hastane masraflarını üniversite kendi bütçesinden karşıladı. Gelen öğrencilerin arttırılması için de destek verdi.” (K1-E)

4.2.3. Bürokratik Stratejiler

Katılımcılardan elde edilen bulgulara göre UİO desteği ve dil bilen idari personel istihdamı bürokratik stratejiler olarak belirlenmiştir.

4.2.3.1. UİO Desteği

Bürokratik engellerin çözümüne ilişkin olarak resmî kurumlardaki süreçlerin öğrenciler için en kolay şekilde yürütülebilmesi adına UİO’ların öğrenci gelmeden tüm evrakları hazırlanmasının ve randevuları almasının süreci kolaylaştıran bürokratik stratejiler olduğu vurgulanmıştır.

“UİO’da yasal süreçlerden sorumlu arkadaşım var. Bu arkadaşım (yıllık 120 kişi için) güzel bir plan yapıyor. Daha onlar gelmeden planları yapıyoruz. O plan dahilinde formlarını, bilgilerini, pasaportlarını toparlıyoruz. Oturma izni randevularını alıyoruz. Vergi dairesine ne zaman gidecekleri belli oryantasyon programında. Servis ayarlıyoruz. Vergi dairesinden o gün vergi numaralarını alıyoruz. Telefon kaydı için oturma izinlerini beklememiz gerekiyor. Oturma izni kartları geldikten sonra yine aynı şekilde Turkcell ya da Vodafone nereye gitmek istiyorlarsa oraya araçlar ayarlıyoruz. Eskiden o yoktu Turkcell’i biz kampüse getiriyorduk. Şimdi süreç değişti, oturma izni kartı geldikten sonra telefon kaydı yapılabilir. O yüzden sonrasında biz götürüyoruz. Telefon kaydı için Turkcell kampüse kadar geliyor. İstanbul için özel bir uygulama var Göçler idaresi kampüse geliyor.” (K2-B)

“Eskiden göç idaresine geçmeden önce biz öğrenciyi otobüslere doldururduk. Zaten 10 yıl önce de bu yılda her öğrencinin dosyalarını biz hazırlarız. Yani o dosyada karşı birim emniyetse emniyet, göç idaresiyse göç idaresi, önceden ne istenir öğreniriz, istenenleri birebir dosyaya koyarız ki bizim ofisten gelen dosyalarda sorun çıkmayacağını bilerek bakarlar, çevirir çevirir imzalar verirler.” (K1-A)

Ayrıca katılımcılardan biri, bürokratik süreçleri kolaylaştırmak için yakın zamanda taşeron firmalarla anlaşmalar yapıp öğrencilerin bu süreçlerde yaşadığı zorlukları en aza indirmekle ilgili bir stratejileri olduğunu belirtmiştir.

“Biz burada şu anda kendi danışmanlık sistemimizi kuruyoruz. Yani öğrenciyi dışarıya göndermeden tercüme, yurt hizmeti, konaklama, karşılama yapacak bir yapı kuruyoruz şu anda. Taşeron alacağız, dışarıdan hizmet verecek burada, öğrenciyi mağdur etmeyecek. (...) Biz şimdi diyoruz ki; istiyorsan biz sana hizmet verelim, sen otur bekle bir süre biz işlerini halledelim. Seni havaalanından karşılayalım. E

şimdi bir de burada bakan çocukları var, üst düzey iş adamı çocukları var. Ben diyor havaalanından karşılanmayı istiyorum, 5 yıldızlı otel istiyorum. Üniversitelerin böyle bir henüz üstünlüğü yok. Bunu biz taşeronlar aracılığıyla yapmak üzere bir yapı kuruyoruz.” (K2-C)

Fakat katılımcılardan elde edilen veriler incelendiğinde bu stratejilerin hepsinin vakıf üniversitelerinin UİO çalışanları tarafından sunulmuş olduğu, hatta devlet üniversitelerindeki meslektaşlarının böyle stratejileri gerçekleştirmek için yeterli zamanı ve personeli olamayacağını söylendiği görülmüştür.

“Devlet üniversitelerindeki yapılanma daha çok akademik olduğu için bu işlere belki vakti bile olmuyor yani. Zaten kendi işine odaklanması lazım. Makalesini yazması lazım. Araştırmasını yapması lazım. Derse girmesi lazım. Sınav okuması lazım. Bir yandan da tanıtım yapması zor.” (K2-B)

4.2.3.2. Dil Bilen İdari Personel İstihdamı

Katılımcılar, idari personelin düşük düzeydeki dil yeterliliği ile ilgili soruna yönelik stratejiler geliştirildiğinden bahsetmişlerdir. uluslararası öğrencilerin eğitim-öğretim sürecinde ders seçimleri, öğrenci belgesi alma gibi konularda iletişime geçmek zorunda kaldıkları idari personelin düşük düzeydeki dil yeterliliği sorununun çözümü için bu personele dil kursları ve dil tazminatı imkanları sunulduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

“İdari personelin İngilizce bilgisinin artırılması gerek. Bunun için aslında üniversitemizin kendi kursları var. Ama çok yararlı olmadığı söyleniyor zorunluluk olmadığı için. Bunu arttırmak için ofis olarak girişimlerimiz olacak. Proje geliştirmeyi düşünüyoruz.” (K3-D),

“İdari personele İngilizce kursu veriyor üniversite. Dil tazminatı var, devlette de vardır. Sınava girince belli bir seviyenin altında çıkanlara üniversite ücretsiz İngilizce kursu veriyor. Bu kurs sonunda aldığı

puanlara göre de dil tazminatı sınavına sokup dil tazminatı veriyor. Mesela içeride arkadaşlarımız var baya hazırlık hocalarından İngilizce kursu alıyorlar.” (K2-A)

Katılımcılardan biri, kuruluşundan itibaren uluslararası bir vizyonla kurulmuş olan üniversitelerinde İngilizce bilen idari personel istihdamının bir strateji olduğunu belirtmiştir.

“Öğrenci işlerinde herkesin bilmesi gerekmiyor ama yine de orada da 16 çalışandan 4 tanesi gayet iyi konuşuyorlar. Yurtlar müdürlüğünde yurtlar müdürü bilir. Hem müdürleri hem yabancı uyruklu öğrencilerle ilgilenen personeli iyi derecede İngilizce bilir. Onu işe alırken zaten yabancı dil bilen biri olarak alıyorlar. Bu kütüphanede de böyle. Hani hiç işi düşmeyen evrak müdüründe belki yoktur, bu normaldir ama en çok iş nereye düşer öğrencinin; kütüphaneye düşer, yurtlar müdürüne düşer. Medikoya düşer belki. Doktorların büyük çoğu bilir. Yani dil konusunda bir sorunumuz olmadı bugüne kadar. Güvenlik keza. Hem güvenlik müdürümüz hem oradaki herkes değil tabii ama dediğim gibi bir olaya müdahil olabilecek, oradaki personeli yönlendirebilecek seviyede İngilizce bilen çalışanlar orada da var.” (K1-A)

Kurumunda UİO’da uzman kadrolardan çok, öğretim elemanlarının çalıştığını belirten katılımcılardan biri bu durumu çözmek için resmi geçerliliği olan sınavlarla dil yeterliliğini beyan eden uzman kadroları istihdam etmenin bir strateji olarak izlenebileceğini belirtmiştir.

“Kadrolaşma anlamında UİO’larda kadrolaşmanın daimî olacak şekilde idari personel olarak alınması taraftarıyım. YDS gibi sınavlarla İngilizce bilen eleman bulabiliriz, Uluslararası İlişkiler bölümünden mezunu. Burada çalışmak isteyen kişiler olacaktır. Akademisyen olmak zorunda değil, bu sağlanmalı.” (K1-E)

4.2.4. Kurumsal Stratejiler

Merkezi yapı oluşturulması, uluslararasılaşma vizyonuna sahip olma, uluslararasılaşma hareketliliğini artırma, UİO örgüt yapısının iyileştirilmesi ve iletişim ağlarının geliştirilmesi uluslararasılaşma sürecinde geliştirilen kurumsal stratejiler olarak belirtilmiştir.

4.2.4.1. Merkezi Yapı Oluşturulması

Kurumsal açıdan karşılaştıkları engellerin ortadan kalkabilmesi için uluslararasılaşma sürecinin ülke çapında standartlaşması gerektiğini vurgulayan katılımcılar merkezi bir yapı oluşturulması ile ilgili kurumsal stratejilerden bahsetmişlerdir. Merkezi bir yapının hem standartlaşmayı sağlayacağı hem de üniversiteleri gerekli yerlerde acente gibi temsil edeceği için uluslararasılaşmanın kurumsallaşmasına katkı sağlayacağı vurgulanmıştır.

“Bir British Council gibi bir Goethe gibi Cervantes gibi özel enstitüler olacak. Bu hizmet ihracatı belgesinde çıktı yani akreditasyon lazım. Sen sigortacılık mı yapacaksın, kardeşim sigortanın şartları bu (...) Devlet bunlara akreditasyon, standart getirmeli, dur bakalım ne yapıyorsunuz, siz nerden geldiniz, siz nasıl şirket kurabiliyorsunuz, nasıl bu işlere girebiliyorsunuz demeli. (...) Yükseköğretimde uluslararasılaşma için Türkiye'deki paydaşları bir araya toplayacak merkezi yapıya ihtiyaç var kesinlikle. Herkes dernek, acente, UİO kuruyor. Herkes UİO çalışanı olabiliyor, herkes her ülkeye gidebiliyor. Bunu bir araya toplayacak merkezi yapı lazım. “In Turkey” markasını devletin alıp yurtdışındaki örnekleri gibi Yeni Zelanda, Avustralya gibi bir yerde toplanması lazım.” (K2-C)

“YÖK yeterli olmuyor, üniversiteler arasında uyumsuzluklar var, yayınladığı stratejiler her skaladaki üniversiteye uygun olmuyor, bu yüzden bölgelerarası üniversiteler kurulu gibi bir strateji olmalı. İstanbul'daki üniversite ile Niğde'dekini Muş'takini aynı strateji ile

uluslararasılaştıramazsınız. Her bölgeden 2-3 kişilik gruplarla oluşturulan eğitim acentesi gibi. Malezya'da var. Türkiye ve Türk üniversitelerini bizim gidemediğimiz yerlerde tanıtacak. Hedef bölgelere, fuarlara gidecek. UIO personeli sürekli katılmıyor. Bizi bir yerlerde temsil edecek bir grubun olması lazım. Tamam biz eğitim fuarına gidiyoruz ama bence turizm fuarında da üniversiteler olmalı. Turizm fakültelerinin olduğu üniversitelerde uygulama otelleri var, buralara gelebilirsiniz şeklinde. Sonuçta bu eğitim turizmi, kelime farklı ama bir çeşit ihracat aslında.” (K1-F)

4.2.4.2. Uluslararasılaşma Vizyonuna Sahip Olma

Uluslararasılaşma vizyonuna sahip olma stratejisi ile devletin ve üniversitelerin vizyon anlamında uluslararasılaşmaya verdiği öneme vurgu yapılmıştır.

Katılımcılar, ülke olarak hareketliliği arttırmak için YTB bursunun devlet bazında uluslararasılaşmayı destekleyen bir strateji olduğunu belirtmişlerdir.

“YTB bursu ile ülkemize gelebiliyorlar hem okula para ödemiyor hem de 4 yıl boyunca para alıyor. Mesela ben Polonya'dayım direk Bilgisayar Mühendisliğini kazanabiliyorum. Bu da yabancı öğrenciyi ülkeye çeken bir devlet teşviği oluyor.” (K2-E)

Katılımcılar ayrıca uluslararasılaşma hedeflerinin başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesinin temelinde yatan stratejinin vizyon sahibi üniversite yöneticilerine ve uluslararasılaşmayı içselleştirmiş bir örgüt kültürüne sahip olmakta yattığını belirtmişlerdir.

“Rektörümüz bütün hocaları toplayıp konuştu, ofisleriniz de bile lütfen İngilizce konuşun diye. Öğrencilerden asla hoca Türkçe konuşuyor diye bir şey duymak istemiyorum dedi. Bu konuda çok katı. Hatta bunun sonuçlarını yaptığımız anket sonuçlarında da aldık. Konuşmadan önceki ankete göre sonrakinde daha çok İngilizce

konuşulduğu çıktı. Kendisi de mesela toplantılarda yabancı uyruklu bir kişi bile olsa hemen konuşmasına İngilizce devam eder. Biri ona çevirsin diye düşünmez çünkü zaten herkes İngilizce konuşsun istiyor. (...) Bizim üniversitenin projeleri direk rektörün eseridir. Onun vizyonu, fikirleri beni burada çalışmaya teşvik ediyor. O olmasa işler yürümeyebilir. Herkesi bu alanda gelişmeye yönelten biri, idari personelin bile İngilizce konuşmasını istiyor. Bir de bizim üniversitede akademik personel de çok alçakgönüllüdür, UİO'dakilerin akademik unvanı olması gerektiğini düşünmezler, ama başka üniversitelerde böyle değil, UİO'nun başında ille bir akademik direktörün olması istenir, UİO'da çalışıyor olsan da sözünü geçirmek istiyorsan senin akademik unvanın olması beklenir. Burada eğer benim fikrimi beğeniyorlarsa hiyerarşiyi hissetmezsiniz.” (K1-G)

“Vizyonu olan yöneticiler gelmeli kesinlikle. Uluslararası vizyonu olmak zorunda gelen yönetici ve personelin. Mesela demografik yapıyı geliştirmek için rektör hoca çok söyledi YÖS'e başladığımız yıllarda, temel hedefimiz Avrupa'daki Almanya, Fransa, Belçika'da sınav mekanizmalardan geçemeyip üniversiteye gidemeyen öğrencilere ulaşmaktı. YÖS sınavına onun için çok öncelik vermiştik o sıralar. (...) Onun için 4-5 kez rektör yardımcısıyla, genel sekreterle beraber Almanya'ya Avusturya'ya gittik. Bu, Erasmus Koordinatörlüğüne ve Uluslararası İlişkiler Birimine rektörün çizdiği yoldu. Burada Erasmus Koordinatörü arkadaşın çok yapacağı bir şey yoktur, tek başına uygulamaya koyması zordur. Ama rektörlük size yol gösterdiğinde belli şeyler daha kolay oluyor; destek, çaba, bakış açısı önemli.” (K2-E)

“Mesela bir öğrenci gelip çok fazla Türkçe konuşuyorlar der ise bize, biz gerekirse buradan bölüm başkanlarına arayıp hocaya gerekeni yaparız ama buna hiç gerek olmadı çünkü hocalar zaten uluslararasılaşmanın bilincinde.” (K2-D)

Özellikle vakıf üniversitelerindeki katılımcılar, mütevelli heyetlerinin yaşanan krizlere karşı verdikleri destekten ve uluslararası öğrencilerle birebir iletişimde olmaya verdikleri önemden bahsetmişlerdir. Üst yönetimin desteğinin olduğu üniversitelerin daha başarılı bir uluslararasılaşma süreci yaşadıkları da katılımcılar tarafından vurgulanmıştır.

“Mütevelli heyet başkanı yani tüm öğrencilerin başı. Adam aşık bu işe. Adam bu işi çok iyi biliyor. Yani gidip birine anlatırsın. Hocam bir fuar var. Nedir bu fuar? Böyledir şöyledir. Ona hiçbir şey söylemiyorsunuz. Yani ona diyorsunuz ki ben buraya... Tamam diyor. Adam işi biliyor çünkü. O yüzden o çok önemli çünkü. (...) Burada mesela mütevelli heyet başkanı her zaman makamında oturmaz. Bahçede kampüste bir cam ofis yaptırmıştır. Yani herkes bana ulaşabilsin diye, öğrenci gidip kapısını çalar, çok oluyor zaten. Arıyorlar beni, mütevelli heyet başkanı bir öğrenciyi gönderdi şu sıkıntısı var. Mütevelli heyet başkanı bir öğrenciyi gönderdi şöyle oldu. Çünkü öğrenci onu görüyor orada.”
(K2-C)

“Ufak bir örnektir bu, yabancı öğrenci sayısı azalıyor, ne yapabiliriz dedik. Yani azalıyor da değil ama sayıyı arttırmamız lazım. Mütevelli heyetimiz ve rektörümüz dedi ki; tamam bundan sonra gelen değişim öğrencilerine yurtları ücretsiz yapıyoruz. Yani siz çok aktif olabilirsiniz ama uluslararası ilişkilerden sorumlu rektör yardımcısı rektöre fikirlerinizi benimsetemezseniz veya onlar benimseyip sizi desteklemiyorlarsa o zaman çok bir şey yapamazsınız. Yani bizim şansımız vizyonu da geniş bir yönetime de sahibiz. Bizim burada hakikaten herkes bu açıdan yürüdüğü için ben diğer üniversitelere de ancak bunu tavsiye edebilirim.” (K2-A)

Bu noktada hali hazırda uluslararasılaşma konusunda başarılı olan üniversiteler zaten kurulurken bu amaçla kurulduklarını, kampüslerinde her alanda bu bilincin var olduğunu belirtmişler ve uluslararasılaşmayı bir yaşam felsefesi haline getirmenin sürece çok büyük fayda sağlayacak bir strateji olduğunun altını çizmişlerdir.

“Stratejik plan için odak grup çalışmaları yaptık öğrencilerle. İlla Erasmus katılması gerekmiyor, herhangi bir Türk öğrenci de katıldı. Yabancı öğrencilerle ayrı odak grup çalışmaları yaptık. Oradan çıkan sonuç şuydu: uluslararasılaşmaya hazır olmak ile ilgili bir sıkıntılar yok. Ama şöyle bir şey var, ister istemez programa kendi katılmış olan daha hazır yani kendisi bir yurt dışı değişimi ya da eğitimi yaşamışsa onu daha iyi anlıyor bu bir gerçek. Daha anlayışlı oluyor, bir takım böyle çıktılar vardı sonuçta.” (K2-D)

“Uluslararasılaşma dediğimiz şey bir yaşam felsefesi. Sizin buna ciddi bir şekilde odaklanıp, A’dan Z’ye bunu hedeflemeniz gerekiyor. Bu nedir; personelinizi dil bilen personel almanız gerekiyor, her türlü imkanı seferber etmeniz gerekiyor, mesela daha kurulurken biz bu hedefle kurulmuş bir üniversitesiyiz, eğitim dilimiz şöyle olacak falan diye kurulmuş. (...) Bu üniversitenin hocalarının yüzde 20’si yabancı. Kalan Türkler yurtdışı görmüş insanlar, eğitim dili İngilizce, her bir sınıfta mutlaka bir iki tane yabancı öğrenci oluyor. Öğrenciler zaten aslında bu ortama, yani yabancılarla birlikte olmaya, eleştiri almaya, fikir beyan etmeye alışık yaşıyorlar.” (K2-A)

“Bizim üniversitemiz için mutlaka altını çizmemiz gereken bir şey var, Türkiye’de üniversitelerinde uluslararasılaşma %90 Erasmus programıyla başlamıştır ve UİÖ’lar 2004 yılında Erasmus programının gelmesiyle kurulmuştur. Ama bizim üniversitemizde UİÖ 1990’lı yıllarda kurulmuştur. İlk baştan uluslararası misyonla kurulmuş nadir üniversitelerden bir tanesidir. Yani baştan bir şeyleri düşünerek değişim yapan bir okuldu burası Erasmus’tan çok daha önce.” (K3-D)

“Bizim zaten kuruluş amacımız uluslararası bir üniversite olmak. Baştan itibaren. Eğitim dilimizin İngilizce olmasından tutun da buradaki çalışan yabancı akademik personelin sayısına kadar. Yurtdışındaki bütün bağlantılar, yürütülen bütün projeler, ortak diploma dereceleri, değişim programları, yurtdışından öğrenci çekme

konusundaki genel üniversitenin her türlü fedakarlığı, maddi manevi yapması gibi konular aslında bizim perspektifimizi açıkça ortaya koyuyor.” (K1-A)

4.2.4.3. Uluslararasılaşma Hareketliliğini Arttırma

Katılımcılar, uluslararasılaşma hareketliliğini arttırma konusunda ilk stratejinin devletin YÖS’ün kaldırılması olduğundan ve bunun üniversitelerin önünü açtığından bahsetmişlerdir.

“2010’da Merkezi YÖS kaldırılınca Türk üniversiteleri uluslararası öğrenci çekmeye başladı. Çünkü YÖS sınavı kalkınca her üniversite kendi kriterlerini kendi belirledi. Yerel diploma, yerel sınavlarla alabilme imkanına kavuştu.” (K2-B)

Uluslararasılaşma hareketliliğini arttırmak için ikinci olarak tanıtım stratejilerinden bahseden katılımcılar, uluslararası platformlarda tanıtım için ilk adımın fuarlara katılmak olduğunu vurgulamış ama daha etkili olduğuna inandıkları için fuarlarda ikili görüşmeler yapmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

“Ulusal Ajans’ın fuarlar için artı 3000-4000 avroluk ek bütçesi var. Bunu kullanarak fuarlara katılmak, orada kurumlarla iletişim ağlarını güçlendirmek bu sürecin önemli bir parçası bence.” (K2-E)

“Fuarlara gidip anlaşma yapmak gibi temel hedefimiz yok. Biz fuarlara sorunlarımızı konuşmaya, ikili iş birliklerimizi daha da derinleştirmeye gidiyoruz. Sadece değişim anlaşması yapmak değil, var olan iş birliklerini başka alanlara nasıl yayabiliriz ya da başka disiplinlere nasıl yayabiliriz diye görüşmeye gidiyoruz. Dolayısıyla gidip sizinle anlaşma yapmak istiyoruz konusu fuarlara özel gitme sebebimiz değil. Ama genelde her sene dünyada bildiğimiz büyük fuarlar var Asya’daki, Amerika’daki onlara katılmaya çalışıyoruz.” (K1-D)

“Avrupa için AEI, Amerika için NAFSA, bir de en son bizim katılmaya başladığımız Asya’da APAIE. Asya pasifik bölgesi için olan fuarlar var. Bunlar yeni başlayanların mutlaka katılması gereken fuarlar birine ya da hepsine. Çünkü üniversitelerin en iyi uluslararası arenada varlığını gösteren -tabii yayınlar ne bileyim reklamlar bunlar zaten herkes yapıyor bunları ama- orada birebir üniversitenin tanıtımı, partner arayışı veyahut da sizinle ilgilenen üniversitelerle temaslarda bulunabilmek için en iyi ortam bunlar oluyor genelde.”

(K1-A)

Vakıf üniversitesinde çalışan katılımcılardan biri, ekonomik anlamda sahip oldukları avantajları kullanarak tanıtım için fuar alanlarıyla sınırlı kalmayıp hedef öğrencilere ve ailelerine kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri yüz yüze görüşmeler organize ettiklerinden ve acente ağlarını kullandıklarından bahsetmiştir.

“Gidilen ülkede sadece fuar yerinde öğrencilerle üniversite hakkında bilgilendirme gerçekleştiriyoruz. Ayrıca öğrencilerin ve ailelerinin bilgilendirmesini gerçekleştirebileceğimiz özel alanlar belirliyoruz. Avrupa’da bu hemşeri derneklerinden camilere kadar. Endonezya’da öğrencilerin sosyal ağlarına kadar. Öğrenciler ve ailelerle birebir buluşma gerçekleştirip bu buluşmalarda İstanbul’u, Türkiye’yi, üniversitemizin programlarını aktarıyoruz. Böyle olunca da Türkiye’den gelen kişi karşı tarafa gerçekten üniversitesini doğru şekilde anlattığında aile ya da öğrenci Türkiye’ye gittiğinde bu üniversitenin ne olduğunu biliyorum, burada eğitim alabileceğimi biliyorum gibi aklında fikir oluşuyor. (...) Avrupa’da eğitim acenteleri Türkiye’de öğrenim görmek isteyen öğrencilere bilgilendirme gerçekleştiriyorlar ve bu bilgilendirme aslında uluslararası öğrenciler için bir acente sistemi var. Aslında acente ağı burada fuarlardan daha önemli. Vakıf üniversitelerinin tümü hem Avrupa’da hem farklı ülkelerde acente sistemi üzerinden çalışmakta. Mesela Türkiye’de nasıl yurt dışında eğitim görmek istediğinizde Taksim’de farklı bir acenteye gidip ben İngiltere’ye gitmek istiyorum, hangi üniversitelere

gidebiliyorum gibi bilgi alabiliyorsanız aynı sistem farklı ülkelerde benzer şekilde yürümekte. Onlar da Türkiye'de hangi eğitim kurumlarının öğrencinin talebine uygun olduğuna yönelik öğrenciye bilgi veriyor. Biz de üniversite olarak etkin bir şekilde acentelerle çalışıyoruz ama acentelerin verdikleri bilgi yanı sıra öğrencilerle bire bir üniversite temsilcisi olarak buluşmaya özen gösteriyoruz. Öğrenci acenteden ya da farklı etkinliklerden üniversitenin ismini duymuş olabiliyor ama duymuş olduğu ismi ve bu isme yönelik temsilciyi yüz yüze gördüğünde daha etkili oluyor.

Aynı katılımcı ayrıca fuar alanlarında fark yaratabilmek için vücut dili ve giyim kuşam konusunda dikkat ettikleri stratejileri de paylaşmıştır.

“(…) Ben arkadaşlarıma derim asla fuarlarda kravat takmayın, beyaz gömlek giyin Lacoste olsun, gömleğinizin kolunu kıvrın, saçlarınıza jöle sürün, entel görünün çünkü öğrenci sana baktığı zaman üniversite hakkında algısı olsun. Kullandığınız kağıtlar, kalem kullanırken keçeli kalem kullanın, yazarak anlatın, anlattığınıza kartvizit verin.” (K2-C)

Bir diğer tanıtım stratejisi olarak online tanıtımı kullandıklarını belirten katılımcılar, son zamanlarda online tanıtımın öneminin arttığından ve bu konuda buldukları girişimlerden bahsetmişlerdir. Ayrıca yeni nesil pazarlama stratejisi olan sosyal medyayı tanıtım için nasıl kullandıklarını anlatmışlardır.

“Üniversitenin kurumsal iletişim ofisi var onlar bizden sorumlular. Biz de kendi işimizle alakalı online platformlara yeni yeni üye olmaya başladık. Çünkü dünyadaki uluslararası öğrenci çekme süreci online sisteme kayıyor artık. Görüşmeler içinde olduğumuz var ama çok seçiciyiz artık.” (K3-D)

“Önceden çalıştığımız kanallar daha çok acenteler, fuarlar, ülke ziyaretleri, okul ziyaretleri, ülkelerdeki burs listeleri, ülkelerin eğitim bakanlıklarıyla yapılan ikili iş birlikleri ve bazı üniversitelerle yapılan

ikili iş birlikleri tarzındayken bu sene online olan, geleneksel olmayan tanıtım metotlarına ciddi bir yatırım yaptık. Bu alanda biraz daha ilerlemeye çalışıyoruz. (K1-B)

“Yazılı materyalle pazarlama dönemi bitti. Artık milenyumlar, z kuşakları tamamen YouTube, Instagram üzerinden bir pazar var. Biz yurtdışındaki bir acentemize, sosyal medyada reklam yapması için, bir öğrencimizin o dildeki yaptığı tanıtımı kameraya çekip gönderdik. Bunlar sosyal medyada yayınlandı. Hemen bize dönüş yaptılar, bugüne kadar en çok izlenmiş videomuz oldu, bu kıza bir YouTube kanalı açın. Bunun bizden olduğunu vurgulamayın ama arkada gizli reklam yapın. Türkiye’de eğitim almayı anlatsın kız, İngilizcesi çok iyi. X üniversitesini de tanıtın, Y üniversitesini de tanısın ama bizi gizli bir şekilde öne çıkarın veya renklerimize kullansın dedim, dekor yapalım. Bizde bütün teknolojik gereçler var. Bunu çok doğru kullanmak lazım. Biz bunları yaptık; biz subliminal reklamlar yaptık, viral YouTube kanalları açtık.” (K2-C)

Tanıtım strateji olarak dolaylı olarak fayda sağlayan bir durum da üniversitelerde çalışan yabancı uyruklu personeldir. Yapılan araştırmanın katılımcılarından ikisi (K3-C ve K1-G) yabancı uyruklu olup farklı şehirlerdeki üniversitelerin UİO’larında çalışmaktadırlar. Her iki katılımcı da kendilerinin Türkiye’de çalışıyor olmalarını öğrenci temininde bir strateji olarak öne sürdüklerinden bahsetmişlerdir.

“Yabancı uyruklu biri olarak Türkiye’de yaşayan bir insanım. Bunu hep dile getirdim soranlara vesaire ben buraya insanlardan dolayı geldim açıkçası ikinci kez, onlar olmasaydı, bu güzel takım olmasaydı ben geri gelmeyecektim. 7 yıldır buradayım ama kendimi hiç yalnız hissetmedim.” (K3-C)

“Avrupa’dan gelmiş biri olarak ben burada yaşıyorum düşünün diyorum. Aaa doğru diyorlar. Kendimi gayet mutlu hissediyorum,

insanlar pek çok yerden daha sıcakkanlı, misafirperver diyorum.” (K1-G)

Dünyadaki ve ülkedeki konjonktürel gelişmeler göz önünde bulundurularak hedef seçilen bölgeler ve ülkeler bazında çalışmak uluslararasılaşma hareketliliğini arttırmak için kullanılan bir diğer strateji olarak belirtilmiştir. Katılımcılar, dünyanın en iyi üniversiteleri listelerinde Amerika ve Avrupa’daki üniversitelerle yarışan Asya üniversitelerinin son dönemde öğrenciler arasında revaçta olduğunu ve bu bölgelerdeki prestijli üniversitelerle ortaklıklar kurmaya yöneldiklerini ifade etmişlerdir.

“Yabancı uyruklu tam zamanlı öğrenciler kısmında ülke stratejileri değişkenlik gösteriyor. Mesela son 3 yıldır bizim Pakistan konusundaki stratejimiz meyvelerini verdi. Pek çok Pakistanlı öğrenci aldık. Çoğunluğu da mesela geçen yıl mezuniyet töreninde rektör bey büyük bir mutlulukla söyledi. Beş ya da altı bölümün birincisi yabancı. O da Pakistanlı çıktı mesela. Bu sene artık oraya gitmeyeceğiz çünkü oradan zaten öğrenci geliyor, artık biraz Azerbaycan, biraz Tunus, biraz Dubai, en son orada fuara gittik vardı. Yani bu şekilde biraz konjonktürel perspektifler, pazarlama ve hedef bölge perspektifi değişebiliyor.” (K1-A)

“K107 programını kullanıp dünyanın farklı yerlerinden öğrenci çekme yöntemlerini kullanıyoruz (...) Ana hedef olarak Asya’yı belirledik. Fakat yan bölgelerde vardı. Balkanlar, Orta Doğu bölgesi gibi. Hedef Asya oldu. Yönetim Asya’daki en iyi üniversitelerle anlaşmalar yapmak ve iş birlikleri geliştirmek istiyor.” (K1-D)

“Asya’nın gelişmiş ülkelerinde Amerika’dakilere, Avrupa’dakilere muadil olabilecek üniversiteler düşünün, mesela Kore’de, Japonya’da, Singapur’da ilk 10’a giren üniversiteler var. Ne fark edecek Amerika ile orası, hatta bu ülkeler gelişen bir bölge, o nedenle oraya yönelmek

ve yeni pazarlar aramak hareketliliği arttırmak için bir strateji oldu bizim için.” (K3-D)

“Ortadoğu, Türki cumhuriyetler, Kuzey Afrika buralar hedeflerimiz arasında. Asya’da prestijli partner üniversitelerimiz var artık. Şimdi Asya’da, özellikle Singapur’da dünyanın ilk onunda on beşinde olan üniversitelerle anlaşmamız var. Keza Hong Kong’da, Tayvan’da. Öğrencilerin ilgileri buraya kaymış durumda.” (K2-A)

Katılımcıların uluslararasılaşma hareketliliğini arttırmak için kullandıkları bir diğer strateji öğrenci ve personel temini sırasında sundukları imkanlardır. Gelen değişim öğrencisi ve personele ücretsiz konaklama sağlamak ve tam zamanlı öğrenciye kampüs yurtlarında konaklayabilme garantisi vermek katılımcılar tarafından sayılan imkanlardır. Ayrıca UİO’lar, kampüslerinde var olan imkanları da uluslararası öğrencilerin temininde bir çekim stratejisi olarak sunmaktadırlar.

“Gelen öğrencilerde, staja gelenlerin barınma ücretlerini karşılıyoruz hibe dışında. Biz diyoruz ki siz gelin bir şekilde sizin kalma yerinizi karşılayacağız. Cazip geliyor onlarda geliyorlar buraya. Gelen öğrenciye de yapalım mı yapmayalım diye düşündük, bütçemiz var. Hatta rektörlükle görüştük gelen öğrencilere villa kiralayalım ücretsiz kalsınlar diye. Fakat yurdun yasal alt yapısı çok ağır olduğu için henüz tamamlayamadık. Hem maddi imkân var hem de rektörlükten destek de var. Şu an sadece stajı kullanıyoruz. Gelen hocaların da istiyorlarsa mümkün oldukça kalma yerlerini karşılıyoruz.” (K2-E)

“İlk sene tam zamanlı yabancı öğrencilere yurt odası garantisi veriyoruz başvurduğunda. Bu her üniversitede yok. Bazı üniversitelerde öğrenciler ilk senesinde odasız kalabilir.” (K1-B)

“Üniversitemiz bu konuda o kadar duyarlı ki biz son 4 yıldır gelen bütün değişim öğrencilerine kampüs içinde ücretsiz yurt veriyoruz. Yani bizim kampüsümüzde ücretsiz. (...) Biz öğrencilerimiz odaklı bir üniversiteyiz, gözümüz her zaman öğrencilerin üzerinde, biz bu

öğrencilere kendi kampüsümüzde güvenli yurtlarımızda yer veriyoruz, bizim kampüsümüzün güvenlik birimi belki de Türkiye'deki en büyüklerden biridir diye düşünüyorum. Burada siz kütüphaneye de gidebilirsiniz, aşağıda sinemaya da gidebilirsiniz. Hastaneye gidebilirsiniz, alışverişinizi yapabilirsiniz, biraz aşağı taraflara giderseniz her türlü tiyatro aktiviteleri ne bileyim kitap evleri her şey mevcut burada. Konser salonumuz var, tiyatro bölümümüz var, onun periyodik olarak sunduğu temsiller var. Dolayısıyla öğrencilere pek çok imkân sunuyoruz ve bunları anlattığımızda yabancı öğrenciler mest oluyor.” (K1-A)

Devlet üniversitelerinden birinde çalışan katılımcılardan biri bu imkanların genellikle vakıf üniversiteleri tarafından sunulduğuna dikkat çekmektedir:

“Uluslararası hareketliliğin devlet üniversitelerinden ziyade vakıf üniversitelerinde daha fazla olduğunu görüyoruz çünkü imkanları daha fazla. Öğrenciye sunabilecekleri konaklama imkânı, yabancı dilde eğitim imkânı.” (K1-E)

Katılımcılar, uluslararası hareketliliği arttırmak için Türkiye'nin batı ülkelerine kıyasla ekonomik açıdan yaşaması daha kolay bir ülke olmasını öğrenci ve personel temini stratejisi olarak kullandıklarını belirtmişlerdir. Dini, kültürel ve tarihi ortaklıklara sahip ülkelerden gelenler için ise Türkiye'de yaşamanın sosyo-kültürel açıdan daha kolay olduğunun strateji olarak kullanıldığı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

“Türkiye ucuz bir ülke, biz büyük şehir olmadığımız için de Türkiye geneline göre fiyatlar burada daha uygun. Ben bu argümanı güçlü yanlarımız arasında öne sürüyorum açıkçası.” (K1-G)

“Yurt meselesi uluslararası öğrenci için öncelikli bir konudur. Yani üniversite tercihi karar verirken yurt seçeneğiniz var mı yok mu, fiyatı makul mu öyle mi böyle mi, bunlar karar verme sürecindeki

öğrenci için önemli sorulardır ve Türkiye'nin avantajı yurt masrafları dahil daha uygun bir ülke olması.” (K2-C)

“Kalma yeri ucuz burada, 400 TL, 100 avroya denk geliyor. Avrupa'da kalma yeri 500-600 avro. Mesela Almanya'dan gelmiş aldığı para 400-500 avro burada harcayacağı 250 avro. Cazip geliyor onlara. Bir de denize yakın sosyal ortam, konaklama imkânı da var diyerek geliyorlar.” (K1-F)

“Türkmenistanlı bir öğrenci Erasmus'u çok istemiş. Neden dedim, burada bir burs varmış ailemin durumu çok kötü, onu kullanacağım dedi. Böyle öğrencilerde geliyor. Romanya'dan gelen tamamen ben orada yaşamıyordum, hiç param yoktu diyor. Türkiye'de yaşaması kolay, biraz burs versinler diye gelen var.” (K2-E)

“Türkiye emniyetli bir ülke mi diye soruyorlar? Emniyet derken sadece terör olarak düşünmemek gerekir. Yani yabancılara karşı misafirperver, hoşgörülü bir ülke mi? Özellikle Müslüman ülkelerden gelenler için yani kendi dinine ve kültürüne yakın bir toplum olduğunu söylüyoruz. Orada yanlış anlaşılma, hor görülme, kabul görürüm algısı var zaten. (...) Ama dediğim gibi Müslüman toplumlardan bölgeden gelen ülkeler için Türkiye o anlamda emniyetli. Belki kendini Amerika'ya göre daha emniyetli hissediyor. Çünkü dinimi ve kültürümü daha rahat yaşayabilirim. Kimse bana ırkçı bir saldırıda bulunmaz gibi bir emniyet algısı var.” (K1-C)

Katılımcılar uluslararasılaşma hareketliliğinin artırılması için tecrübelerine dayanarak kurumları bazında geliştirdikleri diğer stratejilerden şöyle bahsetmişlerdir:

“Ben göreve başlamadan önceki yıl Erasmus hibesinden 200.000 avroyu geri yollamışlardı, ben dedim ki hedefimiz ne olursa olsun bu parayı sıfır geri göndermek. Amaç hareketliliği arttırmaksa bunun için ne yapmak gerek? İlanı çıkıyoruz diyelim ki 20 kişi başvurdu bizimde

15 kişilik kadromuz var. Bu 20 başvuranın muhtemelen %40'ı dökülüyor kriter açısından ya da kazanıyor gitmiyor. Öyle öğrenci çok var, baba izin vermiyor, vize alamıyor belki. Biz de dedik ki: diyelim ki 200 kişilik bütçe geldi. Biz 320 kişi seçelim, bununun 80'i gidemezse 240 kalır, biz yine bu 40 kişi için fazla hibe isteriz dedik, bu biraz riskli. Baktık kalemlere yüzde kaç fire var, yedek seçiyormuş gibi yaptık yani.”
(K2-E)

“Biz bir yıl önceden seçiyoruz. Yani üniversitelerin seçme politikaları biraz farklı. Biz her zaman Ulusal Ajans'a yaptığımız teklif çağrısını, elimizdeki öğrenci sayısı üzerinden yapma politikasını izliyoruz. Şimdi mesela; 1 Şubat'ta bir teklif çağrısı var Erasmus'un. Biz Aralık'ta seçimimizi açtık. Biz 1 Şubat'a kadar seçeceğimiz öğrencileri, elimizdeki sayıyı bileceğiz, o sayıyı ileticeğiz. Doğru sayıyı iletmiş olacağız. Afaki bir rakam isteyip ondan sonra o rakamı tutturdum, o rakamı tutturamadım, hibe iadesi yaptım. Yani gene iade oluyor, her durumda oluyor ama en azından bizim elimizde taahhüdümüz gerçeği yansıtıyor. Bu şekilde hareket ediyoruz. Başından itibaren bu şekilde hareket ediyoruz.” (K1-A)

4.2.4.4. UİO Örgüt Yapısının İyileştirilmesi

UİO örgüt yapılarının iyileştirilmesi konusunda geliştirilen kurumsal stratejiler için katılımcılar, UİO'lardaki görev dağılımlarının uzmanlaşmaya göre yapılması, UİO çalışanlarının sosyal bilimler mezunlarından tercih edilmesinin yararlı olacağı, devlet üniversitelerinde sırf yabancı dil bildiği için akademik personelin değil uzman kadrosunda dil bilen memurların çalışması gerektiği ve yine devlet üniversitelerinde yaşanan rektör değişimi sonrasında UİO kadrolarının değişmemesi için UİO'larda idari kadroların istihdam ettirilmesi gerektiği gibi hususları sıralamışlardır.

“UİO'larda çalışacak kişiler uzman kadrosunda olmalı, akademik unvanı olsa bile ders yükü olmamalı çünkü ders yükü olunca fuarlara, personel toplantılarına katılamıyor, katılırsa dersini aksatıyor, ofis zaten yoğun bir mesai istiyor.” (K1-F)

“Ofiste personel sayısı ben başladığında 13 civarıydı, Erasmus hareketliliğimiz 200 civarındaydı, personelin 10’u direk Erasmus ile ilgileniyordu. Ben başladıktan 1 yıl sonra bir toplantıya gitmiştik. Orada gördük ki birim hareketliliği 400 civarında olan üniversitede 4 personelle işler halloluyor ama 4 personel de uzman, akademisyen değil. Personelin yapısı çok önemli, bakış açısı çok önemli. Geneli Uluslararası İlişkiler mezunu, İngilizce okutmanı var İngilizce öğretmenliği mezunu ya da İngiliz Dili ve Edebiyatı mezunu var ama uzman kadrosuna geçmişler. Kamu yönetimi de var. Bakış açısı olarak şöyle düşündük: Az personel ama işlerinde yetkin, sadece o işle uğraşan personel. Biz de sayıyı azaltma yoluna gittik. Böylece ayrılan arkadaşlar da akademisyen olarak derslerine girebilir oldular.” (K2-E)

“UİÖ’ların kesinlikle idari olarak resmi bir statü kazanmasının gerektiğini düşünüyorum. Bu çok şeyi değiştirecek. Kadrolaşma anlamında UİÖ’lardaki kadrolaşmanın da daimî olacak şekilde yine idari personel olarak alınması taraftarıyım. YDS ile İngilizce bilen eleman bulabiliriz, Uluslararası İlişkiler bölümünden mezunu. Burada çalışmak isteyen kişiler olacaktır. Akademisyen olmak zorunda değil, bu sağlanmalı. Onun dışında hakikaten vizyonu olan yöneticiler gelmeli. Kesinlikle uluslararası vizyonu olmak zorunda gelen yönetici ve personelin. Hem vizyonu olmalı hem de kalıcı olmalı, rektörle birlikte değişmemeli. Dinamik kadrosu olmalı, yaşlıların çalıştığı kadro değil çünkü aktif birimler bunlar, telefon trafiği çok oluyor, özveri gerekiyor. Akademisyenlerden oluşmaması gerekiyor.” (K1-E)

“UİÖ çatısı altında ikiye ayrılmalı, bir tanesi tanıtım pazarlama tarafında yani tam zamanlı öğrenciler, diğer tarafta değişim. Çalışan sayısı fazla olunca daha iyi olur, mesela ikametgah sürecine bakan ayrı bir personel olmalı, o başlı başına bir iş.” (K1-B)

Katılımcılardan biri, UİO'ların iş yükünün dağıtılması için akademik ortaklıklar konusunun tamamen fakülte ve enstitülerin tasarrufuna bırakılmış olmasının kurumlarının bir stratejisi olduğunu belirtmiş, ayrıca bu görev dağılımına imkân veren durumun öğretim elemanlarının dil becerileri ve akademik yeterlilikleri olduğunu ifade etmiştir.

“Personel hareketliliği ve akademik ortaklıklar işleyiş olarak bize çok uğramayan bir konu. Yani siz diyelim felsefe bölümünde bir hocasınız. Felsefe bölümünde bir partner okuldan hoca geldi. Hoca gelir bizim haberimiz olur, tabii biz tanırız. Bölüme destek olabileceğimiz bir şeyler varsa yaparız ama o hocayla ilgili bütün ayarlamaları bölüm yaptığı için ya da fakülte yaptığı için, o bizim çok elimizin değdiği bir şey olmuyor çünkü bu akademik bir konu. Fakültelerden bu şekilde, programın başından itibaren bir destek alıp öyle bir yapı oluşturuldu. Bu sadece biz daha çok yapalım, onlar az yapsın ya da bizim işimizi azaltsınlar diye değil, verimli hareket etmek için mecburiyet. Tabii bunda hem eğitim dilimiz İngilizce olduğu için hocalarımızın dil yeterliliği hem de akademik yeterliliği bir etken.” (K2-A)

4.2.4.5. İletişim Ağlarının Geliştirilmesi

Uluslararasılaşma sürecini iyileştirmek amacıyla ülke içinde ve ülke dışında iletişim ağlarının geliştirilmesi katılımcılar tarafından vurgulanan diğer bir kurumsal stratejidir.

Katılımcılar, ülke içindeki resmi ve gayri resmi uygulamaların aynı alanda mücadele veren üniversiteler için bir güç birliği olduğundan ve bu ağlar sayesinde fikir alışverişinde bulduklarından bahsetmişlerdir.

“(…) Bir de şunu fark ettik: Biz ne kadar çabalasak da birkaç üniversite ile bir araya gelip bilgi paylaşımında bulunuyor olmak bize güç birliği katıyor. Bu nedenle 2012-2013 yılından itibaren de araştırma alanında iş birliklerimizi güçlendirmek ve bilgi paylaşmak üzere bir network

kuruldu. Bu grupta araştırma alt yapılarının desteklenmesi amacıyla 6 üniversite var.” (K3-D)

“(…) bu 6 üniversiteden biri uluslararası öğrencilere verilen hizmetin kalitesinin artırılması ile ilgili bir şey yapacaksa bizi davet ediyor, iç networkte. Bizim ofisten, yurtlardan ya da başka birimden insanlar katılıyor ve deneyim paylaşıyorlar, bilgi paylaşımı oluyor. Ya da biz burada mesela bir araştırma ile ilgili bir şey yapacaksak Avrupa’dan birini davet ettiysek onları da çağırıyoruz. Bilgi paylaşımı yapıyoruz. Ortak benzer sorunlar yaşadığımız üniversiteler olarak.” (K1-D)

“Türkiye üniversiteleri arasında resmi iletişim ağı olarak 2011 yılı itibariyle DEİK, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu kuruldu. Daha doğrusu EEİK, Eğitim Ekonomisi İş Konseyi, devlete bağlı yarı devlet gibi çalışan yapılardan bir tanesi. Internationalization of Turkish Research Universities, ITRU adında grup var. Onun haricinde bizim ilk başladığımızda 2010 yılında, 2010-13 yılları çok daha aktifti, İstanbul International Education Platform, İSTIEP diye İstanbul’daki üniversiteler olarak kurduk, Facebook hesabımız, sayfamız vardı. Oradan hala daha sorular soruyoruz birbirimize. Ama resmi değil. Ne bir dernek ne bir şey. Sadece bu işi yapan yöneticilerin, uzmanların ve çalışanların ağı.” (K2-B)

“Ulusal Ajans Türkiye’deki network konusunda çok aktiftir. Yılda 10-12 tane toplantıları var. Bazen bizi Avrupa’daki toplantılara da davet ediyor. Yılda 2-3 tane büyük toplantılar oluyor. Erasmus’un sürekli çalışması var. Özellikle Türkiye’dekilerle bağları güçlü tutuyoruz. 40-50 dk. sunum var. O arada, yarım saatlik çay kahve arasında asıl network oralarda oluyor. Ziyaret etmek istediğimiz bir üniversite rektör yardımcısı ile orada irtibata geçebiliyoruz. O açılardan güzel oluyor. Akşam yemeklerinde, öğlen yemeklerinde beraber oluyorsunuz. O toplantılar çok iyi. Öyle bir toplantıya katılmak 7-8 fuar gücünde, hareketliliği arttırmak açısından. Rektör yardımcısına e-mail

attığınızda dönme ihtimali %20-30, olumlu dönüş %10'larda ama yüz yüze daha iyi.” (K2-E)

Katılımcılar ülke içindeki iletişim ağlarını geliştirmenin yanı sıra ülke dışı iletişim ağlarının geliştirmesi için yapılan uygulamalardan da söz etmişlerdir. Uluslararası anlamda geniş iletişim ağlarına sahip olmanın yeni iş birlikleri kurma konusundaki faydalarından ve sorun yaşandığında direk muhatap bulmaya yaradığından söz edilmiştir.

“Yurtdışından hocalar 1-2 haftalık iş birliği için kısa programa geldiler ve 2 tane Staff week (akademik personel haftası) düzenledik, onun da çok etkisi oldu. Seminerler verdirdik bölümdeki hocalarımıza. Hem bizim üniversitemizin tanıtımı yapıldı hem onlar kendi üniversitelerini birbirlerine tanıttılar. Üniversitemize çok değerli insanlar geldi. Böylece yeni iş birlikleri olanağı da doğuyor. Yeni projelere de zemin hazırlıyor. Çünkü uluslararasılaşmada en önemli şeylerden bir tanesi, bir işin diğer işi doğurması.” (K3-D)

“Uluslararasılaşmada network her şeyden daha önemlidir. Bizde şöyle bir şey var: Bir üniversiteyle bir anlaşma kurarsınız. Aslında çok önemli görünmeyebilir ama sonra bir fuara gidersiniz konu biraz daha derinleşir. Sonra onlar burada bölümü ziyaret eder. Buradaki bölümle konu derinleşir belki atıyorum ortak doktora gider. Böyle çok oldu. Ortak projeye gider ya da bir projede başlar projeden sonra değişime yönelir. Çok fazla heyet geliyor bize. Yani sayısını bilmiyorum ama çok ciddi heyet gelir. Her gelen heyeti ilgili bölümlere de götürüyoruz. Bölümlerle o gelen üniversiteler arasında mutlaka başka bir network başlar. Yani bu, böyle ilerleyen bir şey.” (K2-D)

“Kişisel iletişim faydalı oluyor. Şöyle ki: Bir sorun çıktığında ben eğer yurt dışındaki üniversitelerdeki kişiyi, ziyaret etmişsem o kişiyi birebir tanımışsam hemen yazıp bizim şöyle sorunumuz vardı, halledelim mi noktasında çok faydalı oluyor.” (K1-E)

4.2.5. Sosyo-kültürel Stratejiler

Oryantasyon, destek hizmetler ve evde uluslararasılaşma katılımcılar tarafından belirtilen sosyo-kültürel stratejilerdir.

4.2.5.1. Oryantasyon

Katılımcılar, oryantasyon stratejisi ile uluslararası öğrencilere Türkiye’de yaşamakla ilgili oryantasyon eğitimleri verdiklerini, Türk örf adetlerini anlattıklarını ve bu sayede uluslararası öğrencilerin Türkiye’ye uyum sürecini kolaylaştırmayı amaçladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu eğitimlerde, öğrencilerle Türkiye’de buldukları süre boyunca acil durumda ihtiyaçları olabilecek bilgilerin paylaşıldığı ve öğrencilere ulaşılabilecek gerekli bilgilerin de toplanarak öğrencilerin takibinin sağlandığı belirtilmiştir.

“Erasmus gelen öğrenciden sorumlu olarak buraya başladığım anda dedim ki bir oryantasyon programı kuralım ve oryantasyon programı sadece öğrencilere Hoş geldiniz üzerine olmasın, oryantasyon programı onlar buraya gelmeden önce yapılsın ve bu amaçla her oryantasyon programından önce bir Erasmus webinar organize ediyoruz. Bizim zaten bir online eğitim merkezimiz var, sağ olsunlar onların desteği ile kabul mektubu sonrası nerede eğitim göreceksiniz nerede konaklayabilirsiniz diye onlar hakkında detaylı bilgi veriyoruz. Hem de sorularınız varsa hemen acilen size cevap verebiliyoruz. Bununla beraber Erasmus ofis gelen öğrencilere sosyal faaliyetler dediğimiz şeyleri ya da buraya gelmeden önce nerede konaklayabileceği vesaire ya da burada hayatına nasıl devam edeceği çünkü biliyorsunuz ki çoğu Türk insanı İngilizce bilmiyor. Onun için nasıl müdahale edecekleri konusunda yol gösteriyoruz.” (K3-C)

“Şimdi bizim programımız öğrencilerin hava alanından gelişleriyle başlar, bunu hafta sonu yaparız genelde. Daha sonrasında öğrencilerle birlikte tanışma kahvaltımız olur. Programın her öğleden

öncesi öğrencilere ücretsiz giriş seviyesi Türkçe dersi veren Türk hocalarımız vardır. 5 günlük oryantasyon programının her sabahı Türkçedir. Temel Türkçe diyebilirsiniz buna. Öğleden sonrası değişir. Mesela ilk gün bizim bir kampüs turumuz vardır. Kampüs turundan sonra bilgilendirme toplantımız vardır. Burada biz sunum yaparız, yurtlar müdürlüğü gelir bunların hepsi İngilizcedir tabii. Gene ders kayıtları ve oturma izni ile ilgili bilgi veririz. Turkish way of living (Türk Örf ve Adetleri) diye bir workshop var. Bir tane kaynaşma aktivitemiz var, kampüsü turladıkları bir oyundur. O oyundaki yüklenen fotoğrafları, videoları da iki gün sonra rektör beyin de katıldığı ve rektör yardımcımızın da katıldığı bir hoş geldiniz resepsiyonunda eğlenceli bir film olarak seyrediyoruz.” (K1-A)

Başka bir üniversitenin katılımcıları da benzer şekilde oryantasyon stratejilerinden faydalandıklarından bahsetmişlerdir.

“Oryantasyon programımız var. Programda kültür şoku seminerimiz oluyor. Psikoloji bölümünden hocamız, sosyoloji bölümünden bir hocamız Turkish Customs and Traditions (Türk Gelenek ve Göreneklere) dersini anlatıyor. O da kültür şoku gibi en azından Türk kültürü hakkında bir ön bilgi vermiş oluyorlar öğrencilere. Kültür şokunda öğrencilere yakın zamanda yaşayacakları ya da yaşamakta oldukları o duygu süreci hakkında bilgi veriliyor. (...) Seyahat bilgi formumuz var oryantasyon paketinde, oryantasyonda anlatırken mutlaka söylüyoruz şehir dışına çıkacaksanız bu formu doldurun ve bize mutlaka haber verin diye. Nereye gidecek, seyahat süresi, seyahat süresinde kendisine ulaşabileceğimiz iletişim bilgisi, yakın bir aileden birisinin acil iletişim numarası hepsini istiyoruz.” (K3-D)

“Acil durum prosedürlerimiz var aslında. Öğrenciler ilk geldiğinde her zaman onlardan acil iletişim numaralarını alıyoruz mutlaka. Oryantasyon Paketi’nde önemli bir sayfadır o. Onları hemen danışmanlarına öğrenciler teslim ediyorlar. Orada hem kendi

Türkiye'deki iletişim detayları bulunuyor hem de hani en yakın ailede kim varsa onun iletişim detayları bulunuyor. Hepimizin ofisteki tüm danışmanların da telefon numaraları hatta cep telefon numaraları da var. Bahsettiğim o Oryantasyon Paketi baya kalın bu arada. İçinde itfaiyenin, polisin, elçiliklerin numaraları da bulunuyor” (K2-D)

Katılımcılar yurtdışına gönderdikleri Türk öğrencilere de gitmeden önce gittikleri ülkenin kültürünü iyi araştırmalarının gerekliliği, saygısızlık yapmamaları, bilgi sahibi olmadıkları konularda fikir beyan etmemeleri, yazılı kurallara uymaları, derslerde verilen örnekleri kişiselleştirmemeleri gibi konularda oryantasyon eğitimleri verdiklerini söylemişlerdir.

“Giden öğrencilere biz oryantasyon veriyoruz. Bu oryantasyonda şeyi söylüyorum ben; (...) bilgi sahibi olmadan lütfen fikir beyan etmeyin, bir kere gideceğiniz ülkenin tarihini iyi araştırın, geleneklerini göreneklerini iyi araştırın, saygısızlık asla yapmayın gibi telkinlerden oluşan bir oryantasyon programımız var. Mesela bizim kültürümüzde işleri biraz zorlamak var “yok mu olur bu bunun” falan, hani yurtdışında oluru olmaz bu işin falan diye. Yazılı kurallara uyun diye anlatıyoruz.” (K2-A)

“Biz onlara aslında şu perspektifi veriyoruz: Birisi sizin hoşunuza gitmeyen bir şey söyleyebilir. Siz bunu bir kavgaya dönüştürmeyin, bunu kişiselleştirmeyin. Bunu bir fikir paylaşımına dönüştürün. Siz söyleyin o söylesin, siz söyleyin o söylesin ama o sizin söylediğinizi kabul etmiyor diye bunu bir kavga haline dönüştürmeyin. Böyle bir kültür orada yok bir, bu yanlış bir hareket tarzı iki, bunun kazananı olmaz üç.” (K1-A)

“Giden öğrenciler açısından bakıldığında Avrupa'ya gidiyor kendinden üstün standartta olan ülkelere gidiyor, yaşam kalitesi açısından, maddi açılardan vs. ama giden öğrencilere de giderken oryantasyon toplantısı yapıyoruz. Gittiklerinde karşılaşacakları

durumları, siyasi sorunlar olabilir, çünkü Türkiye'nin tanınması noktasında sıkıntı var, fiziksel sorunlar olabilir (konaklama, ulaşım vs.) anlattık. Daha iyi bir yere gittiği için bizim öğrencilerimiz ön yargı ile gitmiyorlar. Biz bu oryantasyon toplantılarına başka üniversitelerden personel de çağırıyoruz. Kültürel anlamda buzlar nasıl kırılabilir, öğrenciler oraya gittiğinde nasıl hareket edebilir, nasıl uyum sağlayabilir gibi.” (K1-E)

4.2.5.2. Destek Hizmetler

Katılımcılardan elde edilen verilerin içerik analizi sonucunda ortaya çıkan destek hizmetler stratejisi ile devletin, üniversitelerin ve UİO'ların uluslararası öğrencilere sunduğu rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinden bahsedilmiştir.

Devletin uluslararası öğrenciler için kurduğu derneklerin, üniversitelerin ayrımcılık komisyonlarının, psikolojik destek merkezlerinin ve UİO'ların uluslararası öğrencilere sosyo-kültürel anlamda destek veren hizmet stratejileri olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

“Başbakanlık desteği ile kurulan Uluslararası Öğrenci Dernekleri var, bunlar hem öğrenciyi sahipsiz kalmasın diye takip ediyor hem de kültürel kaynaşma günleri yapıyorlar. Somali Kahvaltı günü, Azerbaycan Kaynaşma günü gibi.” (K1-F)

“Bizde Uluslararası Öğrenci Temini birimi kapıya kadar getirir öğrenciyi, kapıdan içeri girdikten sonra Uluslararası Öğrenci ve Personel İşleri Koordinatörlüğü diye kurduğumuz bir bölüm var; onlar sosyal etkinlikler, aktiviteler, bürokratik süreçler, herhangi bir problem... biz burada annesi-babası Somali'den uçak olmadığı gelemediği için, burada vefat eden bir öğrenciyi ailesi adına defnettik yani bu çok farklı argümanları olan bir şey. İntihar eden öğrencilerimiz oldu. Farklı sıkıntıları olanlar var. O birim çok özel bir birim aslında.” (K2-C)

“Farklı kültürler bir araya gelince, o farklı kültürlerle yaşamak tabii kolay bir şey değil. Biz zaten kampüs üniversitesiyiz ve dolayısıyla öğrencilerimizin çoğu kampüste kalıyor. Birbirleriyle oda arkadaşı oluyorlar. Elbette ki sorunlar oluyor. Bunun için de birimlerimiz var. (...) Orada psikologlarımız var. Yani çok psikolojik bir vaka olduğunda, öğrenci kendini psikolojik olarak iyi hissetmediğinde psikologdan randevu alarak psikologla görüşebilir. Ayrımcılık komisyonumuz var, bu gibi bir durumda o komiteye başvurabilir. Dolayısıyla çocukları hem akademik hem de psikolojik yani sosyal anlamda da takip ediyoruz ve destek veriyoruz. UİÖ’ya da çok geliyorlar tabii çocuklar ama bizim böyle bir uzmanlığımız olmadığı için eğer çok ciddi bir durumsa, krizlik bir durumsa genelde birimler ile iş birliği yapıyoruz. Yönlendiriyoruz.”

(K2-B)

“Bir merkezimiz var, orada öğrencilere kampüse uyum çerçevesinde seminerler veriliyor. Onlar da her zaman kapılarının açık olduklarını, psikolojik bir sıkıntı yaşadıklarında her zaman gelebileceklerini belirtiyorlar. Aynı zamanda psikolojik danışma merkezimiz var. Psikoloji ve rehberlik bölümleri ile beraber çalışıyorlar. Oradaki personelimiz İngilizce biliyor. Zaten ofiste her öğrencinin bir danışmanı da var. Öğrenci böyle bir sıkıntı yaşadığında danışmana intikal ettirdiğinde biz de gerekli yerlere yönlendirebiliyoruz.”

(K3-D)

“Psikolojik destek birimimiz var. Orada da İngilizce bilen ve yabancı uyruklu öğrencilerle ilgilenen personel var. Sadece Türkler değil hani o ufak ama önemli bir detay olduğu için onu söyleyeyim istedim, o her yerde olmayabilir.”

(K1-A)

“Geldikleri ülkelerin dili farklıysa onlara siz dil kursu açın diyoruz, sosyalleşin. Portekiz’den geliyor biri mesela, Portekizce biliyor, biz size 5-6 kişi bulalım siz dil kursu açın, biz size cep harçlığı verelim. Böyle ufak tefek aktiviteler yapmaya çalışıyoruz.”

(K2-E)

Uluslararasılaşma sürecinin iyileştirilmesi için sunulan destek hizmetler stratejilerinden diğeri ise gelen öğrencilere gerektiği zaman eşlik etmek, gerektiği zaman yardım etmek için görevlendirilen gönüllü ya da maaşlı öğrencilerdir.

“Host (ev sahibi) öğrenciler çok yararlı oluyor. Her öğrenciye bir host öğrenci düşüyor, buddy sistemi gibi. Onlar da çok özveriyle çalışıyorlar. Zaten okula geldikleri ilk hafta içerisinde bu host öğrenciler tarafından sarmalanıyorlar. Host öğrenciler gönüllüler (...) İletişim konusunda mesela yurtlar deyince aklıma geldi. Bazı sıkıntılar yaşayabiliyorlar ama yurtlarda şimdi öğrenci asistanı aldık, dil konusunda yardımcı olması için. Ayrıca bu asistanlarımız öğrencilerle birlikte yardıma ihtiyaçları olduğu yerlere gidiyorlar. Hastane, market gibi.” (K2-D)

“Bununla ilgili 4 yıl önce bir proje geliştirdik (...) Dedik ki; Türk öğrencilerinin en büyük eksikliği ne? İngilizce pratik yapma eksikliği. Burada Arapça bölümündeki öğrencilerin Arapça eksikliği. Bunlardan data toplayalım yeni gelen uluslararası öğrenciyle bunları buddy yapalım. Bunlar orada İngilizce öğrensin bizim gözetimimizde, onlar da ona Türkçe ve şehir oryantasyonunu sağlasınlar. Şehir, ülke, üniversite oryantasyonunu sağlasınlar. Burada çok güzel rakamlara ulaştık.” (K2-C)

Katılımcılar, gönüllü öğrenci ve buddy (gönüllü ev sahibi öğrenci) sistemi dışında Erasmus Öğrenci Ağı (Erasmus Student Network / ESN) olarak bilinen öğrenci kulübünü de verimli şekilde kullandıklarından bahsetmişlerdir.

“ESN diye kulüp var. Erasmus Öğrenci Ağı, Erasmus Student Network bizim birimle iç içe çalışıyorlar, aktifler. Orada genelde 2 yıldır yaptığımız şey. Oranın kulüp başkanı yarı zamanlı çalışan öğrenci, 400-500 lira rektörlük maaş veriyor, sigortasını da yapıyor. Öğrenci geldiğinde ESN'nin yönetimi var 7-8 kişilik, normalde 50-60 kişilik kulüp, oradan birine diyoruz ki öğrenciyi havaalanında karşıla, buraya

getir, yurda yerleştir, okulu tanıt. Hepsine bir öğrenci eşliyoruz, buddy sistemi dediğimiz. Siz gidin, gelin gereken masrafları karşılayalım diyoruz. Yemek yediler, faturayı alın gelin karşılayalım. Geliyorlar, ev kir alıyorlar ev arkadaşıyla sıkıntı yaşayabiliyorlar. Yurdu beğenmeme durumu oluyor, yurdun giriş çıkış saatlerini sıkıntı yapanlar oluyor. Kız yurduna yerleştiriyoruz kız diyor ki erkek arkadaşım buraya giremiyor, bu Türkiye de normal diyoruz. ESN'deki arkadaşlar çok gayretliler. Gece saat çok geç olsa bile karşılamaya gidiyorlar. Sorunlar oluyor ama çözüyorlar.” (K2-E)

“Öğrencileri tanıştırdığımız bir Erasmus Student Network kulübümüz var. Bu öğrenci konseyi adı altında bir kulüp. Bunlar genelde gidip dönmüş Erasmus ya da değişim öğrencileri. Tecrübesi olan ya da üniversitemizdeki tam zamanlı yabancı uyruklu öğrenciler. Bunlardan kurulu bir grup. Bunlar oryantasyonda bizim elimiz ayağımız oluyorlar. Hepsi gönüllü ama bir tek oryantasyon programı süresince öğrenci çalıştırma programımız üzerinden onlara kısıtlı ödeme yapıyoruz. O koşullarla saatte ne kadar ücret alıyorsa oryantasyon programı ve programın bir hafta öncesi de var hazırlıklarıyla beraber- bunun için toplam çalışma saatlerini çıkartıp onlara ödeme yapıyoruz. Ulusal ajans buna hibe de veriyor. Yani şöyle diyor: Bu Erasmus network kulübü her durumda üniversitelerin desteklemesini istiyor. Hareketliliğin organizasyonun hibesinden bu kulüplere destek verilmesine dair bir sürü mailler geliyor.” (K1-A)

“Erasmus ağında bir öğrenci ağı var, Erasmus Student Network Brüksel'de ana ofiste yer alıyor, ona istinaden biz de ESN birimimizi kurduk. Orada Erasmus öğrencilerinden çok çok çok büyük istek oluyor. Biz şöyle düşündük prensip olarak, kim yer alabiliyor bu organizasyonda. Tabii ki daha önce Erasmus yapmış olan yurtdışına gitmiş öğrenciler, aynı şekilde aynı şeyleri yaşadılar oradayken ve tabii ki döndükten sonra 'Erasmus depresyonu' denen bir kavram var, oradan çıkmak için çok güzel bir yol aslında. Dolayısıyla öyle bir grup

kurduk ve öğrenciler gelmeden önce birbirleriyle iletişime geçiyorlar. Her gelen öğrenciye bir sorumlu kişi atıyoruz ve havaalanı karşılaması ile başlıyoruz, gelen öğrenci en azından bir kişinin onu orada beklediğini biliyor, bu da psikolojik olarak çok rahatlatıcı bir şey. (...) Dolayısıyla bu sadece resmi bir destek değil sosyal bir destek oluyor.” (K3-C)

Katılımcılar destek hizmet stratejileri ile ilgili son olarak Türkçe dil kursları ve kariyer planlaması için uluslararası öğrencilere sunulan stratejilerden bahsetmişlerdir.

“Özellikle yaz döneminde 2 haftalık yoğun programlarımız var, hem de sosyal aktivitelere katılabiliyorlar, şehir turu yapabiliyoruz çeşitli turistik ve kültürel yerleri görme şansları var, aynı zamanda en azından Merhaba nasılsın gibi basit şeyleri öğrenme şansları var, ki bu sertifikalı bir program. Aynı zamanda öğrenim dönemi başladıktan sonra onlara iki seviyede kur açtık başlangıç veya ileri düzeyde kurslarımız var, bunlara AKTS veriyorlar. Dolayısıyla öğrenciler boşu boşuna diye düşünmüyor o dersleri saydırabiliyor geri döndüğünde kendi üniversitelerinde.” (K3-C)

“Ulusal Ajans 2010'dan sonra EILC (ERASMUS Intensive Language Course) 6 haftalık hazırlık Türkçe kursu açılmasını kurumların inisiyatifine bırakınca her kurum istediği şekilde Türkçe öğretmek için üniversiteler dil merkezlerini devreye soktu.” (K1-E)

“Staj için özellikle Türkiye’de şirket bağlantıları olan üniversitelerde yabancı öğrenciler de aynı haklardan yararlanır. Kariyer ofisi destek olur. Benzer şekilde Erasmus stajları için Türk öğrenci ve yabancı öğrencilere destek sağlanır. Şöyle üniversiteden öğrenciler mezun olurken burada Uluslararası CV dediğimiz bir katalog hazırlanıyor ve ilişkisi olan şirketlere gönderiliyor. Bakın bizim öğrencilerimiz mezun oldu, özgeçmişlerini görebilirsiniz gibisinden. Türk ve yabancı

öğrencilerin özgeçmişleri birlikte gidiyor. Bu tür destekler de var.”
(K1-B)

4.2.5.3. Evde Uluslararasılaşma

Uluslararasılaşma sürecinin iyileştirilmesi için katılımcılar tarafından vurgulanan önemli stratejilerden birinin evde uluslararasılaşma stratejisi olduğu söylenebilir. Bunu sağlamak için üniversiteler kendi ihtiyaçlarına göre öğretim elemanlarına, idari personele ve/ veya öğrencilere farklılıklara saygı duyma ve farklı kültürlerle nasıl iletişim kurulabileceği konularında farkındalık eğitimleri vermekte ya da vermeyi hedeflemektedir. Ayrıca uluslararası öğrenci günleri ve aktiviteleri yaparak farkındalığı arttırmaya çalıştıklarından bahseden katılımcılar da olmuştur.

“Uluslararasılaşmanın sadece öğrenci getirmekle olmadığını farkındayız ve bu konu stratejik plan tartışmalarında da konuşuldu. Sadece dil bilmek de yeterli değil. Dil bilirsin ama farklı kültürden bir insanla nasıl iletişim kuracağını bilmek ayrı bir şey. Çünkü onun kültüründe senin ona davranışın yanlış anlaşılıyor olabilir. Dolayısıyla idari personele farklı kültürlerdeki insanlarla nasıl iletişim kurulur eğitimleri vermeyi planlıyoruz. O gündemimizde olan bir şey.” (K2-D)

“Biz her dönem sonunda öğrencilerimize anket yapıyoruz ve çıkan sonuçlara göre önlem alıyoruz, ırkçılık biz de yaşanan bir durum değil çünkü biz öğrencilerimizi bu anlamda eğitiyoruz, kültürlerarası yaşamın avantajlarından bahsediyoruz. (...) Ayrımcılık olur diye öğrenci temsilcisi seçiminde Türkler ve yabancılar diye seçim yapmıyoruz.” (K1-G)

“Farkındalık eğitiminin öğrencilere de verilmesi belki bunun ders şeklinde açılması konuşuldu. Biz stratejik plan kapsamında öğrencilere, akademik personele, idari personele anketler yaptık. Onlara sorduk uluslararasılaşma konusunda eksiklerimiz neler? Ondan çıkanlarla stratejik planı oluşturduk. Çıkan şeylerden bir tanesi farklı kültürlerle

nasıl iletişim kuracaklarını bilememeleriydi. Biz her dönem sonunda giden gelen öğrencilere anket yapıyoruz ve değerlendiriyoruz. Onların önerilerini alıyoruz sürekli olarak. Gelen gidenlerden geribildirim alıyoruz, hocalar dahil.” (K3-D)

“Kalıcı çözüm olarak bu farklı kültürlerle yaşama meselesini biz geçen seneden beri hayata geçirmeye başladık. Herkese; akademik, idari kadroya bu konuda eğitimler vermeye başladık. Daha önce insan kaynakları takım çalışması üzerine, bizim idari kadroda çalışan hemen hemen herkes bu eğitimi almıştır. Bu farklı kültürlerle yaşamayı da başta büyük seanslar; herkesin katıldığı seanslar olarak düzenledik geçen sene. Şimdi bu seneden itibaren biraz daha küçülterek, bireysel, herkesin almasını sağlayacağız. Çalışanların da sadece bir Türk zihniyeti ile düşünmemesi gerektiğini, onların da o farklı kültürü algılayarak hizmet vermesi gerektiğini de öğreteceğiz. Şu an akademik ve idari kadroda çalışanlara yönelik, daha sonra öğrencilere de belki.” (K2-B)

“Her ay bir öğrenci günü yapıyoruz. Kazak öğrenci günü, Türkmen öğrenci günü gibi bunu yapmaya çalışıyoruz ki insanlarda farkındalık oluşsun.” (K2-E)

Katılımcılardan biri, sigorta şirketleri ve emlakçıların uluslararası öğrencileri maddi anlamda kötüye kullandıklarını, bu nedenle üniversitelerde verilen farkındalık eğitimlerinin gelecekte çevre halkına da verilmesinin önemli olduğunu vurgulamıştır.

“Ülke olarak henüz algı yok, uluslararasılaşma nedir, ne faydası vardır bilmiyoruz. Esnafı, ev sahibi, noteri bunlar nasıl olsa yabancı diye kazıklama derdinde. Bu işte başarılı olmak için üniversite ile sınırlı kalmayıp halka da anlatmak lazım.” (K2-C)

Evde uluslararasılaşma stratejisi, üniversitelerin çok kültürlü yaşama hazırlık yapmaları konusunda uygulamaları gereken çift dilde duyurular, afişler, menüler, çift

dilde konuşabilen bir kampüs gibi bazı temel stratejileri gerçekleştirmelerini de içermektedir. Bu gibi konularda sadece üniversitelerin değil, devlet kurumlarının desteğinin de evde uluslararasılaşma için önemine vurgu yapılmıştır.

“Tabelalarda Türkçe yanında İngilizce de mutlaka oluyor. Stratejik plandaki yeni hedeflerden bir tanesi de bunun her alana yayılması. Mesela bazen Türkçe afişler hazırlanıyor. Biz ofis olarak afişlerimizi hem Türkçe hem İngilizce hazırlıyoruz. Web sayfamız İngilizce bizim mesela ama bazı web sayfaları Türkçe olabiliyor ya da bazı afişler Türkçe olabiliyor. Stratejik planındaki yeni hedefimiz rektörlüğe de bir çevirmen istihdam edildi her şey artık İngilizce de olacak. Hocalara giden duyurular çünkü artık uluslararası hocalarımız da var bizim öğrencilere giden duyurular her şeyin hem Türkçe hem İngilizcesi yazıyor artık. Daha da hazırlanmaya çalışıyoruz çok kültürlü yaşama. Zaten var ama üzerine koymaya çalışıyoruz.” (K1-D)

“Evde uluslararasılaşma için çok özel strateji planımız var. Uygulamalarımız var. Bunları takip ediyoruz. Sinyalizasyondan tutunda, kafedeki personelin İngilizce konuşması, menülerin İngilizce olması, yaklaşım tarzlarının değişmesi.” (K2-C)

“Kampüste de uluslararasılaşmanız gerekiyor daha hiç öğrenciyi getirmeden. Tabelalarınızın çift dilli olması, öğrenciye vereceğiniz hizmetlerin çift dilli olması, duyuruların çift dilli olması, ne bileyim yemekhanedeki menünün çift dilli olması. Bizde hepsi artık uygulanıyor. Hem müfredatta hem de öğrenciye hizmet verdiğiniz her alanda uluslararasılaşmalısınız. Çift dilli olmalı. Ondan sonra öğrenciyi getiriyor olmanız gerekir. Öğrenci geldikten sonra da o öğrenciyi memnun etmek için yapılandırma yapmanız gerekir. Bizim yaptığımız, izlediğimiz strateji böyle oldu. Öğrenciyi memnun edebilmek için de sadece UİO'nun öğrencisi gibi bir muamele değil, her birimde İngilizce bilen -ki Türkiye'de aslında var, Üniversite mezunu İngilizce bilen insanlar var. Dolayısıyla her birimde, öğrenci

işlerinde de bir iki tane, yurtlarda da belki bir tane. Bizdeki destek merkezi gibi bir birim olması gerekmiyor belki her üniversitede, olsa tabi ki çok iyi olur ama hani olmuyorsa bile en azında öğrenci işleri, mali işler, yani öğrencilerin birebir iletişim kurduğu departmanlarda dil bilen personelin olması ve artı UİO'nun olması ve süreci yürütmesi.” (K2-B)

“Belediye bununla çok iyi ilgileniyor. Bu öğrencilerin konaklaması açısından ev noktasında, ulaşım noktasında sıkıntı yaşıyorduk başlarda, bunları daha çekici hale getirmek için ne yapabiliriz? İlk başta bunu üniversiteler, kendi ulaşımını sağlamak noktasında, lojman değil de yurt bulma noktasında inisiyatif alırken süreç belediyelere, belediyelerden illere, illerden de ülkeye doğru yayılmaya başladı. Şöyle: Eskiden mesela belediyenin sitesini açtığınızda harita ya da otobüs saatlerinin İngilizce olduğu sayfaları bulamazdık. Şehir haritası gibi ulaşım olanaklarının en azından yabancı birinin öğrenebileceği şekilde sunulduğu olanaklar yoktu. Şimdi öğrenciler çok rahat bu bilgilere erişebiliyor.” (K1-E)

Katılımcılar, yabancılara karşı hoşgörülü, misafirperver olmanın ve uluslararasılaşma sürecinde gönüllülük esasına dayalı bir örgüt kültürü oluşturmanın da evde uluslararasılaşma adına önemli bir strateji olduğunu belirtmişlerdir. Uluslararasılaşma sürecine dahil olan paydaşlar, yabancılara misafir olarak görürlerse, farklılıklara karşı hoşgörülü davranırlarsa ve işleri gönüllerinden gelerek yaparlarsa evde uluslararasılaşma konusunda başarıya ulaşılacağı düşünülmektedir.

“Şimdi bizim çokça uzun bir zamandır yani unuttuğum bir zamandan itibaren bu ofisin bir acil iletişim telefonu var. Bu telefon 7/24 açık. Yani gecenin 2'sinde 3'ünde ben şurada kaldım, zor durumda kaldım diyen öğrencinin yanına ya başka öğrencileri gönderiyoruz ya kendimiz gidiyoruz onu almaya. Ben gittim, öğrenciyi Polonya'dan hastaneden çıkarttım, ailesine İstanbul'a getirdim, ailesi gidemedi. Ailesine hava alanında teslim ettim. Yani bizim yaklaşımımız hep böyle oldu. Sadece

bizim değil birçok birimin çünkü biz burada maaşlı elemanlardan ziyade kendimizi buraya ait gibi sahiplenerek çalışıyoruz. Şöyle söyleyeyim size mesela bir öğrenci havaalanında mahsur kalıyor, bir şeyler ayarlıyoruz, gidip onu oradan aldırıyoruz. Ya da bir öğrenci geliyor mesela yarın sabahleyin bir hayati başvuru yapması lazım, kapıya gelmiş öğrenci işleri kilitli kimse yok, civarda oturan arkadaşlarım arabalarına atlayıp gelip kapıyı açıp, öğrenciye transkript verdiği daha geçen hafta bile oldu. Bizim çalışma yöntemimiz bu şekilde yani işi sahiplenmemizden kaynaklanan böyle bir yaklaşım var. Öyle olmasa zaten gece 2’de kalkıp gitmezsiniz, o telefonlar 24 saat açık olur ama telefonda yönlendirmeye biter.” (K1-A)

“Yabancı değişim öğrencilerine ücretsiz yurt veriliyor, takdir edersiniz ki biraz misafir gibiler yani bir dönem kalıp gidiyorlar. Gerçekten o öğrencilere misafir olarak bakılıyor ve onları memnun, mutlu etmek için ne gerekirse yapıyoruz.” (K2-D)

“UİO’nun temel dayanağı öğrenci. Her şey öğrenci odaklıdır. Öğrenci için her türlü inisiyatif alınabilir. Her türlü girişimde bulunabilir. Her türlü desteği bulabilirsiniz. Ofisler çok hürmanist, yapıcı ve iyi niyetliler.” (K1-E)

“Öğrencilerimizin yaşadığı herhangi bir sıkıntıda yanlarında olmaya çalışıyoruz. Onlara yardımcı olmaları için görevlendirdiğimiz öğrenci asistanlarımız var. Eğer bu asistanlar gidemezse biz de yardımcı oluyoruz. Örneğin bir öğrencimle acile gittiğimi biliyorum. Çünkü amaç öğrencileri mutlu etmek.” (K3-D)

Evde uluslararasılaşmaya zarar verecek durumlara sebebiyet verenlere, yabancıları ötekileştirmeye çalışanlara gerekli yaptırımların uygulandığından bahseden katılımcılar da olmuştur.

“Burada da bu öğrenciler buraya niye geliyor diyen oldu. Hollandalı öğrencimize mesela sen Hollanda'dan gelip burada hangi akilla eğitim alıyorsun diyen oldu veya yabancı öğrencileri ayrı bir sınıfa alalım hiç Türklerle karıştırmayalım diyen oldu ama bu üniversitede bu anlamda hiç taviz yok. Bu hocalara soruşturma açıldı, uzaklaştırma verildi.”
(K2-C)

“Eğitimden sorumlu rektör yardımcısı ile birlikte direk önlem aldık. ‘Yabancı öğrenci var mı?’ sorusu bile direk ayrımcılık gibi gözüktüğü için öğretim görevlilerinin bunu sormalarına bile izin vermedik. Herhangi bir öğrenci şikâyet ederse Türkçe konuştuğu için ya da bu soruyu sorduğu için onun görevini elinden alıyoruz. Böyle bir yaklaşımla da onun önlemini aldık.” (K2-B)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlar alanyazın ışığında tartışılmakta ve sonuçlardan yola çıkarak uygulayıcılara ve araştırmacılara çeşitli öneriler sunulmaktadır.

Üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde karşılaştıkları engeller ve karşılaşılan engellere ilişkin üniversite ve devlet politikası kapsamında geliştirilen stratejilerin araştırıldığı bu çalışma kapsamında toplanan verilere yapılan veri analizi sonucunda iki temaya ulaşılmıştır. Bu temalar “engeller” ve “stratejiler”dir. Engeller teması kapsamında altı kategori, stratejiler teması kapsamında ise beş kategori elde edilmiştir. “Engeller” temasında yer alan altı kategori akademik, ekonomik, bürokratik, kurumsal, sosyo-kültürel ve demografik engellerdir.

Araştırmada yer alan katılımcılar, engeller temasının ilk kategorisi olan akademik engellerin dil ve müfredat ile ilgili olduğundan bahsetmişlerdir. Dil ile ilgili engellerin hem Türk hem uluslararası öğretim elemanlarının ve öğrencilerin dil yetersizliklerinin neden olduğu sorunlar ile ilgili olduğu, müfredat ile ilgili engellerin ise ders içeriklerinin uluslararası ve denk olmaması ile ilgili olduğu vurgulanmıştır. Elde edilen bu veriler Huntley’in (1993) uluslararası öğrencilerin dil engelinin akademik hayatta dersleri takip etmekte, sosyal hayatta ise iletişim kurmakta zorlanmalarına neden olduğundan bahsettiği çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. KAM (2015) raporunda da benzer şekilde üniversitelerde eğitim-öğretim sürecini yürüten öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun uluslararası öğrencilere öğretim verebilecek dil yeterliliğine sahip olmadığı ifade edilmiştir. British Council’in (2015) yürüttüğü bir araştırma sonuçlarına göre ise Türkiye, İngilizce yeterliliği bakımından dünyada 47’inci sırada yer alırken Avrupa’da 24 ülke arasında sonuncu sırada yer almıştır ve bu durum, Türk öğrencilerin eğitim dili İngilizce olan dersleri başarıyla yürütememesinin önünde bir engel olarak ifade edilmiştir. Mevcut araştırmanın katılımcıları dil engeli için sadece yabancı dil yetersizliği nedeniyle yaşanan akademik engellerden bahsederken alanyazındaki çalışmalarda Türkçe yetersizliği nedeniyle

dersleri takip etme ve iletişim kurma noktasında yaşanan zorluklardan da bahsedilmiştir (Can, 1996; Özçetin, 2013; Sevim, 2014). Yurtdışında yapılan çalışmalarda da eğitim görülen ülkenin dili ile ilgili yaşanan sıkıntıların öğrencilerin günlük konuşmaları anlamayıp kendilerini kötü hissetmelerine neden olduğundan bahsedilmiştir (Güçlü, 1996; Huxur, Mansfield, Nnazor, Schuetze ve Segawa, 1996).

Çalışma kapsamında akademik engeller arasında bahsedilen müfredatın uluslararası olmaması ile ilgili olarak Green (2007) de çalışmasında üniversitelerin uluslararasılaşması sürecinde en fazla karşılaşılan engeller arasında müfredatın uluslararası olmaması engelini saymıştır. Leask (2013) ise uluslararası müfredatın avantajları olmasının yanı sıra iyi yürütülmezse çeşitli zorlukları da olacağına vurgu yapmıştır. Ders içeriklerinin denkliği konusunda sorun yaşadıklarından bahseden mevcut çalışmanın katılımcılarının aksine Çetinsaya (2016) AKTS ve denklik çalışmaları açısından Türkiye'nin Bologna süreci kapsamında yürütülen Avrupa Yükseköğretim Alanı çalışmalarının "en çalışkan ve başarılı paydaşlarından" olduğunu belirtmiştir.

Engeller temasının bir diğer kategorisi ise ekonomik engellerdir. Katılımcılar ekonomik engel olarak bütçe sıkıntısını vurgulamışlardır. Bütçe sıkıntısı kapsamında vakıf ve devlet üniversitelerinin uluslararası öğrencilerden aldıkları öğrenim ücreti farklarından ve devlet üniversitelerinde uluslararasılaşmaya ayrılan bir bütçe olmamasından bahseden katılımcılar bu durumların ekonomik açıdan uluslararasılaşma sürecinde karşılaşılan önemli engeller olduğunu ifade etmişlerdir. KAM (2015) raporunda devlet üniversitelerinin öğrenim ücretlerini Bakanlar Kurulu'nda kararlaştırılan üst sınır kapsamında belirlediği ancak vakıf üniversitelerinin bu konuda serbest olduğu ifade edilmiştir. Devlet üniversitelerinin öğrenim ücreti belirleme konusunda alt-üst sınıra ilişkin yasal bir düzenleme olmasına rağmen, Demirtaş ve Şahin (2014) çalışmasında İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin harç ücretlerini yüksek bulduklarını ve indirim yapılmasını talep ettiklerini belirtmişlerdir. Oysa ki KAM (2015) raporunda uluslararası öğrencilerden öğrenim ücreti almayan OECD ve G-20 ülkelerinin bile maliyetlerin artması nedeniyle son yıllarda politikalarını değiştirdiği, hatta bazı ülkelerin uluslararası öğrenciden yerel öğrenciye göre daha fazla ücret aldıkları belirtilmiştir.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye ekonomisine katkı sağladığı kanısının yanlış olduğunu, aksine muhtemelen yük olduğunu ileri süren British Council'in (2015) raporuna göre uluslararası öğrencilerin ülkeye ekonomik fayda sağlaması için gelen öğrencinin gidenle en azından aynı oranda olması ve gelen öğrencilerin burslu değil öğrenim ücreti ödeyerek okumaları gerekmektedir. Fakat gelen öğrenci sayılarına göre Türkiye'nin hala "gönderen" ülke konumunda olduğu (Çetinsaya, 2014; Kondakçı, 2010) ve Türkiye Bursları kapsamında yaklaşık 16000 öğrencinin harç, barınma, sağlık sigortası, tek seferlik gidiş-dönüş uçak bileti gibi masraflarının devlet tarafından karşılandığı (YTB, 2018) göz önünde bulundurulduğunda British Council'in bu durumlar değişmeden Türkiye'nin uluslararasılaşma pazarından ekonomik fayda sağlamasının zor olduğu konusundaki iddiasının doğru olabileceğini söylemek mümkündür. Bu noktada 2014-2015 eğitim-öğretim yılı için üniversitelere tanınan fiyat politikasındaki esnekliğin olumlu bir karar olduğu ve kalite, bilinirlik, uluslararası sıralamalar açısından bir marka değerine sahip üniversitelere daha fazla serbestlik verilmesinin (KAM, 2015) üniversitelere ekonomik anlamda olumlu sonuçlar getireceği söylenebilir.

Mevcut çalışma kapsamında katılımcıların üzerinde durduğu bir diğer ekonomik engel, özellikle devlet üniversitelerinde uluslararasılaşma için ayrılan bir bütçe olmaması sebebiyle bütçe sıkıntıları yaşandığıdır. Avusturya, Yeni Zelanda, Fransa gibi ülkelerin sadece uluslararasılaşma faaliyetleri için üniversitelere yüklü hibeler verdiği (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012) ve bu sayede uluslararasılaşma konusunda dünyada ön sıralarda yer almayı başardıkları bilinmektedir (Çetinsaya, 2014). Bu bağlamda, uluslararası öğrenci pazarında dünyada yer edinmeyi devlet politikası olarak benimseyen Türkiye'nin, gerekli girişimlerde bulunabilmeleri için üniversiteleri sadece strateji anlamında değil ekonomik olarak da desteklemesinin önemli olduğunu söylemek mümkündür.

Üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde karşılaştıkları bir diğer engel ise bürokratik engellerdir. Katılımcılar bürokratik engelleri, devlet dairelerinde yaşanan sorunlar ve üniversitelerde yaşanan sorunlar olarak vurgulamışlardır. Devlet dairelerinde yaşanan sorunlar arasında devlet memurlarının yabancı dil yetersizliği ve Göç İdaresi, Vergi Dairesi gibi kurumlardaki prosedürler olduğundan bahseden

katılımcılar üniversitelerde yaşanan sorunları üniversitelerin uluslararasılaşma için önceden belirlenmiş politikalarının olmaması, altyapı yetersizliği, idari personelin dil yetersizliği, üniversitelerin tanıtımının yetersiz oluşu, uluslararası öğrenci sayısına ilişkin kota olması, yabancı uyruklu öğretim elemanı çalıştırmaya ilişkin mevzuattaki belirsizliklerin ve sınırlamaların varlığı ve Ulusal Ajans ile ilgili sorunlar olarak belirtmişlerdir.

Katılımcıların söylemleri Selvitopu'nun (2016) çalışması ile benzerlik göstermektedir. Bürokratik engeller kapsamında “yabancı öğrenci ve öğretim elemanlarına vize, ikamet, sigorta, kayıt, kabul, çalışma izni” konularından bahseden Selvitopu, bu bürokratik engellerin uluslararası hareketlilik açısından bir risk olduğundan bahsetmiştir. KAM (2015) raporunda da bir yandan Türkiye'yi uluslararası öğrenciler için bir cazibe merkezi haline getirmek amaçlanırken diğer yandan bürokratik süreçlerle hem uluslararası öğrencilerin hem de öğretim elemanlarının önüne engeller çıkarıldığı vurgulanmıştır. Raporda ayrıca mevcut çalışmanın katılımcılarının söylemlerine benzer şekilde, özellikle devlet üniversitelerinde yabancı dil bilen personel sayısının azlığı ve altyapı yetersizlikleri nedeniyle uluslararası öğrenciler için oluşturulmuş özel birimlerin olmaması sorununa da değinilmiştir. Yukarıdaki çalışmaları destekler nitelikteki çalışmasında Knight (2003a), uluslararasılaşma faaliyetlerinin uygulanması ile ilgili engeller arasında süreci yürütmek için politika ve stratejilerin olmaması, idari zorluklar, imkansızlıklar ve sürece hakim olunması için gerekli bilgiye sahip olunmaması gibi hususlardan bahsetmiştir. Ancak önceden belirlenmiş politikaların olmamasının süreci olumsuz etkilediğini belirten bulguların aksine Şeremet (2015) bazı üniversitelerin YÖK'ün uluslararasılaşma ile ilgili raporunu beklemeden bu süreci yürütmeye başladıklarını, uluslararasılaşmaya ilişkin politikalar geliştirdiklerini ve bu sayede önemli gelişmeler kaydettiklerini ifade etmiştir.

Katılımcılar, bürokratik engeller kapsamında üniversitelerde yaşanan sorunların arasında saydıkları altyapı yetersizlikleri kapsamında eğitim dili İngilizce olan yeterli sayıda bölüm olmamasından ve bunun üniversitelerin tanıtımını olumsuz etkilediğinden bahsetmişlerdir. Benzer şekilde KAM (2015) raporunda da Türkiye'de üniversitelerdeki yabancı dilde eğitim veren programların sayısının az olduğundan ve

tüm bölümlerin uluslararasılaşmaya uygun hale getirilmesinin bir ihtiyaç olduğundan söz edilmiştir. Üniversite tanıtımlarının yetersiz oluşu ile ilgili olarak ise tanıtımın etkili biçimde yapılamadığı, YÖK ile diğer kamu kurumlarının tanıtım sürecinde uyumlu çalışmadığı ve Türk üniversitelerinin tanıtım sürecinde internet ve sosyal medyayı etkili biçimde kullanamadıkları ifade edilmiştir. Ayrıca YÖK tarafından kurulan “Study in Turkey” isimli internet sitesi tanıtımın kurumsallaşmasını sağlamak için iyi bir adım olsa da bu markalaşmanın yeterince desteklenmediği ifade edilmiştir. Özoğlu vd. (2012) de üniversitelerin tanıtım faaliyetlerinin yetersiz oluşunu Türkiye’de uluslararası öğrenci sayılarını arttırma konusundaki en önemli iki engelden ilki olarak belirtmişlerdir.

Katılımcıların bahsettiği uluslararası öğretim elemanlarının çalıştırılmasına ilişkin mevzuatla ilgili sorunlara ilişkin olarak Şeremet (2015) de yaptığı çalışmasında benzer bir sorundan bahsetmiş, uluslararası öğretim elemanlarının Türkiye’ye gelmesini engelleyen bir faktörün uluslararası öğretim elemanı çalıştırma ile ilgili YÖK’ün getirmiş olduğu %2 kotası ve bu kişilere üniversite gelirlerinden yasalarla belirlenenden fazla pay verilememesi olduğunu ifade etmiştir. %2 kotası ile kastedilen devlet üniversitelerinde toplam öğretim eleman sayısının %2’si oranında uluslararası öğretim elemanı çalıştırılabilmesi hususunda Çetinsaya (2014) ise bu kotanın sadece %1’inin dolu olduğunu ve devlet üniversiteleri için kotanın henüz bir engel teşkil edecek noktaya gelmediğini açıklamıştır. Alanyazındaki çalışmalarda da vurgulandığı üzere bürokratik süreçlerin öğretim elemanları için caydırıcı değil kolaylaştırıcı hale getirilmesinin, farklı istihdam modellerinin geliştirilmesinin ve çalışma izinleri ile ilgili mevzuatların yeniden düzenlenmesinin öğretim elemanlarının uluslararası hareketliliğini arttırabilmek adına faydalı olacağı öngörülmektedir.

Bürokratik engeller kapsamında bahsedilen uluslararası öğrenci sayılarına ilişkin kota engeli ile bir üniversitedeki uluslararası öğrenci kontenjanının bir önceki yılın uluslararası öğrenci kontenjanına oranının devlette %35’i, vakıfta %50’yi geçemeyeceğine dair mevzuat kastedilmiştir. Katılımcıların bu durumu bir engel olarak göstermelerinin aksine KAM (2015) raporunda şu anda Türk üniversitelerindeki öğrenci sayıları göz önünde bulundurulduğunda hali hazırda kısıtlamaya neden olan bir durum olmadığı belirtilmiş ama yapılan eleştiriler

nedeniyle bu uygulamanın gözden geçirilmesi önerilmiştir. Mevcut çalışma kapsamında bu engelden bahseden katılımcılar düşünüldüğünde, uluslararası öğrenci kotası ile ilgili mevzuatın özellikle eğitim dili İngilizce olan ve uluslararası öğrenciler için cazibe merkezi haline gelmiş üniversiteler için sorun teşkil etmeye başladığı söylenebilir.

Katılımcılar, öğretim elemanlarının çalışma izinleri ile ilgili yaşadıkları sorunlardan bahsetmiş ama öğrencilerin sorunlarından bahsetmemişlerdir. Oysa ki Türkiye 2016 Göç Raporu'nda (2017) belirtildiği üzere öğrencilerin çalışma izinleriyle ilgili mevzuatların birbiriyle tutarlı olmadığı görülmektedir. Uluslararasılaşmanın sadece uluslararası öğrenciyi kampüse getirmekle sınırlı olmadığı, öğrenciyi getirdikten sonra Türkiye'deki yaşamını kaliteli bir şekilde sürdürebilmesi için gerekli bürokratik düzenlemelerin yapılmasının yükseköğretimin uluslararasılaşma hedeflerine ulaşabilmesi açısından önemli olduğu ifade edilebilir.

Kurumsal engeller, uluslararasılaşma sürecinde üniversitelerin karşılaştığı bir diğer engel olarak ifade edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan katılımcılar uluslararasılaşma sürecini olumsuz etkileyen kurumsal engellerin merkezi yapı eksikliği, ÜİÖ örgüt yapısı ve örgütün uluslararasılaşmaya bakış açısı olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların merkezi yapı eksikliği kapsamında bahsettiği, uluslararasılaşma sürecinde devletin belirlediği bir standart olmaması ve yasal boşluklar olması konuları alanyazındaki çalışmalarda da yer almaktadır (Çetinsaya, 2014; KAM, 2015; Özer, 2012; Özoğlu vd., 2012; Şeremet, 2015; Yakupoğlu, 2014). Knight (1994) başarılı bir uluslararasılaşma süreci için adem-i merkeziyetçi bir yapının önemli olduğunu vurgulamaktadır fakat Yakupoğlu (2014) Türkiye'de üniversitelerin YÖK'ün katı merkeziyetçi yapısı altında dışa özendirilen politikaların olmaması nedeniyle uluslararasılaşma konusunda sıkıntılar yaşandığından bahsetmiştir. YÖK'ün bu alanda bir çatı kurum görevi göremediği aksine üniversitelere süreci nasıl yönetecekleri konusunda yeterince yardım edemediği görülmektedir (Özer, 2012; Özoğlu vd., 2012; Şeremet, 2015). Her ne kadar YÖK Başkanı Çetinsaya (2014), Türkiye yükseköğretimine yol haritası olması amacıyla bir rapor hazırlamış olsa da mevcut araştırmanın katılımcılarının söylemlerine benzer

şekilde KAM (2015) raporunda da YÖK'ün bu sürece tam anlamıyla liderlik edemediği belirtilmiştir.

Çalışma kapsamında kurumsal engeller arasında bahsedilen UİO örgüt yapısı ile ilgili olarak katılımcılar, UİO örgüt yapılarında kurumsallık olmamasından, görev dağılımları ve görev tanımları ile ilgili sorunlardan, uzman kadrolar yerine yabancı dil bildiği için öğretim elemanlarının UİO'larda çalıştırılmasından, kadro unvanlarındaki, sayılarındaki ve organizasyon şemalarındaki farklılıklardan, yönetici istikrarsızlığı bahsetmişlerdir. Örgütün uluslararasılaşmaya bakışı kapsamında ise ilk engel olarak üniversite üst yöneticilerinin, öğretim elemanlarının, idari personellerin ve öğrencilerin uluslararasılaşma sürecine ilişkin bakış açılarından söz eden katılımcılar, ikinci engel olarak üniversitelerin uluslararasılaşma sürecine sayısal açıdan daha çok öğrenci getirmek ya da daha kaliteli öğrenci getirmek üzere iki farklı şekilde bakmaları nedeniyle yaşanan sorunları vurgulamışlardır. Bahsedilen kurumsal engellere, alanyazında yer alan çalışmalarda da değinildiği görülmüştür (Green, 2007; KAM, 2015; Knight, 2003; Selvitopu, 2016; Şeremet, 2015).

Knight (2003) benzer engelleri uluslararasılaşma faaliyetlerinin uygulanması ile ilgili engeller olarak ifade ederken Selvitopu (2016) “nitelikli insan kaynağı” başlığı altında incelemiştir. Bu bağlamda Knight (2003), süreci yürütmek için politika ve stratejilerin olmaması, finansal desteğin olmaması, yönetimin tembelliği, idari zorluklar, imkansızlıklar, süreci yönetecek nitelikte kalifiye personelin yetersizliği, sürece hakim olunması için gerekli bilgiye sahip olunmaması gibi hususlardan bahsetmiştir. Selvitopu (2016) ise sayısal anlamda çok öğrenci getirdikçe süreci yürütebilecek nitelikli personel ihtiyacının ve özellikle devlet üniversitelerinde iş yükünün arttığını belirtmiştir. Ayrıca başarılı bir uluslararasılaşma süreci için “çok boyutlu bir harekete ihtiyaç” olduğunu, bu nedenle tüm paydaşların desteklemediği ve yetkin olmadığı bir süreçten fayda sağlanamayacağını belirtmiştir.

Mevcut araştırmanın katılımcılarının örgütün uluslararasılaşmaya bakışı kapsamında bahsettiği sayısal açıdan daha çok öğrenci getirmek ya da daha kaliteli öğrenci getirmek konusunda Şeremet (2015) gelişmiş ülkelerdeki üniversiteler en iyi uluslararası öğrencileri kabul etme politikası izliyorken Türkiye üniversitelerinin “ne

olursa olsun, yeter ki gelsin” mantığıyla öğrenci kabul etmesinin uzun vadede Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşmasına fayda sağlamayacağını ifade etmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın katılımcıları arasında *kalite* vurgusu yapanların çalıştıkları üniversitelerin Times Higher Education sıralamasında oldukları düşünüldüğünde Türkiye’de üniversitelerin kaliteli öğrenci getirmek yerine çok öğrenci getirmeye odaklanmasının verilen eğitimin kalitesini de etkileyeceği söylenebilir.

Katılımcılar tarafından bahsedilen bir diğer engel ise sosyo-kültürel engellerdir. Üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde karşılaştıkları sosyo-kültürel engeller katılımcılar tarafından uluslararasılaşma sürecindeki paydaşların birbirlerine karşı sergiledikleri tutum, kültürel farklılıklar ve evde uluslararasılaşma olarak ifade edilmiştir. Diğer bir sosyo-kültürel engel olan kültürel farklılıklar kapsamında ortak yaşam alanlarında kültür farklarından dolayı karşılaşılan engellerden bahseden katılımcılar, evde uluslararasılaşma ile Türkiye’deki halkın uluslararasılaşmaya bakışından kaynaklanan sorunlardan bahsetmişlerdir. Bahsedilen sosyo-kültürel engellere alanyazında yapılan diğer çalışmalarda da yer verildiği, bu durumun uluslararasılaşma sürecinde göz önüne alınması gereken sorunlar olduğu görülmektedir (Çağlar, 1999; Kıroğlu vd., 2010; Kondakçı, Van den Broeck ve Yıldırım, 2008; Musaoğlu, 2016). Kıroğlu vd. (2010) çalışmalarında uluslararası öğrencilerin yaşadığı sosyo-kültürel sorunları “insan ilişkileri, barınma, ekonomik sorunlar, ev özlemi, giyim, yemek ve gelenek-görenekler” olarak sınıflandırırken Musaoğlu (2016), benzer sorunları sosyo-kültürel zorluklar ve barınma ve beslenme zorlukları olmak üzere iki ayrı başlık altında incelemiştir. Çağlar (1999) da Türki Cumhuriyetler ve akraba topluluklarından eğitim almak için Türkiye’ye gelen öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları sorunlara ilişkin yaptığı sınıflandırmada sosyo-kültürel sorunlardan ayrı bir başlık altında bahsetmiştir. Bu çalışmalardan farklı olarak Kondakçı vd. (2008), Musaoğlu (2016) ve Jon (2013) çalışmalarında konuyu hem uluslararası hem yerel öğrencilerin bakış açısıyla inceleyerek alanyazına bu anlamda katkı sağlamışlardır. Uluslararası öğrencilerin gittikleri ülkelerde yaşadıkları benzer zorluklara uluslararası alanyazında da birçok araştırmacı tarafından yer verildiği görülmektedir (Huntley, 1993; Reilly, Hickey ve Ryan, 2015; Zhai, 2002).

Mevcut araştırmanın katılımcıları, idari personelin, öğretim elemanlarının ve Türk öğrencilerin uluslararası öğrencilere, uluslararası öğrencilerin kendi ülkesi dışındaki bir ülkeden gelen uluslararası öğrencilere ve yurt dışındaki öğretim elemanlarının ve öğrencilerin Türk öğrencilere karşı sergiledikleri olumsuz tutumu karşılaşılan sosyo-kültürel engellerin ilki olarak vurgulamışlardır. Çağlar (1999) da Türkiye Cumhuriyetleri ve akraba topluluklarından eğitim almak için Türkiye'ye gelen öğrencilerin Türkiye'de yaşadıkları sorunlara ilişkin yaptığı çalışmasında, bir öğrencinin yurtdışında çalışan personelin kendilerine karşı sergiledikleri olumsuz tutumu “*Yurt müdürü yabancılardan bıktım diyor. Yabancı kelimesini çok kullanınca, orada kardeşiz kelimesinin anlamı kalmaz*” şeklindeki sözleriyle ifade ettiğini belirtmiştir. Huxur vd. (1996) ve Sodowsky ve Plake (1992) ise uluslararası öğrencilerin gittikleri ülkelerdeki insanların kendi ülkelerine ilişkin sahip olduğu önyargılardan dolayı sorunlar yaşamalarını uluslararasılaşma sürecindeki en büyük problemlerden biri olarak ifade etmişlerdir. Benzer sosyo-kültürel sorunlar nedeniyle uluslararası öğrencilerin öncelikli olarak kendi ülkelerinden gelen öğrencilerle arkadaşlık kurdukları ve aynı evde yaşamayı tercih ettikleri (Çağlar, 1999; Huntley, 1993; KAM, 2015), hatta kültürel uyum ile ilgili yaşadıkları sorunlardan dolayı mezun olamadan ülkelerine döndükleri (British Council, 2015) alanyazındaki çalışmalarda yer almaktadır. Alanyazındaki bu çalışmaların mevcut araştırmanın katılımcılarının ifade ettiği sosyo-kültürel engellerle benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda, bahsedilen sosyo-kültürel engellerin, Knight (1999) ve Knight ve de Wit (1995) tarafından uluslararasılaşmanın sosyo-kültürel gerekçeleri arasında sayılan kültürlerarası anlayış, dünya vatandaşlığı, sosyal ve toplumsal gelişim için gereken ortamın oluşması açısından engel teşkil ettiği söylenebilir.

Araştırma kapsamında bulunan son engel demografik engellerdir. Katılımcılar, üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde karşılaştıkları demografik engel olarak öğrenci profilini vurgulamışlardır. Mevcut koşullarda üniversitelere gelen öğrencilerin genellikle Türkiye ile kültürel, tarihi ve dini bağları olan ülkelere ve zorunlu göç nedeniyle Türkiye'ye gelenlerden oluştuğunu, batı ülkelerinden Türkiye'ye çok fazla öğrenci gelmediğini, gelenlerin de genellikle yurtdışında yaşayan Türk ailelerin çocukları olduğunu belirten katılımcılar bu durumun uluslararasılaşma sürecinin tam olarak etkin biçimde gerçekleştirilmesi önünde bir engel oluşturduğunu

vurgulanmışlardır. Bu araştırmanın katılımcıları gibi Çetinsaya (2014) da yayımlandığı raporda, Türkiye’deki uluslararası öğrenci profilinin daha çok “kültürel ortaklık algısı” nedeniyle özellikle ortak kültüre ve dile sahip öğrencilerden oluştuğunu belirtmiştir. Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde bu gruptaki uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercih etme sebepleri arasında coğrafi yakınlık, kültürel ve dini benzerlik, tarihi bağlar, anadilde eğitim görme avantajı, Türkiye’nin coğrafi konumu nedeniyle Avrupa ülkelerine köprü vazifesi görmesi ve ülkelerindeki olumlu Türkiye algısı gibi benzer sebeplerin yer aldığı görülmektedir (KAM, 2015; Kondakçı, Çalışkan, Şahin, Yılık ve Demir, 2016; Özer, 2012; Türkiye 2016 Göç Raporu). Bunlara ek olarak, Türkiye’nin Müslüman ve laik bir ülkesi olması ve komşusu olan ülkelerde siyasi, sosyal ve ekonomik sıkıntılar yaşanıyor olması da Türkiye’yi yine aynı öğrenci profili için cazibe merkezi haline getirmektedir (Türkiye 2016 Göç Raporu, 2017; Şeremet, 2015). 2003-2012 yılları arasında Türkiye’de en çok öğrencisi bulunan ülkelerin sırasıyla Azerbaycan, Türkmenistan, KKTC, Almanya, Yunanistan, İran, Afganistan ve Bulgaristan (Çetinsaya, 2014) olduğu göz önünde bulundurulduğunda öğrenci profilinin mevcut araştırmanın katılımcılarının söylemleri ve alanyazındaki çalışmalarla örtüştüğü görülmektedir. Azerbaycan, Türkmenistan, KKTC’den gelenlerin Türkiye ile ortak dil konuşan ülkeler olduğu; Almanya, Yunanistan, Bulgaristan’dan gelenlerin genellikle Türk kökenli olduğu ve İran, Afganistan gibi ülkelere gelenlerin kültürel yakınlık hissi ile Türkiye’yi tercih ettikleri söylenebilir. Fakat bu pazarlardan gelen öğrenci sayısının artık doyma noktasına ulaştığı düşünülmektedir (British Council, 2015). Ayrıca DEİK (2013) verilerine göre bir uluslararası öğrencinin eğitim gördüğü ülkeye yaklaşık 40 bin dolar bıraktığı belirtilmektedir fakat Türkiye’nin halihazırdaki öğrenci profili ve var olan uluslararası öğrencilerin 1/3’ünün Türkiye Bursları kapsamında okuduğu göz önünde bulundurulduğunda Türkiye’nin kültürel yakınlığa sahip olduğu bölgelerden öğrenci temin etme politikasıyla uluslararasılaşmadan ekonomik fayda sağlamasının çok gerçekçi olmadığı düşünülmektedir (Yakupoğlu, 2014).

Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşması için önerilerin sunulduğu Çetinsaya (2014) ve KAM (2015) raporlarında da yalnızca yakın coğrafyalar ve ortak kültüre sahip bölgelerden öğrenci temin etmenin yeterli olmadığı, Asya, Latin Amerika ve Afrika ülkelerine, üniversitelerine hatta liselerine yönelik

uluslararasılaşma stratejileri geliştirilmesi gerektiği önerilmiştir. Aksi takdirde, mevcut araştırmanın katılımcılarının da belirttiği üzere Türki Cumhuriyetler ve eski Osmanlı Devleti toprağı olan ülkelerden kültürel ortaklık algısı vesilesiyle eğitim için Türkiye'ye gelenlerin çoğunluğu oluşturduğu bir profil ile uluslararasılaşma ile ulaşılmak istenen uluslararası öğrenci çeşitliliğinin sağlanamayacağına dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın ikinci teması ise “stratejiler”dir ve bu tema kapsamında beş kategori elde edilmiştir. Bu stratejiler akademik, ekonomik, bürokratik, kurumsal ve sosyo-kültürel stratejilerdir. Katılımcılar tarafından bahsedilen akademik stratejiler öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliği, İngilizcenin rolü ile uluslararası sınavlardan ve uluslararası sıralamalardan yararlanılmasıdır. Öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliği ile ilgili olarak başvurdukları çeşitli değişim programlarını, online sistemleri, AKTS ve denklik çalışmalarını anlatan katılımcılar, İngilizcenin rolü ile ilgili olarak ise müfredatın uluslararasılaşması gerektiğinden, eğitim dili İngilizce olan program sayısını arttırmanın öneminden ve eğitim dili Türkçe olan programlara öğrenci almadan önce uluslararası öğrencilerin Türkçeyi iyi öğrenmesini sağlamak gerektiğinden bahsetmişlerdir. Katılımcılar uluslararası sınavlardan ve uluslararası sıralamalardan yararlanılması ile ilgili olarak kaliteli bir eğitim vermek için uluslararası geçerliliği olan sınavlara göre öğrenci kabul etmenin ve dünyanın en iyi üniversitelerini belirleyen sıralamalarda olan üniversitelerle akademik ortaklıklar kurmanın önemine vurgu yapmışlardır.

Mevcut araştırmanın katılımcıları kısa ve uzun dönemli değişim programları, online sistemler ve Times Higher Education sistemi üzerinden çeşitli şekillerde uluslararası öğretim elemanı hareketliliğini arttırmaya çalıştıklarından bahsetmişlerdir. Bu çabalarla Türkiye üniversitelerinde 2012 yılında 1.700 olan uluslararası öğretim elemanı sayısı, 2018'de 3200 kişiye ulaşmıştır fakat bu artışa rağmen uluslararası öğretim elemanlarının toplam öğretim elemanları içindeki oranı hala %1.9 civarındadır. Dünya geneline bakıldığında bu düşük sayı ve oranların, Türkiye'de yükseköğretimin uluslararasılaşmasına yönelik hedeflerin çok altında olduğu görülmektedir (Çetinsaya 2014; Yükseköğretim Kurumu, 2018a). Dünyanın en iyi üniversiteleri arasına girebilmek için gerekli olan kriterlerden birinin üniversitede

görev yapan uluslararası öğretim elemanı oranı olduğu dikkate alınarak bu alanda gerekli girişimlerde bulunulmasının uluslararasılaşma başarısını olumlu yönde etkileyeceğini söylemek mümkündür. Bu noktada British Council (2015) raporunda uluslararası doktora öğrencileri temin etmenin ve mezun olduklarında Türkiye üniversitelerinde çalışmalarını için gerekli imkanları sağlamanın faydalı olacağı önerilmiştir.

Katılımcılar, öğrenci hareketliliğini arttırmak için akademik olarak geliştirdikleri stratejiler ile ilgili olarak yaptıkları en temel girişimlerin ders içeriklerinin denklikleri, akreditasyon sistemleri ve diploma tanınırlıkları olduğundan bahsetmişlerdir. Alanyazında yer alan çalışmalarda da benzer şekilde akademik stratejilerden bahsedilmiştir. Selvitopu (2016) akademik stratejiler arasında dil, müfredat, uluslararası ortaklıklar ve değişim konularından bahsetmiş, fakat üniversitelerin tanınırlığı için AKTS ve denklik konularından bahsetmemiştir. AKTS ve denklik çalışmaları açısından Çetinsaya (2014), 2013 yılında Avrupa Yükseköğretim Alanında AKTS etiketi alan üniversitelerin %60'nın, diploma etiketi alanların %32'sinin Türk üniversiteleri olduğunu göz önünde bulundurulduğunda Türkiye üniversitelerinin tanınırlık konusundaki girişimlerinin meyvelerini aldığını ifade etmiştir. Fakat KAM (2015) raporunda, akreditasyon ve denklik süreçlerinin genel olarak Avrupa ülkeleri ile sorunsuz yürütüldüğü ama hareketliliğin daha az olduğu Uzakdoğu ülkelerindeki üniversitelerle henüz bir standarda bağlanamadığı belirtilmiştir.

Katılımcılar tarafından bahsedilen akademik stratejilerin ikincisi İngilizcenin rolüdür. İngilizcenin eğitim dili olarak kullanılmasının öneminden bahseden KAM (2015) raporunda, dünyadaki uluslararası öğrencilerin %42'sinin eğitim dili İngilizce olan ülkelerde eğitim aldığı belirtilmiştir. Vogel (2001) ve Selvitopu (2016) da çalışmalarında, yabancı dilde eğitim yapmanın uluslararasılaşma sürecinde çok büyük faydaları olduğunu aksi halde çoğunluğu başka bir dil konuşan uluslararası öğrencilerden oluşan üniversitelerin uluslararası ilişkiler kurma konusunda zorluk yaşayacaklarını vurgulamışlardır. Alanyazındaki çalışmalarda ayrıca yabancı dilde eğitim vermenin hem müfredata hem de kampüste uluslararası bir ortam yaratmaya olumlu etkisi olacağından ve bu durumun sadece uluslararası öğrenci temininde değil

uluslararası öğretim elemanı temininde de teşvik edici olacağından bahsedilmiştir (Kimmel ve Volet, 2012; Zhang ve Mi, 2010). de Wit (2011) ve Özerdem ve Demirkıran (2011) da çalışmalarında, uluslararasılaşma sürecinin uluslararası öğrenciyi kampüse getirmekten ibaret olmadığından ve derslerin İngilizce olması gerektiğinden bahsetmişlerdir. Ortak kültüre ve dile sahip olunan bölgeler dışında Orta Doğu, Afrika gibi pazarlardan gelecek öğrenciler için Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının cazip hale gelmesi için eğitim dili İngilizce olan ders sayılarının artması önem arz etmektedir (British Council, 2015). Bu çalışmalar ile mevcut çalışmanın eğitim dili İngilizce olan üniversitelerinin UİO'larında çalışan katılımcılarının söylemleri benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmaların aksine mevcut çalışmanın çalışma grubunda eğitim dili Türkçe olan üniversitenin katılımcılarıyla aynı görüşte olan Çetiner (2011), uluslararasılaşmanın sadece İngilizce eğitim veren programlara sahip olmakla sınırlandırılmaması gerektiğini, Türkçe eğitim programları ile de uluslararası öğrenci sayısının arttırılabileceğini belirtmiştir. Bu duruma örnek olarak da dünyanın farklı yerlerinde eğitim veren Türk okullarını ve öğrencilerini göstermiştir. Türkçe Olimpiyatları, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve Yunus Emre Enstitüsü tarafından verilen Türkçe kursları sayesinde dünyada binlerce insanın Türkçe öğrendiğini belirten Çetiner (2011), Türkiye şartlarında Türkçe eğitim dili ile uluslararasılaşmanın daha uygun olduğuna da vurgu yapmıştır.

Akademik stratejiler kapsamında katılımcıların başarılı bir uluslararasılaşma süreci için önemli olduğunu belirttiği müfredatın uluslararasılaşması ile ilgili olarak Leask (2013) de ancak uluslararası bir müfredatla eğitilmiş mezunların küresel dünyada çalışmak için kendilerine yer bulabileceklerine vurgu yapmıştır. De wit (2002) ve Özerdem ve Demirkıran (2011) da çalışmalarında, üniversitelerin eğitim ve araştırma faaliyetlerine uluslararası boyut kazandırma sürecinde yabancı dil çalışmalarının ve müfredatta yapılacak yeniliklerin öneminden bahsetmişlerdir. Diğer taraftan Selvitopu (2016) çalışmasında, uluslararası müfredat geliştirmenin sıradanlaşma, milli kültür kaybı gibi bazı zorluklar da içerdiğini belirtmiştir.

Diğer bir akademik strateji olan uluslararası sınavlardan ve uluslararası sıralamalardan yararlanma stratejisi KAM (2015) raporunda da yer almakta ve uluslararası öğrenci kabulünde her üniversitenin kendisinin hazırladığı sınavların kullanılmasındansa standart sağlamak adına uluslararası geçerliliği olan SAT sınavı gibi sınavların kullanması önerilmektedir. Mevcut çalışmada dünyanın en iyi üniversitelerini listeleyen Times Higher Education sıralamalarına giren üniversitelerle akademik ortaklıklar kurmanın eğitim kalitesi açısından faydalı bir strateji olduğunu belirten katılımların aksine Selvitopu (2016) bu şekilde bir yaklaşımın dezavantajlı bölgeleri daha da dışlayan bir durum olduğunu ifade etmiştir.

Uluslararasılaşma sürecinde kullanılan bir diğer strateji ise ekonomik stratejilerdir. Katılımcılar ekonomik stratejiler arasında yalnızca üst yönetimin desteğinden bahsetmişlerdir. Üst yönetim desteği ile bahsedilen hükümetin desteği ile bakanlıkların sunduğu imkanlar, Ulusal Ajans'ın hibeleri ve üniversite yönetimlerinin uluslararasılaşmaya ayırdıkları bütçelerdir. “*Uluslararasılaşmanın siyasi iradenin desteklediği ekonomik bir girişim*” olduğunu belirten katılımcılardan biri gibi alanyazındaki çalışmalarda da ülkelerin uluslararasılaşmayı ekonomik bir getiri olarak gördüklerinden ve bu nedenle destekleyici girişimlerde bulduklarından bahsedilmiştir (Çetiner, Gündoğan ve Özgüven, 2011; Musaoğlu, 2016; Qiang, 2003). Altbach ve Knight (2007) özellikle gelişmekte olan Çin, Malezya ve Hindistan gibi ülkelerin, Brunch ve Barty (1998) İngiltere'nin, de Wit (2002) Avustralya ve Yeni Zelanda'nın, Knight ve de Wit (1995) ise Almanya'nın gelir elde etmek amacıyla uluslararası öğrencileri ülkelerine çekmek için burs, uzaktan eğitim ya da şube kampüs gibi uluslararasılaşma politikaları geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Türkiye'nin de bu konuda geliştirdiği en büyük politikanın Büyük Öğrenci Projesi ve devamında Türkiye Bursları olduğu söylenebilir. Hem bu burslar kapsamında hem de kendi imkanlarıyla eğitim almak için öğrencileri Türkiye'ye çekmek amacıyla Türkiye'deki üniversitelerin tanıtımının yapılması için bakanlıkların verdikleri destekler de diğer bir önemli girişimdir. Ekonomi Bakanlığı tarafından desteklenen Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticareti kapsamında üniversitelere, uluslararası eğitim fuarlarına katılımları halinde yılda on sefere kadar fuar başına 15.000 ABD doları destek sağlanmaktadır. Fakat bu sistemin üniversiteler tarafından çok bilinmediğini, bilen üniversitelerin de gerekli prosedürleri yerine getirme konusunda bazı sorunlar yaşadığını, bu teşviğin

daha verimli kullanılabilmesi için eğitimler verilmesinin ve mevzuatta düzenlemeler yapılmasının yararlı olacağını belirten KAM (2015) raporunda ayrıca bu fuarlarda sadece üniversitelerin değil ülkelerin de tanıtımının yapıldığı düşünülerek desteklerin ve tanıtımların niteliklerinin artırılması önerilmektedir.

Ekonomik stratejilerden sonra uluslararasılaşma sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin geliştirilen stratejilerden bir diğeri bürokratik stratejilerdir. Katılımcılar bürokratik stratejiler arasında UİO desteğinin ve dil bilen idari personel istihdamının önemini vurgulamışlardır. UİO desteği ile uluslararası öğrenciler gelmeden resmi evrak işlerinin UİO'lar tarafından hazırlanması ifade edilirken dil bilen idari personelin istihdam edilmesi ile idari personele dil kursu, dil tazminatı imkanlarının sunulması ve dil yeterliliği olduğunu sınavlarla kanıtlayan personelin istihdam edilmesi stratejileri ifade edilmiştir. Elde edilen bu bulgular Türkiye'nin uluslararası öğrenciler için bir çekim merkezi haline gelmesi için önerilerin sunulduğu KAM (2015) raporunun bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Bu öğrencilere rehberlik eden birimlerin, kamu dairelerindeki bürokratik işlemler için öğrencilere yardımcı olmasının önerildiği raporda ayrıca bu birimlere dil bilen nitelikli idari personellerin alınması için gerekli düzenlemelerin yapılmasının önemine de vurgu yapılmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası öğrencilerin bürokratik işlemlerini kolaylaştırmak için üniversite yurtlarına, kütüphanelerine ve uluslararası öğrencilerin muhatap olabilecekleri öğrenci işleri gibi olası birimlere dil bilen personel istihdamının önemli olduğu söylenebilir. Bürokratik süreçlerin daha kolay yürütülebilmesi için UİO'ların deneyimli personellerle üniversitelerin tüm paydaşlarına danışmanlık hizmeti vermesinin uluslararasılaşma sürecinde faydalı olacağı alanyazındaki diğer çalışmalarda da ifade edilmiştir (Knight, 1994; Knight ve de Wit, 1995; Selvitopu, 2016). Mevcut çalışmanın katılımcılarından birinin de belirttiği gibi bürokratik süreçleri yürütmek için taşeron firmaların aracı olarak kullanılması UİO'ların iş yükünü azaltmak için bir strateji olabileceği gibi bazı suistimallere de neden olabileceği için bu tarz bir uygulamanın merkezi bir yapının denetiminde yürütülmesi uluslararasılaşma süreci için daha faydalı olabilir.

Üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde karşılaştıkları engellere ilişkin geliştirdikleri bir diğer strateji kurumsal stratejilerdir. Araştırmadaki katılımcılar

kurumsal stratejiler arasında merkezi bir yapının oluşturulmasını, uluslararasılaşma vizyonuna sahip olmayı, uluslararasılaşma hareketliliğini arttırmayı, UİO örgüt yapısının iyileştirilmesini ve iletişim ağlarının geliştirilmesini vurgulamışlardır. Alanyazında Knight ve de Wit (1995) kurumsal stratejileri senato ve üniversite yönetim kurulunun desteği ve adanmışlığı; akademik ve idari personelin desteği; uluslararası ilişkiler ofisi; politika geliştirme; idari ve akademik personel için ödül ve teşvikler; iç ve dış kaynak ve destek; resmi iletişim ağlarının varlığı; yıllık plan bütçe ve değerlendirme süreci olarak sıralarken kuruma uluslararası bir boyut kazandırmak için kurumsal stratejilerin geliştirilmesini vurgulayan Selvitopu (2016) bu stratejileri yönetim, personel, uluslararası ilişkiler ofisi, politika, teşvik, iletişim ve bütçe alt kategorilerinde incelemiştir.

Mevcut araştırmanın katılımcıları, merkezi bir yapının oluşturulmasına uluslararasılaşma çalışmalarına ülke çapında bir standart getirmek için ihtiyaç duyulduğunu ve bu sayede uluslararasılaşma sürecinde karşılaşılan engellerin kurumsal bir acente çatısı altında çözülebileceğini ifade etmişlerdir. Bu amaç doğrultusunda DEİK çatısı altında oluşturulan EEİK'in ve YTB çatısı altında oluşturulan Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı'nın Türkiye'nin önemli girişimleri olduğu söylenebilir fakat başka ülkelerde örnekleri olan British Council ya da Campus France gibi bir yapı kurulmasının (KAM, 2015) ya da birçok ülkede olduğu gibi bir Yükseköğretim Bakanlığı kurulmasının (Yakupoglu, 2014) hem Türkiye'de yükseköğretimin uluslararasılaşması çalışmalarının standartlaşması hem de üniversitelerin uluslararası platformlarda tanıtım ve markalaşma çalışmalarına önderlik etmesi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir (Çetinsaya, 2014).

Çalışma kapsamında belirtilen kurumsal stratejilerin ikincisi uluslararasılaşma vizyonuna sahip olmaktır. Katılımcılar, uluslararasılaşma konusunda başarılı olabilmenin yolunun uluslararasılaşma vizyonuna sahip devlet ve üniversite yöneticilerinden ve uluslararasılaşmayı içselleştiren, "yaşam felsefesi" haline getiren bir örgüt kültüründen geçtiğini vurgulamışlardır. Alanyazındaki çalışmalarda da benzer şekilde devlet tarafından üst politika belgelerinde konunun ele alınmasının faydalı olacağı (KAM, 2015; Knight, 1994); üst yönetim desteği olmadan süreçte başarılı olmanın zor olduğu (Green ve Olson, 2003; Ratliff, 2013); tüm paydaşlarının

katılımının üst yönetimin desteğine bağlı olduğu (Koehn, Deardorff ve Bolognese, 2011); tüm paydaşların desteklediği bir uluslararasılaşma sürecinin daha başarılı olduğu (Selvitopu, 2016) ve akademik personelin desteğinin önemli olduğu (Burriss, 2006) ifade edilmiştir. Mevcut araştırmanın katılımcılarına benzer şekilde Doyle (2013) de kendisi bizzat uluslararasılaşma etkinliklerine dahil olanların sürece yönelik daha olumlu yaklaşımları olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşmanın gelişmesi için devlet politikası olarak geliştirilen burslar, bakanlık teşvikleri ve 2011 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile Avrasya’daki yükseköğretim kurumlarını bir araya getirmek için kurulan Avrasya Üniversiteler Birliği (EURAS) üst yönetimin bu alanda vizyon sahibi olduğuna dair örnekler olarak sayılabilir. Ayrıca araştırma verileri incelendiğinde vakıf üniversitelerinde mütevelli heyetlerinin konuya kendilerini daha çok adadıkları görülmüştür. Vakıf üniversitelerinin uluslararasılaşmadan elde ettikleri ekonomik faydanın devlet üniversitelerinden daha fazla olmasının bu durumun altında yatan neden olduğu söylenebilir (KAM, 2015; Maringe ve Gibbs, 2009).

Uluslararasılaşma hareketliliğini arttırmak katılımcılar tarafından bir diğer kurumsal strateji olarak ifade edilmiştir. Katılımcılar, uluslararasılaşma hareketliliğini arttırma kapsamında YÖS’ün kaldırılmasından, tanıtım stratejilerinden, belirledikleri hedef bölgelere göre çalışmalar yapmaktan, gelen öğrenci ve personele sundukları imkanlardan ve Türkiye’nin yaşaması kolay bir ülke olmasından bahsetmişlerdir. Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde uluslararasılaşma hareketliliğini arttırmak için uluslararası öğrenci kabulünde merkezi olarak yapılan YÖS’ün kaldırılmasının üniversitelere kendi uluslararasılaşma vizyonlarını oluşturmaları için fırsat verdiği, seçim kriterlerinde esneklik getirdiği ve uluslararası öğrenci sayılarının artmasını sağladığı ifade edilmektedir (Çetinsaya, 2014; Musaoğlu, 2016; Yakupoğlu, 2014). Diğer taraftan bazı araştırmacılar, bu merkezi sınavın kalkmasının uluslararası öğrencilerin başvuru süreçlerini karmaşık hale getirdiğini ve sınavların zorluk dereceleri ve değerlendirme kriterlerindeki farklılıkların uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki eğitim süreçlerini olumsuz etkilediğinden bahsetmişlerdir (KAM, 2015; Özer, 2012; Özoğlu vd., 2012).

Kurumsal stratejiler kapsamında bahsedilen uluslararasılaşma hareketliliğini artırmak için geliştirilen tanıtım stratejileri arasında katılımcılar, fuarlara katılmanın, potansiyel öğrenciler ve aileleri ile yüz yüze görüşmeler yapmanın, üniversiteyi uluslararası platformlarda temsil eden personeli tanıtım konusunda eğitmenin, eğitim acentesi ağlarını kullanmanın, online tanıtım ve sosyal medyadan yararlanmanın ve yabancı personel istihdam etmenin sağlayacağı yararları vurgulamışlardır. Alanyazındaki çalışmalarda da dünya genelinde uluslararasılaşma alanında en etkili tanıtımın internet ve sosyal medya üzerinden yapıldığı belirtilmekte ve bu nedenle YÖK tarafından kurulan “Study in Turkey” internet sitesinin desteklenmesi önerilmektedir (Çetinsaya, 2014; KAM, 2015). Ayrıca eğitim fuarlarına üst düzey temsilcilerden oluşan heyetlerle katılıp birebir ziyaretler yapılması (KAM, 2015); hedef ülkelerdeki eğitim acenteleriyle temsiliyet ve tanınırlık için iş birlikleri yapılması (Selvitopu, 2016) ve acentelik verme ve şube kampüsler açma yoluyla eğitim hizmetinin diğer ülkelere sunulması (Knight, 2008) gibi stratejilerin de uluslararası hareketliliği arttıracakları düşünülmektedir. Fakat mevcut araştırmanın bulguları incelendiğinde, bu stratejileri uygulayabilen üniversitelerin genellikle vakıf üniversiteleri olduğu, devlet üniversitelerinin acentelere komisyon verebilecek bir bütçelerinin ve profesyonel şekilde tanıtım faaliyetlerini yürütecek nitelikli personellerinin olmaması nedeniyle zorluklar yaşadıkları görülmektedir.

Katılımcıların, uluslararasılaşma hareketliliğini artırma kapsamında gelen öğrenci ve personele sunulan imkanlar arasında saydıkları kampüs içi yurtlara yerleştirme stratejisinden Reilly vd. (2015) uluslararası öğrencilere sağlanan sosyal bir destek olarak bahsetmiştir. Kiroğlu vd. (2010) de valilik ve belediyelerin verdiği indirimli ulaşım ve yemek kartlarını öğrencilere sunulan imkanlar arasında saymışlardır. Ayrıca alanyazındaki çalışmalarda, uluslararası öğrenciler için eğitim alacakları ülkenin sunduğu burs imkanlarının da önemli olduğunu belirtilmektedir (Çetinsaya, 2014; KAM, 2015). Bu nedenle Türkiye'nin uluslararası öğrenci hareketliliğini arttırmak için yaptığı girişimlerden en önemlilerinin Büyük Öğrenci Projesi ve devamındaki Türkiye Bursları olduğu söylenebilir. Öğretim elemanı hareketliliğini arttırmak için ise alanyazındaki çalışmalarda akademik izin (sabbatical) ve teşvikler verilmesi (KAM, 2015; Knight ve de Wit, 1995), lojman ve sosyal tesis imkanlarının geliştirilmesi (Selvitopu, 2016) önerilmektedir.

Uluslararasılaşma hareketliliğini arttırmak için katılımcıların Türkiye'nin yaşaması kolay bir ülke olduğunu strateji olarak kullanıyor olması ile ilgili olarak Mercer (2018) Cost of Living (Hayat Pahalılığı) anketinde Türkiye'nin beş büyükşehirinin dünyanın en pahalı şehirleri sıralamasında çok altlarda yer almasıyla ekonomik açıdan tutarlı olduğu söylenebilir. Sosyo-kültürel açıdan Türkiye'nin yaşaması kolay bir ülke olmasını ise ortak kültürel, dini ve tarihi bağları olan Balkan ülkelerinden, Orta Doğudan ve Kafkasya'dan öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme oranlarıyla açıklamanın mümkün olduğu söylenebilir (Çetinsaya, 2014).

Bir diğer kurumsal strateji olan UİÖ örgüt yapısının iyileştirmesi için katılımcılar, özellikle devlet üniversitelerinde yaşanan sorunları çözmek adına UİÖ'larda yabancı dil bilen öğretim elemanlarının değil yabancı dil bilen sosyal bilimler mezunlarının uzman kadrolarında çalışması gerektiğini, yöneticilerin idari personel olması ve rektör değişimleri ile değişmemesi gerektiğini ve görev dağılımlarında uzmanlaşmak gerektiğini belirtmişlerdir. Knight (2003a) da benzer şekilde UİÖ'daki örgüt yapısının öneminden bahsetmiştir. Dewey ve Duff (2009) ve Mergner (2011) ofis çalışanlarının sayılarının ve niteliklerinin uluslararasılaşma sürecini yönetirken önemli olduğunu belirtmişlerdir. UİÖ'lara resmi ve hukuki bir statü kazandırılmasının, her üniversitenin bir UİÖ kurmasının veya var olanların kurumsallaşması için gereken düzenlemelerin yapılmasının uluslararasılaşma sürecinde olumlu sonuçlar getireceği (Çetinsaya, 2014; KAM, 2015; Knight ve de Wit, 1995) alanyazındaki çalışmalarda da ifade edilmektedir. Ayrıca bu ofislerin niteliklerinin ve standartlarının üst merkezi yapılar tarafından kılavuz ve dokümanlarla belirlenip kapasitelerinin artırılması için eğitimler düzenlemesi de önerilmektedir (KAM, 2015).

Son kurumsal strateji olan iletişim ağlarının geliştirilmesi ile ülke içinde ve ülke dışında iletişim ağlarının geliştirilmesi gerektiğini belirten katılımcılar, bu sayede yeni iş birliklerinin artabileceğini ve herhangi bir sorun yaşandığında fikir alışverişi yapıp olaylara hızlı müdahale edilebileceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Knight ve de Wit (1995) ve Selvitopu (2016) da çalışmalarında sağlıklı iletişim ağları geliştirmenin uluslararasılaşma sürecinde göz ardı edilmemesi gereken bir strateji olduğunu vurgulamıştır. Hem sürecin daha fazla kesime yayılmasını sağlayacağı hem de iş

birliklerini teşvik edeceği için uluslararasılaşma faaliyetlerinin iç ve dış paydaşlarla resmi ve gayri-resmi ağlar üzerinden paylaşılmasının önemli bir strateji olduğunu söylemek mümkündür.

Uluslararasılaşma sürecinde karşılaşılan engellere ilişkin geliştirilen son strateji ise katılımcılar tarafından sosyo-kültürel stratejiler olarak ifade edilmiştir. Sosyo-kültürel stratejiler olarak oryantasyondan, destek hizmetlerden ve evde uluslararasılaşmadan söz edilmiştir. Katılımcılar, oryantasyon eğitimleri ile uluslararası öğrencilere Türk örf ve adetlerini anlatarak Türkiye'ye uyum süreçlerinde yaşayabilecekleri sorunları en aza indirmeyi amaçladıklarını söylerken benzer şekilde yurtdışına giden Türk öğrencilere de yaşayabilecekleri sorunlar hakkında oryantasyon eğitimleri yaptıklarını belirtmişlerdir. Destek hizmetler kapsamında devletin, üniversitelerin ve UİO'ların uluslararası öğrencilere sunduğu rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin, gönüllü ev sahibi öğrenci uygulamasının, Türkçe dil kurslarının ve kariyer planlamalarına yardımcı olan uygulamaların uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için önemli olduğunu vurgulayan katılımcılar, sosyo-kültürel stratejilerin sonucusu olan evde uluslararasılaşma stratejileri ile üniversite çalışanlarına, öğrencilerine ve topluma uluslararasılaşma ile ilgili farkındalık eğitimleri vermekten, çok kültürlü yaşama hazır olmak için gerekli düzenlemeleri yapmaktan ve yabancılara karşı hoşgörölü, misafirperver ve gönüllü olmaktan bahsetmişler ve ancak bu sayede başarılı bir uluslararasılaşma süreci yürütülebileceğini ifade etmişlerdir.

Benzer stratejilerin alanyazında çeşitli araştırmacılar tarafından da incelendiği görülmektedir. Knight ve de Wit (1995) program stratejileri altında müfredat dışı (sosyal) etkinlikler ve kurumsal hizmet kapsamında uluslararası öğrenci danışmanı, oryantasyon programı, uluslararası öğrenci kulüpleri, uluslararası öğrenci ve öğretim elemanları için misafirhaneler, kütüphaneler, lokantalar, sağlık ve spor imkanlarının sağlanması, uluslararası misafirler için düzenlenen organizasyonlar ve sosyal etkinlikler gibi faaliyetlerden bahsetmişlerdir. Selvitopu (2016) da üniversitelerde düzenlenen oryantasyon faaliyetlerine not verilmesinin ve uluslararası öğrenci günü gibi etkinliklerin yerinde stratejiler olduğunu ifade etmiştir. Yusoff (2012) çalışmasında bu gibi sosyal destek veren faaliyetlerin uluslararası öğrencilerin uyum

sürecini kolaylaştırdığından bahsederken Campbell (2011) mevcut çalışmanın katılımcılarının kullandığı “Buddy” (gönüllü ev sahibi öğrenci) desteğinin yeni bir ortama alışmaya çalışan uluslararası öğrencilere büyük bir avantaj sağladığından bahsetmiştir. Öğrenci kulüplerinin süreçteki önemine vurgu yapan Coles ve Swami (2012) çalışmalarında ayrıca bu kulüpleri destekleyen üniversitelerdeki uluslararası öğrencilerin eğitim almak için geldikleri ülkeye daha kolay uyum sağladıklarını belirtmişlerdir. Glass (2012) ve Jon (2013) ise kampüs içinde yapılan bu gibi sosyo-kültürel etkinliklere uluslararası bir boyut kazandırmanın yerli ve uluslararası öğrenciler arasındaki etkileşimi de olumlu etkilediğini saptamışlardır. Zhou, Jindal-Snape, Topping ve Todman (2008) de bu olumlu etkileşim sayesinde uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkede daha az uyum sorunu ve akademik problem yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Brown ve Holloway (2008) ise uyum sürecindeki zorlukların akademik danışmanlık desteğiyle de büyük oranda azaldığından bahsetmişlerdir.

Mevcut araştırmanın katılımcılarının uluslararası öğrencilerin Türkiye’ye uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla Türkçe öğrenmeleri için geliştirdikleri dil kursları stratejisini Selvitopu (2016) akademik stratejiler kapsamında yabancı dil başlığı altında incelemiştir. Türkiye’ye gelen öğrencilerin uyum sürecini kolaylaştırmak ve eğitimleri bittikten sonra Türkiye’de kalmalarını sağlamak amacıyla Türkçe öğrenmelerinin uluslararasılaşma için önemli olduğuna vurgu yapan KAM (2015) raporunda da bu amaç doğrultusunda bazı üniversitelerin zorunlu ya da seçmeli olarak Türkçe ders koyarak uluslararası öğrencilerini teşvik etmeye çalıştıklarından bahsedilmiştir. Bu bağlamda, eğitim alınan ülkenin kültürünün ve dilinin biraz da olsa öğrenilmesinin uluslararasılaşmanın amaçlarına uygun olacağını söylemek mümkündür (Selvitopu, 2016). Diğer yandan, bu çalışmaların aksine Selvitopu (2016) oryantasyon, danışmanlık ve kampüs içi sosyal etkinliklerin yerli ve uluslararası öğrencinin kaynaşması ve kültürlerarası bilincin gelişmesi gibi faydaları olmasının yanı sıra özellikle yerli öğrenciler için milli kimlik kaybı ve kültürel yozlaşma gibi zararlarının da olabileceğinden de bahsetmiştir.

Mevcut araştırmanın katılımcıları sosyo-kültürel stratejilerin son alt-kategori olan evde uluslararasılaşmanın başarılı bir uluslararasılaşma süreci için önemli olduğunu vurgulamışlardır. Bu bağlamda, çok kültürlü yaşama hazırlık için gerekli olan

düzenlemeler kapsamında mevcut araştırmanın katılımcılarının kullandığı çift dilde duyurular, tabelalar gibi stratejilerden benzer şekilde Selvitopu (2016) da çalışmasında bahsetmiştir. KAM (2015) raporunda uluslararasılaşmanın tüm toplumu ilgilendiren bir konu olduğu belirtilmiş ve bu nedenle sadece üniversitelerin paydaşlarına değil toplumun her kesimine bu konuda farkındalık oluşturmak adına bilgilendirme yapılması ve farkındalık eğitimleri verilmesi önerilmiştir. Uluslararasılaşmanın hem hükümetlerarası diplomatik ve ekonomik iş birliğine (Knight ve de Wit, 1995) hem kültürlerarası bilincin artmasına hem de üniversitelerin eğitim kalitesini arttırarak (Knight, 2004) akademik hayata sağlayacağı katkılar göz önünde bulundurulduğunda tüm toplumları ilgilendiren bir kavram olduğu söylenebilir. Bu nedenle bu alanda tüm paydaşların bilinçlendirilmesi adına yapılacak faaliyetlerin uluslararasılaşma sürecinin başarılı şekilde yürütülmesi için faydalı olacağı düşünülmektedir. Aksi takdirde süreci kötüye kullananların ve bilinçsiz bir yönlendirmenin uluslararasılaşma hareketliliğine dahil olan ülkelerin kültürlerine, ekonomilerine ve eğitim kalitelerine fayda sağlamak yerine zarar vereceğini söylemek mümkündür.

Türkiye’de üniversitelerin uluslararasılaşma sürecini nasıl yürüttüklerini, bu süreçte karşılaştıkları engeller ile üniversite ve devlet politikası olarak geliştirilen stratejileri incelemeyi amaçlayan bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda ilerideki araştırmalara yol göstermesi ve uygulayıcılara mevcut durumda yaşanan sorunların çözümüne ilişkin fikir vermesi amacıyla aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda araştırmacılara aşağıdakiler önerilmektedir:

1. Yapılan araştırma UİO çalışanlarıyla gerçekleştirilmiştir. Benzer bir çalışmanın bu sürecin önemli bir ayağını oluşturan öğretim elemanlarıyla yapılması önerilmektedir. Böylece öğretim elemanlarının konuya ilişkin bakış açıları öğrenilebilecek, konuya ilişkin daha kapsamlı bir bakış açısına sahip olunabilecektir.
2. Araştırma kapsamında nitel veriler toplanmış, konuya ilişkin derinlemesine bilgi elde edinilmeye çalışılmıştır. Türkiye genelindeki üniversitelerde,

ÜİO'lardaki genel durumun nasıl olduğunu anlayabilmek için araştırmacıların nicel bir çalışma yapması önerilmektedir. Böylece genellenebilir sonuçlara ulaşılabilecek, genel durumun nasıl olduğu hakkında fikir sahibi olunabilecektir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda uygulayıcılara ise aşağıdakiler önerilmektedir:

1. Araştırmaya katılan katılımcılar uluslararasılaşma sürecindeki en temel sorunlardan biri olarak merkezi bir yapının olmayışından söz etmişlerdir. Uluslararasılaşma sürecinde devletin belirlediği bir standardın olmayışı ve yasal boşluklar olması nedeniyle tüm üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde eşit düzeyde etkili olamaması nedeniyle merkezi bir yapının var olmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu bilgiler ışığında YÖK bünyesinde uluslararasılaşmaya ilişkin bir birimin oluşturulması ve ilgili yönetmeliğin yeniden gözden geçirilmesi önerilmektedir. Buna ilişkin YÖK kapsamında olmasa da bazı girişimler yapılmış, ancak başarılı olunamamıştır. Merkezi bir birimden tüm üniversitelere gerek maddi gerekse manevi desteği sağlayacak bir birimin Türkiye'nin uluslararasılaşma sürecindeki etkinliğini arttıracakı düşünülmektedir.
2. Katılımcılar tarafından bahsedilen ve uluslararasılaşma sürecini önemli anlamda etkileyen bir diğer etken ise yabancı dil bilgisidir. Gerek üniversitelerin öğrenci işleri birimlerinde gerekse göç idaresi gibi çeşitli devlet dairelerinde çalışan idari personellerin yabancı dil bilgisinin yetersizliği nedeniyle yaşanan sıkıntıların önüne geçilebilmesi için tüm kamu ve üniversite personellerinin belli düzeyde yabancı dil yeterliliğine sahip olması şartıyla atamalarının yapılması bu araştırma kapsamında uygulayıcılara önerilebilecek bir diğer uygulamadır. Tüm kamu ve üniversite personellerinin, günümüz ortak dili olan İngilizceden belli bir puana sahip olması koşulu konulması önerilmektedir. Bu personellerin atamaları sırasında merkezi sınavlar aracılığıyla İngilizce yeterliliklerinin belirlenmesinin, yeterlilikler belirlenirken yalnızca dilbilgisi ve okuma

becerilerinin değil konuşma, dinleme ve yazma becerilerinin de ölçülmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle kamu ve üniversite personellerinin İngilizce yeterliliklerinin arttırılması üzerinde durulması gereken bir etkidir.

3. Araştırma bulguları, bir önceki maddede bahsedilen dil yeterliliği sorununun akademik personel için de geçerli bir durum olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ne yazık ki üniversitelerde ders veren öğretim elemanlarının yeterli düzeyde İngilizce bilgisine sahip olmaması uluslararası öğrencilere hem akademik anlamda hem de sosyal anlamda sorun olmaktadır. Bu nedenle üniversitelerde ders veren tüm öğretim elemanlarının gerçek anlamda bir dil eğitimi almaları gerektiği, İngilizce yeterliliklerinin merkezi sınavlar ile yalnızca dilbilgisi ve okuma becerisi üzerinden ölçülmesinin yetersiz olduğu, konuşma, dinleme ve yazma becerilerinin de ölçülmesi gerektiği ve Türkiye'nin yükseköğretimde uluslararasılaşma için belirlediği hedeflere ulaşılabilmesi için bunun bir zorunluluk olduğu düşünülmektedir.

4. İdari ve akademik personeller için bahsedilen yabancı dil yeterliliği hem Türk hem uluslararası öğrenciler için de sorun teşkil etmektedir. Eğitim dili İngilizce olan üniversitelerde hem Türk hem uluslararası öğrencilerin dersleri takip etmekte zorlandığından, eğitim dili Türkçe olan üniversitelerde aynı sorunu uluslararası öğrencilerin yaşadığından bahsedilmiştir. Bu bağlamda, eğitim dilleri ne olursa olsun üniversitelerin öğrenci kabulü konusunda yapacakları dil yeterliliği sınavlarının kalitesini ve değerlendirme kriterlerini iyi belirlemeleri gerektiği önerilmekte ve bu hususta gerekirse üniversitelerin kendi yaptıkları sınavlarla değil merkezi ve/veya dünya genelinde geçerliliği olan sınavlarla dil yeterliliğinin beyan edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

5. Yükseköğretimde uluslararasılaşma sürecinin önemli bir diğer boyutu olan uluslararası öğretim elemanlarının Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında ders vermeleri konusunun yaşanan bir diğer sorun olduğu

görülmektedir. Bahsedilen personelin istihdamı ve özlük hakları ilgili mevzuat bu personeli Türkiye'ye gelmek için motive edici şekilde düzenlememiştir. Bu durum da yabancı uyruklu öğretim elemanlarının sayısının istenilen düzeye ulaşmasını engellemektedir. Bu nedenle ilgili mevzuatın yeniden düzenlenmesi, özlük haklarının iyileştirilmesi, bu sayede de yabancı uyruklu öğretim elemanlarının Türkiye'yi çalışmak amacıyla tercih edilebilir bir ülke olarak görmesinin sağlanması önerilmektedir.

6. Uluslararasılaşmanın sadece uluslararası öğrenciyi kampüse getirmekten ibaret olmadığı göz önünde bulundurularak gelen öğrencilerin Türkiye'de yaşamaktan memnun olacakları sosyo-kültürel ve bürokratik imkanların sağlanması Türkiye'nin uluslararası eğitim alanında tanıtımı açısından etkili olacaktır. Bu nedenle öğrencilerin ikamet ve çalışma izinleri ile ilgili karmaşık olan mevzuatın düzenlenmesi ve kendi kültürlerine saygı duyulduğunu hissedecekleri sosyal ortamların yaratılması önerilmektedir. Ayrıca yaşamlarını idame ettirebilmelerini ve sosyal hayata karışmalarını sağlamak adına belli bir seviyede Türkçe öğrenmelerinin de teşvik edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

7. Uluslararası öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliği uluslararasılaşma konusunda ilk adım olarak düşünülse de eğitim programlarının müfredatlarına uluslararası içerikler eklemekten tam anlamıyla uluslararası bir eğitim verilemeyeceği dikkate alınmalıdır. Uluslararasılaşmanın hedefleri doğrultusunda uluslar ve kültürler arasında farkındalığı olan ve karşılıklı anlayışa sahip "dünya vatandaşı" olma bilincinde bireyler yetiştirebilmek için öğrencilerin eğitimleri süresinde uluslararası bir müfredatla yetiştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bunun yapılabilmesi için de öğretim programlarının gözden geçirilerek yeniden hazırlanması, farklı kültürlerle ilişkin bilgilere yer verilmesi önerilmektedir. Bu sayede geleceğin yetişkinleri olacak bugünün çocuklarına farklı kültürlerle saygılı olmak gerektiği öğretilerek bunun bir kültür olarak topluma yerleşmesi sağlanmalıdır. Uluslararasılaşmaya ve toplumun bazı

kesimleri tarafından sadece kazanç kapısı olarak görülen uluslararası öğrencilere karşı sergilenen olumsuz tutumun ancak eğitim yoluyla değişebileceği düşünülmektedir. Bu değişim için de ilk etapta üniversite paydaşlarına daha sonra tüm topluma farkındalık eğitimleri verilmesi ve yükseköğretimde uluslararasılaşmanın etkili biçimde yürütülebilmesi için evde uluslararasılaşma konusuna önem verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

- Büyüköztürk, Ş., E. Çakmak, Ö. Akgün, Ş. Karadeniz, F. Demirel (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri (17. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Carnoy, M. (2000). "Globalization and educational reform." In: Editors Nelly P. Stromquist and Karen Monkman. Globalization and education: Integration and contestation across cultures. Oxford: Rowman & Littlefield, 43-61.
- Creswell, J. W. (2005). Educational research. planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research (2nd edition). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson/Merril Prentice Hall.
- Creswell, J. W. (2007). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. (2016). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni (3rd edition). (Çev. M. Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- De Wit, H. (2002). Internationalization of higher education in the United States of America and Europe: A historical, comparative, and conceptual analysis. Westport, Connecticut: Greenwood.
- Erdoğan, A. (2013). Türk yükseköğretiminin yeniden yapılanma çalışmaları: Küresel eğilimler ve uluslararasılaşma çerçevesinde değerlendirmeler. Ankara: Stratejik Düşünce Enstitüsü Yayınları.
- Etzkowitz, H., L. Leydesdorff (1997). Universities and the Global Knowledge Economy: A Triple Helix of University-Industry-Government Relations. London: Pinter/Cassell.
- Gibbons, M., C. Limoges, H. Nowotny, S. Schwartzman, P. Scott, M. Trow (1994). The new production of knowledge. The dynamics of sci-ence and research in contemporary societies. London: Sage Publications.
- Green, M. F., C. L. Olson (2003). Internationalizing the campus: A user's guide. Washington, DC: American Council on Education.
- Harvey, D. (2003). The new imperialism. Oxford: Oxford University Press.
- Knight, J., H. de Wit (1995). "Strategies for internationalisation of higher education: Historical and conceptual perspectives." In: Editor H. de Wit. Strategies for internationalisation of higher education: A comparative study of Australia, Canada, Europe and the United States of America. Amsterdam: EAIE, 5-29.
- Lichtman, M. (2010). Qualitative research in education: A user's guide (2nd edition). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Lincoln, Y. S., E. G. Guba (1985). Naturalistic inquiry. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Maringe, F., P. Gibbs (2009). Marketing higher education: Theory and practice. England: McGraw Hill.
- Merriam, S. B. (1998). Qualitative research and case study applications in education. Revised and expanded from case study research in education (2nd edition). San Francisco: Jossey-Bass.

- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Moustakas, C. (1994). Phenomenological research methods. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Organization of Economic Co-operation and Development [OECD]. (2005). OECD handbook on economic globalisation indicators. Paris: OECD.
- Patton, M.Q. (1987). How to use qualitative methods in evaluation. Newbury Park, California: Sage Publishing.
- Patton, M. Q. (1990). Qualitative evaluation and research methods (2nd edition). London: Sage Publication.
- Rahman, T., L. M. Kopp (1992). "Administration of international education." In: Editors C.B. Klasek, B.J. Garavalia and K.J. Kellerman. Bridges to the future: Strategies for internationalizing higher education. Carbondale, IL: Association of International Education Administrators, 1-21.
- Robertson, R. (1992). Globalization – social theory and global culture. London: Sage Publications.
- Steger, M. B. (2003). Globalization: A very short introduction. Oxford: Oxford University Press.
- Strauss, A., J. Corbin (1990). Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Thelen, E., L. B. Smith (2006). "Dynamic systems theories." In: Editors W. Damon and R. M. Lerner. Handbook of child psychology (6th edition): Vol 1, Theoretical Models of Human Development. Hoboken, NJ: John Wiley and Sons, Inc., 258-312.
- Trondal, J., A. Gornitzka, M. Gulbrandsen (2003). "Conceptual lenses." In: Editors Ase Gornitzka, Magnus Gulbrandsen and Jarle Trondal. Internationalization of research and higher education. Oslo, Norway: NIFU, 16-35.
- Van der Wende, M. (1997). "Missing links: The relationship between national policies for internationalisation and those for higher education in general." In: Editors T. Källemark and M. van der Wende. National policies for the internationalisation of higher education in Europe. Stockholm: National Agency for Higher Education, 10-31.
- Wendt, K., S. Slipersæter, D. W. Aksnes (2003). "Internationalization of research." In: Editors Ase Gornitzka, Magnus Gulbrandsen and Jarle Trondal. Internationalization of research and higher education. Oslo, Norway: NIFU, 55-83.
- Yıldırım, A., H. Şimşek (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (1984). Case study research: Design and methods. Beverly Hills, CA: Sage Publications.

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

- Altbach, P. G. (2004). "Globalisation and the university: Myths and realities in an unequal world." Tertiary Education & Management, 10(1), 3-25.
- Altbach, P. G. (2012). "The globalization of college and university rankings." Change, 44(1), 26-31.

- Altbach, P. G., J. Knight (2007). "The internationalization of higher education: Motivations and realities." *Journal of Studies in International Education*, 11(3-4), 290-305.
- Altbach, P. G., U. Teichler (2001). "Internationalization and exchanges in a globalized university." *Journal of Studies in International Education*, 5(1), 5-25.
- Arslan, S. (2013). "Perspectives of the Turkish participants on Erasmus Exchange Programme." *The Online Journal of Counseling and Education*, 2(2), 9-18.
- Bartell, M. (2003). "Internationalization of universities: A university culture-based framework." *Higher education*, 45(1), 43-70.
- Baxter, P., S. Jack (2008). "Qualitative case study methodology: Study design and implementation for novice researchers." *The Qualitative Report*, 13(4), 544-559.
- Brown, L., I. Holloway (2008). "The adjustment journey of international postgraduate students at an English university: An ethnographic study." *Journal of Research in International Education*, 7(2), 232-249.
- Bruch, T., A. Barty (1998). "Internationalizing British higher education: Students and institutions." In Editor P. Scott. *The Globalization of Higher Education*. Buckingham: SRHE and Open University Press, 18-31.
- Bulut-Şahin, B. (2017). *Türk Üniversitelerinde Uluslararasılaşma, Katkıları, Çatışmalar ve Çatışma Kaynakları: Çoklu Vaka Çalışması*. Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Burriss, A. P. (2006). *Institutional Effectiveness in Internationalization: A Case Study of Internationalization at Three Higher Education Institutions*. PhD dissertation, George Washington University, Washington DC.
- Campbell, N. (2011). "Promoting intercultural contact on campus: A project to connect and engage international and host students." *Journal of Studies in International Education*, 16(3), 205-227.
- Can, N. (1996). "Türkiye’de yüksek öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları ve örgütsel yapı." *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 7, 503-512.
- Coles, R., V. Swami (2012). "The sociocultural adjustment trajectory of international university students and the role of university structures: A qualitative investigation." *Journal of Research in International Education*, 11(1), 87-100.
- Creswell, J. W., D. L. Miller (2000). "Determining validity in qualitative inquiry. Theory into Practice," 39(3), 124-130.
- Çağlar, A. (1999). "Türk üniversitelerinde öğrenim gören Türki Cumhuriyet ve Akraba Toplulukları öğrencilerinin sorunları." *Amme İdaresi Dergisi*, 32(4), 133-169.
- Çalikoğlu, A. (2017). *Öğretim Elemanlarının Uluslararasılaşmaya Katılımını Etkileyen Faktörler: Gerekçeler, Teşvikler ve Engeller Üzerine Bir Karma Yöntem Çalışması*. Doktora tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Çetiner, G. B., M. Gündoğan, K. M. Özgüven (2011). "International universities as role models for internationalization of higher education in Turkey". (Ed.) Durmuş Günay ve Ercan Öztemel. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar*. İstanbul: Deomed: 1, 552-558.
- Delgado-Márquez, B. L., N. E. Hurtado-Torres, Y. Bondar (2011). "Internationalization of higher education: Theoretical and empirical investigation of its influence on university institution rankings." *Universities and Knowledge Society Journal*, 8(2), 101-122.

- Demirtaş, H., M. Şahin (2014). "Üniversitelerde Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyleri, Yaşadıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri." *Milli Eğitim Dergisi*, 44(204), 88-113.
- Denman, B. D. (2001). "The emergence of trans-regional educational exchange schemes (TREES) in Europe, North America, and the Asia-Pacific Region." *Higher Education in Europe*, 26(1), 95-106.
- Dewey, P., S. Duff (2009). "Reason before passion: Faculty views on internationalization in higher education." *Higher Education*, 58(4), 491-504.
- De Wit, H. (1999). "Changing rationales for the internationalization of higher education." *International Higher Education*, 15, 2-3.
- De Wit, H. (2011). "Europe: Misconceptions about internationalisation." *University World News*, 10, 15-18.
- Doyle, K. (2013). *Faculty Internationalization: Experiences, Attitudes and Involvement of Faculty at Public Universities in South Dakota*. PhD dissertation, University of South Dakota, Vermillion.
- Enders, J. (2004). "Higher education, internationalisation and the nation-state: recent developments and challenges to governance theory." *Higher Education*, 47, 361-382.
- Erdem, A. R. (2012). "Küreselleşme: Türk yükseköğretimine etkisi." *Yükseköğretim Dergisi*, 2(2), 109-117.
- Erdoğan, A. (2014). "Türkiye'de yükseköğretimin gündemi için politika önerisi." *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(1), 1-17.
- Ergin, G., F. Türk (2010). "Türkiye'de öğrenim gören Orta Asyalı öğrenciler." *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(1), 35-41.
- Fortuijn, J. D. (2002). "Internationalising learning and teaching: A European experience." *Journal of Geography in Higher Education*, 26(3), 263-273.
- Glass, C. R. (2012). "Educational experiences associated with international students' learning, development, and positive perceptions of campus climate." *Journal of Studies in International Education*, 16(3), 228-251.
- Green, M. F. (2007). "Internationalizing community colleges: Barriers and strategies." *New Directions for Community Colleges*, (138), 15-24.
- Giorgi, A. (1997). "The theory, practice, and evaluation of the phenomenological method as a qualitative research procedure." *Journal of Phenomenological Psychology*, 28(2), 235-260.
- Güçlü, N. (1996). "Yabancı öğrencilerin uyum problemi." *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 101-110.
- Haigh, M. J. (2002). "Internationalization of the curriculum: Designing inclusive education for small world." *Journal of Geography in Higher Education*, 26(1), 49-66.
- Hakala, J. (1998). "Internationalisation of science: Views of the scientific elite in Finland." *Science Studies*, 11(1), 52-74.
- Harvey, L. (2002). "The end of quality." *Quality in Higher Education*, 8(1), 5-22.
- Healey, M. (1998). "Developing and internationalizing higher education networks in geography." *Journal of Geography in Higher Education*, 22(3), 277-282.
- Healey, N. M. (2007). "Is higher education in really 'internationalizing'?" *Higher Education*, 55(3), 333-355.
- Huxur, G., E. Mansfield, R. Nnazor, H. Schuetze, M. Segawa (1996). "Learning needs and adaptation problems of foreign graduate students." *CSSHE Professional File*, 15, 1-18.

- Jon, J. E. (2013). "Realizing internationalization at home in Korean higher education promoting domestic students' interaction with international students and intercultural competence." *Journal of Studies in International Education*, 17(4), 455-470.
- Karaman, K. (2010). "Küreselleşme ve eğitim." *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 2(3), 131-144.
- Kıroğlu, K., A. Kesten, C. Elma (2010). "Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları." *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39.
- Kimmel, K., S. Volet (2012). "University students' perceptions of and attitudes toward culturally diverse group work: Does context matter?" *Journal of Studies in International Education*, 16(2), 157-181.
- Knight, J. (1994). "Internationalization: Elements and checkpoints." *Canadian Bureau for International Education Research*, 7, 1-15.
- Knight, J. (1999a). "A time of turbulence and transformation for internationalization." *Canadian Bureau for International Education Research*, 14, 1-20.
- Knight, J. (1999b). "Internationalization of higher education." In: Editors H. de Wit and J. Knight. *Quality and Internationalization in Higher Education*. Paris: OECD, 13-23.
- Knight, J. (2004). "Internationalization remodeled: definition, approaches, and rationales." *Journal of Studies in International Education*, 8(1), 5-31.
- Knight, J. (2007). "Internationalization brings important benefits as well as risks." *International Higher Education*. 46(4), 8-10.
- Knight, J. (2008). "The internationalization of higher education: Are we on the right track?" *Academic Matters: OCUFA's Journal of Higher Education*, 5-9.
- Knight, J. (2012). "Student mobility and internationalization: Trends and tribulations." *Research in Comparative and International Education*, 7(1), 20-33.
- Knight, J. (2015). "Internationalization brings important benefits as well as risks." *International Higher Education*, (46), 8-10.
- Koehn, P. H., D. K. Deardorff, K. D. Bolognese (2011). "Enhancing international research and development - Project activity on university campuses insights from US senior international officers." *Journal of Studies in International Education*, 15(4), 332-350.
- Kondakci, Y. (2010). "Turkey's distinctive position in the internationalization of higher education." *Higher Education and the Middle East: Serving the Knowledge – Based Economy*, 1(7), Special Edition, 52-54.
- Kondakçı, Y., Ö. Çalışkan, B. B. Şahin, M. A. Yılık, C. E. Demir (2016). "Regional internationalization in higher education between Turkey and The Balkans." *Bilig*, 78, 287–306.
- Kondakçı, Y., H. Van den Broeck, G. Devos (2006). "More Management Concepts in the Academy: Internationalization as an Organizational Change Process" [Paper]. *International Federation of Scholarly Association of Management*, Berlin.
- Kondakçı, Y., H. Van den Broeck, A. Yıldırım (2008). "The challenges of internationalization from foreign and local students' perspectives: The case of management school." *Asia Pacific Education Review*, 9(4), 448-463.

- Köksal, S. (2014). Regional Internationalization of Turkish Higher Education: Turkey's Higher Education Policies Towards Kosovo, Macedonia and Bosnia and Herzegovina. Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kwiek, M. (2002). "Yüksek öğretimi yeniden düşünürken yeni bir paradigma olarak küreselleşme: Gelecek için göstergeler." *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2, (1), 133-154.
- Kyvik, S., I. M. Larsen (1997). "The exchange of knowledge: A small country in the international research community." *Science Communication*, 18(3), 238-264.
- Leask, B. (2013). "Internationalizing the curriculum in the disciplines - Imagining new possibilities." *Journal of Studies in International Education*, 17(2), 103-118.
- Lindorff, M. (2010). "Ethics, ethical human research and human research ethics committees." *Australian Universities' Review*, 52(1), 51-59.
- Marginson, S., E. Sawir (2005). "Interrogating global flows in higher education." *Globalization, Societies and Education*, 3(3), 281-310.
- Maringe, F., N. Foskett, S. Woodfield (2013). "Emerging internationalisation models in an uneven global terrain: Findings from a global survey." *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 43 (1), 9-36.
- McBurnie, G. (2000). "Pursuing internationalization as a means to advance the academic mission of the university: An Australian case study." *Higher Education in Europe*, 25(1), 63-73.
- Melin, G. (1997). Co-Production of Scientific Knowledge: Research Collaboration Between Countries, Universities and Individuals. PhD dissertation, Umea University Department of Sociology, Umea.
- Mergner, J. (2011). Internationalization Strategies in South Korean Higher Education: An Explanatory Analysis of The Internationalization Efforts of Four Korean Universities through The Lenses of Resource Dependency and Normative Match. Master thesis, University of Twente, Enschede.
- Musaoğlu, B. N. (2016) Yerel ve Uzun Dönemli Uluslararası Öğrencilerin Uyum Süreci ve Uluslararasılaşma Üzerine Deneyimleri. Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özbaysal, T., M. Onay (2018). "Markalaşmanın uluslararasılaşmaya etkisi: Turquality örneği." *International Journal of Economic & Administrative Studies*, (20), 181-198.
- Özçetin, S. (2013). Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özerdem, F., S. Demirkıran (2011). "Uluslararasılaşma ve Türkiye'deki üniversitelerin uluslararasılaşma anlayışları". (Ed.) Durmuş Günay ve Ercan Öztemel. Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar. İstanbul: Deomed: 1, 682-689.
- Özoğlu, M., B. S. Gür, İ. Coşkun (2012). Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler. Ankara: SETA.
- Qiang, Z. (2003). "Internationalization of higher education: Towards a conceptual framework." *Policy Futures in Education*, 1(2), 248-270.
- Ratliff, J. R. (2013). Perceptions and Experiences of University Administrators on Internationalization Planning and Implementation at a Midwestern University: A Mixed Methods Study. PhD dissertation, Bowling Green State University, Ohio.

- Reilly, A., T. Hickey, D. Ryan (2015). "The experiences of American international students in a large Irish university." *Journal of International Students*, 5(1), 86-98.
- Resmî Gazete (26 Mayıs 2016). Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Karar, 29374.
- Resmî Gazete (17 Haziran 2014). Türkiye Bursları Yönetmeliği, 29033.
- Resmî Gazete (4 Kasım 1981). Yükseköğretim Kanunu, 17506.
- Resmî Gazete (11 Ekim 1983). Yükseköğretim Personel Kanunu, 18190.
- Ritzer, G. (1996). "The McDonaldization thesis: Is expansion inevitable?" *International Sociology*, 11(3), 291-30.
- Scott, P. (2000). "Globalisation and higher education: Challenges for the 21st century." *Journal of Studies in International Education*, 4(1), 3-10.
- Scott, J. C. (2006). The mission of the university: Medieval to postmodern transformations. *Journal of Higher Education*, 77(1), 1-39.
- Selvitopu, A. (2016). Türk Yükseköğretiminde Uluslararasılaşma Stratejileri: Süreç Yaklaşımı Çerçevesinde Nitel Bir İnceleme. Doktora tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Sevim, O. (2014). "Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe konuşma kaygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi." *Ekev Akademi Dergisi*, 18(60), 389-402.
- Shepherd, I., J. J. Monk, J. D. Fortuijn (2000). "Internationalizing geography in higher education: Towards a conceptual framework." *Journal of Geography in Higher Education*, 24(2), 285-298.
- Sodowsky, G. R., B. S. Plake (1992). "A study of acculturation differences among international people and suggestions for sensitivity to within-group differences." *Journal of Counseling & Development*, 71(1), 53-59.
- Stafford, S., J. Taylor (2016). "Transnational education as an internationalisation strategy: meeting the institutional management challenges." *Journal of Higher Education Policy and Management*, 38(6), 625-636.
- Stephenson, L. A. (2004). A Comparative Study of Cognitive And Non-Cognitive Factors Relationship to Academic Success For Foreign Master's Students. PhD dissertation, University of Maryland, Maryland.
- Şeremet, M. (2015). "Türkiye ve İngiltere yükseköğretimindeki uluslararasılaşma politikalarına karşılaştırmalı bir yaklaşım." *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 5(1), 27-31.
- Taşçı, G. (2018). Yükseköğretimde Uluslararasılaşma: Türkiye Örneği (1995-2014). Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Taylor, J. (2004). "Toward a strategy for internationalisation: Lessons and practice from four universities." *Journal of Studies in International Education*, 8(2), 149-171.
- Teichler, U. (2004). "The changing debate on internationalization of higher education." *Higher Education*, 48(1), 5-26.
- Teichler, U. (2009). "Internationalisation of higher education: European experiences." *Asia Pacific Education Review*, 10(1), 93-106.
- Tülübaş, T. (2017). Orta Kariyer Evresinde Bulunan Akademisyenlerin Mesleki Kimlik Algıları: Kolektif Araçsal Durum Çalışması. Doktora tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Van der Wende, M. (2007). "Internationalization of higher education in the OECD countries: Challenges and opportunities for the coming decade." *Journal of Studies in International Education*, 11(3-4), 274-289.

- Vogel, T. (2001). "Internationalization, interculturality, and the role of foreign languages in higher education." *Higher Education in Europe*, 26(3), 381-389.
- Vural-Yılmaz, D. (2014). *Yükseköğretimde Uluslararasılaşma: Türkiye'de Ulusal Siyasalar, Kurumsal Stratejiler ve Uygulamalar*. Doktora tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Wu, H., Q. Zha (2018). "A new typology for analyzing the direction of movement in higher education internationalization." *Journal of Studies in International Education*, 22(3), 259-277.
- Yakupoglu, M. (2014). *Türkiye'nin Yükseköğretim Uluslararasılaşma Stratejisi, Avustralya ile Karşılaştırılması*. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık tezi, Ankara.
- Yang, R. (2003). "Internationalized while provincialised? A case study of South-China normal university." *Comparative Education*, 33(3). 287-300.
- Yusoff, Y. M. (2012). "Self-efficacy, perceived social support, and psychological adjustment in international undergraduate students in a public higher education institution in Malaysia." *Journal of Studies in International Education*, 16(4), 353-371.
- Zhai, L. (2004). "Studying international students: adjustment issues and social support." *Journal of International Agricultural and Extension Education*, 11(1), 97-104.
- Zhang, Y., Y. Mi (2010). "Another look at the language difficulties of international students." *Journal of Studies in international Education*, 14(4), 371-388.
- Zhou, J. (2016). "A dynamic systems approach to internationalization of higher education." *Journal of International Education and Leadership*, 6(1), 1-14.
- Zhou, Y., D. Jindal-Snape, K. Topping, J. Todman (2008). "Theoretical models of culture shock and adaptation in international students in higher education." *Studies In Higher Education*, 33(1), 63-75.

3. Elektronik Kaynaklar

- The Association of International Education Administrators [AIEA] (2016). *Standards of Professional Practice for International Education Leaders and Senior International Officers*.
<https://www.aieaworld.org/assets/docs/Standards/b03.02.standardcolor.pdf>
Erişim Tarihi: 12.02.2018
- British Council (2015). *Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarındaki İngilizce Eğitimi*.
https://www.britishcouncil.org.tr/sites/default/files/20160211_english_he_base_line_study_final_tr.pdf Erişim tarihi: 16. 09.2018
- Boğaziçi Üniversitesi (t.y.). *Boğaziçi Üniversitesi Stratejik Planı*.
http://www.boun.edu.tr/Assets/Documents/Dosyalar/Bu_SP_2015_2019.pdf
Erişim tarihi: 22.11.2018
- Council for Higher Education Accreditation [CHEA] (2009). "Toward Effective Practice: Discouring Degree Mills in Higher Education." Council for Higher Education Accreditation and United Nations Educational Scientific and Cultural Organization, 1-14.
https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=https://www.chea.org/sites/default/files/other-content/Degree_Mills_Effective_Practice.pdf
Erişim tarihi: 15.11.2018

- Crosier, D., T. Parveva (2013). The Bologna Process: Its Impact in Higher Education Development in Europe and beyond. [Elektronik Sürüm] Paris: UNESCO: International Institute for Educational Planning.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002206/220649e.pdf>
Erişim tarihi: 23.11.2018
- Çetiner, G. (21 Temmuz 2011). Türkçeyle uluslararasılaşma mümkün mü? Erişim: Haber 7. com. <http://www.haber7.com/yazarlar/prof-bgultekin-cetiner/765937-turkceyle-uluslararasilasma-mumkun-mu> Erişim tarihi: 18.12.2018
- Çetinsaya, G. (2014). Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası. (Yayın No: 2014/2). Yükseköğretim Kurulu.
<http://www.yok.gov.tr/documents/10279/2922270/B%C3%BCy%C3%BCme+Kalite+Uluslararası%C4%B1la%C5%9Fma+cetinsaya-19x27-12%2C5forma.pdf/e5681887-1560-4fc3-9bab-0402e7f3ec2b>
Erişim tarihi: 15.1.2018
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu [DEİK] (2013). Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye'nin Konumu. Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu.
<https://www.deik.org.tr/uploads/uluslararasi-yuksekogretim-hareketliliği-ve-türkiye-nin-konumu-raporu-2.pdf> Erişim tarihi: 30.11.2018
- Hacettepe Üniversitesi (2012). Hacettepe Üniversitesi Stratejik Planı.
http://www.sgdb.hacettepe.edu.tr/sayfa_dosyalari/raporlar/stratejik_plan/2013-2017_HU_SP.pdf Erişim tarihi: 22.11.2018
- Huntley, S. (1993). Adult International Students: Problems of Adjustment. (ED355886). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED355886.pdf>
Erişim tarihi: 18.12.2018
- Kalkınma Bakanlığı (2013). Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018. Ankara.
http://www3.kalkinma.gov.tr/DocObjects/view/15089/Onuncu_Kalk%C4%B1nma_Plan%C4%B1.pdf Erişim tarihi: 25.1.2018
- Knight, J. (2003a). Internationalization of Higher Education Practices and Priorities: 2003 IAU Survey Report. International Association of Universities (IAU).
http://portal.pucminas.br/imagedb/documento/DOC_DSC_NOME_ARQUI20060214115459.pdf Erişim tarihi: 5.11.2018
- Knight, J. (2003b). GATS, Trade and Higher Education: Perspective 2003 - Where are we?.
http://200.229.43.1/imagedb/documento/DOC_DSC_NOME_ARQUI20060214115610.pdf Erişim tarihi: 16.11.2018
- Koç Üniversitesi (2018). About Office of International Programs.
<https://oip.ku.edu.tr/?q=about-0> Erişim tarihi: 12.02.2018
- Mercer (2018). Cost of Living Index.
<https://www.mercer.com/newsroom/cost-of-living-2018.html>
Erişim tarihi: 24.12.2018
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi [ODTÜ] (2011). ODTÜ Stratejik Planı.
http://sp.metu.edu.tr/system/files/odtu_stratejik_plan_2011_2016.pdf
Erişim tarihi: 22.11.2018
- Organization of Economic Co-operation and Development [OECD] (2014). Education at a Glance 2014: OECD Indicators. <http://www.oecd.org/education/Education-at-a-Glance-2014.pdf> Erişim tarihi: 15.11.2017
- Study in Turkey (2012).
https://www.studyinturkey.com/content/sub/our_mission.aspx
Erişim tarihi: 23.10.2018

- T.C. Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Araştırmaları Merkezi [KAM] (2015). Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi Araştırma Projesi Raporu. (Rapor No: 2936). http://kam.kalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2015/04/Uluslararası_Ogrenci_Raporu_2015.pdf
Erişim tarihi: 28.11.2017
- Türkiye İhracatçılar Meclisi [TİM] (2016). Türkiye İhracatçılar Meclisi. <http://www.tim.org.tr/tr/basin-odasi-gundem-ihracata-hizmet-eden-odullendirildi.html> Erişim tarihi: 29.10.2018
- Türkiye İhracatçılar Meclisi [TİM] (2017). Türkiye'nin 500 Büyük Hizmet İhracatçısı Araştırması. Türkiye'nin 500 Büyük Hizmet İhracatçısı Değerlendirme Raporu. <http://www.tim.org.tr/files/downloads/Hizmet500/2017/T%C3%BCrkiye'nin%20500%20B%C3%BCy%C3%BCk%20Hizmet%20%C4%B0hracat%C3%A7%C4%B1s%C4%B1.pdf> Erişim tarihi: 29.10.2018
- Times Higher Education (2011). World University Rankings 2010-2011. <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2011/world-ranking#!/page/0/length/25/locations/TR/sort%20by/rank/sort%20order/asc/cols/undefined> Erişim tarihi: 22.11.2018
- Times Higher Education (2018). World University Rankings 2018. <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2018/world-ranking#!/page/0/length/25/locations/TR/sort%20by/rank/sort%20order/asc/cols/stats>
Erişim tarihi: 22.11.2018
- Türkiye 2016 Göç Raporu (2017). İç İşleri Bakanlığı Göç idaresi Genel Müdürlüğü. http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf
Erişim tarihi: 3.11.2018
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO] (1998). World Declaration on Higher Education for the Twenty-First Century: Vision and Action. http://www.unesco.org/education/educprog/wche/declaration_eng.htm
Erişim tarihi: 27.11.2018
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları [YTB] (2018). <https://www.ytb.gov.tr/uluslararası-ogrenciler/turkiye-burslari>
Erişim tarihi: 23.10.2018
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2010). Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları. <http://www.yok.gov.tr/documents/10348274/10733291/66+Soruda+Bologna+S%C3%BCreci+Uygulamalar%C4%B1.pdf/d0174bd7-e9aa-4371-a570-bcd51d9594b5> Erişim Tarihi: 11.12.2017
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2017). İstatistikler. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. <https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim tarihi: 10.09.2017
- Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2018-2022 (2017). <http://www.yok.gov.tr/web/guest/yuksekogretimde-uluslararasilasma-strateji-belgesi-2018-2022> Erişim tarihi: 11.12.2017
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2018a). İstatistikler. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. <https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim tarihi: 22.11.2018
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2018b). Bologna Süreci Nedir? <http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/bologna-sureci-nedir>
Erişim tarihi: 4.12.2018

Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2018c). 2013'te Diploma Eki ve AKTS Etiketleri Alan Yükseköğretim Kurumlarımız.

http://www.yok.gov.tr/web/guest/anasayfa/-/asset_publisher/64ZMbZPZlSI4/content/id/6034191 Erişim tarihi: 4.12.2018

Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2018d). Mevlana Değişim Programı.

http://www.yok.gov.tr/documents/757816/1684767/mevlana_kitapcik.pdf/410e03de-63e8-42e8-9684-ad0abb35fcb3 Erişim tarihi: 4.12.2018

Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2018e). Yükseköğretim Kalite Güvencesi.

<http://www.yok.gov.tr/ar/web/kalitekurulu/yuksekogretim-kalite-guvencesi>
Erişim tarihi: 6.12.2018

EKLER

EK 1. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

1. Ofis yapınız ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?
 - a. Personel sayınız nedir? Sayınız yeterli değilse bu durum ofisin işleyişini nasıl etkiliyor? Görev dağılımınız nasıl şekilleniyor? Bunun çözümü için nasıl girişimlerde bulunuyorsunuz?
 - b. Yöneticinizin akademik unvanı var mı? Varsa bu durum ofisinizin işleyişini nasıl etkiliyor?
2. Uluslararası öğrenci ve personeli üniversitenize çekme sürecinde karşılaştığınız engeller nelerdir? Bu engellerin çözümünde nasıl stratejiler kullanıyorsunuz?
3. Öğrenci ve personel hareketliliğinde karşılaştığınız engeller nelerdir? Bu engellerin çözümünde nasıl stratejiler geliştiriyorsunuz?
4. Uluslararasılaşma sürecini yönetmek için diğer üniversitelerle (yurtiçi-yurtdışı) bilgi alışverişinde bulunmak için resmi ya da resmi olmayan bir ağ / network / forum kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız nasıl işliyor? Kullanmıyorsanız nasıl bir sistem geliştirilmesini önerirsiniz?
5. Uluslararasılaşma sürecinde müfredat ile ilgili karşılaştığınız engeller nelerdir? (Eğitim dili, müfredata uluslararası içerik eklenmesi, öğrenci ve akademik personelin dil yeterlilikleri, vb.) Bu engellerin çözümünde nasıl stratejiler geliştiriyorsunuz?
6. Uluslararasılaşma sürecinde üniversiteniz uluslararası akademik ortaklıklar ve iş birlikleri açısından nasıl stratejiler geliştiriyor? Örnekler verir misiniz?
7. Uluslararasılaşma sürecinde ekonomik açıdan karşılaştığınız engeller nelerdir? Bu engellerin çözümünde nasıl stratejiler geliştiriyorsunuz?
8. Uluslararasılaşma sürecinde üniversiteniz, çok kültürlü ortam oluşmasına yönelik nasıl stratejiler geliştiriyor? Örnekler verir misiniz? (Tabelalar, çevirmen, menü, personelin dil yeterliliği, vb.)
9. Uluslararası İlişkiler Ofisleri ile ilgili ivedilikle çözülmesi gereken sorunlar sizce nelerdir?
10. Uluslararasılaşma sürecinin iyileştirilmesi için önerileriniz nelerdir?

EK 2. ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMLARI

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltilecek ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla ilgili bilmeniz gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla ilgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdoyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad

K1-A

Tarih

09.12.2017

İmza

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltilecek ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla İlgili Bilmeniz Gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla İlgili Daha Fazla Bilgi Almak İsterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdoyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad	Tarih	İmza
K2-A	23.11.2018	
Özlem Şişmanoğlu Kaymaz		Özlem

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığında yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltilecek ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla İlgili Bilmeniz Gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yanda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla İlgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdoyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad

K1-B

Tarih

11.12.2017

İmza

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

Şöheyda Göktürk

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltilen ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımlardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla ilgili bilmeniz gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla ilgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdoeyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad

Tarih

İmza

K2-B

11/12/2017

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltilecek ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla İlgili Bilmeniz Gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla İlgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdoyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad
K1-C

Tarih
22.12.17

İmza
Şöheyda Göktürk

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltilecek ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla İlgili Bilmeniz Gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla İlgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdoyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak kabliyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad

K2-C

Tarih

22/12/2017

İmza

Şöheyda Göktürk
Özlem

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltilen ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla İlgili Bilmeniz Gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla İlgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ eğitim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdoyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad

m .
K3-C

Tarih

22.12.2017

İmza

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

Özlem

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltililecek ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla İlgili Bilmeniz Gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla İlgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdoyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad

K I - D

Tarih

8/13/2017

İmza

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltilecek ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla İlgili Bilmeniz Gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla İlgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdoeyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad

K2-D

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

Tarih

07.12.2017

İmza

Şöheyda Göktürk

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltilen ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla İlgili Bilmeniz Gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla İlgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdooyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişime kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulamaya geri veriniz).

İsim Soyad

Tarih

İmza

ÖZLEM
K3-D

2.12.17

Şöheyda Göktürk
Özlem

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltilecek ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla İlgili Bilmeniz Gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla İlgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdooyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad

K 1-E

Tarih

11/12/2017

İmza

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

Özlem

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltecek ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılmıyorsunuz tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamen göli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla İlgili Bilmeniz Gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yanda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla İlgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sduyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad

Tarih

İmza

K2-E

21/10/2017

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

Şöheyda Göktürk

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftiş Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltilecek ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla İlgili Bilmeniz Gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla İlgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdoyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad

K1-F

Tarih

16.07.2018

İmza

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz tarafından Doç. Dr. Şöheyda Göktürk danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma koşulları hakkında bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Çalışmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, üniversitelerdeki uluslararasılaşma sürecinde, uluslararası öğrenci ofislerinin karşılaştığı yönetsel sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, yaklaşık olarak bir saat sürmesi beklenen bir görüşmede size bir dizi açık uçlu soru yöneltilecek ve daha sonra içerik analizi ile değerlendirilmek üzere cevaplarınızın ses kaydı alınacaktır. Gerekli durumlarda ilk görüşmenin verileri üzerine sizinle ikinci bir görüşme yapılması gerekebilir.

Sizden Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Katılımınızla ilgili bilmeniz gerekenler:

Görüşme, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular veya uygulamalar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz görüşmeyi yada bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda görüşmeyi uygulayan kişiye çalışmadan çıkmak istediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla ilgili daha fazla bilgi almak isterseniz:

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için KOÜ öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şöheyda Göktürk (E-posta: sdoyuran@gmail.com) ya da yüksek lisans öğrencisi Özlem Şişmanoğlu Kaymaz (E-posta: ozlem_sis_man@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.

(Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad

Tarih

İmza

K1-G

18/02/2017

Özlem Şişmanoğlu Kaymaz

EK 3. TEMA, KATEGORİ VE ALT-KATEGORİLERE İLİŞKİN KOD TABLOSU

Temalar	Kategoriler	Alt-Kategoriler	Kodlar
Engeller	Akademik Engeller	Dil	*Türk öğretim elemanlarının dil yetersizlikleri yabancı öğrenciye akademik anlamda sorun *Yurtdışında yabancı öğretim elemanlarının dil yetersizliği *Öğretim elemanı hareketliliği için sorun *Türk ve yabancı öğrencilerin dil yetersizliği
		Müfredat	*Müfredatın ev sahibi ülkeye odaklı olması *Ders içeriklerinin denk olmaması nedeniyle kalitesiz değişim programı mezunları
	Ekonomik Engeller	Bütçe Sıkıntıları	*Vakıf ve devlet üniversitelerinin harç gelirlerindeki dengesizlik *Devlet üniversitelerinde uluslararasılaşma için ayrı bir bütçe olmaması
		Devlet Dairelerinde Yaşanan Sorunlar	*Devlet dairelerinde personelin dil yetersizliği *Göç İdaresi, Vergi Dairesi gibi devlet dairelerindeki prosedürlerin yabancılara kolaylık şeklinde düzenlenmemesi
Bürokratik Engeller	Devlet Dairelerinde Yaşanan Sorunlar	*“Kervan yolda düzülür” felsefesiyle sürece hazır olmadan girilmesi *Eğitim dili İngilizce olan yeterli sayıda bölüm olmamasından *İdari personelin dil yetersizliği *Üniversitelerin tanıtımının yetersiz oluşu (dil yetersizliği, İngiliz bölüm yetersizliği, tanıtım stratejileri yetersizliği) *Yabancı öğrenci sayısına ilişkin kota olması *Yabancı uyruklu öğretim elemanı çalıştırmaya ilişkin mevzuattaki belirsizliklerin ve sınırlamaların varlığı *Ulusal Ajans ile ilgili sorunlar	

Kurumsal Engeller	Merkezi Yapı Eksikliği	*Devletin belirlediği bir standart olmaması ve yasal boşluklar olduğu
	UİO Örgüt Yapısı	*UİO örgüt yapılarında kurumsallık olmaması *Uzman kadrolar yerine yabancı dil bildiği için öğretim elemanlarının UİO'larda çalıştırılması *Kadro unvanlarındaki, sayılarındaki ve organizasyon şemalarındaki farklılıklar *Yönetici istikrarsızlığı *Görev dağılımları ve görev tanımları ile ilgili sorunlar
Sosyo-Kültürel Engeller	Örgütün Uluslararasılaşmaya Bakışı	*Üniversitenin paydaşlarının (üst yönetim, öğretim elemanları, idari personel, öğrenciler) uluslararasılaşmaya bakışı (kapalı, şüpheli yaklaşımlar) *Üniversitelerin uluslararasılaşmaya bakışı (nitelik/nicelik)
	Tutum	*İdari personelin dil yetersizliği nedeniyle sergilediği tutumun yabancı öğrenci tarafından algısı *Öğretim elemanlarının ders seçimlerindeki tutumları ve eğitim dili İngilizce olan dersi Türkçe anlatma eğilimleri *Türk öğrencilerin yabancı öğrencilere tutumları (uyruğa göre ayrımcılık, iletişime kapalı olmaları) *yabancı öğrencilerin birbirlerine karşı tutumları *Yurtdışında Türk öğrencilere karşı tutum
Demografik Engeller	Kültürel Farklılıklar	*Ortak yaşam alanlarında kültür farklarından dolayı yaşanan sorunlar (içki, hijyen)
	Evde Uluslararasılaşma	*Türk halkının uluslararasılaşmaya konusunda hazır ve bilinçli olmaması (simsarlar, ev sahipleri, noter, tercüman)
	Öğrenci Profili	*Türkiye ile tarihi, dini, kültürel bağların olan ülkelerden gelenler, zorunlu göç ile gelenler, batı ülkelerinde yaşayan Türk ailelerinin çocukları (bu çeşitlilik, uluslararasılaşma hedefine hizmet etmiyor)

Stratejiler	Akademik Stratejiler	Öğrenci ve Öğretim Elemanı Hareketliliğini Arttırma	*Farklı değişim programları, online sistemler, THE *AKTS ve denklik
		İngilizcenin Rolü	*Eğitim dili İngilizce olan program sayısını arttırma *Müfredatın uluslararasılaşması *Eğitim dili Türkçe olan programlar için program başlamadan Türkçenin iyi öğretilmesi
		Uluslararası Sınavlardan ve Uluslararası Sıralamalardan Yararlanma	*Uluslararası sınavlarla kaliteli öğrenci almak *Uluslararası sıralamalara girmiş kaliteli üniversitelerle akademik ortaklıklar kurmak
	Ekonomik Stratejiler	Üst Yönetim Desteği	*Hükümet ve bakanlıklar (burslar, fuar teşvikleri) *Ulusal Ajans (personel istihdamı hibesi, hareketliliğın organizasyonu hibesi) *Üniversite yönetimleri
Bürokratik Stratejiler	UİO Desteği	*Öğrenciler gelmeden resmi evrakların UİO tarafından hazırlanması (vakıf üniversiteleri) *Taşeron firma (vakıf üniversitesinin planı)	
	Dil Bilen İdari Personel İstihdamı	*Dil kurslar, dil tazminatı *Yabancı dil bilen personel istihdamı (vakıf üniversitesi) *YDS gibi sınavlarla dil yeterliliğini kanıtlayan Uluslararası İlişkiler mezunlarının UİO kadrosuna atanması (devlet üniversitesi için öneri)	
Kurumsal Stratejiler	Merkezi Yapı Oluşturulması	*Standartlaşmayı sağlamak *Gerekli yerlerde acente gibi üniversiteleri temsil edecek kurumsal bir üst yapı gerekliliği	

Uluslararasılaşma Vizyonuna Sahip Olma	<p>*Devletin vizyonu (YTB, Ekonomi Bakanlığı fuar teşviği, döviz getirici hizmet ticaretinin desteklenmesi hk. Karar ile eğitim sektörüne destek)</p> <p>*Üniversite üst yönetimlerinin vizyonu (Uluslararasılaşmayı destekleyen rektörler, mütevelli heyetleri, İngilizce konuşmayı teşvik eden, gelen sayısı artırmaya diyor yurtları yabancı değişim öğrencilerine ücretsiz yapan, öğrenciyle yakın temas kuran)</p> <p>*Uluslararasılaşmayı içselleştiren örgüt kültürü (yaşam felsefesi)</p> <p>.....</p>
Uluslararasılaşma Hareketliliğini Arttırma	<p>*YÖS'ün kalkması</p> <p>*Tanıtım (fuarlar, yüz yüze temaslar, üniversiteyi bu platformlarda temsil eden personeli tanıtım alanında eğitmek, acente desteği, online tanıtım/sosyal medya, yabancı uyruklu personel istihdamı) (vakıf üniversiteleri)</p> <p>*Hedef bölgeler belirleyip o bölgelere göre çalışmalar yapmak</p> <p>*Gelen öğrenci ve personele sunulan imkanlar (ücretsiz konaklama, kampüsün genel imkanlarının cazip olması)</p> <p>*Türkiye'nin yaşaması kolay bir ülke olması (batıya göre ekonomik olarak, ortak bağlar olan ülkeler için sosyo-kültürel olarak)</p> <p>.....</p>
UİÖ Örgüt Yapısının İyileştirilmesi	<p>* UİÖ'lardaki görev dağılımlarının uzmanlaşmaya göre yapılması</p> <p>*UİÖ çalışanlarının sosyal bilim mezunlarından tercih edilmesi</p> <p>*Devlet üniversitelerinde sırf yabancı dil bildiği için akademik personelin değil uzman kadrosunda dil bilen memurların çalışması gerektiği</p> <p>*Devlet üniversitelerinde yaşanan rektör değişimi sonrasında UİÖ kadrolarının değişmemesi için UİÖ'larda idari kadroların istihdam ettirilmesi</p> <p>.....</p>
İletişim Ağlarının Geliştirilmesi	<p>*Ülke içi (EEİK, ITRU, İSTIEP, Erasmus toplantıları)</p> <p>*Ülke dışı (yeni iş birlikleri ve fikir alışverişi)</p>

<p>Sosyo- kültürel Stratejiler</p>	<p>Oryantasyon</p>	<p>*Yabancı öğrencilere Türk örf ve adetlerini anlatarak uyum süreçlerini kolaylaştıracak oryantasyon eğitimleri *Acil durumlar için gerekli bilgilerin paylaşıldığı ve öğrenciye ulaşılabilecek bilgilerin edinildiği oryantasyon kitapçığı *Yurtdışına gidecek Türk öğrencilere oryantasyon eğitimleri</p>
	<p>Destek Hizmetler</p>	<p>*Devletin, üniversitelerin ve ÜİO'ların sunduğu rehberlik ve danışmanlık hizmetleri (dernekler, sosyo-kültürel aktiviteler, ayrımcılık komisyonları, psikolojik destek merkezleri) *Gönüllü ev sahibi öğrenciler *Türkçe dil kursları ve kariyer planlaması</p>
	<p>Evde Uluslararasılaşma</p>	<p>*Farkındalık eğitimleri (farklılıklara saygı, farklı kültürlerle iletişim kurma, kültürlerarası yaşamın avantajları) (öğretim elemanları, öğrencileri idari personel) (yapılıyor ya da planlanıyor) *Halka farkındalık eğitimleri *Çok kültürlü yaşama hazırlık (çift dilde duyurular, afişler, menüler, çift dilde konuşabilen bir kampüs) (belediyelerin girişimleri, İngilizce haritalar, ulaşım bilgileri) *Yabancılara karşı hoşgörülü, misafirperver olmak ve uluslararasılaşma sürecinde gönüllülük esasına dayalı bir örgüt kültürü oluşturmak *Uluslararasılaşma sürecine zarar verenlere yaptırım uygulanması (ötekileştirme, ayrımcılık)</p>

ÖZGEÇMİŞ

1983 yılında İstanbul'da dünyaya gelen araştırmacı ilk ve ortaöğretimini Kocaeli'nin İzmit ilçesinde tamamlamıştır. Lisans eğitimini 2005 yılında Kocaeli Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamlayan araştırmacı, 2006 yılında Kocaeli Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'nda Öğretim Görevlisi (Okutman) olarak çalışmaya başlamıştır. 2011 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başlayan araştırmacı halen Kocaeli Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'nda görev yapmaktadır.